Legnica — Tarninów

Przedmieście Jaworskie, Złotoryjskie
i fragment Chojnowskiego
Studium historyczno-urbanistyczne

Tom IV

Katalog zabytków cz. 3

Ul. Waleriana Łukasińskiego
Ul. Marynarska
Ul. Jana Matejki
Ul. Adama Mickiewicza
Ul. Mieszka I
Ul. Muzealna
Ul. Nowy Świat
Ul. Stefana Okrzei

Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
Wrocław MMVII

Ulica Waleriana Łukasińskiego 2
Ulica Marynarska 61
Ulica Jana Matejki 64
Ulica Adama Mickiewicza 82
Ulica Mieszka I 118
Ulica Muzealna 120
Ulica Nowy Świat 122
Ulica Stefana Okrzei 152

Ulica Waleriana Łukasińskiego

Schützenstraße 1872 r., ul. Strzelecka od 1946 r., ul. H. Sawickiej od 1950 r., ul. W. Łukasińskiego od 1991 r. (fot. 587, 588)

Wytyczona w latach 1872-1877, zabudowywana przez Towarzystwo Budowlane Pursche i Spółka (powstałe w 1872 r.); wg Z. Bandurskiej ulica wytyczona w 1879 r.; na mapie z 1877 r. widnieje zabudowa ulicy między ul. R. Roosevelta *(Sophien Str.)* a ul. Wł. Reymonta (*Victoria Str.).* W 1895 r. ulica W. Łukasińskiego *(Schützenstraße)* zostaje przedłużona o kolejny odcinek od ul. F. Roosevelta *(Sophien Str.)* do ul. Jaworzyńskiej *(Jauer Str.).*

Wzdłuż całej ulicy, po obu stronach, rozciągają się chodniki z prostokątnych płyt granitowych; na odcinku między ul. F. Roosevelta a ul. Jaworzyńską szpalery drzew. Wille i kamienice z ogródkami od frontu.

- ul. W. Łukasińskiego 1 (fot. 589)

Kamienica czynszowa, wzn. XIX/XX w.; historyzm z elementami neorenesansu północnego.
Mur., fasada w wątku ceglanym z detalem architektonicznym ceramicznym oraz wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle zwartej; w elewacji tylnej rozrzeźbiona ryzalitem klatki schodowej; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa, z czterokondygnacyjnym 2-osiowym ryzalitem pozornym w 3-4 osi, którego naroża zaakcentowano boniowaniem. W 3 osi w przyziemiu otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym ze stałym nadświetlem w podłuczu; naświetle ujęte profilowaną opaską z klińcami. W II-IV kondygnacji ryzalitu pozornego balkony z metalowymi, kutymi balustradami, wsparte na konsolkowych belkach. Przyziemie fasady dekorowane pasami boniowania, przechodzącymi nad otworami okiennymi w dekorację złożoną z klińców i przewiązek, oddzielone gzymsem kordonowym od następnych kondygnacji. Otwory okienne prostokątne, ujęte w opaski z kostkowymi przewiązkami, na II kondygnacji przewiązki pokryte rautem. Pod otworami II kondygnacji prostokątne płyciny, nad otworami prosty naczółek z ozdobnymi, wolutowo-roślinnymi wspornikami, ponad którym płycina zamknięta łukiem odcinkowym dekorowana klińcami; otwory III kondygnacji w opaskach j.w. przechodzących nad otworem w dekorację o kształcie łuku pełnego z klińcami; nad otworami IV kondygnacji rozbudowane płyciny ujęte rozbudowanymi wspornikami o żłobkowanych trzonach zakończonych wolutami, podtrzymującymi wyładowany gzyms wieńczący; pomiędzy wspornikami gzyms kostkowy.
Detal architektoniczny: pasy boniowania, płyciny pod- i nadokienne, obramienia okienne z przewiązkami, obramienie drzwi wejściowych, dekoracja naroży ryzalitu pozornego, gzymsy kordonowe i wieńczący. Stolarka okienna współczesna. Drzwi wejściowe ramowo płycinowe, dwuskrzydłowe, o górnych kwaterach przeszklonych a w dolnych o dekoracji rautowej, z ozdobną listwą przymykową; nadświetle stałe współcześnie przeszklone.
Elewacja tylna bez dekoracji; w osi środkowej ryzalit klatki schodowej.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi pośrodku oraz obecnie z jednoskrzydłowymi, współczesnymi drzwiami; zarówno schody wyrównawcze, jak i dwubiegowe powrotne w klatce to współczesne monolityczne, bezstylowe. Posadzka sieni z lastriko; w części zachowane romboidalne, piaskowo-bordowo-niebieskie kafle ceramiczne.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 2 (fot. 590)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1911 r., eklektyzm.
Mur., o fasadzie w wątku ceglanym z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie ryzalitem środkowym oraz uskokowo rozwiązanej elewacji podwórzowej. Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym i trzema lukarnami o ostrosłupowych hełmach.
Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa z trzykondygnacyjnym, 2-osiowym w przyziemiu i 3-osiowym w II i III kondygnacji, ryzalitem na osi symetrii, zakończonym tarasem z murowanymi, narożnymi słupkami i tralkowej balustradzie. Przy ryzalicie, w 2 osi balkony z metalowymi, kutymi balustradami. W 6 osi parteru, zamknięty łukiem pełnym, otwór wejściowy ujęty portalem składającym się ze skrajnych gładko tynkowanych pilastrów z kostkowymi głowicami, ustawionych na masywnych cokołach; nad otworem gładki fryz z wyładowanym gzymsem. Nadłucze dekorowane boniowaniem w formie klińców ze zwornikiem z głową mężczyzny. Otwory okienne zdwojone, ujęte we wspólne, inne na każdej kondygnacji, obramienia z płycinami podokiennymi i naczółkami. W I kondygnacji otwory zamknięte łukiem pełnym, w opaskach powtarzających dekorację otworu wejściowego; w II kondygnacji otwory prostokątne o zaokrąglonych górnych narożach, w profilowanych opaskach z kluczem pokrytym dekoracją roślinną oraz z prostokątnymi płycinami podokiennymi z motywem wstęgowo-cęgowym; nad otworami fragment belkowania na wolutowych wspornikach; w III kondygnacji otwory prostokątne w uszakowych, profilowanych opaskach, nad którymi belkowanie zwieńczone szczytem o linii wolutowo-falistej przerwanej, w środku którego pseudokartusz z kobiecą głową; pod otworami płyciny z dekoracja tralkową; w IV kondygnacji mniejsze otwory zamknięte łukiem pełnym, w profilowanych opaskach z kluczem pokrytym dekoracja roślinną, ponad którym ozdobny naczółek o przerwanej linii woluty. Całość zamyka kostkowy gzyms wieńczący z modylionami. Ryzalit o 1-osiowych elewacjach bocznych, 3-osiowy w fasadzie; nad otworami II kondygnacji uskokowe belkowanie, na wolutowych wspornikach, z nadwieszonym, trójkątnym naczółkiem.
Detal architektoniczny: profilowany gzyms kordonowy nad I kondygnacją, portalowe obramienie otworu wejściowego, obramienia okienne z naczółkami i płycinami podokiennymi o ornamencie wstęgowo-cęgowym lub w formie pseudotralek, ozdobne klucze nad otworami z dekoracją roślinną bądź głowy ludzkiej. W otworach w dużej mierze zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem; górne kwatery o prze-

szkleniach w kształcie prostokątów zamkniętych łukiem nadwieszonym; dolne kwatery pełne, z dekoracją rautową.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi pośrodku. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą i profilowaną poręczą. Strop sieni z fasetą pokrytą stiukową dekoracją roślinną; na ścianie sieni tondo z motywem roślinnym.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych, forma lukarn z hełmami;
— ceglana licówka i detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
— kute metalowe elementy balkonów;
— ceramiczna balustrada balkonu na ryzalicie;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 3 (fot. 591, 592)

Nr rej. zabytków 658/1019/L z dn. 13.04.1994 r.
(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 210/1,7 obręb Ochota)
(WEZ, 1994 r.)
Willa, ob. budynek użyteczności publicznej, wzn. 1898 r., l. 80. XX w., wg projektu arch. Alberta Jaencknera; eklektyzm.
Mur., tynkowana, z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Trójkondygnacyjna bryła, z suterenną w I kondygnacji i użytkowym poddaszem, nakryta dachem trójspadowym; ryzalit wschodni nakryty dachem dwuspadowym, wykusz narożny zwieńczony 6-bocznym hełmem z latarnią zakończoną iglicą. Dachy pierwotnie kryte łupkiem, obecnie blachą ocynkowaną. Elewacje rozrzeźbione ryzalitami, wykuszami, loggiami, tarasami oraz dekoracyjnie opracowanymi szczytami. Willa od strony zachodniej przylega do sąsiedniej kamienicy.
Elewacja pn. (od ul. W. Łukasińskiego) 3-osiowa z dwukondygnacyjnym ryzalitem w 2-3 osi zakończonym tarasem o pełnej i półtralkowej (w formie amfor) balustradzie; osie na II kondygnacji w formie pseudoarkadowania (2 oś II kondygnacji – loggia z półtralkową balustradą j.w.); naroża i osie wydzielone pionowymi pasami zakończonymi zwornikami i pokrytymi dekoracją roślinną w układzie kandelabrowym. 1 oś od wschodu zaakcentowana w połaci dachu dekoracyjnie opracowaną facjatą o linii wklęsło-wypukłej, zwieńczoną trójkątnym szczytem ze sterczyną; na osi, w sfazowanych narożach, prostokątny otwór okienny, powyżej

którego kartusz herbowy z monogramem T.J., z labrami i klejnotem; otwór flankują półplastyczne gałęzie winorośli. W polu III kondygnacji osi zwieńczonej szczytem znajduje się prostokątna plakieta umieszczona na odcinku profilowanego gzymsu wspartego na trzech wspornikach, flankowana wolutami z dekoracją floralną; pole plakiety o nieregularnym owalu, z przedstawieniem głowy lwa, wieńca laurowego, cyrkla i ekierki. Otwory okienne na poszczególnych kondygnacjach o zróżnicowanych kształtach i wystroju: w suterenie – prostokątne, w tynkowych opaskach, w parterze – o sfazowanych narożach prostokątne i zamknięte odcinkowo w dekoracji z klińców, na piętrze – zdwojone, prostokątne o sfazowanych narożach, w uszakowych obramieniach.
Wykusz narożny, częściowo wtopiony w bryłę (II kondygnacja), trójkondygnacyjny, zwieńczony hełmem z latarnią, rozwiązany na rzucie wieloboku, o 1-osiowych elewacjach; pod otworami okiennymi każdej kondygnacji prostokątne płyciny z przedstawieniami gryfów w układzie antytetycznym, pomiędzy którymi herby. Otwory okienne o sfazowanych narożach.
Elewacja wsch. 1-osiowa, przesłonięta III-kondygnacyjnym ryzalitem zwieńczonym schodkowym szczytem (o schodkach dodatkowo uzupełnionych płycinami o linii wklęsłej lub wypukłej i wypełnionymi dekoracją floralną) oraz w narożu pn.-wsch. (między ryzalitem a wykuszem) dodatkowym, II-kondygnacyjnym ryzalitem mieszczącym wejście do budynku, do którego wiodą od strony pn. 1-biegowe, granitowe schody z metalową, kutą balustradą; ryzalit zakończonym tarasem z pełną, płycinową balustradą; schody zadaszone 1-spadowym daszkiem, na obrzeżach którego drewniana dekoracja stylizowana na gotycką czołgankę; dach od strony pn. i wsch. wsparty na arkadowaniu. Szczyt trójkondygnacyjnego ryzalitu wypełnia trójkątny nadwieszony naczółek z wpisaną trójlistną arkadą; połączone są ze sobą klińcami, a płyciny powstałe między nimi wypełniono ornamentem floralnym; w środku arkadowania oculus w opasce z klińcami. Poniżej zgierowany gzyms kordonowy złożony z dekoracji rolkowej i rautowej, ujmujący plakietkę z datą ***1898***, zakończony pionowymi plakietkami wypełnionymi ornamentem roślinnym. W II kondygnacji centralnie umieszczony kartusz herbowy w architektonicznym obramieniu (kolumny, łamany gzyms) z wolutami i ornamentem liści akantu; w polu tarczy, na tle liści akantu, przyrządy kreślarskie; herb flankowany dwiema małymi tarczami herbowymi. Po pd. stronie kartusza pionowy otwór okienny, ponad którym fragment gzymsu kostkowego. W I kondygnacji dwie osie: pn. stanowi otwór okienny zamknięty łukiem odcinkowym, o sfazowanych narożach, w klińcowej opasce; pd. to 3-boczny, o 1-osiowych elewacjach wykusz okienny, z prostokątnymi płycinami podokiennymi wypełnionymi dekoracją złożoną z wieńca laurowego z herbem w środku, otoczonego liśćmi winorośli. W przyziemiu wejście do sutereny, w tynkowej opasce.
Elewacja pd. 6-osiowa, trzykondygnacyjna, z IV-kondygnacyjną osią klatki schodowej zwieńczonej trójkątnym szczytem, z dwuspadowym dachem. I i II kondygnacja, w 1 i 2 osi przesłonięta współczesną dobudówką, do której prowadzą metalowe, jednobiegowe schody. Otwory okienne sutereny zamknięte odcinkowo, okna II kondygnacji zamknięte łukiem pełnym, o sfazowanych narożach, w tynkowych opaskach klińcowych, otwory na III kondygnacji to odcinkowe arkadowanie loggii. Otwór klatki schodowej zamknięty odcinkowo, ponad nim oculus.
Detal architektoniczny: partia sutereny obłożona cegłą klinkierową, otynkowana współcześnie; otwory okienne o sfazowanych narożach, w profilowanych opaskach obejmujących górną część otworu, przy otworach półkolistych i odcinkowo zamkniętych opaski w formie klińców; profilowane i zgierowane gzymsy; plakiety z ornamentem floralnym i datacją budynku; płyciny podokienne i w balustradach tarasów z ornamentem floralnym i zwierzęcym; kartusze herbowe; drewniane elementy snycerki nad głównymi schodami. W dużej mierze zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją w formie kanelowanego pilastra z wolutowym kapitelem i kostkowym cokołem na słupkach oraz stałymi profilowanymi ślemionami. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe z dwoma bocznymi skrzydłami stałymi oraz z

prostokątnym nadświetlem; płyciny w profilowanych ramach, wypełnione ornamentem pergaminowym; pod środkową płyciną metalowa plakietka z napisem *BRIEFE*. Drzwi wewnętrzne ramowo-płycinowe, 1- lub 2-skrzydlowe, ze stałymi, wielodzielnymi nadświetlami, o przeszkleniach witrażowych, szkłem trawionym bądź szkłem kryształowym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, 2-biegowe powrotne, z balustradą złożoną z ozdobnych listew, słupka o dekoracji arkadowej oraz o profilowanej, zakończonej wolutą poręczy; wzdłuż schodów ceramiczna boazeria o formie „jodełki".
Przed fasadą ogródek otoczony metalowym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce; brama i furta flankowane 3 ceramicznymi filarami o betonowych, odlanych w kształcie dachu pagody zwieńczeniach. Wjazd na teren posesji wyłożony granitowa kostką brukową.

Stan zachowania:
—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku z tarasami i loggiami forma szczytów i hełmu z latarnią i iglicą;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
— schody zewnętrzne oraz wewnętrzna klatka schodowa;
— ogrodzenie z bramą i furtą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych, ceramiczna boazeria holu i klatki, drewniane stropy oraz filary wewnętrznych arkad z dekoracją na płycinowej ich obudowie, witraże okienne.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek gospodarczy, garaże, wzn. ok. 1898 r., mur., otynkowany. Rozwiązany na rzucie zbliżonym od litery L, I-kondygnacyjny, nakryty dachem pulpitowym krytym papą. W części pn. w elewacji wsch. dwie szerokie bramy wjazdowe zamknięte łukami koszowymi; stolarka drewniana, drzwi dwuskrzydłowe, ramowo-listwowe z zastrzałami oraz z oszklonym w układzie sieciowym nadświetlem. Od strony pn., między willą a garażami, pierwotnie istniał mur, przysłaniający część gospodarczą, wtórnie rozbudowany o kolejny garaż.

- ul. W. Łukasińskiego 4 (fot. 593)

(WEZ, 1994 r.)
Willa, ob. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – noclegownia, wzn. ok. 1900 r., 1993 r.; eklektyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Bryła zróżnicowana przestrzennie: od pn. III-kondygnacyjna, na wysokim cokole mieszczącym sutereny, z IV-kondygnacyjnym ryzalitem zakończonym pseudobarokowym szczytem, poprzedzonym niższym, II-kondygnacyjnym ryzalitem zwieńczonym tarasem; od pd.-wsch. i wsch. współcześnie dobudowana IV kondygnacja. Dachy 1- i 2-spadowe oraz płaskie; kryte ceramicznie oraz papą.
Elewacja pn. (fasada) rozrzeźbiona ryzalitami, loggiami, tarasem oraz dekoracyjnie opracowanym szczytem; 4-osiowa. Narożna oś wschodnia mocno cofnięta w stosunku do lica muru, mieszcząca ganek wejściowy otwarty arkadą o łuku koszowym w profilowanej opasce z kliń-

cami; do ganku prowadzą granitowe, 1-biegowe, z wachlarzowym rozszerzeniem dolnego biegu, schody o metalowej, kutej balustradzie. W ganku, zamknięty łukiem pełnym, otwór wejściowy w tynkowej opasce ze zwornikiem. Powyżej w osi loggia otwarta szeroką arkadą o łuku koszowym z pełną balustradą o wykroju łuku odcinkowego. Oś druga elewacji wyodrębniona ryzalitowo i zwieńczona ozdobnym szczytem. Składa się z dwóch nałożonych na siebie ryzalitów: II-kondygnacyjnego, 1-osiowego, zakończonego profilowanym gzymsem, stanowiącym podstawę tarasu o metalowej, kutej balustradzie z poręczą-ogrodzeniem na skrzynki kwiatowe, w którym zamknięty odcinkowo otwór okienny w profilowanej opasce ze zwornikiem oraz powyżej 2-osiowa III kondygnacja ryzalitu; otwory (okienny i drzwiowy) ujęte we wspólną, profilowaną opaskę z uszakami zakończonymi guttami, z odcinkiem belkowania nad nią, o gładkim fryzie ujętym spływami wolutowymi; między otworami tej kondygnacji hermowy pilaster z kompozytowym kapitelem. Kondygnacja wydzielona od szczytu gładką, szeroką listwą tworzącą rodzaj ramy, nad którą profilowany gzyms. Szczyt 1-osiowy, II-kondygnacyjny; I kondygnacja o wykroju ćwierć kół, druga o formie łuku dwuramiennego; zwieńczony trójkątnym naczółkiem o wyłamanych narożach; kondygnacje rozdzielone odcinkiem belkowania z tryglifami w narożach, od których odchodzą w dół rozetki na tle okuciowego ornamentu z zawieszkami. W I kondygnacji prostokątny otwór okienny; w II kondygnacji oculus w kwadratowej opasce, umieszczony powyżej dwóch nieregularnych płycin zamkniętych od środka wolutami; całość obiega profilowana rama. Dwie osie zachodnie stanowią otwory okienne w uszakowych obramieniach; w II kondygnacji profilowanych, w III kondygnacji gładko wyrobionych w tynku; kondygnacje rozdziela profilowany gzyms kordonowy.
Elewacja wsch. dwuczęściowa: część pn. – III-kondygnacyjna, 3-osiowa, część pd. – IV-kondygnacyjna, 4-osiowa. W 1 osi od pn. części północnej dekoracja jak w fasadzie; otwory okienne zamknięte łukiem pełnym w profilowanych opaskach z klińcami, pozostałe otwory prostokątne, w gładkich opaskach. W połaci dachu, cofnięty w stosunku do lica muru, trójkątny szczyt w gładkiej ramie ze zwieńczeniem w formie obelisku na cokole; w płaszczyźnie szczytu zamknięty łukiem pełnym otwór okienny klatki schodowej.
Elewacja pd. IV-kondygnacyjna, 4-osiowa, 2-częściowa; część zach. oryginalna, z wielobocznym tarasem nad partią sutereny, o ceramicznej, pełnej balustradzie pokrytej dekoracją neobarokową pomiędzy słupkami; część wsch. współczesna. Otwory okienne prostokątne, bez opasek.
Elewacja zach. bez dekoracji.
Detal architektoniczny: gzyms cokołowy i wieńczący, zdwojone pasy gzymsów kordonowych, profilowane i uszakowe opaski okienne; dekoracyjnie opracowane wspólne obramienie otworów III kondygnacji ryzalitu fasady z hermowym pilastrem między nimi, neobarokowe opracowanie II kondygnacyjne szczytu ryzalitu, neobarokowe formy dekoracji balustrady tarasu w elewacji pd. W dużej mierze zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją manierystyczną na ruchomych słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym.
Klatka schodowa w trakcie środkowym, poprzedzona sienią i korytarzem, do którego prowadzą 1-biegowe, o rozszerzonym wachlarzowo biegu dolnym, schody. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z balustradą z profilowanych desek oraz z poręczą.

Przed fasadą niewielki ogródek ze współczesnym ogrodzeniem.

Stan zachowania:
—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych, forma szczytów;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna i drzwiowa;
— klatka schodowa z balustradą;
— taras z balustradą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Budynek gospodarczy, ob. w części sklep i hurtownia; wzn. ok. 1900 r., mur., tynkowany, z ceramicznym detale architektonicznym; bryła zwarta, IV-kondygnacyjna, z ryzalitem pozornym w 1 osi od zachodu, mieszczącym klatkę schodową; nakryta dachem pulpitowym.
Elewacja pn. 10-osiowa, o pokrywających się osiach i regularnym układzie otworów okiennych. W 1 osi od zach. ryzalit pozorny o narożach ujętych ceramiczną dekoracją ramową; w przyziemiu szeroki otwór bramny, powyżej którego ceramiczne pseudotondo z opaską w górnej części na uskokowych wspornikach; nad nim dwa otwory okienne zamknięte łukami odcinkowymi, z ceramicznymi naczółkami. Wysoką partię przyziemia wydziela kostkowy gzyms cokołowy; otwory okienne w tej partii zamurowane. Powyżej na II kondygnacji otwory okienne z ceramicznymi parapetami i odcinkowymi naczółkami; na III kondygnacji w ceramicznych opaskach z uszakami, połączone fragmentami ceramicznego pasa połączonego z dekoracją ramową; na IV kondygnacji otwory okienne w kształcie leżącego prostokąta, rozmieszczone niesymetrycznie w stosunku do niższych kondygnacji, wpisane w ceramiczne pseudoarkadowanie stanowiące zwieńczenie dekoracji ramowej fasady. Stolarka dwuskrzydłowa, bezstylowa. Wnętrze przebudowane, pozbawione cech stylowych.
Pozostałe elewacje bez wystroju.
Budynek do zachowania; ochronie podlega bryła i wystrój fasady.

- ul. W. Łukasińskiego 5 (fot. 594, 595)

(WEZ, 1994 r.)
Kamienica czynszowa *„Pod gryfami”*, ob. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – Ośrodek Opiekuńczy nr 2, wzn. ok. 1907 r., l. 70./80. XX w., 1994 r.; secesja.
Mur., tynk., elewacje w przyziemiu z cegły klinkierowej, czwarta kondygnacja w narożu pn.-zach. w konstrukcji ryglowej; detal architektoniczny wyrobiony w tynku. Trójkondygnacyjna z suteryną w fasadzie, dwukondygnacyjna z suteryną w elewacji tylnej; o bryle nakrytej dachem mansardowym, rozczłonkowanej w fasadzie ryzalitem krytym dachem naczółkowym, w elewacji zachodniej wykuszem nakrytym daszkiem 4-spadowym a od pd. uskokowo ukształtowaną elewacją; pokrycie dachów ceramiczne.
Elewacja pn. (fasada) 3-osiowa, z czterokondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem środkowym, z dachem naczółkowym zwieńczonym metalową sterczyną; od wschodu, na II i II kondygnacji, przylegają do ryzalitu balkony o pełnych, ceramicznych balustradach. Otwory okienne na każdej kondygnacji ryzalitu o innym wykroju: w suterenie zamknięte łukiem odcinkowym, na I kondygnacji – lukiem pełnym, na II kondygnacji – zdwojone otwory prostokątne, na IV kondygnacji – szeroki otwór prostokątny o ściętych narożach. W skrajnej osi zachodniej (oś klatki schodowej), w przyziemiu zamknięty odcinkowo otwór wejściowy ujęty portalem zło-

żonym z 2 półkolumn o formach późnorenesansowych, na kapitelach których spoczywają, dekorowane liśćmi akantu, krokształty podtrzymujące drewnianą konstrukcję 2-spadowego daszku nad wejściem. Powyżej w osi prostokątne otwory okienne; na ostatniej kondygnacji niewielki, dwudzielny otwór zamknięty linią falistą, umieszczony w konstrukcji szachulcowej. Skrajna oś wschodnia II-kondygnacyjna, zakończona w połaci dachu drewnianą, 3-osiową facjatą, nakrytą dachem 3-spadowym, zwieńczonym metalową sterczyną. Otwory okienne tej osi różne na poszczególnych kondygnacjach: w suterynie zdwojone otwory zamknięte łukami odcinkowymi, na I kondygnacji szeroki, trójdzielny, zamknięty odcinkowo otwór okienny, w zwieńczeniu którego dwa gryfy w ustawieniu antytetycznym, na II kondygnacji trójokienny, owalny wykusz lekko wysunięty przed lico muru, o prostokątnych otworach.
Elewacja pd. (tylna) bez dekoracji; II-kondygnacyjna, z wysoką partią cokołową, 6-osiowa z uskokiem wydzielającym od wschodu 3-osiową partię werand; w przyziemiu werandy dostępne 1-biegowymi, betonowymi schodami z pełną, ceramiczną balustradą. Otwory okienne prostokątne o sfazowanych narożach; werandy drewniane.
Elewacja zach. (boczna) dwuczęściowa, z wysoką partią cokołową: część pn. III-kondygnacyjna, 1-osiowa w przyziemiu i na dwóch następnych kondygnacjach oraz 2-osiowa na ostatniej kondygnacji; otwory prostokątne, w partii przyziemia boczny otwór wejściowy, powyżej otwory klatki schodowej, na IV kondygnacji zdwojony otwór okienny, w skrajnej osi pn. (umieszczony w konstrukcji ryglowej jak w fasadzie); część pd. II-kondygnacyjna, 3-osiowa, z 2-osiowym owalnym wykuszem w osi pn; otwory prostokątne; całość zamyka profilowamy gzyms wieńczący. W połaci dachu 3 drewniane facjaty nakryte 1-spadowymi daszkami.
Detal architektoniczny: portalowe opracowanie otworu wejściowego z półkolumnami o formach późnorenesansowych, tynkowe gładkie bądź klińcowe opaski okienne z ornamentem figuralnym i roślinnym w formie płycin, profilowany gzyms wieńczący, ceramiczny cokół, metalowe sterczyny na dachu. Stolarka okienna drewniana o profilowanych ślemionach i słupkach w formie kanelowanych pilastrów o wolutowych kapitelach. Drzwi wejściowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, o różnej szerokości skrzydeł, ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem odcinkowym; górne kwatery przeszklone, o zaokrąglonych narożach; ozdobna listwa przymykowa.
Klatka schodowa w trakcie frontowym, poprzedzona sienią. Posadzka w sieni z oryginalnego, trójbarwnego lastriko, z bordiurą z marmurowej mozaiki. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą oraz z ozdobnym słupkiem o sfazowanych narożach.
Przed fasadą niewielki ogródek z zachowanym, oryginalnym metalowym ogrodzeniem z furtą, o formach art deco.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych, sterczyny i forma lukarn;
— ceglana licówka i detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych;
— klatka schodowa z balustradą;
— witrażowe przeszklenia otworów okiennych klatki;
— posadzka sieni;
— metalowe ogrodzenie ogródka.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 6 (fot. 596)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r.; eklektyzm.
Mur., częściowo otynkowana, z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej skrzydłem podwórzowym w elewacji pd. Ponad fasadą połać 2-spadowego dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pn. (fasada) na I i IV kondygnacji otynkowana, z pasami boniowania, na II i III kondygnacji w wątku ceglanym; 4-osiowa, z otworem wejściowym w 4 osi oraz balkonami w 3 osi; balustrada balkonu I kondygnacji – ceramiczna, pełna, pozostałych kondygnacji metalowe, kute o ażurowej konstrukcji; balkon II kondygnacji wsparty na konsolowych belkach. Otwór bramny zamknięty łukiem pełnym, ujęty w profilowaną opaskę powtarzającą kształt otworu, z wolutowym zwornikiem, ponad którym kobieca głowa wśród gałęzi. Otwory okienne prostokątne; w przyziemiu w tynkowych opaska ze zwornikiem pokrytym dekoracją w formie liścia akantu; w II kondygnacji otwory w profilowanych, uszakowych opaskach, z płycinami podokiennymi z ornamentem rautowym oraz z płycinami nadokiennymi z fragmentami girland i kartuszowym zwornikiem, ujęte rozbudowanymi wspornikami zakończonymi wolutami pokrytymi ornamentem roślinnym, podtrzymującymi wyładowany, prosty naczółek; w III kondygnacji opaski j.w., płyciny podokienne z kartuszami (pozostał jeden w 1 osi) ujętymi wolutowymi wspornikami o trzonach z dekoracją roślinną, płyciny nadokienne z ornamentem okuciowym, ujęte wspornikami o żłobkowanych trzonach zakończonych wolutami, podtrzymującymi wyładowany prosty naczółek; otwory IV kondygnacji z wyładowaną opaską w części górnej, zakończoną kartuszowym zwornikiem oraz z podokienną płyciną z girlandą roślinno-owocową, ujętą cęgowymi wspornikami zakończonymi wolutą. Powyżej rozbudowany gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: gzymsy kordonowe nad przyziemiem i nad III kondygnacją, ząbkowy z krokształynami gzyms wieńczący, obramienie otworu wejściowego, profilowane obramienia okienne z płycinami pod- i nadokiennymi z elementami girland, kartuszami, ornamentem rautowym i okuciowym, ujęte wolutowo zakończonymi wspornikami. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym; górne kwatery przeszklone, zabezpieczone ozdobną kratą; dolne pełne, z dekoracją rautową; ozdobny słupek formie żłobkowanego pilastra, o wolutowym kapitelu zakończonym guttami. Stolarka okienna 2-skrzydłowa, ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową.
Elewacja tylna bez dekoracji; w części wschodniej 1-osiowe skrzydło podwórzowe. W 1 osi okiennej, oś klatki schodowej, otwory z przeszkleniem witrażowym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, jednobiegowe z podestem przechodzące w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem. Strop sieni z fasetą pokrytą ornamentem roślinnym ujętym kimationem.

Przed fasadą pozostałości ogródka, zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej lub drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 7 (fot. 597)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r.; neorenesans północny.
Mur., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu bocznym ryzalitem pozornym, od tyłu środkowym, V-kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej oraz dwoma symetrycznymi skrzydłami bocznymi; korpus nakryty dwuspadowym dachem, ryzalit i skrzydła podwórzowe nakryte dachami pulpitowymi; pokrycie ceramiczne.
Elewacja pn. (fasada) 7-osiowa, z 1-osiowym ryzalitem pozornym w osi wsch. Pierwsza kondygnacja fasady pokryta pasami boniowania; pozostałe kondygnacje w wątku ceglanym. Kondygnacje wydzielone gzymsami: cokołowym ze wspornikami, kordonowymi oraz wieńczący z kroksztynami. Nad otworem okienny przyziemia wykonany w tynku łuk pozorny z wolutowym zwornikiem dekorowanym liściem akantu i gałązkami roślinnymi. Otwory okienne II i III kondygnacji ryzalitu pozornego flankowane narożnymi pilastrami o boniowanych trzonach, kapitelach wpisanych w rozbudowany gzyms kordonowy nad III kondygnacją, poniżej których dekoracyjne plakietki; pod otworami płyciny z dekoracją w formie półtralek lub rozety, nad otworami fryz z dekoracją cekinową podtrzymywany w narożach przez dekoracyjnie opracowane wsporniki z elementami gutt i kompozytowych kapiteli bądź pseudoodciążający łuk z klińców z rautowym zwornikiem; otwór okienny IV kondygnacji ujęty szerokimi pilastrami, których kapitele stanowią profilowane, zdwojone odcinki gzymsu, pod którymi akantowe wsporniki. W osi środkowej, w przyziemiu otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym; nad otworem obramienie z klińców, z głową mężczyzny w berecie w kluczu, zakończone wolutowo-akantowymi wspornikami. W osiach 3 i 5 balkony o balustradach: w przyziemiu pełnej, na pozostałych kondygnacjach – metalowej ażurowej, o linii falistej; balkony wsparte na wolutowo zakończonych belkach dodatkowo wspartych konsolkami. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach, z płycinami podokiennymi wypełnionymi dekoracją roślinną lub bez płycin oraz z rozbudowanymi naczółkami: odcinkowym zdwojonym z dekoracją muszlową z wolutowymi wspornikami lub z ozdobnym zwieńczeniem złożonym ze zwornika, girlandy i motywu muszli.
Detal architektoniczny: gzyms cokołowy z wspornikami, listwowe gzymsy kordonowe, rozbudowany gzyms wieńczący z medalionami, gzyms IV kondygnacji, przebiegający w połowie jej wysokości – zdwojony, kostkowy w górnym biegu, z akantowymi wspornikami w biegu dolnym, obramienia okienne z płycinami nad- i podokiennymi o dekoracji złożonej z półtralek, girland lub rozety, dekoracyjne naczółki, pasy boniowania kondygnacji i naroży ryzalitu.

Stolarka okienna drewniana, 2-skrzydłowa z profilowanym stałym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową w formie pilastra o trzonie pokrytym ornamentem rautowym i kompozytowym kapitelu. Stolarka drzwi wejściowych ramowo-płycinowa; drzwi jednoskrzydłowe z dwoma bocznymi skrzydłami stałymi. Górne kwatery przeszklone, dolne płyciny dekorowane ornamentem rautowy; słupki w formie pilastrów o żłobkowanych trzonach zwieńczone wolutowymi kapitelami.
Elewacja tylna bez dekoracji; symetrycznie na osi IV-kondygnacyjny ryzalit klatki schodowej. W osiach skrajnych skrzydła podwórzowe. Otwory okienne prostokątne, bez opasek; w osi klatki schodowej w otworach stolarka 2-skrzydlowa z profilowanym ślemieniem i słupkiem, wypełniona w części zachowanym szkłem barwionym i trawionym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona wąską sienią ze schodami wyrównawczymi pośrodku. Schody klatki współczesne, betonowe, dwubiegowe powrotne. Strop sieni z fasetą pokrytą sztukaterią o motywach główek kobiecych w wiciach roślinnych.
Przed elewacją frontową niewielki ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— ceramiczne elementy wystroju fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— strop sieni;
— metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 8 (fot. 598)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890-1900 r., neorenesans północny.
Mur., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trójkondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem środkowym w fasadzie oraz ryzalitem klatki schodowej w elewacji podwórzowej. Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym, na osi ryzalitu facjata oraz po bokach dwie lukarny o ostrosłupowych hełmach.
Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa w przyziemiu, przechodząca w 6-osiową na II- III kondygnacji, z trójkondygnacyjnym, 1-osiowym w przyziemiu i 2-osiowym na pozostałych kondygnacjach ryzalitem, rozwiązanym na osi symetrii; zwieńczonym trójkątnym szczytem w gzymsowym obramieniu. Naroża ryzalitu w II-III kondygnacji ujęte gładko tynkowanymi pilastrami z uproszczonymi i kompozytowymi kapitelami; pod otworami okiennymi prostokątne płyciny. Ponad ryzalitem, w połaci dachu 1-osiowa facjata opracowana w formie szczytu o wypukłych dolnych częściach boków, zwieńczonego obeliskową sterczyną i nakrytego dachem

2-spadowym; otwór okienny zamknięty łukiem pełnym, w profilowanym obramieniu ze zwornikiem. Przy ryzalicie, w 2 osi balkony o metalowych, kutych balustradach o ażurowej konstrukcji. W 5 osi parteru prostokątny otwór wejściowy. Otwory okienne II kondygnacji w profilowanych, uszakowych, z przewiązkami opaskach; nad otworami trójkątne naczółki oparte na wolutowych, żłobkowanych wspornikach. Powyżej otwory okienne o sfazowanych narożach, w uszakowych opaskach z kaboszonami, ponad którymi proste, profilowane naczółki. Partia cokołu opracowana w tynku gładkim, I kondygnacja pokryta pasami boniowania ze zwornikami nad otworami okiennymi, pozostałe kondygnacje opracowane ceramicznie. Elewację wieńczy gzyms kostkowy z modylionami.
Detal architektoniczny: listwowy gzyms kordonowy, kostkowy z modylionami gzyms wieńczący, pasy boniowania przyziemia, pilastrowe obramienia naroży ryzalitu, profilowane i sfazowane obramienia okienne, płyciny podokienne o zgeometryzowanych kształtach, trójkątne i proste naczółki nad otworami, dekoracyjne opracowanie w formie szczytu ze sterczyną facjaty. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, prostokątnym, dwuczęściowym nadświetlem; część górna z wtórnym przeszkleniem, część dolna z dekoracją płycinową; części rozdzielone belką z ornamentem kostkowym; górne kwatery drzwi przeszklone, dolne płycinowe; ozdobna listwa przymykowa o sfazowanych narożach. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, z ozdobnymi słupkami i profilowanymi, stałymi ślemionami.
Elewacja tylna bez dekoracji, z 1-osiowym ryzalitem bocznym mieszczącym klatkę schodową. Otwory okienne prostokątne; stolarka dwuskrzydłowa z profilowanym, stałym ślemieniem, z drobnymi podziałami szczeblinowymi; wypełniona szkłem barwionym i we fragmentach trawionym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z drewnianymi środkowymi schodami wyrównawczymi; sień wydzielona dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi ze stałym, odcinkowo zamkniętym nadświetlem i o przeszklonych górnych kwaterach. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Posadzka w części wejściowej ceramiczna, o płytkach pokrytych dekoracją geometryczną, w kolorach szaro-kremowo-czerwonych, ułożonych w szachownicę, z bordiurą o dekoracji plecionki.

Przed fasadą, w dwóch osiach, niewielki ogródek w formie trawnika otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry. W części otworów okiennych stolarka wymieniona na współczesną.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka, zachowane oryginalne przeszklenie;
— balustrada schodów;
— ceramiczna posadzka sieni;
— kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 8a (fot. 599)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890-1900 r.; neorenesans północny.
Mur., elewacje frontowe w przyziemiu pokryte w całości pasami boniowania, ponad przyziemiem w wątku ceglanym; detal architektoniczny wyrobiony w tynku. Narożna, usytuowana u zbiegu ul. W. Łukasińskiego (elewacja pn.). i ul. F. Roosvelta (elewacja wsch.). Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o wysokiej partii cokołowej, o nieregularnym obrysie, ze ściętym narożem, w którym ryzalit zwieńczony facjatą w formie szczytu. Elewacje dodatkowo rozczłonkowane: dwoma ryzalitami pozornymi w osiach sąsiadujących z ryzalitem narożnym, ryzalitem zamkniętym tarasem w elewacji pn. oraz osią balkonów w elewacji wsch.; podzielone profilowanymi i listwowymi gzymsami: cokołowym, kordonowymi i wieńczącym. Budynek nakryty dachem mansardowym krytym papą; w połaci dachu, trójkątne i zwieńczone ostrosłupowymi hełmami drewniane lukarny. Otwory okienne prostokątne, w IV kondygnacji zamknięte łukiem pełnym.
Elewacja pn. (fasada) 6-osiowa, z jednoosiowym, trójkondygnacyjnym ryzalitem w 4 osi, zakończonym tarasem z pełną, płycinową balustradą; oś zaakcentowana w połaci dachu lukarną nakrytą hełmem. Elewacje ryzalitu 1-osiowe, naroża ujęte uproszczonymi pilastrami na wysokich cokołach, otwory okienne o sfazowanych narożach; nad szerokim otworem II kondygnacji trójkątny naczółek; otwory IV kondygnacji zdwojone, w profilowanych opaskach. W 3 osi fasady, zamknięty łukiem pełnym, otwór wejściowy w klińcowym obramieniu z masywnym zwornikiem. Wschodnia oś skrajna, przylegająca do narożnego ryzalitu, umieszczona w ryzalicie pozornym; w II i III kondygnacji otwory ryzalitu pozornego ujęte pilastrami o uproszczonych kapitelach oraz półkolumnami z kompozytowymi głowicami, na których wsparto proste naczółki. W IV kondygnacji oś ujęta lizenami o płycinowej dekoracji trzonów, opartych na wolutowych, żłobkowanych wspornikach. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, prostokątnym, dwuczęściowym nadświetlem; część górna z wtórnym przeszkleniem, część dolna z dekoracją płycinową; części rozdzielone belką z ornamentem kostkowym; górne kwatery drzwi przeszklone, dolne płycinowe; ozdobna listwa przymykowa o sfazowanych narożach. Otwory okienne I kondygnacji ze zwornikiem oraz prostokątną płyciną podokienną; otwory II kondygnacji w profilowanych, uszakowych obramieniach z przewiązkami oraz z wolutowym zwornikiem umieszczonym w wolutowym naczółku; otwory III kondygnacji o sfazowanych narożach, uszakowych obramieniach z kaboszonami w narożach, fryzem z ornamentem rautowym i naczółkiem złożonym z fragmentu belkowania, na którym ornament wolutowo-muszlowy.
Ścięte naroże budynku opracowane w formie ryzalitu o 1-osiowych elewacjach, którego narożniki dekorowane boniami a na IV kondygnacji lizenami, jak w elewacji pn. Otwory okienne w osi środkowej zróżnicowane kształtem i wystrojem na każdej kondygnacji; na I kondygnacji otwór opracowany jak w elewacji pn.; na II kondygnacji o sfazowanych narożach, ujęty pseudorautowymi boniami, z gładkim fryzem oraz z odcinkowym, przerwanym naczółkiem na wolutowych, żłobkowanych wspornikach, dekorowanym wolutowym klińcem, na którym pełnoplastyczny wazon; na III kondygnacji z prostokątną płyciną nadokienną, wypełnioną girlandą, ujęte wspólnym profilowanym, uszakowym obramieniem, powyżej którego trójkątny naczółek; na IV kondygnacji zdwojone otwory zamknięte łukiem pełnym, pomiędzy którymi toskańska kolumna. Narożny ryzalit zakończony ozdobnym szczytem w formie facjaty, zwieńczonej wyładowanym pasem gzymsu, na którym, na cokole z kartuszem herbowym z inicjałami ***C.I.*** oparto trójkątny naczółek; narożniki facjaty ujęte obeliskowymi sterczynami. W osi otwór okienny zamknięty łukiem pełnym, ujęty półkolumnami. Otwory okienne w osiach bocznych ryzalitu opracowane w gładkich opaskach; pomiędzy otworami każdej kon-

dygnacji tonda. W przyziemiu prostokątny otwór drzwiowy z jednobiegowymi schodami prowadzącymi do sklepu umieszczonego w piwnicy.
Elewacja wsch. 4-osiowa, o wystroju i podziałach jak elewacja pn. W 2 osi, od I do IV kondygnacji balkony z kutą, ażurową balustradą.
Detal architektoniczny: boniowanie przyziemia i naroży; pas cokołowo-gzymsowy nad kondygnacją piwnic, gzymsy kordonowe i wieńczący, architektonicznie opracowane obramienia i profilowane opaski okienne; dekoracja szczytu ryzalitu narożnego. W przeważającej części zachowana drewniana stolarka okienna, ze stałymi ślemionami i ozdobnymi listwami przytykowymi.
Elewacje tylne bez dekoracji. W narożu pn.-wsch. w dwóch osiach wsch. loggie o drewnianych balustradach.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, przesunięta w osi sieni, poprzedzona sienią z drewnianymi, środkowymi stopniami wyrównawczymi z podestem, wydzieloną dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi z nadświetlem zamkniętym łukiem odcinkowym. Strop sieni z fasetą i plafonem pokryte sztukatorskim ornamentem roślinnym. Posadzka ceramiczna z bordiurą, o wzorach geometrycznych; kolorystyka szaro-niebieska-czarna. Schody drewniane, zabiegowe przechodzące w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy i ceramiczny wystrój oraz detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka;
— balustrada schodów;
— ceramiczna posadzka, strop sieni;
— drzwi wahadłowe sieni;
— kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć ogródek przed elewacją pn.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 9 (fot. 600)

Kamienica czynszowa, wzn. w 1895 r., na miejscu wcześniejszego z l. 70-tych XIX w.; eklektyzm.
Mur., fasada ponad przyziemiem w wątku ceglanym, detal architektoniczny ceramiczny i wyrobiony w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z ryzalitem na osi symetrii fasady.
Elewacja pn. (fasada) 3-osiowa, z 1-osiowym w przyziemiu, 2-osiowym na pozostałych kondygnacjach ryzalitem na osi symetrii. Otwory okienne II i III kondygnacji prostokątne, o sfazowanych narożach, bez opasek w ryzalicie oraz w gładko tynkowanych opaskach z przewiązkami w korpusie; nad otworami II kondygnacji ceramiczne łuki odciążające z klińcami i wolutowym zwornikiem oraz kartuszowo opracowaną dekoracją płycin; otwory IV kondy-

gnacji zamknięte łukiem pełnym, w profilowanych, uszakowych opaskach ze zwornikiem. I i IV kondygnacja wydzielone gzymsami kordonowymi; całość obiega rozbudowany gzyms wieńczący złożony z profilowanych listew i kimationu jońskiego. W 1 osi parteru prostokątny otwór wejściowy; w 2 osi szeroka witryna sklepu; w 3 osi otwór okienny. Ryzalit od II kondygnacji o ściętych, płycinowo ukształtowanych narożach, zaakcentowanych na II i IV kondygnacji wolutowymi spływami, o kondygnacjach wydzielonych gzymsami kordonowymi; gzyms między III i IV kondygnacją wsparty na ozdobnych wspornikach. Nad otworami okiennymi II kondygnacji ryzalitu wspólna dekoracja złożona z ceramicznego łuku odciążającego z klińcami i wolutowym zwornikiem oraz z plakietką z data ***1895***, ujętą wicią roślinną, umieszczoną między otworami a łukiem. Nad otworami III kondygnacji płycina z centralnie umieszczoną głową ludzką w ornamencie zwojowo-roślinnym. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe ze stałym nadświetlem, o różnej wielkości płycin, z ozdobnym słupkiem i ślemieniem. W części zachowana drewniana, dwuskrzydłowa, czterodzielna stolarka okienna z ozdobną listwą przymykową.
Detal architektoniczny: pasy boniowania przyziemia, profilowane gzymsy kordonowe, gzyms kordonowy z wspornikami, profilowany z kimationem gzyms wieńczący, obramienia okienne z przewiązkami lub uszakowe, płyciny nadokienne umieszczone pod łukami odciążającymi wypełnione dekoracją z kartuszami lub z plakietką z datą ***1895***, ujęte ornamentem roślinnym bądź płycina z głową ludzką w ornamencie zwojowo-roślinnym.
Elewacja tylna bez dekoracji. W otworach okiennych osi klatki schodowej zachowane przeszklenie ze szkła barwionego i trawionego o motywach roślinnych.
Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią, z jednobiegowymi, środkowymi schodami wyrównawczymi z podestem oraz dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi, o przeszklonych górnych kwaterach, drzwiami wahadłowymi, ponad którymi nadświetle zamknięte łukiem odcinkowym; strop sieni z plafonem pokrytym ornamentem roślinnym. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, listwową balustradą, profilowaną poręczą i zgeometryzowanym słupkiem. Posadzka w części wejściowej z oryginalnych płytek ceramicznych.

Stan zachowania:
— dobry.
Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, z ryzalitem w fasadzie;
— ceramiczny i tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi wejściowych;
— strop i drzwi wahadłowe sieni;
— przeszklenie otworów klatki schodowej;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 10 (fot. 601)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; neorenesans.
Mur., tynk.; podpiwniczona, o bryle zróżnicowanej wysokością kondygnacji w fasadzie oraz I-kondygnacyjną dobudówką w elewacji tylnej. Ponad fasadą, w 3-5 osi połać dachu z pokryciem ceramicznym. Kamienica bliźniacza do nr 11.
Elewacja pn. (fasada) IV- kondygnacyjna w 1-2 osi oraz III-kondygnacyjna w 3-5 osi; w przyziemiu układ osi zakłócony witryną i drzwiami do sklepu. W 1 osi parteru prostokątny otwór wejściowy, powyżej, w II-III kondygnacji, zdwojone otwory okienne, pomiędzy którymi półkolumna o żłobkowanym trzonie; otwory ujęte uproszczonymi pilastrami; pod otworami prostokątne płyciny, nad otworami fragmenty uproszczonego belkowania w formie prostego naczółka. Na IV kondygnacji otwory bez obramień, ze wspólną, prostokątną płyciną podokienną. Całość zamyka gzyms wieńczący, ponad którym attyka pełna z narożnymi filarami. Otwory okienne w 3-5 osi bez opasek, z prostokątnymi płycinami podokiennymi w II kondygnacji oraz prostymi naczółkami w II i III kondygnacji; nad otworami ostatniej kondygnacji po dwa kwadratowe, niewielkie otwory doświetlające poddasze oraz listwowy gzyms wieńczący. Detal architektoniczny wykonany w tynku: listowo-profilowane gzymsy kordonowe i wieńczący, pilastrowe obramienia okienne, prostokątne płyciny podokienne, proste naczółki, attyka pełna. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ze stałym, wysokim nadświetlem; stolarka oraz przeszklenie nadświetla współczesne, bezstylowe. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, współczesna.
Elewacja tylna bez dekoracji; w części zach. I kondygnacyjna przybudówka.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Wąska sień przechodnia z drewnianymi, bocznymi, jednobiegowymi schodami wyrównawczymi z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i uproszczonym słupkiem.

Stan zachowania:
— dostateczny. Wymieniona na współczesną stolarka okienna.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— schody z balustradą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 11 (fot. 602)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; neorenesans.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, o bryle zróżnicowanej wysokością kondygnacji w fasadzie oraz I-kondygnacyjną dobudówką w elewacji tylnej. Ponad fasadą, w 1-3 osi połać dachu z pokryciem ceramicznym. Kamienica bliźniacza do nr 10.
Elewacja pn. (fasada) III-kondygnacyjna w 1-3 osi oraz IV- kondygnacyjna w 4-5 osi. W 5 osi parteru prostokątny otwór wejściowy w profilowanej opasce, powyżej, w II-III kondygnacji, zdwojone otwory okienne, pomiędzy którymi półkolumna o żłobkowanym trzonie; otwory ujęte uproszczonymi pilastrami; pod otworami prostokątne płyciny, nad otworami frag-

menty uproszczonego belkowania w formie prostego naczółka. Na IV kondygnacji otwory bez obramień, ze wspólną, prostokątną płyciną podokienną. Całość zamyka gzyms wieńczący, ponad którym attyka pełna z narożnymi filarami. Otwory okienne w 1-3 osi parteru bez opasek, powyżej z prostokątnymi płycinami podokiennymi w II kondygnacji oraz prostymi naczółkami w II i III kondygnacji; nad otworami ostatniej kondygnacji niewielkie, kwadratowe otwory doświetlające poddasze oraz listwowy gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: listowo-profilowane gzymsy kordonowe i wieńczący, pilastrowe obramienia okienne, prostokątne płyciny podokienne, proste naczółki, attyka pełna. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ze stałym, wysokim nadświetlem; stolarka oraz przeszklenie nadświetla współczesne, bezstylowe. Stolarka okienna jedno- i dwuskrzydłowa, współczesna.
Elewacja tylna bez dekoracji. W części wsch. I kondygnacyjna przybudówka.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Wąska sień przechodnia z bocznymi drewnianymi, jednobiegowymi schodami wyrównawczymi z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i uproszczonym słupkiem.

Stan zachowania:
— dostateczny. Wymieniona na współczesną stolarka okienna.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 12 (fot. 603)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; eklektyzm.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, o bryle zróżnicowanej wysokością kondygnacji w fasadzie oraz w elewacji tylnej. Ponad fasadą, w 1-4 osi połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa, III-kondygnacyjna w 1-4 osi oraz IV- kondygnacyjna w 5 osi. Przyziemie z otworami okiennymi piwnic zaakcentowane gzymsem cokołowym. I kondygnacja pokryta pasami boniowania, pozostałe gładko tynkowane. W 5 osi parteru prostokątny otwór wejściowy w profilowanej opasce ze zwornikiem; powyżej otwory okienne umieszczone w osi: na II kondygnacji z prostokątnymi płycinami podokiennymi wypełnionymi ornamentem roślinnym oraz z wyładowanym w formie ¾ łuku pełnego w części środkowej profilowanym naczółkiem, ujętym wspornikami; wyładowanie wypełnione medalionem z głową mężczyzny; na III kondygnacji otwór okienny z odcinkowym, na wspornikach naczółkiem; na IV kondygnacji otwór okienny zamknięty łukiem pełnym, z gzymsem podokiennym. Oś wieńczy odcinkowo zamknięty szczyt. Otwory okienne w 1-4 osi: w parterze umieszczone między pasami boniowania, ze zwornikami nad każdym otworem; w II kondygnacji w osiach środkowych o wystroju jak w osi 5, w osiach skrajnych z trójkątnymi naczółkami na wspornikach; w III kondygnacji jak w osi 5; nad otworami ostatniej kondygnacji fryz złożony z płycin pokrytych dekoracją roślinną, rozdzielonych niewielkimi oculusami umieszczonymi w osiach okiennych oraz listwowy z ornamentem kostkowym gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: pasy boniowania, gzyms cokołowy, gzyms kordonowy i rozbudowany wieńczący, prostokątne płyciny podokienne z ornamentem floralnym, odcinkowe i wyła-

dowane fragmentem łuku naczółki ze wspornikami i medalionami, odcinkowy szczyt. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ze stałym, wysokim nadświetlem; stolarka oraz przeszklenie nadświetla współczesne, bezstylowe. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, współczesna.
Elewacja tylna bez dekoracji; w osi środkowej I kondygnacji, w ceramicznym obramieniu, z klińcem i wolutowymi głowicami, ozdobna nisza z konchą pokrytą ornamentem muszlowym z wolutowo-roślinnym zwornikiem.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Wąska sień przechodnia z bocznymi, drewnianymi, jednobiegowymi schodami wyrównawczymi z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— ceramiczna nisza w elewacji tylnej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy odtworzyć ogródek przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 13 (fot. 604)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70-te XIX w.; neorenesans.
Mur., tynk; z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; narożna, usytuowana u zbiegu ul. W. Łukasińskiego (elewacja pn.) oraz ul. A. Mickiewicza (elewacja wsch.). Podpiwniczona, trzykondygnacyjna, ze ściętym, czterokondygnacyjnym narożem w formie wieżowego ryzalitu pozornego, o rozczłonkowanej bryle, nakrytej w częściach III-kondygnacyjnych dachami dwuspadowymi, w części IV-kondygnacyjnej dachem wielospadowym; pokrycie ceramiczne.
Elewacja pn. III-kondygnacyjna, 2-osiowa, zwieńczona partią użytkowego poddasza z wyładowanym gzymsem wieńczącym. W przyziemiu elewacji wysoki cokół, ponad którym I kondygnacja z pasami boniowania. W 2 osi parteru wysoki, szeroki otwór bramny, w którym wydzielone wysokie nadświetle; otwór w profilowanej opasce. Powyżej osie okienne II i III kondygnacji wydzielone wspólnymi, smukłymi pilastrami o płycinowych trzonach, masywnych cokołach stanowiących rodzaj bazy i kompozytowych głowicach. Otwory okienne II kondygnacji ujęte uproszczonymi pilastrami, z prostokątnymi płycinami podokiennymi wypełnionymi stiukową dekoracją złożoną z maszkaronów i wici roślinnej, prostokątnymi płycinami nadokiennymi oraz trójkątnymi naczółkami; otwory III kondygnacji w profilowanych opaskach o lekko sfazowanych narożach, z prostym gzymsem podokiennym z wolutowymi wspornikami oraz prostym naczółkiem o smukłych modylionach w narożach. W partii poddasza, nad otworami ostatniej kondygnacji fryz złożony z płycin pokrytych ornamentem roślinnym otaczającym głowę lwa (?), rozdzielonych niewielkimi oculusami umieszczonymi w osiach okiennych (jeden zniszczony poprzez przebicie kwadratowego otworu okiennego); całość zamyka listwowy z kostkami gzyms wieńczący.

Naroże pn.-wsch., ścięte, IV-kondygnacyjne, w formie wieży, o detalu architektonicznym jak elewacja pn. Elewacje boczne o zdwojonych otworach okiennych, pomiędzy którymi smukła półkolumna o żłobkowanym trzonie; pod otworami prostokątne płyciny, nad proste naczółki. IV kondygnacja flankowana zdwojonymi, uproszczonymi pilastrami; otwory tej kondygnacji z wspólnym gzymsem podokiennym. Elewacja naroża 1-osiowa, o wystroju j.w.; w II i III kondygnacji balkony z ozdobnymi wspornikami i metalowymi, ażurowymi balustradami. Nad otworami prosty, rowkowany pas gzymsu, ponad którym fryz i gzyms wieńczący jak w elewacji pn. całość zamyka attyka pełna.
Elewacja wsch. III-kondygnacyjna, 4-osiowa; detal architektoniczny opracowany jak w elewacji pn.
Detal architektoniczny: przyziemie z płytkimi pasami boniowania; gzymsy cokołowe, wieńczące; pilastrowe podziały osi; dekoracja płycin ornamentalno-roślinna; trójkątne i proste naczółki z wspornikami; profilowane i sfazowane opaski okienne. Drzwi drewniane dwuskrzydłowe, z nadświetlem, współczesne, bezstylowe. Stolarka okienna zachowana częściowo, dwuskrzydłowa, ze stałym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową dekorowaną półkolumną.
Elewacje tylne i szczytowa pd. bez dekoracji; ściana szczytowa bez otworów.
Klatka schodowa w trakcie tylnym wąskiej sieni przechodniej. Boczne drewniane, jednobiegowe z podestem schody przechodzą w dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą. Ściany sieni w trakcie przednim pokryte w dolnej partii kaflami ceramicznymi w kolorze granatowo-brązowym, z pasem białego ornamentu roślinnego; posadzka ceramiczna biało-czerwona, o wzorze geometrycznym.

Przed elewacjami ogródek w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— elewacji dobry, wnętrz dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów;
— kute balustrady balkonów;
— klatka schodowa;
— ceramiczne elementy wystroju sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy zachować zieleń ogródka.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 15 (fot. 605)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; eklektyzm.
Mur., tynk., o detalu architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, o bryle zróżnicowanej wysokością kondygnacji w fasadzie oraz rozrzeźbionej ryzalitem w elewacji tylnej. Ponad fasadą, w 2-5 osi połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa, IV- kondygnacyjna w 1 osi oraz III-kondygnacyjna w 2-5 osi. Przyziemie zaakcentowane wysoką partią cokołu, z kwadratowymi otworami okiennymi

piwnic oraz wydzielone okapowym gzymsem cokołowym. I kondygnacja pokryta pasami boniowania przechodzącego nad otworami w formę klińców, pozostałe kondygnacje gładko tynkowane, podzielone smukłymi, płycinowymi pilastrami o kompozytowych głowicach, przebiegającymi przez wszystkie kondygnacje. I oś w formie wieżowego ryzalitu pozornego; w parterze otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, w portalowym obramieniu złożonym z: dwóch, flankujących otwór uproszczonych pilastrów, umieszczonych na masywnych bazach, podtrzymujących fryz z prostokątną płyciną pokrytą ornamentem roślinnym z tondem, przedstawiającym popiersie kobiece, pośrodku; ponad fryzem prosty naczółek. Powyżej, naroża 1 osi dodatkowo ujęte smukłymi pilastrami przebiegającymi od II do IV kondygnacji, o wystroju j.w.; otwory okienne umieszczone w osi: na II kondygnacji ujęty dodatkowo płycinowymi pilastrami o uproszczonych głowicach, z prostokątnymi płycinami podokiennymi wypełnionymi ornamentem maureski z głową ludzką pośrodku oraz z nadwieszonym naczółkiem, poniżej którego płycina powtarzająca kształt naczółka i wypełniona ornamentem stiukowym z przedstawieniem syren ujmujących wazon, ustawionych antytetycznie; na III kondygnacji otwór okienny ujęty pilastrami, z wyładowanym parapetem na wspornikach oraz z prostym naczółkiem, poniżej którego prostokątna płycina bez ornamentu; na IV kondygnacji otwór okienny bez opasek, o sfazowanych narożach. Oś zamyka płycinowy fryz pokryty stiukową dekoracją złożoną z girland i wieńców; całość wieńczy wyładowany, trójkątny szczyt grecki. Otwory okienne w 2-5 osi: w parterze umieszczone między pasami boniowania, zamknięte łukiem pełnym, w profilowanych opaskach; w II kondygnacji o wystroju jak w osi 1, z naprzemiennie umieszczonymi trójkątnymi i nadwieszonymi naczółkami; płyciny w fryzach pokryte stiukami antytetycznie ustawionych syren lub owocujących winorośli; w III kondygnacji jak w osi 1; nad otworami ostatniej kondygnacji fryz złożony z płycin pokrytych dekoracją roślinną, rozdzielonych niewielkimi, zdwojonymi, kwadratowymi otworami okiennymi umieszczonymi w osiach okiennych oraz listwowy gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny wykonany w tynku: pasy boniowania, gzyms cokołowy, gzyms kordonowy, rozbudowany wieńczący z ornamentem roślinnym oraz z girlandami i wieńcami, prostokątne płyciny podokienne z ornamentem floralnym z tondem, odcinkowo zamknięte lub prostokątne płyciny we fryzach nad otworami pokryte stiukami antytetycznie ustawionych syren lub owocujących winorośli, naczółki trójkątne, nadwieszone lub proste ze wspornikami, wyładowany trójkątny grecki szczyt ryzalitu pozornego w formie wieży, portalowe obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, zamkniętym łukiem pełnym nadświetlem; górne kwatery większe od dolnych, z rozetą pośrodku, w dolnych kwaterach ornament rautowy; przeszklenie nadświetla współczesne, bezstylowe. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, bezstylowa, w części współczesna.
Elewacja tylna bez dekoracji, uskokowo ukształtowana.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przelotowa z drewnianymi, jednobiegowymi schodami z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą niewielki ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny; elewacji dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;

— balustrada schodów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy zachować ogródek przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 16 (fot. 606)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; historyzm.
Mur., tynk., podpiwniczona, o bryle zróżnicowanej wysokością kondygnacji w fasadzie. Ponad fasadą, w 3-4 osi połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pn. (fasada) 4-osiowa, o 1 osi w formie IV kondygnacyjnej wieży oraz III-kondygnacyjna w 2-4 osi. Wtórnie, w 2 osi dobudowana w partii dachu facjata. Przyziemie zaakcentowane partią cokołu, z otworami okiennymi piwnic. Kondygnacje gładko tynkowane, z gzymsami kordonowymi. I oś pierwotnie w formie wieży, w przyziemiu z otworem wejściowym zamkniętym łukiem pełnym; powyżej, w osi prostokątne otwory okienne z prostokątnymi płycinami podokiennymi oraz z prostym naczółkiem; otwór na IV kondygnacji bez opasek ujęty pionowymi, prostokątnymi płycinami. Oś zamyka listwowy gzyms wieńczący. Otwory okienne w 2-4 osi: w parterze zamknięte łukiem pełnym, na pozostałych kondygnacjach opracowane jak w osi 1; nad otworami ostatniej kondygnacji, zachowany w 3-4 osi, fryz złożony z prostokątnych płycin rozdzielonych niewielkimi, zdwojonymi, kwadratowymi otworami okiennymi umieszczonymi w osiach okiennych oraz listwowy gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzymsy kordonowe, uproszczony wieńczący, prostokątne płyciny podokienne oraz w fryzie wieńczącym 3-4 oś, proste naczółki nad otworami.
Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, zamkniętym łukiem pełnym nadświetlem wypełnionym oryginalnym oszkleniem; stolarka trójpłycinowa o większych kwaterach środkowych, z ornamentem plecionki w nadprożu oraz z ozdobną, w formie żłobkowanej kolumny, listwą przymykową. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, współczesna.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przelotowa z drewnianymi, jednobiegowymi schodami z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z częściowo zachowaną tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą niewielki ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 17 (fot. 607)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; eklektyzm.
Mur., tynk.; podpiwniczona, o bryle rozczłonkowanej uskokowo rozwiązaną elewacją tylną. Ponad fasadą, pierwotnie 2-osiowa, zamknięta trójkątnym szczytem facjata, obecnie z dobudowanymi, od wsch. 1-osiową a od zach. 2-osiową, facjatami nakrytymi dachami pulpitowymi. Dach mansardowy kryty ceramicznie. W zach. osi, nad współczesną facjatą dodatkowa współczesna nadbudowa.
Elewacja pn. (fasada) 5-osiowa, IV- kondygnacyjna z I-kondygnacyjną facjatą w osi środkowej. Oś zach. (brama z sienią przelotową) oddzielona od pozostałych dodatkową ślepą osią, złożoną z dwóch pilastrów ujmujących gładko tynkowane fragmenty ścian na II i III kondygnacji. Przyziemie zaakcentowane wysoką partią cokołu, z otworami okiennymi piwnic oraz z płycinami podokiennymi I kondygnacji, wydzielone gzymsem cokołowym stanowiącym jednocześnie gzyms podokienny otworów. I kondygnacja pokryta pasami boniowania, pozostałe kondygnacje gładko tynkowane, podzielone smukłymi, pilastrami o uproszczonych głowicach, żłobkowanych lub płycinowych trzonach, ujmujących poszczególne otwory okienne na II i III kondygnacji. Otwory okienne w profilowanych opaskach, prostokątne na I, II i IV kondygnacji oraz zamknięte łukiem pełnym na III kondygnacji. W 1 osi parteru otwór wejściowy zamknięty nadwieszonym łukiem pełnym, w profilowanym obramieniu. Powyżej, otwory w obramieniach j.w., z prostokątnymi płycinami podokiennymi. W 3 osi fasady, od II do IV kondygnacji balkony wsparte na konsolowych lub wolutowo zakończonych belkach pokrytych ornamentem roślinnym, o ażurowych, metalowych balustradach. Całość zamyka listwowy gzyms koronujący. Osie 2-4 wieńczy facjata zamknięta trójkątnym szczytem z otworem okiennym o kształcie łuku pełnego.
Detal architektoniczny wyrobiony w tynku: pasy boniowania; gzyms cokołowy; gzymsy kordonowe; gzyms wieńczący; prostokątne płyciny podokienne; pilastry o płycinowych lub żłobkowanych trzonach i uproszczonych głowicach ujmujące otwory okienne. Drzwi wejściowe drewniane, listwowe, dwuskrzydłowe, współczesne z zachowanym oryginalnym, profilowanym ślemieniem oraz ze stałym, zamkniętym łukiem pełnym nadświetlem; przeszklenie nadświetla współczesne, bezstylowe. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, bezstylowa, w części współczesna z PCV.
Elewacja tylna bez dekoracji, uskokowo ukształtowana; w 1 osi od zachodu z balkonami.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przelotową i zabiegowymi schodami w trakcie środkowym, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne. Schody drewniane z fragmentami tralkowej balustrady, z profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.
Sień przelotowa z pozostałościami ceramicznej posadzki.

Przed fasadą niewielki ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— balkony z wspornikami i metalowymi balustradami.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 18 (fot. 608)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; bez wyróżniających cech stylowych.
Mur., podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pn. (fasada) 3-osiowa, z prostokątnym otworem wejściowym w 3 osi. I i IV kondygnacja zaakcentowane gzymsami kordonowymi. Kondygnacje gładko tynkowane. W 2 osi II kondygnacji otwór okienny ujęty uproszczonymi, o płycinowych trzonach pilastrami, na kapitelach których oparto prosty fryz zamknięty trójkątnym naczółkiem. Nad otworami ostatniej kondygnacji, w osiach okiennych umieszczone parami niewielkie, kwadratowe okna doświetlające poddasze; całość zamyka gzyms wieńczący z uproszczonymi modylionami.
Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzymsy kordonowe, uproszczony gzyms wieńczący z modylionami, obramienie otworu okiennego złożone z pilastrów i trójkątnego naczółka. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, prostokątnym nadświetlem, współcześnie oszklonym; stolarka trójpłycinowa o profilowanej ramie kwatery górnej, ze żłobkowanym nadprożem, ozdobną, w formie kolumny listwą przymykową oraz stałym profilowanym ślemieniem. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, bezstylowa.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przelotowa z drewnianymi, jednobiegowymi schodami z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z fragmentarycznie zachowaną tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą niewielki ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 19 (fot. 609)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; bez wyróżniających cech stylowych.
Mur., tynk.; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pn. (fasada) 4-osiowa, z prostokątnym otworem wejściowym w 1 osi, ponad którym balkon o ażurowej, metalowej balustradzie. I i IV kondygnacja zaakcentowane gzymsami kordonowymi. Kondygnacje gładko tynkowane; otwory okienne prostokątne, w I-III kondygnacji bez opasek, w II kondygnacji pod otworami prostokątne płyciny wypełnione stiukową maureską z centralnie umieszczoną głową kobiety. Otwory okienne IV kondygnacji w profilowanych opaskach, ujęte kompozytowymi półkolumnami z geometrycznymi bazami, podtrzymującymi wyładowany gzyms nadokienny, ponad którym rozbudowana partia gzymsu

wieńczącego, składająca się z dwóch pasów profilowania rozdzielonych pierwotnie modylionami (obecnie skutymi).
Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzymsy kordonowe, gzyms wieńczący pierwotnie z modylionami, obramienia otworów okiennych złożone z kompozytowych półkolumn. Drzwi wejściowe klasycystyczne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, prostokątnym nadświetlem, współcześnie oszklonym; stolarka dwupłycinowa o profilowanych ramach kwater, ze żłobkowanym nadprożem, ozdobną, zachowaną w cząstkowej formie kolumny, listwą przymykową oraz stałym profilowanym ślemieniem. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, współczesna PCV.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przelotowa z drewnianymi, jednobiegowymi schodami z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z fragmentarycznie zachowaną tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— odtworzenie modylionów w gzymsie wieńczącym;
— stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 20 (fot. 610)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; historyzm.
Mur., tynk.; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym. W połaci dachu współczesna, 2-osiowa facjata nakryta dachem pulpitowym.
Elewacja pn. (fasada) 4-osiowa, z prostokątnym otworem wejściowym w 1 osi. I kondygnacja pokryta pasami boniowania, pozostałe kondygnacje gładko tynkowane; I kondygnacja zaakcentowana gzymsem kordonowym. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; w II kondygnacji pod otworami prostokątne płyciny wypełnione stiukową dekoracją roślinną, nad otworami prostokątne płyciny z dekoracją ramową, powyżej których trójkątne naczółki na ozdobnych wspornikach; w III kondygnacji nad otworami prostokątne płyciny oraz prosty naczółek na ozdobnych wspornikach; nad otworami IV kondygnacji – prosty naczółek. Całość zamyka uproszczony gzyms koronujący.
Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzyms kordonowy, uproszczony gzyms wieńczący, profilowane obramienia otworów okiennych, trójkątne i proste naczółki, płyciny pod- i nadokienne z dekoracją roślinną bądź ramową. Drzwi wejściowe klasycystyczne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, prostokątnym nadświetlem, współcześnie

oszklonym; stolarka dwupłycinowa o profilowanych ramach kwater, ze ozdobną listwą przymykową oraz stałym profilowanym ślemieniem. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, współczesna PCV; oryginalna stolarka ze stałym, profilowanym ślemieniem i w formie półkolumny listwą przymykową, zachowana na II kondygnacji.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przelotowa z drewnianymi, jednobiegowymi schodami z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z fragmentarycznie zachowaną tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 21 (fot. 611)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w., l. 20-te XX w.; historyzm.
Mur., tynk.; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym. Bryła rozrzeźbiona w elewacji tylnej ryzalitem klatki schodowej.
Elewacja pn. (fasada) 4-osiowa, z prostokątnym otworem wejściowym w 4 osi, o profilowanych obramieniach w części górnej. Przyziemie w partii cokołowej o wątku ceglanym z listwowym gzymsem; pozostałe kondygnacje gładko tynkowane; I kondygnacja zaakcentowana gzymsem kordonowym. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; w II kondygnacji pod otworami prostokątne płyciny wypełnione stiukową dekoracją roślinną, nad otworami prostokątne płyciny, powyżej których trójkątne naczółki; w III i IV kondygnacji nad otworami prostokątne płyciny z prostymi naczółkami. Całość zamyka uproszczony gzyms koronujący.
Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzyms kordonowy, uproszczony gzyms wieńczący, profilowane obramienia otworów okiennych, trójkątne i proste naczółki, płyciny pod- i nadokienne z dekoracją floralną. Drzwi wejściowe klasycystyczne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, prostokątnym nadświetlem, współcześnie oszklonym; stolarka dwupłycinowa, z dekoracyjnym nadprożem, o profilowanych ramach kwater, dodatkowo w kwaterach dolnych z dekoracją rautową oraz z ozdobną listwą przymykową w formie kompozytowego pilastra i ze stałym profilowanym ślemieniem. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, współczesna drewniana i PCV; oryginalna stolarka ze stałym, profilowanym ślemieniem i w formie półkolumny listwą przymykową, zachowana na II kondygnacji.
Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przelotowa z drewnianymi, jednobiegowymi schodami z podestem (pokryte kaflami ceramicznymi), przechodzącymi w dwubiegowe powrotne, z fragmentarycznie zachowaną tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Ściany sieni w części dolnej pokryte zielono-czarnymi kaflami ceramicznymi z l. 20-tych, ułożonymi horyzontalnie.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka drzwi wejściowych;
— ceramiczne kafle na ścianach sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 22 (fot. 612)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; historyzm.
Mur., tynk.; podpiwniczona; bryła zróżnicowana ilością kondygnacji od frontu, nakryta dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pn. (fasada) 4-osiowa, III-kondygnacyjna w 1-3 osi z IV-kondygnacyjnym ryzalitem pozornym w formie wieży w 4 osi. W przyziemiu tej osi prostokątny otwór wejściowym w 4 osi. Kondygnacje gładko tynkowane; nad I kondygnacją okapowy gzyms kordonowy. Otwory okienne prostokątne, bez opasek; w II kondygnacji nad otworami trójkątne naczółki; w III i IV kondygnacji – naczółki proste. Nad otworami III kondygnacji 1-3 osi, w partii poddasza bliźniacze, kwadratowe otwory okienne umieszczone w osiach. Całość zamyka uproszczony gzyms koronujący; nad IV kondygnacją ryzalitu wieżowego wyładowany gzyms wieńczący ze zgeometryzowanymi krokstynami.
Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzyms kordonowy, uproszczone, zgeometryzowane gzymsy wieńczące, trójkątne i proste naczółki. Drzwi wejściowe klasycystyczne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, prostokątnym nadświetlem, o drobniejszych, pionowych podziałach szczeblinowych; stolarka trójpłycinowa, z dekoracyjnym, żłobkowanym nadprożem, o profilowanych ramach kwater (w kwaterach środkowych z rozetą i wiciami roślinnymi) oraz z ozdobną listwą przymykową w formie kompozytowej kolumny i ze stałym profilowanym ślemieniem. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, współczesna drewniana.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przechodnia ze współczesnymi, bocznymi, masywnymi, jednobiegowymi schodami z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne; balustrada metalowa współczesna, bezstylowa.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 23 (fot. 613)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70-te XIX w., historyzm.
Mur., tynk, narożna, usytuowana u zbiegu ul. W. Łukasińskiego (elewacja pn.) oraz ul. Wł. Reymonta (elewacja wsch.). Podpiwniczona, trzykondygnacyjna w elewacji pn. ze ściętym, czterokondygnacyjnym narożem w formie wieżowego ryzalitu pozornego oraz czterokondygnacyjna w elewacji wsch.; bryła rozczłonkowana dodatkowo trójkątnym półszczytem zwieńczającym elewację wsch. nakrytej dachami dwuspadowymi, w części wieżowej dachem wielospadowym; pokrycie ceramiczne.
Elewacja pn. (fasada) 2-osiowa, III-kondygnacyjna, z pozornym ryzalitem wieżowym od wsch. W przyziemiu 2 osi prostokątny otwór wejściowym w ujęty portalem, złożonym z uproszczonych pilastrów, na których spoczywa prosty architraw z listwowym, prostym naczółkiem. Kondygnacje gładko tynkowane, rozdzielone gzymsami kordonowymi. Otwory okienne prostokątne, bez opasek; w II kondygnacji nad otworami trójkątne naczółki; w III kondygnacji – naczółki proste. Nad otworami III kondygnacji szeroki pas fryzy z prostokątnymi płycinami, rozdzielonymi podwójnymi, kwadratowe otwory okienne umieszczone w osiach. Całość zamyka gzyms koronujący ze zgeometryzowanymi kroksztynami.
Naroże pn.-wsch., ścięte, IV-kondygnacyjne, w formie wieży, o 1-osiowych elewacjach i detalu architektonicznym opracowanym jak elewacja pn. W osi środkowej, w II kondygnacji balkon o metalowej, ażurowej balustradzie; w osiach bocznych pod otworami prostokątne płyciny. Całość pozornego ryzalitu wieżowego wieńczy wyładowany gzyms ze zgeometryzowanymi kroksztynami.
Elewacja wsch. 2-osiowa, IV-kondygnacyjna, z pozornym ryzalitem wieżowym od pn., zamknięta trójkątnym półszczytem. Wystrój jak w fasadzie; pod otworami II kondygnacji prostokątne, płyciny, nad otworami III kondygnacji brak naczółków, nad otworem IV kondygnacji naczółek prosty.
Detal architektoniczny wykonany w tynku: gzymsy kordonowe, zgeometryzowane gzymsy wieńczące, trójkątne i proste naczółki, prostokątne płyciny podokienne. Drzwi wejściowe klasycystyczne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, prostokątnym nadświetlem, oszklonym współcześnie; stolarka trójpłycinowa, z dekoracyjnym, żłobkowa-

nym nadprożem, o profilowanych ramach kwater oraz z ozdobną listwą przymykową i stałym profilowanym ślemieniem. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, współczesna drewniana.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przechodnia z bocznymi, drewnianymi, jednobiegowymi schodami z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne; drewniana balustrada z zachowanymi częściowo tralkami, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed elewacjami pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 24 (fot. 614)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 80-tych XIX w.; eklektyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzy- i czterokondygnacyjna; o bryle rozczłonkowanej pozornym ryzalitem w fasadzie oraz ryzalitem w elewacji podwórzowej. Ponad fasadą części III-kondygnacyjnej połać dachu z trzema rozbudowanymi lukarnami, nakrytymi dachami dwuspadowymi. Dach części niższej mansardowy, kryty romboidalnymi płytkami azbestowymi, dach części IV kondygnacyjnej pulpitowy, kryty papą.
Elewacja pn. (fasada) dwuczłonowa, 6-osiowa; człony 3-osiowe. Przyziemie oraz naroża pokryte pasami boniowania, pozostałe kondygnacje fasady gładko tynkowane, z gzymsami kordonowymi z ornamentem kostkowym lub wstęgowym złożonym z rozetek i wyładowanymi gzymsami wieńczącymi. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach, z prostokątnymi płycinami podokiennymi w I i II kondygnacji oraz z ozdobnymi naczółkami na pozostałych. Część wsch. III-kondygnacyjna, z prostokątnym otworem wejściowym w 1 osi przyziemia, ujętym portalem złożonym z uproszczonych pilastrów o płycinowych trzonach, dźwigających nadproże i wyładowany, profilowany z ornamentem kostkowym, gzyms. Powyżej szeroki pas ujęty gzymsami kordonowymi, w którym płyciny podokienne umieszczone w osiach otworów. Nad otworami II kondygnacji żłobkowane nadproże ujęte modylionami podtrzymującymi naczółek w kształcie nadwieszonego łuku pełnego; w naczółkach centralnie umieszczone tonda z głowami kobiecymi; nad otworami III kondygnacji opaski okienne z dekoracyjnym zwornikiem złożonym z kaboszonu, liścia palmety, esownic oraz fragmentu girlandy. W połaci dachu, w osiach umieszczono lukarny o architektonicznym wystroju: otwory ujęte b. uproszczonymi pilastrami podtrzymującymi proste nadproże i trójkątny naczółek. Część zach., w formie ryzalitu pozornego, IV kondygnacyjna z mezzaninem; otwory I

i II kondygnacji o wystroju jak w części wsch.; nad otworami III kondygnacji żłobkowane nadproża z centralnie umieszczonym liściem klonu, powyżej których odcinkowe z uskokiem naczółki wsparte na modylionach; nad otworami III kondygnacji – trójkątne naczółki na modylionach; w kondygnacji mezzanina trzy kwadratowe otwory okienne (środkowy zamurowany). Całość wieńczy gzyms na konsolkach. W osi środkowej części zach., w II i III kondygnacji balkony o ażurowych, metalowych balustradach.
Detal architektoniczny: profilowano-kostkowy i wstęgowe, złożone z rozetek gzymsy kordonowe, profilowane i z modylionami gzymsy wieńczące, portalowe obramienie otworu wejściowego, profilowane obramienia okienne z płycinami podokiennymi, trójkątnymi, odcinkowymi i w kształcie nadwieszonego łuku pełnego naczółkami, pasy boniowania. Drzwi wejściowe klasycystyczne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem, współcześnie oszklonym; z ozdobną listwą przymykową o kompozytowej głowicy i profilowanym stałym ślemieniu. Zachowana częściowo stolarka okienna, dwuskrzydłowa, czterodzielna z ozdobnymi, w formie kolumny, listwami przytykowymi.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przelotową; schody drewniane, jednobiegowe z podestem przechodzące w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 25 (fot. 615, 616)

(WEZ, 1994 r.)
Willa, ob. Wyższa Szkoła Zarządzania, wzn. l. 80-te XIX w.; eklektyzm.
Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Bryła III-kondygnacyjna, z suterena, nakryta stromym dachem czterospadowym, o ściętym wierzchołku, zakończonym metalową, ażurową attyką; dach pokryty romboidalnymi płytkami azbestowymi, wierzchołek papą. Od strony pd.-zach. dostawiona I-kondygnacyjna bryła oficyny, z dachem pulpitowym nakrytym papą.
Detal architektoniczny identycznie opracowany w każdej elewacji: przyziemie i I kondygnacja pokryte pasami boniowania; wydatny gzyms cokołowy; kondygnacje I i II rozdzielone szerokim pasem gzymsu kordonowego wyłamanego nad osiami okiennymi; naroża bryły ujęte szerokimi pseudopilastrami, przyjmującymi w partiach bazy i kapitelu formy gzymsu; architektonicznie opracowane obramienie otworów I kondygnacji, złożone z ujmujących otwór

gładkich pilastrów na wysokich cokołach, o uproszczonych bazach i kapitelach, na których wsparto prostokątne nadproże, zaakcentowane na osi pilastrów rozetkami, nad którym trójkątny naczółek; między cokołami pełna ściana zdobiona stiukowymi balaskami; architektonicznie opracowane obramienie otworów II kondygnacji, w formie manierystycznej, złożone z ujmujących otwory hermowych pilastrów, z kostkową bazą o ornamencie rautowym, o trzonach pokrytych ornamentem cekinowym i jońskich głowicach, na których wsparte proste nadproże z rozetkami na osi pilastrów i prosty naczółek; pilastry oparte na odcinku profilowanego gzymsu podokiennego, pod którym prostokątna płycina z centralnie umieszczoną głową lwa w otoczeniu ornamentu okuciowego z rautami; szeroki, profilowany gzyms koronujący; obramienie lukarn dachowych złożone z ujmujących otwór uproszczonych pilastrów, na których spoczywa prosty odcinek gzymsu z półkolistym naczółkiem wypełnionym dekoracją muszli. W otworach okiennych zachowana dwuskrzydłowa, czterodzielna stolarka, ze stałym ślemieniem i ozdobnym słupkiem w formie kanelowanej kolumny kompozytowej.
Elewacja wsch. II-kondygnacyjna z zaakcentowaną partią sutereny z otworami okiennymi zabezpieczonymi kutymi, ażurowymi kratami; 5-osiowa, w połaci dachu 3-osiowa, z 3-osiowym, cofniętym w licu muru, portykiem kolumnowym na I kondygnacji i loggią o identycznym, kolumnowym wystroju na II kondygnacji; kolumny I kondygnacji o jońskich, na II kondygnacji o kompozytowych głowicach; naroża portyku zaakcentowane bonowanymi pilastrami. Otwory trzech osi portyku I i II kondygnacji ujęte pseudoarkadowaniem złożonym z uproszczonych, szerokich pilastrów i profilowanych archiwolt z kluczem w formie woluty. W osi środkowej parteru otwór wejściowy ze stałym nadświetlem o łuku pełnym, ze współczesną stolarką dwuskrzydłową; wejście poprzedzają monolityczne, jednobiegowe, rozszerzające się dołem monolityczne schody obłożone płytkami kamiennymi. Loggia II kondygnacji zabezpieczona metalową, kutą, ażurową kratą, wybrzuszoną w dolnej części, z motywem kratki regencyjnej, wici roślinnej i kartusza herbowego w każdej sekcji. Od południa przylega I-kondygnacyjna, 2-osiowa elewacja oficyny.
Elewacja pn. II-kondygnacyjna z zaakcentowaną partią sutereny z otworami okiennymi zabezpieczonymi kutymi, ażurowymi kratami; 6-osiowa, z 2-osiowym ryzalitem pozornym od wschodu, w połaci dachu 3-osiowa, o lukarnach umieszczonych pomiędzy osiami okiennymi niższych kondygnacji.
Elewacja zach. II-kondygnacyjna, 7-osiowa, przesłonięta w dwóch pd. osiach pierwszej kondygnacji przez I-kondygnacyjną bryłę oficyny. Trzy osie środkowe umieszczone w ryzalicie pozornym; w osi środkowej I kondygnacji, zamknięty łukiem pełnym, otwór wejściowy w profilowanej opasce z wolutowym zwornikiem, ujęty portalem złożonym z masywnych kolumn o gładkich trzonach, wolutowych głowicach i profilowanych bazach, na których wsparto belkowanie zwieńczone trójkątnym, wyłamanym naczółkiem. Otwory okienne w 3 i 5 osi ryzalitu pozornego, w obramieniach jak w fasadzie. Otwory okienne w 1-2 oraz 6-7 osi w formie małych, wąskich prostokątów zamkniętych łukiem pełnym.
Elewacja pd. w większości przesłonięta bryłą skrzydła z salą; II-kondygnacyjna, 2-osiowa, o osiach w części wsch.
Elewacja wsch. skrzydła I-kondygnacyjna, 3-osiowa, o smukłych otworach okiennych zamkniętych łukiem pełnym. W przyziemiu suterena zaakcentowana boniowaniem partii cokołu; naroże pd.-wsch. w formie pilastra o boniowanym trzonie. Otwory okienne w architektonicznych obramieniach złożonych z ujmujących je hermowych pilastrów zwieńczonych wolutowo, dźwigających profilowane archiwolty z wolutowym kluczem i prostymi odcinkami gzymsu; w nadłuczach rozetki; w płycinach podokiennych, stanowiących cokoły pilastrów, rauty. Całość zamyka profilowany z ornamentem kostkowym gzyms wieńczący, ponad którym rodzaj attyki pełnej z dekoracyjnie opracowanymi plakietkami wywietrzników.
Elewacja pd. skrzydła I-kondygnacyjna, z rozwiązanym na łuku pełnym, 3-osiowym ryzalitem; w części zachodniej współczesna dobudowa.

Wnętrze nierozpoznane.

Teren otoczony metalowym ogrodzenie na ceramicznej podmurówce; na części trawniki.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, forma lukarn, pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna i drzwiowa;
— kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować zieleń przed budynkiem.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 26 (fot. 617, 618)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 80-te XIX w.; neorenesans.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym ceramicznym i wyrobionym w tynku; podpiwniczona, trzy- i czterokondygnacyjna; o bryle rozczłonkowanej w fasadzie ryzalitem pozornym. Ponad fasadą części III-kondygnacyjnej połać dachu z trzema rozbudowanymi lukarnami, nakrytymi dachami dwuspadowymi. Dach części niższej mansardowy, kryty romboidalnymi płytkami azbestowymi, dach części IV kondygnacyjnej pulpitowy, kryty papą.
Elewacja pd. (fasada) dwuczłonowa, 6-osiowa; człony 3-osiowe. Kondygnacje pokryte pasami boniowania, z gzymsem kordonowym nad I kondygnacją i gzymsami wieńczącymi. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach, z prostokątnymi płycinami podokiennymi II kondygnacji oraz z prostymi naczółkami. Część zach. III-kondygnacyjna, zamknięta pasem płycinowego fryzu, zwieńczona gzymsem na modylionach. W połaci dachu, w osiach umieszczono lukarny o architektonicznym wystroju: otwory ujęte b. uproszczonymi pilastrami podtrzymującymi proste nadproże i trójkątny naczółek. Otwory okienne I kondygnacji w profilowanych opaskach; II kondygnacji w architektonicznym obramieniu złożonym z uproszczonych pilastrów o płycinowych trzonach, dźwigających nadproże i wyładowany, profilowany gzyms nadokienny; III kondygnacji z prostym naczółkiem i odcinkowym gzymsem podokiennym na kostkowych wspornikach. Część wsch., w formie ryzalitu pozornego, IV kondygnacyjna, zamknięta fryzem z płycinami i gzymsem na modylionach; nad IV kondygnacją attyka pełna, płycinowa z palmetowym fryzem. Otwory I i II kondygnacji o wystroju jak w części zach.; nad otworami III kondygnacji nadproża z dekoracją w formie rozety i wici roślinnych, powyżej których odcinkowe naczółki pokryte antemionem, wsparte na smukłych modylionach; nad otworami IV kondygnacji proste naczółki. W 6 osi prostokątny otwór wejściowy w profilowanym obramieniu o sfazowanych narożach.
Detal architektoniczny: profilowano-kostkowy i wstęgowe, złożone z rozetek gzymsy kordonowe, profilowane i z modylionami gzymsy wieńczące, portalowe obramienie otworu wejściowego, profilowane obramienia okienne z płycinami podokiennymi, trójkątnymi, odcinkowymi i w kształcie nadwieszonego łuku pełnego naczółkami, pasy boniowania. Drzwi wej-

ściowe klasycystyczne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem, współcześnie oszklonym z drobnymi podziałami szczeblinowymi i architektonicznymi podziałami kwater; górne z trójkątnymi naczółkami, dolne z dekoracją rautową. Stolarka okienna zachowana fragmentarycznie, dwuskrzydłowa, z profilowanym stałym ślemieniem i ozdobnym słupkiem w formie kanelowanej kolumny.
Elewacja tylna bez dekoracji. W 1 osi otwory okienne z fragmentarycznie zachowaną stolarką okienną wypełnioną barwionym szkłem okiennym oraz witrażem.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona wąską sienią przechodnią; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Sień wydzielona wahadłowymi, dwuskrzydłowymi drzwiami z odcinkowym nadświetlem; górne kwatery przeszklone i wypełnione barwionym szkłem trawionym. Strop sieni z fasetą pokrytą stiukowym ornamentem roślinno-wstęgowym; sufit wypełniony roślinno-zwierzęcą dekoracją malarską.

Przed fasadą ogródek zachowany w formie niewielkiego trawnika.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;
— elementy wystroju i wyposażenia sieni (strop, drzwi wahadłowe).

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 27 (fot. 619)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 80-tych XIX w.; eklektyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna; o bryle rozczłonkowanej w fasadzie ryzalitem pozornym, w elewacji podwórzowej ryzalitem klatki schodowej; dach dwuspadowy kryty ceramicznie.
Elewacja pd. (fasada) 6-osiowa, z ryzalitem pozornym w 3-4 osi. Kondygnacje gładko tynkowane, z wyładowanym gzymsem kordonowym nad I kondygnacją oraz z rozbudowanym, profilowanym gzymsem wieńczącym wspartym na modylionach, poniżej których pas ornamentu ząbkowo-kostkowego. Otwory okienne bez opasek, w architektonicznie opracowanych obramieniach, zróżnicowanych na poszczególnych kondygnacjach. W I kondygnacji zamknięte łukiem pełnym, bez obramień; na pozostałych kondygnacjach prostokątne: na II kondygnacji ujęte kompozytowymi pilastrami, o gładkich cokołach i trzonach, na których oparto boniowany fryz i prosty naczółek; na II kondygnacji otwory ujęte kompozytowymi półkolumnami, o żłobkowanych trzonach, na których wsparto gładki odcinek fryzu oraz odcinkowy naczółek; półkolumny ustawione na listwowym odcinku gzymsu podokiennego z wolutowy-

mi wspornikami w narożach; na III kondygnacji nad otworami proste naczółki. W osiach 3-4 ryzalit pozorny, z balkonami od II do IV kondygnacji; balkony o metalowych, ażurowych balustradach. Całość wieńczy fryz złożony z metop, pokrytych stiukową dekoracją florystyczną z przedstawieniami uskrzydlonych putt w półpostaci, pomiędzy którymi zdwojone, niewielkie otwory doświetlające partię poddasza. W przyziemiu w 5 osi otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, w 6 osi szeroka brama przejazdowa, od frontu zamknięta łukiem pełnym.
Detal architektoniczny: profilowany gzyms kordonowy, profilowany, z modylionami i ornamentem kostkowo-ząbkowym gzyms wieńczący, gzymsy podokienne ze wspornikami oraz nadokienne w formie prostych i odcinkowych naczółków, obramienia okienne złożone z kompozytowych pilastrów i półkolumn. Drzwi wejściowe klasycystyczne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z nadświetlem w podłuczu oraz ze stałym, profilowanym ślemieniem; górne kwatery przeszklone i zabezpieczone ozdobną, ażurową kratą, z odcinkowymi, profilowanymi naczółkami, dolne kwatery z dekoracją płycinową. Stolarka bramy przejazdowej ramowo-płycinowa, dwuskrzydłowa z nadświetlem, ob. przesłoniętym deskami. Stolarka okienna zachowana fragmentarycznie, dwuskrzydłowa, czterodzielna, z profilowanym stałym ślemieniem i ozdobnym słupkiem w formie kompozytowego pilastra.
Elewacja tylna bez dekoracji; w 1 osi od wsch., zamknięta łukiem pełnym brama przelotowa, w 2 i 3 osi ryzalit klatki schodowej. W otworach okiennych ryzalitu zachowana fragmentarycznie dwuskrzydłowa, czterodzielna stolarka okienna, z drobniejszymi podziałami szczeblinowymi i z wypełnieniem barwionym, trawionym szkłem.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z dolnym zabiegiem, oraz z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem. Posadzka sieni pokryta kamiennymi, heksagonalnymi płytkami w kolorze szaro-czerwono-czarnym; na ścianach sieni, w dolnych partiach płycinowa boazeria.

Przed fasadą ogródek zachowany w formie niewielkiego trawnika.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, pokrycie połaci dachowej;
— tynkowy i ceramiczny detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;
— posadzka i boazeria w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 28 (fot. 620)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w., historyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna; o bryle zwartej, nakrytej dachem dwuspadowym krytym ceramicznie.

Elewacja pd. (fasada) 4-osiowa, z otworem wejściowym w 4 osi. Elewacja w partii cokołu pokryta płytkami ceramicznymi; kondygnacje gładko tynkowane, z podziałami listwowymi gzymsami kordonowymi, żłobkowanym pasem gzymsu kordonowego między III i IV kondygnacją oraz z wyładowanym gzymsem koronującym, poniżej którego pas pseudofryzu złożony z prostokątnych płycin i niewielkich, kwadratowych otworów okiennych partii poddasza umieszczonych między nimi. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach. W I i IV kondygnacji otwory w uszakowych obramieniach ze zwornikiem; w II i III kondygnacji ze żłobkowanym nadprożem, ujętym smukłymi wspornikami o dekoracji roślinnej z guttami, powyżej którego prosty naczółek; w otworach II kondygnacji, w nadprożu geometryczny klucz. W 4 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy ujęty płycinowymi, uproszczonymi pilastrami, na których wsparte, gładko tynkowane nadproże z prostym naczółkiem.
Detal architektoniczny: profilowane gzymsy kordonowe, profilowany, żłobkowany gzyms nad III kondygnacją, gzyms wieńczący, fryz płycinowy, profilowane obramienia okienne, żłobkowane nadproża okienne, proste naczółki na ozdobnych wspornikach, obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z nadświetlem oraz ze stałym, profilowanym ślemieniem z ozdobną listwą pokrytą ornamentem rautowym oraz z listwą przymykową w formie kanelowanej kolumny. Stolarka okienna współczesna.
Elewacja tylna bez dekoracji; w 1 osi od wsch. otwory okienne klatki schodowej, z zachowaną dwuskrzydłowa, czterodzielna stolarka okienna, ze stałym, profilowanym, z dodatkowym ornamentem kostkowo-ząbkowym, ślemieniem, ozdobną listwą przymykową.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, z sienią przechodnią; boczne, drewniane schody jednobiegowe z podestem przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne; zachowana fragmentarycznie, w części dwubiegowej, balustrada tralkowa z profilowaną poręczą i słupkiem. Posadzka sieni pokryta ceramicznymi, szarymi płytkami z fakturą.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, pokrycie połaci dachowej;
— tynkowy i ceramiczny detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— posadzka sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 29 (fot. 621)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; historyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna; o bryle zwartej, nakrytej dachem dwuspadowym krytym ceramicznie.
Elewacja pd. (fasada) 4-osiowa, z otworem wejściowym w 4 osi. Elewacja w partii cokołu pokryta płytkami ceramicznymi; kondygnacje gładko tynkowane, z podziałami gzymsami kordonowymi oraz z wyładowanym, listwowym gzymsem koronującym. Pod otworami II

kondygnacji szeroki pas ujęty gzymsami, między którymi gładko tynkowane, zgeometryzowane cokoliki. Otwory okienne prostokątne, w I kondygnacji bez, w następnych w profilowanych opaskach. W II kondygnacji nad otworami odcinkowe naczółki ze smukłymi wspornikami o dekoracji roślinnej; nad otworach III kondygnacji prosty naczółek. Nad otworami IV kondygnacji zdwojone, niewielkie prostokątne otwory okienne partii poddasza. W 4 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy ujęty uproszczonymi pilastrami, na których wsparte, gładko tynkowane nadproże z prostym naczółkiem, wpisanym w gzyms kordonowy. Detal architektoniczny: profilowane gzymsy kordonowe, gzyms wieńczący, profilowane obramienia okienne, odcinkowe i proste naczółki okienne, obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z nadświetlem oraz ze stałym, profilowanym oraz z listwą przymykową w formie kanelowanej kolumny; ramiak górny żłobkowany. Stolarka okienna współczesna.
Elewacja tylna bez dekoracji; w 1 osi od wsch. otwory okienne klatki schodowej, z zachowaną fragmentarycznie dwuskrzydłowa, czterodzielna stolarka okienna, ze stałym, profilowanym, z dodatkowym ornamentem kostkowo-ząbkowym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, z sienią przechodnią; boczne schody drewniane, jednobiegowe z podestem przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, pokrycie połaci dachowej;
— tynkowy i ceramiczny detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna w elewacji pn. i stolarka drzwi wejściowych;
— balustrada schodów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 30 (fot. 622)

Kamienica czynszowa, ob. Biblioteka Publiczna oraz budynek mieszkalny, wzn. w l. 70-tych XIX w.; neorenesans.
Mur., tynk.; podpiwniczona, trzykondygnacyjna; o bryle rozrzeźbionej w fasadzie portykiem wejściowym, ponad którym balkony oraz w elewacji pn. ryzalitem klatki schodowej, nakrytej dachem dwuspadowym krytym ceramicznie.
Elewacja pd. (fasada) 6-osiowa, z szeroką bramą przelotową w 1 osi. Elewacja w partii cokołu pokryta płytkami ceramicznymi; kondygnacje gładko tynkowane, z podziałami gzymsami kordonowymi oraz z wyładowanym, listwowym gzymsem koronującym. Otwory okienne prostokątne, w I kondygnacji bez, w następnych w profilowanych opaskach. W II kondygnacji pod otworami prostokątne płyciny wypełnione stiukowym ornamentem roślinnym, ujęte zgeometryzowanymi cokołami; nad otworami kanelowane nadproża z ornamentem liści klony, ponad którymi proste naczółki pokryte ornamentem perełkowym i roślinnym, ze smukły-

mi wspornikami z dekoracją roślinną; nad otworach III kondygnacji naczółki jak na kondygnacji II, płyciny nadokienne wypełnione stiukową dekoracją roślinną. Powyżej, w osi otworów, niewielkie kwadratowe otwory okienne partii poddasza ob. zamurowane), rozdzielone prostokątnymi płycinami, tworzące razem rodzaj fryzu. W 1 osi przyziemia prostokątny otwór bramny z wydzielonym, zamkniętym łukiem pełnym nadświetlem; wejście opracowane w formie portyku, złożonego z filarów, rozwiązanych na rzucie kwadratu, ustawionych na masywnych bazach, o gładko tynkowanych trzonach i uproszczonych głowicach, na których wsparte belkowanie i dwie kondygnacje balkonów. W II kondygnacji balkon częściowo w formie loggii, otwarty z dwóch stron, w narożach z filarami jak w kondygnacji I; balkony o pełnych balustradach, z płycinami wypełnionymi stiukową dekoracją roślinną.
Detal architektoniczny: profilowane gzymsy kordonowe, gzyms wieńczący, profilowane obramienia okienne, proste, z ornamentem perełkowo-roślinnym naczółki okienne na wspornikach, płyciny pod- i nadokienne z ornamentem roślinnym, portyk wejściowy, ceramiczne balustrady balkonów z płycinami pokrytymi stiukową dekoracją roślinną. Drzwi bramne współczesne, bezstylowe; wydzielone nadświetle wypełnione trójdzielną stolarką o profilowanych ramiakach. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym profilowanym ślemieniem oraz ozdobną, w formie półkolumny, listwą przymykową.
Elewacja tylna bez dekoracji. W 2 osi od zach. otwory okienne klatki schodowej, z zachowaną fragmentarycznie dwuskrzydłowa, czterodzielna stolarka okienna, ze stałym, profilowanym ślemieniem i listwą przymykową. W 1 osi od zach. szeroki otwór bramny, ponad którym wydzielone, zamknięte łukiem pełnym nadświetle, wypełnione czterodzielną stolarką okienną. Pomiędzy otworem a nadświetlem drewniana ramowo-płycinowa konstrukcja nadproża.
Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, ze współczesną balustradą, poprzedzone jednobiegowymi, masywnymi schodami wyrównawczymi prowadzącymi z bramy przejazdowej na klatkę.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna;
— nadproża otworów bramnych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 31 (fot. 623)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; neoklasycyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna; elewacje rozczłonkowane od frontu ryzalitem pozornym zwieńczonym trójkątnym naczółkiem obramionym wyładowanymi gzymsami, w elewacji pn. III-kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej; bryła nakryta dachem dwuspadowym krytym ceramicznie.

Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, z 3-osiowym ryzalitem pozornym na osi symetrii. Elewacja w partii cokołu pokryta płytkami ceramicznymi, na I kondygnacji pokryta pasami boniowania, II i III kondygnacja gładko tynkowane, z podziałami gzymsami kordonowymi oraz z wyładowanym, listwowym gzymsem koronującym. Otwory okienne I i II kondygnacji prostokątne, w profilowanych opaskach, ujęte pilastrami o uproszczonych głowicach oraz gładkich bądź płycinowo dekorowanych trzonach; pilastry ustawione na wysokich cokołach, ujmujących płyciny podokienne; na pilastrach wsparte belkowanie z prostym naczółkiem. Otwory III kondygnacji osi 1 i 5, z prostym gzymsem podokiennym ze wspornikami, wpisanym w gzyms kordonowy oraz z prostym naczółkiem. Ryzalit pozorny od II do III kondygnacji, zaakcentowany w narożach kompozytowymi pilastrami o gładkich trzonach i bazach ustawionych na płycinowych cokołach. Otwory I i II kondygnacji ryzalitu o wystroju jak w osiach skrajnych fasady, umieszczone w płytkim pseudowykuszu; otwory III kondygnacji zamknięte łukiem pełnym, rozdzielone pilastrami o kanelowanych trzonach, z wolutowy wspornikami. W 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy ujęty uproszczonymi pilastrami, z gładkim nadprożem i prostym naczółkiem dekorowanym ornamentem ząbkowo-kostkowym.
Detal architektoniczny: pasy boniowania, profilowane gzymsy kordonowe, gzyms wieńczący, profilowane obramienia okienne, proste naczółki okienne, pilastrowe ujęcia otworów oraz naroży ryzalitu pozornego, płyciny podokienne. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe ze stałym, profilowanym ślemieniem. Stolarka okienna zachowana częściowo, drewniana, dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym profilowanym ślemieniem oraz ozdobnym, profilowanym słupkiem.
Elewacja tylna bez dekoracji; w 1 osi od zach. III-kondygnacyjny ryzalit klatki schodowej, nakryty dachem pulpitowym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią przechodnią; ściany sieni, w górnej części ze stiukowymi figuralnymi tondami; posadzka sieni pokryta ceramicznymi płytkami o zgeometryzowanych wzorach, w kolorze rdzawo-szarym z bordiurą w kolorze zielonym. Schody drewniane, boczne, jednobiegowe z podestem przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne; drewniana balustrada z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, poręczą i słupkami.

Przed fasadą ogródek zachowany w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka;
— elementy wystroju sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 32 (fot. 624)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w., rozbudowa l. 20-te XX w.; neorenesans.

Mur., tynk.; podpiwniczona, pięciokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem balkonowym w fasadzie oraz uskokowo ukształtowaną elewacją podwórzową. Ponad pierwotną IV-kondygnacyjną fasadą nadbudowano, cofniętą z lica muru V kondygnację. Dach dwuspadowy o niewielkim stopniu nachylenia połaci, kryty papą.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, przechodząca w 11-osiową na V kondygnacji, z IV-kondygnacyjnym, 2-osiowym, w 2-3 osi, ryzalitem balkonowym. Balkony o ceramicznej, gładko tynkowanej balustradzie i kwadratowych, gładko tynkowanych filarach podpierających balkon następnej kondygnacji; całość zamyka taras o balustradzie pełnej wypełnionej półtralkami, podzielonej masywnymi półfilarami narożnymi i środkowym. Balkony wpisane w pierwotny III-kondygnacyjny ryzalit pozorny, zamknięty architektoniczną dekoracją złożoną z pełnej, półtralkowej pseudobalustrady wspartej na profilowanym gzymsie, ponad którym płyciny zamknięte łukiem pełnym wypełnione motywem muszli. V, wieloosiowa kondygnacja ujęta zdwojonymi lizenami w każdym narożu, o otworach w szerokich, gładko tynkowanych opaskach; całość zamyka gładki pas muru w formie nawiązującej do attyki. W 1 osi parteru szeroki otwór bramy przelotowej; w sieni przelotowej, w trakcie tylnym otwór wejściowy do budynku, w nadprożu zamkniętym łukiem odcinkowym. Elewacja w partii cokołu pokryta płytkami ceramicznymi, wydzielona gzymsem cokołowym; powyżej pokryta pasami boniowania, a w kondygnacji II-V gładko tynkowana. Otwory prostokątne, w profilowanych opaskach, z gzymsami prostymi; pod otworami II kondygnacji prostokątne płyciny podokienne.
Detal architektoniczny wyrobiony w tynku: gzyms cokołowy, zdwojony kordonowy nad I kondygnacją, koronujące nad IV i V kondygnacją, tralkowa balustrada balkonu i dekoracji ryzalitu pozornego, profilowane obramienia okienne z naczółkami oraz płyciny podokienne. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze żłobkowanym nadprożem, ozdobną, spiralną listwą przymykową; górne kwatery przeszklone. Przed wejściem granitowy próg. Stolarka okienna bezstylowa, współczesna.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, jednobiegowe z podestem przechodzące w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkiem.

Przed fasadą, we wsch. części pozostałości ogródka w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi wejściowych;
— kształt i wystrój ryzalitu balkonowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 33 (fot. 625)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; eklektyzm.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym wykonanym w tynku; podpiwniczona; bryła zróżnicowana ilością kondygnacji od frontu, nakryta dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, III-kondygnacyjna w 1-4 osi z IV-kondygnacyjnym ryzalitem pozornym w formie wieży w 5 osi. Elewacja w I kondygnacji pokryta pasami boniowania, powyżej gładko tynkowana, z gzymsami cokołowym, kordonowym listwowym i meandrowym, zamknięta ząbkowo-kostkowym gzymsem koronującym. W przyziemiu, w 5 osi, w profilowanym obramieniu, otwór wejściowym zamknięty łukiem pełnym, na II i III kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach; otwór wejściowy na balkon w III kondygnacji ujęty kompozytowymi półkolumnami, z prosty naczółkiem, ponad którym zdwojone otwory okienne V kondygnacji, ujęte wspólnym obramieniem złożonym ze skrajnych, zdwojonych kompozytowych pilastrów podtrzymujących belkowanie pokryte ornamentem rozet i zwieńczone ząbkowo-kostkowym gzymsem koronującym. Otwory okienne 1-4 osi prostokątne, w profilowanych opaskach; w II kondygnacji pod i nad otworami prostokątne płyciny pokryte bogatą ornamentyką roślinną oraz zwierzęcą w antytetycznych ustawieniach; nad otworami trójkątne naczółki z smukłymi wolutowymi wspornikami; w III kondygnacji nad otworami prostokątne płyciny z dekoracją zwierzęcą w antytetycznym układzie oraz naczółki proste na smukłych wspornikach. Nad otworami IV kondygnacji, umieszczone w osiach oculusy w profilowanych obramieniach, pomiędzy którymi prostokątne płyciny z dekoracją jak w niższych kondygnacjach, tworzące rodzaj fryzy.
Detal architektoniczny: pasy boniowania, gzyms cokołowy, gzymsy kordonowe listwowy i z ornamentem meandrowym, ząbkowo-kostkowe gzymsy wieńczące, trójkątne i proste naczółki na wspornikach, płyciny pod- i nadokienne, prostokątne płyciny fryzu, kompozytowe pilastry i półkolumny ryzalitu pozornego. Drzwi wejściowe klasycystyczne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, zamkniętym łukiem pełnym nadświetlem, oszklonym współcześnie; stolarka trójpłycinowa, z nadprożem pokrytym meandrem, o profilowanych ramach kwater, oraz z ozdobną listwą przymykową i stałym profilowanym ślemieniem. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, zachowana fragmentarycznie z profilowany stałym ślemieniem.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Sień przechodnia z bocznymi, jednobiegowymi, masywnymi schodami z podestem, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne o drewnianych stopnicach; balustrada tralkowa z profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami. Ściany sieni w trakcie przednim pokryte w górnych częściach figuralnymi tondami.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry fasady; wnętrz dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka drzwi wejściowych;
— metalowe balustrady balkonów;
— sztukaterie ścian sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 34 (fot. 626)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w., eklektyzm.
Mur., tynk., z detalem architektoniczny ceramicznym i wyrobiony w tynku. Narożna, usytuowana u zbiegu ul. W. Łukasińskiego (elewacja pd.). i ul. A. Mickiewicza (elewacja zach.). Podpiwniczona, trzykondygnacyjna, z dwoma czterokondygnacyjnymi ryzalitami pozornymi. Bryła rozrzeźbiona od zach. 2-osiowym, wieżowym ryzalitem narożnym, od wsch. 1-osiowym ryzalitem wieżowym. Budynek nakryty ceramicznym dachem dwuspadowym; ponad narożnym ryzalitem dach czterospadowy, ponad ryzalitem wsch. dach pulpitowy, kryte papą. Przyziemie elewacji frontowych pokryte w całości pasami boniowania wraz z wieżowym, narożnym ryzalitem pozornym.
Elewacja pd. (fasada) 7-osiowa, trzyczęściowa, z ryzalitami pozornymi w dwóch pierwszych oraz w 7 osi. Otwór wejściowy w 7 osi, zamknięty łukiem pełnym, w profilowanych opaskach i portalowym obramieniu złożonym z płycinowych pilastrów, na których wsparto gładki fryz z gzymsem listwowym; powyżej, w osi otworu wejściowego, na II i III kondygnacji otwory w aediculowym obramieniu, złożonym ze zdwojonych pilastrów kompozytowych o trzonach płycinowych i żłobkowanych, ujmujących otwory, z płycinami podokiennymi o bogatej ornamentyce oraz z prostym (II) i trójkątnym (III kondygnacja) naczółkiem; na IV kondygnacji, mniejszy od pozostałych, otwór okienny ujęty kompozytowymi pseudopilastrami, na których wsparto prosty naczółek. Oś wieńczy ząbkowo-kostkowy gzyms. W 1-2 osi narożny, pozorny ryzalit wieżowy, 2-osiowy, o otworach zdwojonych, ujętych wspólnymi aediculowymi obramieniami na II-III-IV kondygnacji. Otwory ujęte pojedynczymi kompozytowymi pilastrami o płycinowych trzonach, z kompozytową półkolumną między otworami oraz z prostokątnymi płycinami podokiennymi na II i III kondygnacji, pokrytymi dekoracją floralną; nad otworami naczółki jak w osi 7; otwory IV kondygnacji ujęte i rozdzielone kompozytowymi pseudopilastrami, na których wsparto nadproże ze stiukowymi rozetami oraz prosty naczółek. W II kondygnacji balkon z metalowa, ażurową balustradą. Otwory okienne 3-4-5-6 w profilowanych opaskach; w II kondygnacji w opaskach z kluczem, zwieńczone naczółkami o łuku pełnym nadwieszonym, o gzymsie pokrytym antemionem; naczółki wsparte na smukłych, wolutowych wspornikach, dekorowane tondem z głową kobiecą; pod otworami prostokątne płyciny z rozbudowaną dekoracją floralną. Otwory okienne w III kondygnacji z prostokątnymi płycinami podokiennymi pokrytymi ornamentem zoomorficznym i roślinnym, ujętymi smukłymi wspornikami podtrzymującymi odcinkowy naczółek. W osiach otworów, w partii poddasz oculusy w profilowanych opaskach, pomiędzy którymi prostokątne płyciny z ornamentem stiukowym z przedstawieniami antytetycznie ustawionych gryfów. Całość wieńczy gzyms z ornamentem ząbkowo-kostkowym.
Elewacja zach. (boczna) 3-osiowa, z dwuosiowym, czterokondygnacyjnym pozornym ryzalitem wieżowym w 2-3 osi, o wystroju architektonicznym jak w fasadzie; otwory okienne I kondygnacji w 2 osiach ryzalitu oraz w skrajnej osi pd. pozostałych kondygnacji zamurowane, ujęte obramieniami analogicznymi jak w elewacji pd.; otwory okienne 1 osi bez wsporników.
Elewacja tylna bez dekoracji, 1-osiowa; budynek bryłą wtopiony w sąsiadujące kamienice.
Detal architektoniczny: boniowanie przyziemia; pas cokołowo-gzymsowy nad parterem; gzymsy kordonowe; rozbudowany ząbkowo-kostkowy gzyms wieńczący wzbogacony fryzem

złożonym z płycin pokrytych stiukami z przedstawieniami gryfów rozdzielonych oculusami; obramienia i profilowane opaski okienne; dekoracyjne naczółki z bogato zdobionymi płycinami; aediculowe obramienia otworów okiennych w ryzalitach pozornych. Stolarka okienna drewniana, bezstylowa. Drzwi wejściowe o formach historyzujących, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym, z dekoracyjną rozetą w środku; w nadświetlu górne kwatery przeszklone, w dolnych rauty.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią. Ściany sieni w dolnej partii pokryte drewnianą płycinową boazerią, powyżej dekorowane figuralnymi tondami. Posadzka ceramiczna we wzory geometryczno-roślinne, w kolorystyce bordowo-kremowej. Schody boczne jednobiegowe z podestem przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne, drewniane, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed elewacjami pozostałości ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka drzwi wejściowych;
— sztukaterie, boazeria oraz posadzka sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed elewacjami.

- ul. W. Łukasińskiego 35 (fot. 627)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70-te XIX w.; historyzm.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym wykonanym w tynku; podpiwniczona; bryła zróżnicowana ilością kondygnacji od frontu, nakryta dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, III-kondygnacyjna w 3-5 osi z IV-kondygnacyjnym ryzalitem pozornym w formie wieży w 1-2 osi. Elewacja w przyziemiu zaakcentowana wysoka partią cokołu zaakcentowaną gzymsem, poniżej którego pas dekoracji rautowej; w I kondygnacji elewacja pokryta pasami boniowania, powyżej gładko tynkowana, z gzymsem kordonowym nad I kondygnacją oraz listwowym gzymsem koronującym nad 3-5 osią i rozbudowanym gzymsem wieńczącym z modylionami i smukłymi wspornikami na 1-2 osią. W przyziemiu ryzalitu pozornego, w 1 osi otwór bramny zamknięty łukiem pełnym, w portalowym obramieniu złożonym z, umieszczonych na wysokich cokołach, dwóch pilastrów o płycinowych trzonach wspierających belkowanie; fryz belkowania pokryty ornamentem arkadkowo-roślinnym, naczółek prosty z ornamentem ząbkowo-kostkowym. Powyżej, w ryzalicie pozornym po dwie osie okienne. Otwory okienne fasady o zróżnicowanym wystroju na każdej kondygnacji. W I kondygnacji prostokątne w profilowanych opaskach. W II kondygnacji zamknięte łukiem pełnym, w profilowanych opaskach, ujęte wąskimi pasami tynku zwieńczonego wąskimi wspornikami o formie atlantów, podtrzymującymi trójkątne naczółki; z roze-

tami w narożach nadłucza oraz z prostokątnymi płycinami podokiennymi pokrytymi ornamentem w formie zbliżonej do antemionu, ujęte cokołami podtrzymującymi gzyms podokienny. W III kondygnacji prostokątne otwory, w profilowanych opaskach z falistym naczółkiem na wolutowych wspornikach; pod otworami z prostokątnymi płycinami podokiennymi pokrytymi ornamentem roślinnym z rozetą pośrodku, ujęte cokołami podtrzymującymi gzyms podokienny, jak w III kondygnacji. Nad otworami okiennymi III kondygnacji w 3-5 osi umieszczono niewielkie, kwadratowe otwory okienne partii poddasza. W IV kondygnacji ryzalitu pozornego prostokątne otwory w profilowanych, lekko rozglifionych opaskach, z gzymsem podokiennym oraz prostokątną płyciną podokienną pokrytą ornamentem rozet, ujętą spływami wolutowymi. Ryzalit pozorny wieńczy mur w formie attyki pełnej.
Detal architektoniczny: pas ornamentu rautowego oraz boniowania, gzyms cokołowy, gzyms kordonowy, gzymsy wieńczące: listwowy i z modylionami, trójkątne i faliste naczółki na wspornikach, płyciny pod- i nadokienne, portalowe obramienie otworu bramnego. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, zamkniętym łukiem pełnym nadświetlem, oszklonym współcześnie; stolarka drzwi trójpłycinowa, o profilowanych ramach kwater oraz stałym profilowanym ślemieniu. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową.
Elewacja tylna bez dekoracji; dobudowany III-kondygnacyjny ryzalit mieszczący pomieszczenia gospodarcze.
Z sieni bramy przelotowej wejście do budynku z jednobiegowymi schodami, przechodzącymi w trakcie tylnym w klatkę schodową; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą o profilowanej poręczy i ozdobnym słupku.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.
Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 36 (fot. 628)

Kamienica czynszowa, wzn. w l. 70-tych XIX w.; neorenesans.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym wykonanym w tynku; podpiwniczona, o bryle zróżnicowanej wysokością kondygnacji w fasadzie; od podwórza z ryzalitem środkowym. Ponad fasadą, w 1-4 osi połać dachu z pokryciem ceramicznym oraz współczesną lukarną.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, III-kondygnacyjna z mezaninem, o 5 osi w formie IV kondygnacyjnego ryzalitu pozornego w formie wieży. I kondygnacja, powyżej gładko tynkowanej partii cokołu, pokryta pasami boniowania; powyżej kondygnacje gładko tynkowane, z gzym-

sami kordonowymi oraz rozbudowanym gzymsem wieńczącym, złożonym z konsolek i smukłych modylionów, ujmujących otwory mezzanina. 5 oś w formie wieży, w przyziemiu z prostokątnym otworem wejściowym, powyżej którego dwie kondygnacje balkonów; balkony wsparte na konsolowych belkach, z ażurowymi, metalowymi balustradami. Otwory w osi prostokątne, w profilowanych opaskach, nad II kondygnacją z odcinkowym naczółkiem na smukłych, wolutowych wspornikach, z prostokątną płyciną nadokienną pokrytą ornamentem roślinnym; całość zamyka wyładowany gzyms wieńczący z modylionami, ponad którym rodzaj attyki pełnej. W 1 osi I-kondygnacyjny ryzalit, o murowanych narożach, w formie płycinowych filarów, nakryty dachem pulpitowym. Otwory okienne w 1-4 osi prostokątne, w profilowanych opaskach; na II kondygnacji z odcinkowym naczółkiem na wspornikach (jak w III kondygnacji ryzalitu pozornego), z płycinami nadokiennymi z ornamentem roślinnym oraz głębokimi płycinami podokiennymi, ujętymi szerokimi opaskami; na III kondygnacji otwory w uszakowych, profilowanych opaskach ze zwornikiem.
Detal architektoniczny: pasy boniowania, gzyms cokołowy, gzyms kordonowy z wolutowymi wspornikami umieszczonymi na osi naroży okiennych, z listwami z ornamentem meandru i antemionu, konsolowy gzyms wieńczący z modylionami, odcinkowe naczółki na wspornikach, płyciny pod- i nadokienne. Drzwi wejściowe współczesne, drewniane, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem, oszklonym współcześnie. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, ze stałym ślemieniem, zachowana fragmentarycznie.
Elewacja tylna bez dekoracji; z ryzalitem w osi środkowej.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przechodnią, z ceramiczną posadzką w kolorystyce bordowo-kremowej. Schody boczne, jednobiegowe z podestem przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne, drewniane, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— elewacji dobry, wnętrz dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— balustrady balkonów;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 37 (fot. 629)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70-te XIX w.; projekt arch. z 1873 r. spółki budowlanej Purschke (Pursche), G. Gabriel, E. Tischchler, zrealizowany częściowo; neogotyk.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wykonanym w tynku; podpiwniczona, trzykondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej dwoma ryzalitami pozornymi w fasadzie oraz uskokowo ukształtowaną elewacją podwórzową. Ponad fasadą, w 2-3 osi, połać dachu z pokryciem ceramicznym; ryzality wieżowe z dachami pulpitowymi pokryte papą.
Elewacja pd. (fasada) 4-osiowa, III-kondygnacyjna w 2-3 osi, z IV kondygnacyjnymi 1 i 4 osią, rozwiązanymi w formie wież. Elewacja podzielona profilowano-żłobkowanymi gzymsami kordonowymi, gładko tynkowana. Osie wież od II kondygnacji ujęte płycinowymi pilastrami, przedzielonymi kwadratowymi płycinami z głową kobiety; pilastry ponad połacią dachową przechodzą w pinakle zakończone trójkątnymi szczytami na każdym boku oraz obeliskowymi sterczynami. Między pinaklami rodzaj krenelażowej attyki. W 4 osi parteru prostokątny otwór wejściowy ze stałym, dużym nadświetlem. W 1 osi przyziemia – dodatkowe zejście do piwnic. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; nad otworami rodzaj nadwieszonego, łamanego gzymsu, powtarzającego kształt otworu.
Detal architektoniczny: profilowano-żłobkowane gzymsy kordonowe, profilowane opaski i gzymsy okienne, narożne pilastry płycinowe oraz zwieńczenia ryzalitów pozornych. Drzwi wejściowe współczesne, bezstylowe, ze stałym nadświetlem.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym z sienią przelotową. Schody masywne jednobiegowe z podestem przechodzące w dwubiegowe powrotne, o drewnianych stopnicach, z drewnianą prostą balustradą, poręczą i słupkiem. Posadzka w części wejściowej ceramiczna, o płytkach pokrytych dekoracją geometryczna, w kolorach czerwono-kremowych.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry; współczesna stolarka.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— ceramiczny i tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— posadzka sieni;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 38 (fot. 630)

Kamienica czynszowa, wzn. XIX/XX w.; neobarok.
Mur., tynk., z detalem architektoniczny ceramicznym i wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o nieregularnym obrysie od podwórza i z ryzalitem pozornym w fasadzie. Budynek nakryty ceramicznym dachem dwuspadowym. Fasada w całości pokryta pasami boniowania, z wysoką partią gładko tynkowanego cokołu, podzielona gzymsami cokołowym, kordonowymi i rozbudowanym wieńczącym.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, z ryzalitem pozornym w pierwszej osi oraz balkonami w trzeciej osi, wspartymi na ozdobnych, wolutowo zakończonych belkach, z metalowymi, ażurowymi balustradami. Otwór wejściowy w 1 osi, zamknięty pełnym łukiem, w profilowanej opasce z klińcem, ujęty w górnej części płyciną o wolutowych spływach, ponad którą trójkątny, nadwieszony naczółek. W osi otworu, w II kondygnacji otwór okienny w aediculowym

obramieniu złożonym z ujmujących otwór półkolumn na wysokich cokołach, podtrzymujących belkowanie złożone z fryzu, w którym płyciny rozdzielają wolutowo zakończone tryglify oraz z wolutowego naczółka ze stylizowanym kartuszem. Powyżej, w III kondygnacji, otwór okienny w profilowanej, uszakowej opasce z rautowym zwornikiem, z prostokątną płyciną nadokienną z wolutowym zwornikiem, ujętą tryglifami, ponad którą odcinkowy, nadwieszony naczółek. W IV kondygnacji otwór okienny w profilowanej, odcinkowo zamkniętej opasce, z wolutowym zwornikiem i z przewiązkami, ponad którą prosty naczółek; pod otworem gzyms podokienny na ozdobnych wspornikach. Otwory okienne pozostałych osi prostokątne, w profilowanych opaskach, z rautowymi zwornikami. Nad otworami II kondygnacji 2 osi proste naczółki na modylionach, 4 i 5 osi – wspólny trójkątny naczółek na modylionach. Nad otworami III kondygnacji prostokątne płyciny ujęte wolutowymi spływami, ponad którymi proste, wyładowane naczółki.
Detal architektoniczny: boniowanie fasady; gzyms cokołowy; gzymsy kordonowe; rozbudowany gzyms wieńczący z konsolkami oraz wolutowo zakończonymi tryglifami; obramienia, profilowane opaski oraz naczółki okienne; aediculowe obramienie otworu okiennego ryzalitu pozornego; konsolowo zakończone belki wspornikowe balkonów; obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym, ze współczesnym oszkleniem; górne kwatery przeszklone, w dolnych płyciny, o ozdobnej listwie przymykowej. Stolarka okienna drewniana, ze stałymi, profilowanymi ślemionami i ozdobnymi słupkami.
Elewacja tylna bez dekoracji, ukształtowana uskokowo.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią. Strop sieni płaski z owalną rozetą pośrodku, pokrytą ornamentem roślinnym. Schody monolityczne z drewnianymi stopnicami, boczne, jednobiegowe z podestem przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne, z drewnianymi stopnicami, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— elewacji dobry, wnętrz dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— balustrady i belki wspornikowe balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 39 (fot. 631)

Kamienica czynszowa, wzn. XIX/XX w.; neobarok (bliźniacza z nr 38).

Mur., tynk., z detalem architektoniczny ceramicznym i wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z ryzalitem pozornym w fasadzie oraz ryzalitem od podwórza. Budynek nakryty ceramicznym dachem dwuspadowym. Fasada w całości pokryta pasami boniowania, z wysoką partią gładko tynkowanego cokołu, podzielona gzymsami cokołowym, kordonowymi i rozbudowanym wieńczącym.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, z ryzalitem pozornym w 5 osi oraz balkonami w 3 osi, wspartymi na ozdobnych, wolutowo zakończonych belkach (zachowanych na II kondygnacji), z metalowymi, ażurowymi balustradami. Otwór wejściowy w przyziemiu 5 osi, zamknięty pełnym łukiem, w profilowanej opasce z klińcem, ujęty w górnej części płyciną o wolutowych spływach, ponad którą trójkątny, nadwieszony naczółek. W osi otworu, w II kondygnacji otwór okienny w aediculowym obramieniu złożonym z ujmujących otwór półkolumn na wysokich cokołach, podtrzymujących belkowanie złożone z fryzu, w którym płyciny rozdzielają wolutowo zakończone tryglify oraz z wolutowym naczółkiem ze stylizowanym kartuszem. Powyżej, w III kondygnacji, otwór okienny w profilowanej, uszakowej opasce z rautowym zwornikiem, z prostokątną płyciną nadokienną z wolutowym zwornikiem, ujętą tryglifami, ponad którą odcinkowy, nadwieszony naczółek. W IV kondygnacji otwór okienny w profilowanej, zamkniętej łukiem spłaszczonym, opasce z wolutowym zwornikiem i z przewiązkami, ponad którą prosty naczółek; pod otworem gzyms podokienny na ozdobnych wspornikach. Otwory okienne pozostałych osi prostokątne, w profilowanych opaskach, z rautowymi zwornikami. Nad otworami II kondygnacji 4 osi proste naczółki na modylionach, 1 i 2 osi – wspólny trójkątny naczółek na modylionach. Nad otworami III kondygnacji prostokątne płyciny ujęte wolutowymi spływami, ponad którymi proste, wyładowane naczółki.
Detal architektoniczny: boniowanie fasady; gzyms cokołowy; gzymsy kordonowe; rozbudowany gzyms wieńczący z konsolkami oraz wolutowo zakończonymi tryglifami; obramienia, profilowane opaski oraz naczółki okienne; aediculowe obramienie otworu okiennego ryzalitu pozornego; konsolowo zakończone belki wspornikowe balkonów; obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym, ze współczesnym oszkleniem; górne kwatery przeszklone, w dolnych płyciny, o ozdobnej listwie przymykowej. Stolarka okienna drewniana, ze stałymi, profilowanymi ślemionami i ozdobnymi słupkami.
Elewacja tylna bez dekoracji, z 2-osiowym ryzalitem.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przechodnią. Schody boczne, monolityczne, o drewnianych stopnicach, jednobiegowe, z podestem przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— elewacji dobry, wnętrz dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— stolarka okienna i drzwi wejściowych;
— balustrady i belki wspornikowe balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 40 (fot. 632)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r.; neobarok.
Mur., tynk., z detalem architektoniczny ceramicznym i wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z ryzalitem pozornym w fasadzie oraz ryzalitem klatki schodowej od podwórza. Budynek nakryty ceramicznym dachem dwuspadowym. Fasada w całości pokryta pasami boniowania, z partią gładko tynkowanego cokołu, podzielona gzymsami cokołowym, kordonowymi i rozbudowanym wieńczącym.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, z ryzalitem pozornym w 1-2 osi oraz balkonami w trzeciej osi, z metalowymi, ażurowymi balustradami. Szeroki otwór bramy przejazdowej w 1 osi; ponad którym dwie osie otworów okiennych. Otwory okienne na każdej kondygnacji w innym obramieniu; od I do III kondygnacji prostokątne: w I kondygnacji w gładkich opaskach z prostokątnymi płycinami podokiennymi z rautami; w II kondygnacji w profilowanych opaskach, z prostokątnymi płycinami podokiennymi z ornamentem liści palmet i gutt oraz z dekoracyjnymi naczółkami złożonymi z motywu kartusza ujętego wolutowo skręconymi liśćmi, ponad którymi wyładowany w kształcie łuku pełnego gzyms kordonowy; w III kondygnacji otwory w profilowanych, uszakowych opaskach, z prostokątnymi płycinami podokiennymi; w IV kondygnacji otwory zamknięte łukiem odcinkowym, w profilowanych, uszakowych obramieniach z ozdobnymi zwornikami, ponad którymi płyciny o wklęsłych narożach i proste naczółki; pod otworami prostokątne płyciny z dekoracją pseudotralkową, ujętą płycinowymi cokolikami. Fasadę zamyka rozbudowany, wyładowany kostkowy gzyms wieńczący, dekorowany między osiami okiennymi stylizowanymi kartuszami z kaboszonami i ornamentem roślinnym.
Detal architektoniczny: boniowanie fasady; gzyms cokołowy; listwowe gzymsy kordonowe z fragmentami gutt; rozbudowany kostkowy gzyms wieńczący ze stylizowanymi kartuszami; obramienia, profilowane opaski oraz naczółki okienne; bogato dekorowane płyciny pod- i nadokienne. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, bezstylowe. Stolarka okienna drewniana, ze stałymi, profilowanymi ślemionami i ozdobnymi słupkami. W ryzalicie elewacji pn. zachowana stolarka okienna z drobniejszymi podziałami szczeblinowymi, z zachowanymi resztkami szkła trawionego.
Elewacja tylna bez dekoracji, z 1-osiowym ryzalitem mieszczącym klatkę schodową. Brama przejazdowa zamknięta łukiem pełnym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona jednobiegowymi schodami prowadzącymi z bramy przejezdnej do sieni. Posadzka sieni ceramiczna; płytki o zgeometryzowanych wzorach, w kolorze czarno-białym. Schody drewniane dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— dobry; część stolarki okiennej współczesna, bezstylowa.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna;
— posadzka sieni;
— balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 41 (fot. 633)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neobarok.
Mur., tynk., z detalem architektoniczny ceramicznym i wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z dwoma skrajnymi ryzalitami pozornymi w fasadzie oraz V kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej od podwórza. Budynek z dachem dwuspadowym krytym papą. Fasada w całości pokryta pasami boniowania, z partią gładko tynkowanego cokołu.
Elewacja pd. (fasada) 7-osiowa w przyziemiu, 8-osiowa na II i III kondygnacji oraz 6-osiowa na kondygnacji IV; z dwoma, 2-osiowymi ryzalitami pozornymi w osiach skrajnych, ujętymi w IV kondygnacji pilastrami o dekoracyjnych, kostkowo-płycinowo-roślinnych głowicach oraz z balkonami od II do IV kondygnacji w 3 i 5 osi, o metalowych, ażurowych balustradach, wspartych na belkach o wolutowo-roślinnych spływach. W połaci dachu, w dwóch osiach środkowych I-kondygnacyjna facjata zwieńczona trójkątnym, gzymsowanym szczytem, zaakcentowany w narożach ozdobnymi kulami; w facjacie dwa, zamknięte łukiem pełnym otwory okienne, w profilowanych opaskach ze zwornikiem; pod otworami płyciny rozdzielone i ujęte szerokimi pilastrami. W osi środkowej szeroki, zamknięty łukiem pełnym otwór wejściowy w obramieniu złożonym z wypukłych, o fakturowych powierzchniach boni, przechodzących w górnej części otworu w klińce, z gładko tynkowanym zwornikiem. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach z uszakami, na każdej kondygnacji w innym obramieniu; w I kondygnacji w ujęte wypukłymi boniami i klińcami, jak otwór wejściowy; w II kondygnacji, w osiach skrajnych, we wspólnym obramieniu złożonym z prostokątnych płycin podokiennych wypełnionych półtralkami oraz z rozbudowanymi naczółkami o linii wklęsło-wypukłej, ze wspornikami w formie maszkaronów i nadłuczach wypełnionych ornamentem groteskowo-wolutowym; w II kondygnacji 4 i 5 osi w opaskach o wciętych górnych narożach, z guttami oraz naczółkiem w kształcie nadwieszonego łuku pełnego; w III kondygnacji, nad otworami zdwojony, profilowany gzyms kordonowy wyładowany w formie trójkątnych naczółków. Fasadę wieńczy joński kimation.
Detal architektoniczny: pasy boniowania oraz fakturowe, wypukłe bonie w przyziemiu fasady; gzyms cokołowy; wyładowane gzymsy kordonowe z dekoracyjnymi wspornikami w narożach ryzalitów pozornych; gzyms wieńczący dekorowany kymationem; obramienia, profilowane opaski oraz trójkątne i wklęsło-wypukłe naczółki okienne; bogato dekorowane płyciny pod- i nadokienne. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, profilowanym z ornamentem ząbkowym ślemieniem, wydzielającym nadświetle zamknięte łukiem pełnym oraz z ozdobną listwą przymykową; górne kwatery przeszklone, dolne płycinowe o profilowanych obramieniach. Stolarka okienna drewniana, ze stałymi, profilowanymi ślemionami i ozdobnymi słupkami.
Elewacja tylna bez dekoracji, z 1-osiowym ryzalitem mieszczącym klatkę schodową. W ryzalicie zachowana stolarka okienna z drobniejszymi podziałami szczeblinowymi, wypełnionymi

fragmentarycznie zachowanym przeszkleniem z ornamentem meandrowym oraz barwionymi rozetami.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona, wydzieloną dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi z odcinkowym nadświetlem, sienią. W sieni drewniane 1-biegowe schody wyrównawcze ze środkowym podestem, z drewnianą balustradą o profilowanej poręczy i ozdobnym słupku. Posadzka sieni ceramiczna; płytki ułożone w szachownicę, otoczone bordiurą, w kolorze bordowo-piaskowym. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałość ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— tynkowy i ceramiczny detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— posadzka sieni;
— schody z balustradą;
— metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 42 (fot. 634)

(WEZ, 1994 r.)
Kamienica czynszowa, wzn. w 1900 r.; eklektyzm.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, z suterenią, czterokondygnacyjna, z 1-osiową facjatą na osi symetrii fasady, opracowaną w formie neogotyckiego szczytu sterczynowego, zdobionego ostrołucznymi płycinami wypełnionymi biforium lub ornamentem manierystycznym. Dach o konstrukcji złożonej: środkowa część – tarasowa, kryta papą; połacie od strony pd. – kryte ceramicznie. Nad fasadą, w połaci dachu, dwie niewielkie, drewniane lukarny z dachami pulpitowymi. Bryła dodatkowo rozrzeźbiona od frontu III-kondygnacyjnym ryzalitem oraz płytkimi loggiami, od pn. ryzalitem klatki schodowej.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa; w 1-2 osi, od I do III kondygnacji z loggiami, o balustradach wysuniętych przed lico muru, trapezowo – I i III kondygnacja oraz łukiem odcinkowym – II kondygnacja, o balustradach pełnych, płycinowych z ornamentem kół i rybiego pęcherza na dwóch pierwszych kondygnacjach oraz metalowej, ażurowej na III kondygnacji. Nad otworami III kondygnacji płycina o łuku pełnym z dekoracją w postaci antytetycznie ustawionych delfinów, rozdzielonych kwiatem słonecznika; płycina ujęta tondami ze stylizowanym ornamentem roślinnym. W 3 osi III-kondygnacyjny ryzalit, 2-osiowy w I, 1-osiowy w następnych kondygnacjach, zakończony tarasem o pełnej, tralkowej balustradzie i narożnych filarach.

Otwory okienne I kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym, spięte kluczem z maszkaronem; w II-IV kondygnacji po trzy otwory prostokątne, skrajne – jednodzielne oraz środkowe – dwudzielne; nad otworami II kondygnacji fryz arkadkowy z motywem trójliścia. Naroża II i III kondygnacji ryzalitu zaakcentowane płycinowymi lizenami zdobionymi rozetami (II kondygnacja) i rombami (III kondygnacja). Kondygnacje ryzalitu rozdzielone szerokimi pasami z prostokątnymi płycinami podokiennymi; między II i III kondygnacją prostokątna płycina, wypełniona rollwerkowym kartuszem z datą ***1900***, nad którym putto oraz wplecionymi w kartusz liśćmi akantu oraz wazonami; po obu stronach kartusza postacie mitologiczne w schematycznym pejzażu: od wsch. postać bogini urodzaju – Ceres, ze snopkiem zboża i sierpem, od zach. – postać Bachusa, trzymająca winne grona. Elewacje boczne ryzalitu 1-osiowe, opracowane analogicznie do elewacji pd.; na tej samej wysokości powtórzone płyciny z postaciami bogini Ceres (wsch.) oraz Bachusa (zach.). W zwieńczeniu osi ryzalitu dekoracyjna facjata w formie sterczynowego szczytu o linii wklęsło-wypukłej, z płycinami ostrołucznymi wypełnionymi ornamentem roślinnym i kanelurami płycinie o łuku pełnym; sterczyny zakończone kulami. W skrajnej osi zach. otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, wpisany w ostrołukowo opracowane, w formie płyciny, obramienie, spięte kluczem z maszkaronem; w podłuczu oculus w profilowanej opasce, a w podłuczach 2 płyciny, których pola wyznaczają trzy odcinki łuków, wypełnione ornamentem roślinnym. W dwóch osiach zach. otwory okienne w profilowanych opaskach; w II kondygnacji z prostokątnymi płycinami podokiennymi z „maswerkowym" ornamentem roślinnym; między II I III kondygnacją o rozbudowanej dekoracji złożonej z odcinka fryzu arkadkowego i kwadratowej płyciny z przedstawieniem koguta na stylizowanym krzewie róż, ujętych wspólnymi, ukośnymi służkami na rozbudowanych wspornikach, podtrzymującymi gzymsy podokienne z niskimi sterczynami zakończonymi kulami; w III kondygnacji nad otworami trójkątny, wyłamany naczółek na dekoracyjnych wspornikach, w narożach ze sterczynami o kształcie kwiatonu oraz poniżej naczółka z trójlistną płyciną z przedstawieniem sowy pośród gałęzi dębu. Fasada w I kondygnacji pokryta pasami boniowania, w pozostałych gładko tynkowana.
Detal architektoniczny: pasy boniowania; gzyms cokołowy; gzymsy kordonowe rozdzielone szerokimi pasami z płycinami podokiennymi; listwowy gzyms wieńczący; obramienia, profilowane opaski oraz trójkątne naczółki okienne; bogato dekorowane płyciny pod- i nadokienne; arkadkowy fryz nadokienny; płycinowe i tralkowe balustrady loggii i tarasu; dekoracyjnie opracowany szczyt; ostrołukowe obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, profilowanym z ornamentem ząbkowym nadprożem, wydzielającym nadświetle zamknięte łukiem pełnym oraz z ozdobną listwą przymykową; górne kwatery przeszklone, wielopodziałowe, dolne płycinowe o profilowanych obramieniach. Stolarka okienna drewniana, ze stałymi, profilowanymi z ornamentem ząbkowym ślemionami i ozdobnymi słupkami; górne kwatery wielopodziałowe.
Elewacja tylna 5-osiowa, z 3-osiowym ryzalitem klatki schodowej; bez dekoracji. W ryzalicie zachowana stolarka okienna z drobniejszymi podziałami szczeblinowymi, wypełnionymi fragmentarycznie zachowanym przeszkleniem witrażowym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią, wydzieloną dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi, z nadświetlem wpisanym w łuk koszowy; drzwi o górnych kwaterach przeszklonych, wielopodziałowych i dolnych pełnych, płycinowych. W sieni drewniane, środkowe, 1-biegowe schody wyrównawcze, wielobarwna posadzka ceramiczna w geometryczne wzory, strop z fasetą pokryty dekoracją sztukatorską o motywach wstęgowo-roślinnych w pasie fasety oraz w owalnej rozecie. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą ogródek zachowany w formie trawnika, otoczony metalowym, kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— posadzka i strop sieni;
— schody z balustradą;
— ceramiczne i metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować przed fasadą zieleń ogródka wraz z ogrodzeniem.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 43 (fot. 635)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r.; eklektyzm.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, z suterenią, czterokondygnacyjna, z I-kondygnacyjną, 2-osiową facjatą na osi symetrii fasady. Dach dwuspadowy, kryty ceramicznie. Nad fasadą, w połaci dachu, dwie niewielkie, drewniane lukarny z dachami pulpitowymi. Bryła rozrzeźbiona od frontu III-kondygnacyjnym ryzalitem oraz płytkimi loggiami, od pn. ryzalitem pozornym klatki schodowej.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa; w 4-5 osi, od I do III kondygnacji z loggiami, o nieznacznie wysuniętych przed lico muru balustradach, pełnej płycinowej na I kondygnacji oraz metalowych, ażurowych na II i III kondygnacji. W 3 osi III-kondygnacyjny ryzalit, 2-osiowy w I, 1-osiowy w następnych kondygnacjach, zakończony tarasem o pełnej balustradzie. Otwory okienne I kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym, spięte gładko tynkowanym kluczem wpisanym w boniowane z klińcami obramienie; w II-IV kondygnacji po jednym, czterodzielnym otworze w profilowanych opaskach. Przyziemie ryzalitu, jak całej fasady pokryte boniowaniem wypukłym; naroża II i III kondygnacji ryzalitu zaakcentowane boniowanymi lizenami. Kondygnacje ryzalitu rozdzielone szerokimi pasami; między II i III kondygnacją prostokątna płycina, wypełniona ornamentem „maswerkowym”; nad otworem III kondygnacji fragment ornamentu ząbkowego. Nad otworem IV kondygnacji wyłamany odcinkowo gzyms nadokienny, poniżej którego płycina wypełniona ornamentem roślinnym z kartuszem herbowym w osi.
Elewacje boczne ryzalitu 1-osiowe, opracowane analogicznie do elewacji pd. W zwieńczeniu osi ryzalitu dekoracyjna facjata w formie szczytu o linii łamanej, nakrytego dachem mansardowym. Szczyt ogzymsowany, ze służkami i narożnymi sterczynami zakończonymi kulami; nad otworami ozdobna płycina o geometrycznym kształcie. W skrajnej osi wsch. otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty boniowanym obramieniem, przechodzącym klińce spięte kluczem. W 1-2 osi, otwory okienne w profilowanych opaskach sięgających 2/3 wysokości; w II kondygnacji z prostym naczółkiem, pod którym odcinek ornamentu ząbkowego; w III kondygnacji z łamanym naczółkiem i płyciną dekorowaną antytetycznie ustawionymi postaciami gryfów; w IV kondygnacji, wyładowany odcinkowo nad otworami, profilo-

wany gzyms nadokienny ze służkami. Fasada w I kondygnacji pokryta boniowaniem, w pozostałych gładko tynkowana.
Detal architektoniczny: pasy boniowania; klińcowe obramienia otworów przyziemia; gzyms cokołowy; gzymsy kordonowe rozdzielone szerokim pasem gładkiego tynku na I kondygnacją; prostokątne, bez dekoracji płyciny podokienne; listwowy gzyms wieńczący; profilowane opaski oraz proste i łamane naczółki okienne; bogato dekorowane postaciami gryfów, kartuszem z wiciami roślinnymi płyciny nadokienne; maswerkowa dekoracja płyciny między II i III kondygnacją ryzalitu; metalowe, ażurowe balustrady balkonów; dekoracyjnie opracowany szczyt; dekoracyjne obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, profilowanym z nadprożem, wydzielającym nadświetle; kwatery o profilowanych płycinach dekorowanych elementami roślinnymi; nadświetle o promieniście rozchodzących się szczeblinach. Stolarka okienna drewniana, dwu- i czteroskrzydłowa, ze stałymi, profilowanymi ślemionami i ozdobnymi słupkami.
Elewacja tylna 5-osiowa, z 1-osiowym ryzalitem pozornym klatki schodowej; bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią, wydzieloną pierwotnie dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi, z nadświetlem wpisanym w łuk odcinkowy. W sieni drewniane, 1-biegowe schody wyrównawcze; posadzka terakotowa, biało-niebieska, w zgeometryzowane wzory z roślinnym dekorem; strop z fasetą pokryty sztukatorską dekoracją ramową z motywami roślinnymi w pasie i narożach. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą ogródek zachowany w formie trawnika, otoczony metalowym, kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— posadzka i strop sieni;
— schody z balustradą;
— metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy zachować przed fasadą zieleń ogródka wraz z ogrodzeniem.
Wskazane odtworzenie stolarki wahadłowych drzwi sieni.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 44 (fot. 636)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r.; eklektyzm.
Mur., tynkowana, z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku; podpiwniczona, z suterenią, czterokondygnacyjna, z I-kondygnacyjną, 2-osiową facjatą na osi symetrii fasady. Dach dwuspadowy, kryty ceramicznie. Nad fasadą, w połaci dachu, dwie niewielkie, drewniane

lukarny z dachami pulpitowymi. Bryła rozrzeźbiona od frontu III-kondygnacyjnym ryzalitem oraz trzema kondygnacjami loggii, od pn. skrzydłem podwórzowym.
Elewacja pd. (fasada) 4-osiowa; w 1-2 osi, od I do III kondygnacji, z loggiami o wysuniętych przed lico muru balustradach, pełnej płycinowej na I kondygnacji oraz metalowych, ażurowych na II i III kondygnacji; loggie ujęte we wspólne boniowane obramienie, zamknięte łukiem odcinkowym z opaską dekorowaną wyrobionymi w tynku klińcami. W 3 osi III-kondygnacyjny ryzalit, o 1-osiowych elewacjach, rozwiązany na rzucie trapezu, zakończony tarasem o pełnej balustradzie. Otwory okienne I kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym, spięte gładko tynkowanym kluczem wpisanym w boniowane obramienie. Otwory pozostałych kondygnacji w profilowanych opaskach sięgających 2/3 wysokości; w II kondygnacji ryzalitu z nadprożem dekorowanym ornamentem ząbkowym oraz z prostym naczółkiem; pod otworami III kondygnacji prostokątne płyciny. Elewacje boczne ryzalitu opracowane analogicznie do elewacji pd. W zwieńczeniu osi ryzalitu dekoracyjna facjata w formie szczytu o linii wklęsłej zamknięta trójkątnym szczytem, nakryta dachem dwuspadowym. Szczyt ogzymsowany, z dwoma prostokątnymi otworami okiennymi, ponad którymi ozdobna płycina o geometrycznym kształcie oraz gzyms podokienny na ozdobnych wspornikach. Wsporniki ujmują płycinę nad otworami okiennymi IV kondygnacji, pokrytą ornamentem wici roślinnej, z wplecionymi dwiema tarczami herbowymi o gładkich polach. W skrajnej osi zach. smukły otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty boniowanym obramieniem, przechodzącym w klińce spięte gładko tynkowanym, wyładowanym kluczem. Otwory okienne w opaskach jak w ryzalicie; w III kondygnacji z łamanym naczółkiem i płyciną dekorowaną antytetycznie ustawionymi postaciami gryfów. Fasada w I kondygnacji pokryta wypukłym, fakturowym boniowaniem, w pozostałych gładko tynkowana.
Detal architektoniczny: fakturowe boniowanie przyziemia; klińcowe obramienia otworów I kondygnacji; wyładowany gzyms cokołowy; prostokątne, bez dekoracji płyciny podokienne; listwowy gzyms wieńczący; profilowane opaski oraz proste z ornamentem ząbkowy i łamane naczółki okienne; bogato dekorowane postaciami gryfów lub wiciami roślinnymi opinającymi kartusze płyciny nadokienne; obramienie otworu wejściowego; metalowe ażurowe i pełne płycinowe balustrady balkonów; dekoracyjnie opracowany szczyt z gzymsem na dekoracyjnych wspornikach. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, profilowanym z nadprożem, wydzielającym nadświetle; kwatery o profilowanych płycinach dekorowanych elementami roślinnymi; nadświetle o promieniście rozchodzących się szczeblinach. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, ze stałymi, profilowanymi ślemionami i ozdobnymi słupkami.
Elewacja tylna ze skrzydłem podwórzowym; bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią, wydzieloną dwuskrzydłowymi, z dwoma bocznymi skrzydłami stałymi drzwiami wahadłowymi, z nadświetlem wpisanym w łuk odcinkowy. Pośrodku sieni drewniane 1-biegowe schody wyrównawcze prowadzące na podest; posadzka terakotowa, biało-niebieska, w zgeometryzowane wzory z roślinnym dekorem; strop z fasetą pokryty gotycyzującą sztukatorską dekoracją ramową, o motywach roślinnych w pasie i narożach oraz w rozbudowanej rozecie. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z częściowo zachowaną tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą ogródek zachowany w formie trawnika, otoczony metalowym, kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— posadzka i strop sieni;
— schody z balustradą;
— pełne i metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Wskazane odtworzenie brakujących elementów tralek.
Należy zachować przed fasadą zieleń ogródka wraz z ogrodzeniem.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 45 (fot. 637)

Kamienica czynszowa, wzn. w 1898 r., neobarok.
Mur., o fasadzie w wątku ceglanym, z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z ozdobną, o barokowych spływach, facjatą oraz ryzalitem pozornym klatki schodowej od podwórza. Budynek z ceramicznym dachem dwuspadowym; w połaci dachu dwie drewniane lukarny o ozdobnych dachach naczółkowych. Fasada podzielona tynkowanymi gzymsami cokołowym, kordonowymi i zwieńczona rozbudowanym, kostkowym z modylionami, gzymsem koronującym.
Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa, z balkonami w osi środkowej, o metalowych, ażurowych balustradach i dekoracyjnych, ażurowych konsolach. W połaci dachu, w osi środkowej I-kondygnacyjna, 1-osiowa facjata, z odcinkowo zamkniętym otworem okiennym w opasce z kluczem, z narożnymi lizenami ujętymi w dolnych częściach rozbudowanymi, wolutowymi spływami zakończonymi sterczynami z kulą. Facjatę wieńczy szczyt złożony z ćwierćkół o wolutowo zakończonych gzymsach ujmujących dekoracyjną, owalną płycinę z monogramem, ponad którą trójkątny naczółek o wyłamanych bokach. W skrajnej osi zach., w portalowym obramieniu, zamknięty łukiem pełnym otwór wejściowy; nad otworem, między fakturowymi klińcami, klucz z datą ***1898*** opracowany w dekoracji wolutowo-roślinnej; otwór ujęty w połowie wysokości ozdobnymi służkami, dekorowanymi liśćmi palmet, wolutowymi spływami, guttami oraz stylizowanymi głowami zwierzęcymi, podtrzymującymi wyładowany gzyms z ornamentem kostkowym zwieńczony pośrodku trójkątnym naczółkiem i akroterionami po bokach.
Otwory okienne I-III kondygnacji prostokątne, w opaskach z uszakami i przewiązkami, z dekoracyjnymi płycinami podokiennymi wypełnionymi ornamentem wstęgowo-wolutowym, stylizowanym motywem kartuszowo-roślinnym lub kanelurowanym w formie muszli oraz z naczółkami dekorowanymi spływami wolutowymi, ozdobnymi kluczami, ceramicznymi łukami odciążającymi pokrytymi motywem roślinno-muszlowym; otwory IV kondygnacji zamknięte łukiem pełnym, w opaskach z klińcem.
Detal architektoniczny: gzymsy cokołowy, wyładowane kordonowe; rozbudowany, kostkowy z modylionami gzyms wieńczący; opaski oraz ozdobne naczółki okienne; bogato dekorowane płyciny podokienne; portalowe obramienie otworu wejściowego z kluczem z datą; dekoracyjnie opracowany szczyt facjaty ujęty wolutowymi spływami. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, profilowanym nadprożem, wydzielającym

nadświetle zamknięte łukiem pełnym; górne kwatery przeszklone, o wklęsłych narożach, dolne płycinowe o profilowanych obramieniach. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, ze stałymi, profilowanymi ślemionami i ozdobnymi słupkami.
Elewacja tylna bez dekoracji, z 1-osiowym pseudoryzalitem mieszczącym klatkę schodową. W ryzalicie zachowana stolarka okienna z drobniejszymi podziałami szczeblinowymi, wypełnionymi fragmentarycznie zachowanym przeszkleniem z ornamentem roślinnym oraz z barwionymi rozetami.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią wydzieloną dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi z odcinkowym nadświetlem; drzwi o przeszklonych górnych kwaterach. W sieni środkowe, drewniane, 1-biegowe schody wyrównawcze prowadzące na podest; posadzka ceramiczna, o wielobarwnych płytkach o zgeometryzowanych wzorach z bordiura; strop z fasetą i stylizowaną rozetą, pokryty sztukaterią o motywach roślinnych. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— posadzka i strop sieni;
— drzwi wahadłowe sieni;
— schody z balustradą, poręczą i słupkami;
— metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 46 (fot. 638)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1905 r., przed 1912 r.; historyzm.
Mur.; fasada w wątku ceglanym, z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z ozdobną facjatą opracowaną w formie trójkątnego szczytu wyłamanego w narożach. Dach dwuspadowym kryty papą.
Elewacja pd. (fasada) w przyziemiu pokryta wyrobionymi w tynku pasami boniowania; 6-osiowa, z balkonami w 2 i 5 osi, o metalowych, ażurowych balustradach w wykroju koszowym i dekoracyjnych, ażurowych konsolach. W połaci dachu, w dwóch osiach środkowych, I-kondygnacyjna, 2-osiowa facjata, o otworach zamkniętych łukami pełnymi, pod którymi gzyms podokienny z ornamentem kostkowy, zakończona prostokątnym wykuszem pozornym ze wspornikiem o wolutowych spływach, zwieńczonym prostym gzymsem i sterczyną. W 3

osi prostokątny otwór wejściowy ze stałym nadświetlem. Nad przyziemiem wydatne gzymsy cokołowy i kordonowy; całość zamyka gzyms koronujący. Otwory okienne I-III kondygnacji prostokątne, ujęte w opaski o sfazowanych narożach, z naczółkami prostymi na II i III kondygnacji; pod otworami III kondygnacji prostokątne płyciny, nad otworami płyciny o łuku pełnym, rustykowanym ceramicznie, ze zwornikiem, wypełnione ornamentem muszli i putta. Otwory IV kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym, z uszakowymi opaskami, o łuku ceramicznym, dwubarwnym.
Detal architektoniczny: pasy boniowania, płyciny pod- i nadokienne, sfazowane obramienia okienne, gzymsy kordonowe i wieńczący. Stolarka okienna dwuskrzydłowa, ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe ramowo płycinowe, dwuskrzydłowe, o górnych kwaterach przeszklonych, o zarysie łuku podkowiastego oraz w dolnych kwaterach o dekoracji rautowej, z trójkątnymi przyczółkami i ozdobną listwą przymykową; nadświetle stałe współcześnie przesłonięte.
Elewacja tylna bez dekoracji. W otworach okiennych osi klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona niewielkim przedsionkiem z jednobiegowymi, drewnianymi schodami; przedsionek wydzielony ramowo-płycinowymi drzwiami wahadłowymi. Posadzka ceramiczna o geometrycznym wzorze, ujęta bordiurą. Strop przedsionka z fasetą i stylizowaną rozetą, pokryty sztukaterią o stylizowanych motywach roślinnych. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
—dobry elewacji; wnętrz dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— posadzka i strop przedsionka;
— drzwi wahadłowe;
— balustrada schodów z poręczą i słupkiem;
— metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. W. Łukasińskiego 47 (fot. 639)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1905 r., przed 1912 r.; historyzm.
Mur., tynk., z detalem architektonicznym ceramicznym oraz wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle zwartej. Nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym; w połaci dachu trzy drewniane lukarny nakryte czterospadowymi daszkami wieżowymi krytymi blachą.

Elewacja pd. (fasada) 5-osiowa; w 3 osi otwór wejściowy ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem odcinkowym, ponad którym od II do IV kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach o wykroju koszowym i dekoracyjnych, ażurowych konsolach. Przyziemie fasady dekorowane pasami boniowania, przechodzącego nad otworami w odcinkowe opaski ze zwornikami, oddzielone wyładowanym gzymsem kordonowym. Otwory okienne pozostałych kondygnacji prostokątne, ujęte w uszakowe opaski z przewiązkami pokrytymi ornamentem rautowym; na II kondygnacji nad otworami wyłamane w narożach trójkątne naczółki; na III kondygnacji naczółki proste. Elewację zamyka listwowy gzyms koronujący.
Detal architektoniczny: pasy boniowania, obramienia okienne z rautowymi przewiązkami, gzymsy kordonowe i wieńczący. Stolarka okienna zachowana fragmentarycznie, ze stałym, profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, o górnych kwaterach przeszklonych i dolnych z dekorowanych motywem rozet, z ozdobną listwą przymykową; nadświetle stałe współcześnie przeszklone.
Elewacja tylna bez dekoracji; w osi klatki schodowej częściowo zachowane przeszklenie z kolorowego, z ornamentem roślinnym szkła.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z jednobiegowymi, drewnianymi schodami; sień wydzielona ramowo-płycinowymi drzwiami wahadłowymi, o przeszklonych górnych kwaterach i zamkniętym łukiem odcinkowym stałym nadświetlu. Posadzka ceramiczna o geometrycznym wzorze, złożonym z rombów, ujęta bordiurą. Strop sieni z fasetą i stylizowaną rozetą, pokryty sztukaterią o stylizowanych motywach roślinnych; ściany ze sztukatorską dekoracją ramową o motywach roślinno-wolutowych. Schody klatki nieco przesunięte z osi sieni, drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
—dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwiowa;
— posadzka oraz sztukateria stropu i ścian sieni;
— drzwi wahadłowe;
— balustrada schodów z poręczą i słupkiem;
— metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. W. Łukasińskiego 48 (fot. 640)

Kamienica czynszowa, tzw. *Villa Martha,* wzn. po 1905 r., przed 1912 r.; historyzm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Usytuowana u zbiegu ul. W. Łukasińskiego (elewacja pd.) i ul. Jaworzyńskiej (elewacja zach.), ze ściętym narożem, o rozczłonkowanej bryle nakrytej wielospadowym dachem z pokryciem ceramicznym; w połaci dachu współczesne lukarny nakryte dachami pulpitowymi. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z sześciokondygnacyjnymi narożnymi ryzalitami pozornymi i ryzalitem środkowym w elewacji pd. Przyziemie pokryte pasami boniowania; nad I kondygnacją wyładowany gzyms kordonowy; między III a IV kondygnacją kapnikowy gzyms kordonowy; szczyty facjat o narożach ujętych gładko tynkowanymi opaskami.
Elewacja pd. 9-osiowa, z 1-osiowym ryzalitem pozornym w 1 osi, zwieńczonym szczytem facjaty o linii wklęsło-wypukłej; identycznie opracowany szczyt facjaty wieńczy 6-7 oś ryzalitu. Przyziemie w 1 osi z wtórnie przebitym oknem witrynowym, w 4 osi z otworem wejściowym zamkniętym łukiem pełnym, w 5-6-7 osi z ryzalitem. W II-III-IV kondygnacji w 1 osi, otwory okienne ujmują prostokątne blendy, w 5 osi narożne balkony o balustradzie pełnej, murowanej na II kondygnacji oraz metalowych, ażurowych na III i IV kondygnacji. Otwory okienne prostokątne, w gładko tynkowanych opaskach; nad otworami IV kondygnacji ryzalitu wyłamany do góry naczółek. W II kondygnacji szczytów otwory w kształcie półkola.
Elewacja zach. opracowana podobnie jak elewacja pd.; 4-osiowa, z 1-osiowym, VI-kondygnacyjnym ryzalitem pozornym w skrajnej 4 osi, zwieńczonym szczytem analogicznym jak w elewacji pd. W I kondygnacji 4 osi wtórnie przebity witrynowy otwór okienny.
Naroże budynku V-kondygnacyjne, 1-osiowe, z prostokątnym otworem wejściowym do sklepu; w osi na II-III-IV kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach.
Detal architektoniczny skromny (prawdopodobnie skuty podczas remontu): pasy płytkiego boniowania przyziemia, opaski okienne, gzymsy kordonowe, w tym kapnikowy, wyłamany naczółek. Stolarka okienna dwuskrzydłowa ze stałym, profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, o górnych kwaterach przeszklonych, z profilowaną belką nadproża, ozdobną listwą przymykową; nadświetle zamknięte lukiem pełnym, z promienistymi podziałami szczeblin.
Elewacja tylna bez dekoracji; w osi klatki schodowej szerokie otwory okienne i otwór drzwiowy zamknięte łukami pełnymi; otwory okienne w dolnej części ukształtowane schodkowo. Stolarka okienna trójdzielna ze stałym, profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Stolarka drzwiowa drewniana, ramowo-płycinowa, o górnych kwaterach zamkniętych fragmentem łuku pełnego, pierwotnie przeszklonych.
Klatka schodowa w narożu traktu tylnego, poprzedzona wąską sienią z jednobiegowymi, drewnianymi schodami. Posadzka w przedsionku ceramiczna o geometrycznym wzorze, ujęta wielobarwną bordiurą. Strop sieni z fasetą pokrytą sztukaterią o stylizowanym fryzie arkadkowym z motywami roślinnymi. Schody klatki żeliwne, kręte z duszą, o drewnianych stopnicach i ażurowych, metalowych podstopnicach, z częściowo zachowaną tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami; na poszczególnych kondygnacjach biegi podzielone podestami z analogicznymi balustradami.

Stan zachowania:
—dobry. Budynek po remoncie elewacji frontowych.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— tynkowy detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— posadzka oraz sztukateria stropu sieni;
— żeliwna konstrukcja schodów wraz z balustradą, poręczą i słupkami;

— metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Od ul. W. Łukasińskiego należy odtworzyć zieleń ogródka.

Ulica Marynarska

Do 1945 r. *Roonstrasse.*

Wytyczona ok. 1900 na obrzeżu terenu dwu ogrodnictw, od tego czasu zwana Roon Strasse. Poprowadzona pomiędzy ul. Chojnowską a Artyleryjską, obecnie przedłużona do ul. A. Asnyka.
Pierzeja zachodnia o luźnej zabudowie, w części południowej zajęta budynkiem ogrodnictwa, w części północnej kamienicą czynszową.
Pierzeja wschodnia zabudowana ok. 1930 r. trzema domami wielorodzinnymi nr 18–20–22–24, 26–28–30–32–34–36–38–40–42, 44–46–48–50–52 wznoszonymi przez *Schlesische Heimstätte*[1], w ostatnich kilkunastu latach znacznie przebudowanymi i rozbudowanymi, z utratą jednolitości formy. W północno-wschodnim zakończeniu ulicy współczesny pawilon handlowy.
Wzdłuż wschodniej pierzei ulicy zachowany częściowo szpaler.

- ul. Marynarska 4 (fot. 643)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1920, postsecesja z nawiązaniami do antyku.
Mur., tynk., na rzucie zryzalitowanego prostokąta, podpiwniczona, trzykondygnacyjna.
Fasada 7-osiowa z centralną, trójosiową częścią zwieńczoną pięciobocznym szczytem, poprzedzoną trójkondygnacyjnym, jednoosiowym ryzalitem z tarasem z kutą balustradą. Ryzalit z podcieniem w przyziemiu (z sedillami), dostępny poprzez jednobiegowe schody. Po obu stronach ryzalitu pozostałe balkony. Jeden (wieńczący jednokondygnacjową i jednoosiową przybudówkę) z balustradą pełną, pozostałe — z balustradami metalowymi, kutymi. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowany gzyms ponad przyziemiem, wąski obdaszek nad oknami I piętra, strefa belkowania wieńcząca fasadę. U podstawy szczytu krótkie lizeny zdobione secesyjno-neoklasycystycznym motywem zdobniczym (kartusz, girlandy z liści laurowych, gutta). Powyżej, w spływach szczytu uproszczony motyw antykizującego gryfa. Wzdłuż ramy szczytu jajownik. Otwór wejściowy w podcieniu ryzalitu, bez obramienia. Drzwi w górnej części przeszklone, utrzymane w stylu nawiązującym do antyku, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z geometryczną dekoracją (w płycinach) i z ozdobnymi okuciami w formie metalowych rozet. W podcieniu dwie kamienne lub murowane i tynkowane sedille, większa i mniejsza, utrzymane w stylu neoklasycyzmu. Wykonane w formie dekoracyjnych postumentów z cokołami i zwieńczeniami, nawiązujące do antyku. Okna prostokątne, jedno- i dwu- i trzyskrzydłowe, w przyziemiu i w partii piętra z ozdobnymi nadprożami z dekoracją geometryczną. Niektóre nadproża z kluczami. Nadproże trójskrzydłowego okna w ryzalicie z dwoma kluczami. Pod oknami II piętra ryzalitu prostokątne, dekorowane, wgłębne płyciny. Drzwi balkonowe w partii I piętra w dekorowanych opaskach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym i z dwiema wydłużonymi, prostokatnymi, trzyosiowymi lukarnami o dachach pulpitowych.
Boczne elewacje bezokienne, tynkowane. Elewacja tylna bez dekoracji.

Przed fasadą niewielki ogródek z zachowaną murowaną częścią ogrodzenia.

Stan zachowania:

[1] R. Eysymontt, *Urbanistyka i architektura lat 1918-1945,* [w] *Legnica. Zarys monografii miasta.* Pod red. Stanisława Dąbrowskiego. Wrocław-Legnica 1998, il. 391.

— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute metalowe balustrady tarasu i balkonów;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. Marynarska 19 (fot. 646, 647)

Willa, wzn. ok. 1900 r., architektura wernakularna z elementami neobaroku. Siedziba założonej w 1899 r. firmy ogrodniczej Oskara Otto, wówczas budynek miał adres Roonstr. 1.
Mur., tynk., na rzucie prostokąta z ryzalitem od wschodu i północy, podpiwniczona, jednokondygnacyjna z pseudomezzaninem.
F a s a d a 6-osiowa z facjatą na osi. Centrum fasady poprzedzone jednokondygnacjową dwuosiową przybudówką zwieńczoną pełną balustradą tarasu. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowane gzymsy ponad wysokimi piwnicami i przyziemiem, narożne, przemienne boniowanie. Balustrada tarasu nad przybudówką pełna, z zaznaczeniem słupków. W fasadzie prostokątne okna o różnych proporcjach i rozmiarach, w szczycie facjaty okulus. Okna przyziemia w rozbudowanych obramieniach okiennych, złożonych z podokiennych płycin, gzymsów podokiennych, opasek z przewiązkami, trapezowego, odwróconego, gładkiego naczółka i dużego klucza. Okna w elewacji przybudówki w podobnych obramieniach, ale bez opasek. Okna w facjacie w opaskach z przewiązkami. Okulus w opasce. Stolarka okienna drewniana, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
E l e w a c j a b o c z n a trójosiowa dzielona gzymsami nad kondygnacją piwniczną i przyziemiem. Okna prostokątne bez obramień. W drugiej, podobnie komponowanej e l e w a c j i b o c z n e j , w przyziemiu bezokiennej, umieszczony asymetrycznie drewniany, zadaszony ganek (z dachem dwuspadowym) kryjący główny otwór wejściowy. W mieszkalnej części poddasza dwa okna w opaskach z przewiązkami. E l e w a c j a t y l n a bez dekoracji.
Ponad fasadą wysunięte okapy dachu oparte na dekoracyjnych wspornikach, pokryte dachówką ceramiczną, łączone zastrzałami i dekoracyjnymi kratownicami. Naczółkowy dach facjaty w fasadzie zwieńczony kutym kwiatonem.

Przed fasadą niewielki ogródek z murowanymi reliktami oryginalnego ogrodzenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute elementy metalowe (kwiaton dachu facjaty);

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Marynarska 18-27, 26-42, 44-52 (fot. 648, 649)

Pierzeja wschodnia zabudowana ok. 1930 r. trzema domami wielorodzinnymi wzniesionymi ok. 1930 przez *Schlesische Heimstätte*, w ostatnich kilkunastu latach znacznie przebudowanymi i rozbudowanymi, z utratą jednolitości formy.

Zalecenia konserwatorskie:
Budowle istotne jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujące się jednak do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryły budynków.

Ulica Jana Matejki

Do 1945 r. *Wörtherstrasse 1877 r.*

Na planie z 1877 r. oznaczona jako projektowany poprzeczny łącznik ul. Złotoryjskiej z Hutników. Do 1899 r. powstała zabudowa pierzei południowej. Zabudowa pierzei północnej wykształciła się dopiero ok. 1912 r.

Wzdłuż całej ulicy, po obu jej stronach, przed kamienicami ogródki.

- ul. J. Matejki 1 (fot. 651)

Narożna kamienica czynszowa, skrzyżowanie z ul. Złotoryjską, wzn. ok. 1905 r., neobarok oraz neoklasycyzm z elementami secesji
Mur., tynk., na planie litery V, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 4-osiowa, tynkowana, z narożnym, cylindrycznym, trójosiowym, trzykondygnacjowym wykuszem, opartym w przyziemiu na kolumnach, nakrytym dachem kopulastym. Poza tym nad dwiema środkowymi osiami fasady dwuosiowa, półtorakondygnacyjna facjata z ozdobnym szczytem. Cokół licowany cegłą, pozostały detal architektoniczny wykonany w tynku: pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms ponad przyziemiem (z kluczem-przewiązką na elewacji narożnego wykusza), lizeny wielkiego porządku (w partii I i II piętra), profilowany gzyms nad II piętrem. W partii III piętra pary pilastrów toskańskich (z cokołami) i odcinkami belkowania nałożonymi na belkowanie wieńczące fasadę. Podobna artykulacja elewacji wykusza. Szczyt facjaty zamknięty pięciobocznie, z tym, że zarys górnego jego skraju o wykroju falistym. Boki facjaty ujęte skrajnie dwiema krępymi lizenami wspierającymi profilowane obramienie szczytu oraz płytką blendę w formie ¾ owalu. Detal architektoniczny ożywiony ornamentacją: kolistymi medalionami na cokołach pilastrów i stylizowanym ornamentem roślinnym na odcinkach belkowania ponad pilastrami (w partii III piętra). Na trzonach lizen facjaty — plakietka z ornamentem roślinnym.
Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, zamknięty pełnym łukiem. Umieszczony w płytkiej, wgłębnej, wklęsłej niszy. W dolnej części obramiony pasowym pseudoboniowaniem przyziemia. Archiwolta podkreślona szeregiem klińców z kluczem. Nad portalem naczółek zamknięty faliście, oparty na parach stylizowanych konsol, posadowionych na kwadratowych plakietkach (z secesyjną dekoracją roślinną). W centrum pola naczółka nisza w opasce (z amforą) flankowana przez dwie dekoracyjne płyciny z wypukłymi jajowatymi medalionami. Profilowany, falisty gzyms naczółka połączony z gzymsem nad przyziemiem. W portalu drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Pod narożnym wykuszem drugi otwór wejściowy (drzwi sklepu) o łuku pełnym, we wklęsłej wnęce, głębszej niż wnęka wejścia w fasadzie. W portalu drzwi dwuskrzydłowe, z jednym skrzydłem szerszym, częściowo przeszklone, ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem o dekoracyjnym rysunku stolarki. Przed wejściem do sklepu ceramiczna, ozdobna posadzka o wzorze geometryczno-roślinnym.
Okna jedno- i dwuskrzydłowe, prostokątne, zamknięte łukami pełnymi, okulusy koliste i owalne. W przyziemiu okna prostokątne ujęte pasowym boniowaniem, a okno zamknięte półkoliście — szeregiem klińców akcentujących archiwoltę. Okna I i II piętra bez obramień, rozdzielone w osiach wklęsłymi płycinami. Każda z płycin prostokątna, z dolnym bokiem zarysowanym łukiem, wypełniona mniejszą prostokątną płyciną ze żłobkowanym polem. Dodatkowo pod oknami I piętra prostokątne płyciny podokienne, a nad oknami II piętra — prostokątne płyciny nadokienne. W węższej, skrajnej osi fasady, obok wykusza, w partii I piętra

małe prostokątne okno, a wyżej w partii II piętra kolisty okulus. Okno z podokiennikiem z guttami i z naczółkiem o falistym wykroju. Okulus w obramieniu prostokątnym (w dolnej części), zamkniętym lukiem. W górnej części obramienia okulusa klucz-przewiązka, łącząca girlandy z kampanul. Jedna z girland zawieszona na dwóch guzach nad okulusem, druga „położona" na łuku obramienia okulusa. Obramienia obu okien w osi połączone parą skrajnych listew. Tak wydzielona wydłużona płycina wypełniona dekoracyjnym żłobkowaniem. Ponadto w dolnej części tej skrajnej osi umieszczony (bez związku opisanymi oknami) podokiennik okna i podokienna płycina (jak w pozostałych osiach fasady). Okna III piętra we wgłębnych opaskach. Pod oknami zawieszone draperie. Owalny okulus w skrajnej osi tej kondygnacji w opasce z kluczem, ozdobionej girlandami z kampanul. Okna w szczycie facjaty we wspólnej opasce z faliście kształtowaną podokienną częścią. W polu szczytu facjaty okulus ujęty podobnie jak okulus w partii III piętra. Okna wykusza obramione jak okna poszczególnych kondygnacji fasady.
Elewacja od strony ul. Złotoryjskiej 5-osiowa, ze środkowym, dwuosiowym, czworobocznym wykuszem nadwieszonym na ozdobnej, dwuczęściowej podstawie z wachlarzowym spływem i konsolą. Wykusz ze zgrupowanymi osiami okiennymi zwieńczony falistym, profilowanym gzymsem, nakryty pięciopołaciowym dachem. Pomiędzy tym wykuszem a wykuszem narożnym umieszczone balkony z kutymi balustradami o wzorach geometrycznych. Artykulacja i dekoracja elewacji podobne jak w fasadzie, z tym że dwie osie czworobocznego wykusza oraz dwie skrajne osie ujęte wspólnie podziałami. Szczyt wykusza ozdobiony ornamentem roślinnym z rozetą. Poza tym stylizowanymi rozetami ozdobione płyciny podokienne okien I piętra.
W elewacjach częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Ślemiona okien w przyziemiu gięte, o zarysie falistym. Ponadto w okulusach, w małym prostokątnym oknie, w niektórych oknach wykuszy oraz w oknach klatki schodowej w elewacji tylnej stolarka komponowana, o zróżnicowanym, zgeometryzowanym rysunku (m.in. z motywem rombów, przecinających się łuków).
Ponad fasadą i elewacją od ul. Złotoryjskiej połacie dachu z pokryciem ceramicznym, z centralnie usytuowaną lukarną ze szczytem, z zaakcentowanymi zadaszeniami obu wykuszy oraz z oknami powiekowymi.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Ściany sieni pokryte lamperią z ceramicznych ciemnoniebieskich płytek ożywionych szlakiem z płytek z secesyjnym motywem zdobniczym. Sień nakryta stropem z fasetą. Strop i fasety zdobione pasami secesyjnej sztukatorskiej dekoracji (z rozetami i sznurami perełek) schodzącymi na ściany. W sieni ozdobny wiatrołap, dwuskrzydłowy, w dużym stopniu przeszklony, drewniany, ramowo-płycinowy, ze stałym nadświetlem. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Przy podestach klatki schodowej ramowo-płycinowe drzwi ubikacji.

Przed fasadą niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kute balustrady balkonów;
—wystrój sieni (ceramiczna okładzina ścian, sztukaterie).
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. J. Matejki 1a (fot. 652)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., postsecesja z elementami historyzmu.
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 5-osiowa, tynkowana, komponowana asymetrycznie. Lewa strona fasady z parami jednoskrzydłowych okien węższa od prawej z oknami dwuskrzydłowymi. Środkowe osie fasady podkreślone balkonami z pełnymi balustradami oraz — dwuosiową facjatą z trójkątnym szczytem. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowany gzyms ponad przyziemiem, odcinki gzymsu koronującego. Boki szczytu ujęte profilowaną ramą. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, zamknięty półkoliście. Ujęty uproszczonymi pilastrami wspierającymi archiwoltę obramioną opaską, szlakiem stylizowanego astragala, opaską ze żłobkowaniem i szlakiem z motywów roślinnych. Archiwolta ożywiona kluczem w formie maszkaronu. W portalu drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem. Okna jedno- i dwuskrzydłowe, prostokątne. W przyziemiu bez obramień. Okna I i II piętra także bez obramień, umieszczone w prostokątnych blendach, z ząbkami w górnej części. Okna III piętra z obramionymi górnymi częściami, ujętymi opaskami z przewiązkami i żłobkowaniem. Obramienia okien tej kondygnacji połączone pasowym gzymsem. W niektórych oknach fasady zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym, facjatą z trójkątnym szczytem oraz z dobudowaną do niej facjatą z trójskrzydłowym oknem, krytą dachem płaskim.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym i w ryzalicie elewacji tylnej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Przed budynkiem niewielki ogródek z ceglaną podmurówką i kutym ogrodzeniem w stylu secesji.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. J. Matejki 2 (fot. 653)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1912 r., postsecesja z elementami neoklasycyzmu
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 6-osiowa, tynkowana, Ożywiona środkowym, dwuosiowym ryzalitem z loggiami w partii, przyziemia, I i II piętra oraz — z balkonem w partii III piętra. Oś z ryzalitem podkreślona trójkątnym, dwuosiowym szczytem. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowany gzyms ponad przyziemiem oraz profilowany gzyms koronujący. Loggie w ryzalicie bez artykulacji i motywów zdobniczych, z pełnymi, wgłębnymi balustradami. Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, prostokątny. Ponad nim okno termalne (nadświetle) z podziałami odcinkami muru. Otwór wejściowy i okno termalne ujęte wspólnym obramieniem w formie uproszczonych kolumn (na cokołach), stylizowanych odcinków belkowania z metopami i z obdaszka. W portalu drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, z asymetrycznymi skrzydłami, ramowo-płycinowe. Okna jedno- lub dwuskrzydłowe, prostokątne bez obramień, posadowione na wspólnych podokiennikach. Pary okien I—III piętra (po obu stronach ryzalitu) w płytkich, prostokątnych blendach z ząbkami w górnych częściach. Pod oknami I piętra wgłębne, prostokątne płyciny. W niektórych oknach fasady zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym i w ryzalicie elewacji tylnej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute elementy metalowe (ogrodzenie ogródka);
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. J. Matejki 2a (fot. 654)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1912 r., postsecesja z elementami neoklasycyzmu, rem. 1997(?)
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 6-osiowa, tynkowana. Jej jedna strona (z parami jednoskrzydłowych okien) węższa od drugiej (z oknami dwuskrzydłowymi). Ożywiona w środkowych osiach balkonami i trapezowym, dwuosiowym szczytem facjaty. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowany gzyms ponad przyziemiem oraz odcinki profilowanego gzymsu koronującego. Balkony z pełnymi, balustradami, z wyodrębnionym cokołem, słupkami, gzymsem i wgłębnymi płycinami. W polu szczytu facjaty romboidalny medalion ujęty od góry stylizowaną girlandą. Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, prostokątny. Ponad nim trójdzielne

okno. Otwór wejściowy i okno ujęte wspólnym obramieniem w formie listew i trójkątnego naczółka. W portalu drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, z asymetrycznymi skrzydłami, ramowo-płycinowe. Okna jedno- lub dwuskrzydłowe, prostokątne bez obramień, posadowione na wspólnych podokiennikach. Pary okien I—II piętra (po obu stronach ryzalitu) w płytkich, prostokątnych blendach. Pod oknami I piętra wgłębne, prostokątne płyciny. Okna III piętra z obramionymi górnymi częściami, ujętymi opaskami z przewiązkami i żłobkowaniem. W niektórych oknach fasady zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym i w ryzalicie elewacji tylnej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Przed budynkiem niewielki ogródek z ogrodzeniem z murowaną podmurówką, słupkami i metalowymi, kutymi segmentami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute segmenty ogrodzenia ogródka;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Zaleca się ponowne urządzenie ogródka przed kamienicą.

- ul. J. Matejki 2b (fot. 655, 656)

Narożna kamienica czynszowa, skrzyżowanie z ul. J. Korczaka, wzn. ok. 1910, secesja z elementami neorenesansu, neobaroku i neoklasycyzmu.
Mur., tynk., na planie litery L z ryzalitami, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 8-osiowa, tynkowana, z czteroosiowym ryzalitem środkowym z nadwieszoną skrajną częścią oraz z przyłączonymi jednostronnie balkonami. Ryzalit zwieńczony trapezowym szczytem z górną krawędzią falistą. Poza tym naroże fasady ożywione czworobocznym, trzykondygnacjowym wykuszem, z jednoosiowymi elewacjami. Wykusz posadowiony na płytkiej podstawie, ponad zaokrąglonym (w przyziemiu) narożnikiem fasady, osłonięty połacią nowego dachu. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Zaznaczone cokół, pasowy gzyms nad przyziemiem przechodzący w szerszy, żłobkowany gzyms. Pod nadwieszoną częścią ryzalitu konsole, a wzdłuż jej skraju — pasowy gzyms z ząbkami. Elewacja ryzalitu dzielona lizenami, w górnej części z plakietkami o układzie kwaterowym. Obramienie boków szczytu ryzalitu profilowane. Otwór wejściowy w skrajnym, sklepionym podcieniu, pod lewą, skrajną podwieszoną częścią ryzalitu środkowego. Zamknięty łukiem pełnym, bez obramienia, wypełniony drzwiami w stylu secesji, drewnianymi, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi, częściowo przeszklonymi, ze stałym nadświetlem. Okna jedno- lub dwuskrzy-

dłowe, prostokątne bez obramień. W bocznych partiach elewacji, w przyziemiu, okna w opaskach, z podokiennikami oraz z płycinami podokiennymi dzielonymi listwami, ozdobionymi prostokątnymi plakietkami. Pary okien II—III piętra bez obramień, w płytkich, prostokątnych blendach. Wszystkie okna wyższych kondygnacji ze wspólnymi podokiennikami. Pod oknami III piętra dekoracyjne, nałożone na siebie płyciny, wewnętrzna w formie litery T, z guttami. Okna w przyziemiu ryzalitu w opaskach, okna w partii I piętra ryzalitu z tynkowymi, pasowymi nadprożami. Okna II piętra ryzalitu bez obramień, z podokiennikami oraz z umieszczonymi pod nimi festonami z kwadratowych plakietek. Okna III piętra ryzalitu ujęte jak w bocznych partiach elewacji, zaopatrzone dodatkowo w oprawy nadproży. Trzy okna w szczycie ryzalitu ze wspólnym, pasowym nadprożem stanowiącym podstawę segmentowego naczółka wypełnionego kartuszem i wicią akantu. Okna w wykuszu jednoskrzydłowe, pierwotnie w wydłużonych, płytkich, prostokątnych blendach i z płycinami podokiennymi (prostokątnymi z medalionem). Taki wystrój wykusza usunięty został w większości w czasie ostatniego remontu. Zachowana w dużym stopniu drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz ze stałymi profilowanymi ślemionami. Balustrady balkonów metalowe, kute, o prostych wzorach geometrycznych w stylu secesji.
Ponad fasadą połać nowego dachu z pokryciem ceramicznym.
E l e w a c j a o d s t r o n y u l . J . K o r c z a k a przekształcona w czasie ostatniego remontu (ok. 2000 r.), z reliktami wystroju. Zachowane układ i balustrady balkonów, układ istniejących otworów, dawne kształty okien, gzyms nad przyziemiem, płyciny pod oknami przyziemia.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym i w ryzalicie elewacji tylnej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute balustrady balkonów;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
Postuluje się dokonanie w przyszłości rekompozycji wystroju elewacji od strony ul. J. Korczaka w nawiązaniu do wystroju fasady. Zaleca się też odtworzenie blend i podokiennych płycin na elewacjach wykusza w elewacji frontowej.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Zaleca się urządzenie niewielkiego ogródka przed fasadą kamienicy.

- ul. J. Matejki 3 (fot. 657)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., postsecesja z elementami neoklasycyzmu.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 8-osiowa, tynkowana, Ożywiona środkowym, trójosiowym, podwyższonym ryzalitem, połączonym jednostronnie z balkonami, zwieńczonym balkonem. Nad ryzalitem, w

połaci dachu facjata z dachem trój- lub czterospadowym. Wykonany w tynku detal architektoniczny ograniczony do cokołu (poszerzonego w partii ryzalitu, zamkniętego tu łukiem falistym). Uskokowe od dołu zwieńczenie ryzalitu nadwieszone, ukształtowane w formie pasa muru (z balustradą balkonu) połączonego ze skrajnymi, prostokątnymi odcinkami muru. W zwieńczeniu ryzalitu dwie skrajne plakietki z wyobrażeniami zwierząt, środkowa — z motywem rozety. Boczne partie fasady osłonięte wysuniętymi okapami dachu. Pod dwoma górnymi oknami klatki schodowej plakietki zdobione motywem maszkaronów. Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, prostokątny. Ponad nim trójdzielne okno o łuku koszowym (nadświetle). Otwór wejściowy, okno termalne oraz jednoskrzydłowe okno sieni ujęte wspólnym obramieniem. Drzwi i okno sieni wydzielone dekorowanymi odcinkami muru. Skrajne odcinki ozdobione płycinami z kartuszami i girlandami z liści laurowych. Odcinek środkowy pomiędzy drzwiami i oknem dekorowany plakietką z motywem kwietnej girlandy. Ornamentacja portalu utrzymana w stylu secesji. Naczółek portalu z trójdzielnym oknem, wykreślony łukiem falistym, kryty dachówką. W portalu drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe. Okna jedno- lub dwuskrzydłowe, w większości prostokątne. Okna jednoskrzydłowe w prawej części fasady (okna klatki schodowej) oraz w ryzalicie grupowane po trzy. Otwory bez obramień. Grupa trzech okien w przyziemiu ryzalitu zaakcentowana flankującymi ją plakietkami z rozetami różnych kształtów. Grupa trzech okien w partii I piętra ryzalitu potraktowana jak pseudowykusz, zaopatrzona w pseudopodstawę. Zwieńczona łukiem falistym, ozdobiona owalnym medalionem z girlandami. Nad grupą trzech okien w partii II piętra wspólny gzyms nadokienny. Grupa trzech okien w partii III piętra ryzalitu, zamknięta jednym łukiem odcinkowym. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami. Balustrady balkonów (ze ściętymi narożami) pełne, bez dekoracji. W przypadku niektórych zachowane kute barierki z dekoracją geometryczną.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym i w ryzalicie elewacji tylnej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute barierki balustrad balkonów;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. J. Matejki 3a (fot. 658, 659)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1910 r., postsecesja z elementami historyzmu.
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 6-osiowa, tynkowana, Ożywiona dwoma ciągami balkonów, zlokalizowanymi w osiach sąsiadujących z osiami skrajnymi. W połaci dachu jednoosiowa facjata zsunięta z osi

fasady, zwieńczona trapezowym szczytem, połączona z dwuosiową facjatą z dachem pulpitowym. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Zaznaczony cokół, pasowy gzyms na wysokości okien I piętra, połączony z listwowymi obramieniami górnych ich części. Gzyms ten powiązany skrajnie secesyjnym motywem zdobniczym (w formie trzech listew) z nadwieszonymi, stylizowanymi pseudomachikułami, zespolonymi z gzymsem pod oknami II pietra. Pod tym gzymsem zygzakowaty szlak. Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu. Boki szczytu facjaty ujęte profilowaną ramą. Otwór wejściowy w jednej ze środkowych osi. Zamknięty łukiem pełnym, obramiony. Utrzymany w stylu neorenesansu. Węgary portalu przesłonięte przyporami. Nad przyporami prostokątne przewiązki. Na nich posadowiona archiwolta portalu, podkreślona girlandą z liści laurowych oraz kluczem z maszkaronem. Nad bocznymi partiami górnej części portalu słupki (z dekoracją roślinną stylizowaną w duchu secesji), wspierające skraje trójkątnego naczółka, zwieńczone kulami na postumentach. W przyłuczach archiwolty stylizowana wić akantu, w polu naczółka kartusz w obramieniu okuciowym. W portalu drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, z asymetrycznymi skrzydłami, ramowo-płycinowe. Okna dwu- i trzyskrzydłowe, prostokątne, w przyziemiu bez obramień, w partii I piętra częściowo ujęte obramieniami listwowymi połączonymi z gzymsem. Okna w partii II i III piętra w obramieniach listwowych, zespolonych w osiach dodatkowymi listwami. Okna w facjatach bez obramień. W niektórych oknach fasady zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami. Balustrady balkonów pełne, w przypadku niektórych zachowane kute barierki o zgeometryzowanym rysunku.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym i w ryzalicie elewacji tylnej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute barierki balustrad balkonów;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
Zaleca się usunięcie nowej, przeszklonej loggii w przyziemiu elewacji.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. J. Matejki 3b (fot. 660)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1910 r., postsecesja
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 6-osiowa, tynkowana. Ożywiona dwoma ciągami balkonów, zlokalizowanymi w osiach sąsiadujących z osiami skrajnymi. W połaci dachu dwuosiowa facjata zsunięta z osi fasady, zwieńczona trapezowym szczytem, połączona z jednoosiową facjatą z dachem pulpitowym. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Zaznaczony cokół, stylizowany pilaster rozdzielający obie trójosiowe części fasady, profilowany gzyms nad przyziemiem osłonięty

obdaszkiem (w prawej, trójosiowej części elewacji), podobny gzyms z obdaszkiem nad I piętrem (w lewej, trójosiowej partii elewacji). Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu. Boki szczytu facjaty ujęte profilowaną ramą. Otwór wejściowy w jednej ze środkowych osi. Zamknięty łukiem oślim, bez obramienia. W portalu drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, z asymetrycznymi skrzydłami, ramowo-płycinowe. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne, w przyziemiu i w lewej, trójosiowej partii elewacji bez obramień. W partii trójosiowej części fasady okna w obramieniach listwowych, zespolonych w osiach dodatkowymi listwami. Okna w facjatach bez obramień. W niektórych oknach fasady zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami. Balustrady balkonów pełne, z kutymi barierkami zdobionymi motywem rozet.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym i w ryzalicie elewacji tylnej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute barierki balustrad balkonów;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. J. Matejki 4 (fot. 661)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., neorenesans północny z elementami neobaroku, neogotyku, secesji.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
Fasada 7-osiowa w przyziemiu tynkowana, w wyższych kondygnacjach licowana cegłą, z usytuowanym asymetrycznie, trójkondygnacyjnym, dwuosiowym ryzalitem zwieńczonym balkonem (z murowaną, ażurową balustradą). Po obu stronach ryzalitu balkony z metalowymi, kutymi balustradami. Jeszcze jeden balkon (z kutą balustradą) w lewej partii elewacji, na poziomie III piętra. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowane gzymsy ponad przyziemiem, pod oknami I i II piętra, pasowe gzymsy połączone z obramieniami okien obu tych kondygnacji, profilowany gzyms koronujący. Elewacja ryzalitu ujęta (w partii I i II piętra) narożnymi, boniowanymi lizenami. Zwieńczenie ryzalitu — ozdobna balustrada balkonu. Szczyt facjaty ujęty skrajnie cokołami, i ustawionymi na nich pilastrami połączonymi z wolutami. Nad pilastrami odcinek belkowania. Zwieńczenie szczytu facjaty w formie obramionego półkola połączonego z odcinkiem muru o wykroju łuku ostrego. Brama wiodąca do sieni przejazdowej usytuowana w jednej z osi obok ryzalitu, prostokątna, bez obramienia (ukształtowana wtórnie).
Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu w pozornych opaskach (w licu boniowania), podkreślone kluczami-klińcami. Okna I i II piętra w rozbudowanych obramieniach sta-

nowiących element pionowego podziału fasady. W bocznych partiach elewacji okna I piętra zaopatrzone w dekoracyjne, architektonicznie kształtowane ławy podokienne zdobione prostokątnymi płycinami. Płyciny dekorowane motywem kwiatu wpisanego we wczesnogotycki maswerk. Nad ławami obramienia listwowe okien I piętra, z profilowanymi krawędziami, przewiązkami i kluczem. Powyżej prostokątne, gładkie płyciny oraz dekoracyjne ławy podokienne okien II piętra, z motywem kartuszy w oprawie z wici roślinnej i wstęg. Nad nimi listwowe obramienia okien II piętra. Powyżej licowane cegłą łuki z kluczami. W ich polach tynkowe, półkoliste płyciny z ornamentem roślinnym. Okna III piętra w obramieniach z przewiązkami i belkami nadproży podciętymi w kształcie łuku kotarowego. Powyżej klucze. W elewacji ryzalitu okna tylko w obramieniach listwowych z przewiązkami. Nad oknami w partii I piętra ryzalitu wspólny, trójkątny naczółek oparty na płycinach nadokiennych, zdobiony dekoracją w formie kartusza ujętego ornamentem roślinnym. Okna w facjacie w listwowych obramieniach z nadprożami naciętymi w formie stylizowanego łuku kotarowego. Nad oknami wspólny, dekoracyjny ceglany łuk z tynkowymi przewiązkami. W niektórych oknach zachowana drewniana stolarka okienna.
Balustrada balkonu wieńczącego ryzalit murowana, ażurowa, złożona ze słupków oraz segmentów wypełnionych motywem trójliścia. Balustrady pozostałych balkonów kute, metalowe z motywami zdobniczymi w stylu secesji. Nad balkonami II piętra kute, oryginalne konstrukcje zadaszeń, pierwotnie zapewne szklonych.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym i facjatą.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Przed fasadą niewielki ogródek z ze współczesnym, kutym, metalowym ogrodzeniem.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych;
— kute balustrady balkonów, kuta konstrukcja zadaszeń balkonów;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. J. Matejki 5 (fot. 662)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., historyzm (neorenesans) łączony z secesją.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
Fasada 5-osiowa, tynkowana, z balkonami (z metalowymi, kutymi balustradami) w środkowej osi oraz — z dwuosiową facjatą zsuniętą z osi, zasłoniętą wolutowym szczytem. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowany gzyms ponad przyziemiem, odcinek bel-

kowania pod szczytem (z fryzem dekorowanym motywem wici roślinnej i kwiatów w secesyjnej stylizacji). Ten odcinek belkowania ujęty skrajnie konsolami wmurowanymi ukośnie. Nad nimi ukośnie ustawione półfilary, doprowadzone do podstawy zwieńczenia szczytu, podstawy zaznaczonej fryzem z motywami roślinnymi. W centrum tego fryzu umieszczona ukośnie konsola, stanowiąca podporę półfilara dzielącego zwieńczenie szczytu o zarysie falistym. Zwieńczenie to podzielone w górnej części parą równoległych gzymsów, zamknięte półkoliście. Woluty szczytu zaznaczone zarysem. Boczne partie elewacji osłonięte wysuniętymi okapami dachu. Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, prostokątny bez obramienia. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem; Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w większości bez obramień. Obramione tylko drzwi balkonowe. Ujęte obramieniami listwowymi z przewiązkami. Nadproże drzwi balkonowych w partii I piętra podcięte w kształcie stylizowanego łuku kotarowego. Stolarka okienna drewniana, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Balustrady balkonów metalowe, kute, zdobione motywami roślinnymi stylizowanymi w duchu secesji.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym, szczytem i dwiema lukarnami.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Przelotowa sień nakryta stropem z fasetą wydzieloną profilowanymi listwami i zdobioną motywem kwietnym w secesyjnej stylizacji. Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute balustrady balkonów;
— sztukaterie w sieni.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. J. Matejki 6, róg ul. Hutników (fot. 663, 664)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. 1909 r., neobarok nawiązujący do śląskiego baroku, stylizowany w duchu postsecesji.
Mur., tynk., na planie litery L z ryzalitami, podpiwniczona, czterokondygnacyjna. Przyziemie ze ściętym narożnikiem.
F a s a d a o d u l . J . M a t e j k i , komponowana symetrycznie, 8-osiowa z czteroosiowym ryzalitem zwieńczonym jednoosiowym, ozdobnym szczytem z oknem umieszczonym mijankowo. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms ponad przyziemiem, pasowe gzymsy pod oknami I i III piętra. Fasada zwieńczona gzymsem bez profilowania. W polu szczytu ryzalitu pasowy gzyms poprowadzony na poziomie ślemienia okna. Szczyt kreślony faliście, ograniczony ramą bez profilowania. Portal w jednej ze środkowych osi ryzalitu, zamknięty łukiem pełnym, ujęty pozorną

opaską (w licu boniowania). Podkreślony układem pasów pseudoboniowania i kluczem w formie lambrekinu z frędzlem. W portalu drzwi neobarokowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Drugi otwór wejściowy (do sklepu) w ściętym narożu przyziemia, obramiony jak główny portal, ponadto podkreślony kartuszem i motywem liści palm. Okna prostokątne. Okna i witryny w przyziemiu bez obramień, w partii I i II piętra — w rozbudowanych obramieniach okiennych tworzących rodzaj pionowego podziału elewacji. Obramienia okien I pietra złożone z płycin podokiennych (z mniejszymi płycinami ze ściętymi narożnikami), z tynkowych węgarów oraz z postsecesyjnych naczółków z kluczami zdobionymi medalionami. Skraje tych naczółków przekształcone w listwy wydzielające płyciny międzyokienne z neobarokowymi fartuchami pod oknami II piętra. Od tego miejsca listwy przekształcone dalej w węgary okien II piętra, a następnie — w ozdobne naczółki z uszakami i kluczami zdobionymi kobiecymi główkami. Powyżej trójkątne naczółki z wklęsłymi bokami, bez podstaw. Okna III piętra w geometrycznych, postsecesyjnych obramieniach. Nad nimi prostokątne płyciny. W niewielkim stopniu zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami.
E l e w a c j a b o c z n a o d u l . H u t n i k ó w komponowana asymetrycznie, złożona z partii bezokiennej i — trójosiowej zwieńczonej szczytem. Artykulacja okiennej części elewacji i obramienia okienne — jak w fasadzie. Partia bezokienna ozdobiona dwiema prostokątnymi płycinami, dolną o wysokości dwóch kondygnacji i górną o wielkości jednej kondygnacji. Dolna płycina z neobarokowym zakończeniem ozdobiona neobarokowym kartuszem z monogramem, a druga — datą 1909. Zachowane relikty polichromii elewacji.
Ponad fasadą od ul. J. Matejki i nad elewacją od ul. Hutników połacie dachu z pokryciem ceramicznym i dwoma szczytami z dachami dwuspadowymi.
Elewacja tylna bez dekoracji.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad elewacjami;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Zaleca się powrót do pierwotnej polichromii kamienicy.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. J. Matejki 7 (fot. 665)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny łączony z neoklasycyzmem.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
Fasada 5-osiowa w przyziemiu tynkowana, w górnych partiach licowana cegłą, z jednoosiowym, środkowym ryzalitem pozornym. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms ponad przyziemiem, ramowy podział wyższych kondygnacji, gzyms pod oknami III piętra oraz gzyms koronujący.

Otwór wejściowy w ryzalicie środkowym, prostokątny, bez obramienia, drzwi neomanierystyczne, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem; Okna prostokątne, w przyziemiu bez obramień, wyróżnione układem klińców w układzie boniowania kondygnacji. Okna I i II piętra w profilowanych obramieniach, z płycinami nadokiennymi i gzymsami trójkątnymi lub półkolistymi. Obramienia okien III piętra profilowane, z płycinami nadokiennymi. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Nad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi, nakryta stropem. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W oknach klatki schodowej zachowane relikty pierwotnego, dekoracyjnego przeszklenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. J. Matejki 11 (fot. 666)

Kamienica czynszowa, wzn. przed 1899 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neobarokiem).
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a w przyziemiu tynkowana, w wyższych partiach licowana cegłą, ze skrajnym, jednoosiowym ryzalitem pozornym. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, gzyms cokołowy, boniowanie przyziemia, profilowany gzyms ponad przyziemiem, pasowy gzyms na wysokości naczółków okien II piętra, gzyms podokienny okien III piętra. W partii skrajnego ryzalitu pasowe boniowanie przyziemia, strefa belkowania nad przyziemiem, lizeny wielkiego porządku (I i II piętro) oraz lizeny zdobione motywem kampanul (III piętro). Fasada zwieńczona strefą belkowania. Otwór wejściowy w przyziemiu skrajnego ryzalitu pozornego, zamknięty łukiem pełnym. Ujęty obramieniem w formie: wklęsłych węgarów, diamentowych boni (u podstawy archiwolty), opaski archiwolty (z profilowanym skrajem) oraz z girlandy z kampanul. Ponadto łuk portalu ujęty dodatkowo uszakowym obramieniem z kampanulami w uszakach, ozdobionym kluczem z kobiecą główką. Nad portalem, na wysokości strefy belkowania nad przyziemiem ryzalitu, zwieńczenie portalu, węższe od niego. Złożone z krępych narożnych podpór i trójkątnego naczółka. W portalu drzwi ramowo-płycinowe, neorenesansowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem.
Okna dwuskrzydłowe, prostokątne. Okna I piętra w profilowanych obramieniach zespolonych z konsolami profilowanych gzymsów nadokiennych. Między konsolami prostokątne płyciny nadokienne. Na gzymsach nadokiennych okien I piętra oparte prostokątne fartuchy okien II piętra. Okna te w uszakowych obramieniach (jak portal) z kampanulami pod uszakami. W

polach obramień, nad oknami, kobiece główki ujęte stylizowanymi wolutami. Nad obramieniami uszakowymi prostokątne płyciny i trójkątne płyciny nadokienne. Okna III piętra z neobarokowymi kluczami-przewiązkami, połączonymi z ornamentem roślinnym. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połacie dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi, nakryta stropem z fasetami zdobionymi sztukateriami. Lustro stropu zdobione neoklasycystyczną rozetą, faseta — ornamentem okuciowo-roślinnym w stylu neorenesansu. W sieni wiatrołap, dwuskrzydłowy, drewniany, ramowo-płycinowy, w dużym stopniu przeszklony, ze stałym nadświetlem. W sieni posadzka ceramiczna o wzorze geometryczno-roślinnym. Klatka schodowa (ze sklepieniami odcinkowymi nad podestami) w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Przed fasadą niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— wystrój sieni (sztukaterie, posadzka, wiatrołap).
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. J. Matejki 12 (fot. 667)

Kamienica czynszowa, wzn. przed 1899 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neorenesansem włoskim).
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami i oficyną, podpiwniczona, czterokondygnacyjna. F a s a d a 5-osiowa, w przyziemiu tynkowana, w wyższych partiach licowana cegłą. Ożywiona dwuosiowym trzykondygnacjowym ryzalitem środkowym zwieńczonym balkonem. Miejsce usytuowania ryzalitu i oś fasady podkreślone facjatą z jednoosiowym szczytem wolutowym. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, gzyms cokołowy, pasowe boniowanie przyziemia (urozmaicone boniami rustykalnymi), profilowany gzyms ponad przyziemiem, gzyms pod oknami I piętra, pasowy gzyms na wysokości naczółków okien I piętra, uproszczone belkowanie pod oknami III piętra, belkowanie wieńczące fasadę, z gzymsem wspartym na konsolach. Podziały wertykalne dodane w partii środkowego ryzalitu — przemienne boniowania naroży oraz przemienne boniowanie ujmujące środkową oś elewacji w partii III piętra. Balustrada balkonu pełna, złożona ze słupków i murowanych segmentów. Odrębna artykulacja szczytu facjaty. W jego dolnej partii: narożne, przemienne boniowanie wspierające dekorowany gzyms. Powyżej narożne pilastry i uproszczona strefa belkowania.

Dolna część szczytu ujęta skrajnie wolutami, zdobiona obeliskami na cokołach. Górna część szczytu węższa od dolnej, rozwiązana jak aedikula, zwieńczona trójkątnym naczółkiem. W bocznej, dwuosiowej części elewacji wysoki, prostokątny otwór wejściowy prowadzący do klatki schodowej. Obok niego szeroka brama zamknięta łukiem pełnym. Otwór wejściowy ujęty opaską z przewiązkami w formie stylizowanych boni rustykalnych. Nadproże podkreślone kluczem i dwoma klińcami rustykalnymi. W portalu drzwi drewniane, neoklasycystyczno-neorenesansowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Brama obramiona jak sąsiedni otwór wejściowy, wypełniona drzwiami dwuskrzydłowymi o prostej konstrukcji, z zaślepionym nadświetlem. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne. W przyziemiu obramione jak otwór wejściowy i brama. Okna I piętra w czterouszakowych, profilowanych obramieniach z ozdobnymi ławami podokiennymi (z wgłębnymi prostokątnymi płycinami). Na górnych uszakach obramień oparte konsole trójkątnych naczółków. Pomiędzy konsolami prostokątne płyciny. Okna II piętra obramione podobnie, ale z profilowanymi gzymsami nadokiennymi i bez płycin nadokiennych. Z gzymsami nadokiennymi okien II piętra połączone fragmenty pasowego boniowania (z układem klińców) stanowiącego dolny element belkowania spod okien III piętra. Okna III piętra w uszakowych, profilowanych obramieniach z klińcami. W obramieniu drzwi balkonowych w osi elewacji — trzy klińce. Okna w środkowym ryzalicie bez obramień. Okno w szczycie facjaty w obramieniu ze sfazowanymi narożami, z nadprożem połączonym z gzymsem dzielącym elewację. Powyżej prostokątna płycina z półkolistą blendą ujętą opaską z kluczem.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym, z centralnie usytuowaną lukarną ze szczytem oraz z dwiema lukarnami z dachami namiotowymi.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Przed fasadą niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. J. Matejki 13 (fot. 668)

Kamienica czynszowa, wzn. przed 1899 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neorenesansem włoskim).
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami i oficyną, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 6-osiowa, w przyziemiu tynkowana, w wyższych partiach licowana cegłą. Ożywiona dwuosiowym trzykondygnacjowym ryzalitem środkowym z dwiema loggiami (w partii

I i II piętra) i balkonem na dachu (z tralkową balustradą). Miejsce usytuowania ryzalitu i oś fasady podkreślone facjatą z jednoosiowym szczytem wolutowym. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, gzyms cokołowy, pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms ponad przyziemiem, boniowane, narożne lizeny, gzyms pod oknami I piętra, pasowy gzyms na wysokości naczółków okien I piętra, uproszczone belkowanie pod oknami III piętra, belkowanie wieńczące fasadę, z gzymsem wspartym na konsolach. Podziały wertykalne dodane w partii środkowego ryzalitu — filary loggi. Ryzalit zwieńczony belkowaniem z ząbkami. Balustrada balkonu na dachu ryzalitu tralkowa, ze słupkami. Odrębna artykulacja szczytu facjaty. W jego dolnej partii: narożne, przemienne boniowanie wspierające dekorowany gzyms. Powyżej narożne pilastry i uproszczona strefa belkowania. Dolna część szczytu ujęta skrajnie wolutami, zdobiona obeliskami na cokołach. Górna część szczytu węższa od dolnej, rozwiązana jak aedikula, zwieńczona trójkątnym naczółkiem. W lewej, skrajnej osi wysoki, prostokątny otwór wejściowy, we wgłębnej opasce (w stosunku do lica pasowego boniowania). W portalu drzwi neorenesansowe, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem.
Okna dwuskrzydłowe, prostokątne. W przyziemiu obramione jak otwór wejściowy, wyróżnione kluczami. Okna I piętra w czterouszakowych, profilowanych obramieniach z ozdobnymi ławami podokiennymi (z wgłębnymi prostokątnymi płycinami). Na górnych uszakach obramień oparte konsole trójkątnych naczółków. Pomiędzy konsolami prostokątne płyciny. Okna II piętra obramione podobnie, ale z profilowanymi gzymsami nadokiennymi i bez płycin nadokiennych. Z gzymsami nadokiennymi okien II piętra połączone fragmenty pasowego boniowania (z układem klińców) stanowiącego dolny element belkowania spod okien III piętra. Okna III piętra w uszakowych, profilowanych obramieniach z klińcami. Okna i drzwi balkonowe logii bez obramień. Okno w szczycie facjaty w obramieniu ze sfazowanymi narożami, z nadprożem połączonym z gzymsem dzielącym elewację. Powyżej prostokątna płycina z półkolistą blendą ujętą opaską z kluczem.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem z dachówki.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Przed fasadą niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej. Zaleca się przywrócenie w przyszłości ceramicznego pokrycia dachu.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. J. Matejki 14 (fot. 669)

Kamienica czynszowa, wzn. przed 1899 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neobarokiem).
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 4-osiowa, w przyziemiu tynkowana, w wyższych partiach licowana cegłą. Ożywiona skrajnym, jednoosiowym ryzalitem pozornym (w lewej osi) oraz balkonami na ozdobnych konsolach (w jednej ze środkowych osi). Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowane gzymsy ponad przyziemiem i pod oknami I piętra, pasowe gzymsy na wysokości naczółków okien I i II piętra, profilowany gzyms pod oknami III piętra, uproszczone belkowanie wieńczące z nałożonymi nań konsolami wspierającymi okap dachu. Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, prostokątny, w pozornej opasce (w licu pasowego boniowania). W portalu drzwi neorenesansowe, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne. W przyziemiu ujęte pasowym boniowaniem, zaakcentowane układem klińców z kluczem. Okna I i II piętra w rozbudowanych obramieniach. Pod oknami I piętra dekoracyjne, architektonicznie kształtowane ławy podokienne z centralnie usytuowanymi płycinami podokiennymi i z plakietkami z guttami na bocznych, krępych lizenach. Okna w stylizowanych, czterouszakowych obramieniach, z umieszczoną powyżej dekoracją ornamentalną w formie putt, girland owocowo-kwietnych i wolut. Obramienia zwieńczone trójkątnymi naczółkami. Okna II piętra także w uszakowych obramieniach, z niewielkimi fartuchami pod podokiennikami oraz z prostokątnymi płycinami nadokiennymi i odcinkiem profilowanego gzymsu nadokiennego. Płyciny nadokienne zdobione dodatkowymi płycinami flankowanymi plakietkami z guttami. Okna III piętra w uszakowych obramieniach z kluczami. W niektórych oknach fasady zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Balustrady balkonów, metalowe, kute.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi oraz z posadzką z dwubarwnych płytek ceramicznych. Klatka schodowa w trakcie tylnym i w ryzalicie elewacji tylnej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute balustrady balkonów;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. J. Matejki 15 (fot. 670)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1930 r., modernizm z elementami architektury ekspresjonistycznej.

Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitami, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
F a s a d a 7-osiowa, tynkowana. Jej centrum z jednoosiowym pseudoryzalitem środkowym (z oknami klatki schodowej), wydzielonym dwoma ukośnymi odcinkami muru przekraczającymi wysokość okapu dachu. Do nich dostawione ukośnie dwa kolejne odcinki muru stanowiące zamknięcie dwóch, symetrycznych ciągów balkonów z pełnymi balustradami. Dłuższe balkony dolne (w partii I pietra) posadowione na jednokondygnacjowych przybudówkach. Środkowa pięcioosiowa część fasady z oknami klatki schodowej i balkonami zwieńczona odcinkami profilowanego gzymsu koronującego, flankowana nieco wyższymi jednoosiowymi członami bocznymi bez artykulacji. Otwór wejściowy w osi elewacji, prostokątny, we wgłębnym obramieniu. Nad wejściem płytkie zadaszenie z kutym, metalowym zwieńczeniem utworzonym z przecinających się półkól. Okna jedno- lub trójskrzydłowe, prostokątne, różnej wielkości, bez obramień. Okna klatki schodowej w osi fasady, zestawione w jednym, nieprzerwanym ciągu, zamkniętym półkoliście.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym, z dwoma rzędami lukarn z trójkątnymi oknami, nakrytych dachami dwuspadowymi.
Elewacja tylna komponowana. Centralnie usytuowany, czteroosiowy człon (zwieńczony trójkątnym szczytem) poprzedzony środkowym, jednoosiowym ryzalitem, flankowany dwoma, dwuosiowymi członami bocznymi. Elewacja pozbawiona dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z reliktami tralkowej balustrady, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych;
— kute zwieńczenie na zadaszeniu głównego wejścia do budynku;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Ulica Adama Mickiewicza

Louisenstrasse 1868 r., ul. A. Mickiewicza od 1946 r. (fot. 671, 672)

Wytyczona w 1868 r., przedłużona w 1881 r.; na jej kształt oddziałała linia biegu odnogi rzeki Kaczawy – Młynówki, płynącej w pobliżu. Przy powstawaniu zabudowy ulicy działał mistrz murarski Vangerow. Zabudowa na odcinku od Placu Słowiańskiego (Friedrich Platz) do ul. W. Łukasińskiego (Schutzen Str.) oraz fragmenty na odcinku między ul. W. Łukasińskiego (Schutzen Str.) i D. Chłapowskiego (Augusta Str.) stanowią wcześniejszą zabudowę z lat 70-tych XIX w., z wyłączeniem XX-wiecznego budynku resursy.

Wzdłuż całej ulicy, po obu stronach, rozciągają się chodniki z prostokątnych płyt granitowych; kamienice z ogródkami od frontu.

- ul. A. Mickiewicza 2 (fot. 673)

Budynek mieszkalny, ob. Zarząd Dróg Miejskich oraz Regionalna Izba Obrachunkowa we Wrocławiu Zespół w Legnicy, wzn. ok. 1870 r.; historyzm.
Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, III-kondygnacyjna; o bryle rozczłonkowanej w fasadzie IV-kondygnacyjnym pozornym ryzalitem środkowym z II-kondygnacyjnym wykuszem oraz ryzalitem w elewacji podwórzowej. Dach dwuspadowy kryty papą.
Elewacja zachodnia (fasada) 7-osiowa, z 3-osiowym ryzalitem pozornym w 3-4-5 osi, zwieńczonym trójkątnym szczytem w gzymsowym obramieniu; ryzalit rozbudowany na II i III kondygnacji w osi symetrii o 2-osiowy wykusz zwieńczony analogicznie opracowanym szczytem. Na osi budynku główne wejście zamknięte łukiem pełnym, w nieznacznym rozglifieniu, ujęte uproszczonym portalem składającym się ze skrajnych lizen oraz wyładowanego prostego naczółka, stanowiącego podstawę wykusza, podtrzymywanego przez zgeometryzowane wsporniki. Naroża części bocznych, ryzalitu oraz wykusza opracowane w dekoracji ramowej, gładko tynkowane. Wysoka partia cokołu wydzielona gzymsem; kondygnacja I i II wydzielone gierowanym gzymsem kordonowym; pod otworami okiennymi II kondygnacji wspólny gzyms podokienny; całość wieńczy wyładowany gzyms koronujący, pod którym rząd wąskich płycin o formie otworów szczelinowych. W częściach bocznych otwory prostokątne, w ryzalicie pozornym otwory zamknięte łukiem pełnym.
Detal architektoniczny: gzyms cokołowy, profilowany gzyms kordonowy, wyładowany gzyms wieńczący, uproszczone, portalowe obramienie otworu wejściowego, ramowy podział fasady. Stolarka okienna współczesna, bezstylowa. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe z jednym bocznym skrzydłem stałym oraz zamkniętym łukiem pełnym nadświetlem, z profilowanym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie przednim poprzedzona jednobiegowymi schodami wyrównawczymi wykonanymi z lastriko; schody drewniane, dwubiegowe powrotne z duszą oraz z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami. Przy podestach, na kolejnych kondygnacjach, arkadowo zamknięte płyciny, w których wtórnie przebite prostokątne otwory wejściowe.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi wejściowych;
— schody z balustradą, poręczą i słupkami.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.

- ul. A. Mickiewicza 3 (fot. 674, 675)

Resursa, z piwiarnią i winiarnią *„Zur Traube”*, ob. Młodzieżowe Centrum Kultury, wzn. w 1903 r., wg proj. arch. Karla Grossera, pod kierunkiem hrabiego von Oriola, radcy budowlanego Reiche i mistrza murarskiego Jokischa; otwarcie nastąpiło w XII 1903 r., a 07.I.1904 r. otwarto sale przyjęć; wzniesiony w stylu secesji.
Mur., tynkowana, podpiwniczona, II-kondygnacyjna, nakryta ceramicznym dachem mansardowym oraz w części pn. stropodachem, na którym taras; w narożu pd.-zach. fasady II-kondygnacyjny wykusz wieżowy nakryty kopułą z latarnią pokrytą blachą. Budynek wolnostojący, rozwiązany na nieregularnym rzucie, o bryle rozczłonkowanej różną wysokością poszczególnych części, wykuszem wieżowym oraz ryzalitami.
Elewacja zach. (fasada) 3-częściowa. Część pn. 3-osiowa, o zróżnicowanych kształtem i wielkością otworach okiennych, z zamurowanym obecnie, zamkniętym łukiem pełnym otworem wejściowym w 1 osi przyziemia; zakończona tarasem z ażurową, metalową balustradą rozpiętą między czterema słupami zakończonymi kulami; osie okienne i naroża II kondygnacji zaakcentowane lizenami. Część środkowa w przyziemiu 4-osiowa, powyżej 3-osiowa, z narożnym wykuszem wieżowym, zwieńczona II-kondygnacyjną facjatą w formie szczytu o linii falistej, zakończonego wydatnym gzymsem, łączącym się z gzymsem wieńczącym wykusza; w II kondygnacji szczytu owalne okno; w I kondygnacji, w 2 osi szeroki, zamknięty łukiem pełnym otwór wejściowy, pod wykuszem otwór okienny zamknięty łukiem pełnym; w 5-osiowym wykuszu kondygnacje rozdzielone pasem płycin. Część pd. w I kondygnacji 2-osiowa; o cofniętej w licu muru, 3-osiowej II kondygnacji; nad I kondygnacją taras z secesyjną, metalową, ażurową balustradą; w połaci dachu lukarna zamknięta segmentowym naczółkiem.
Elewacja pd. mocno rozczłonkowana. Od zachodu 1-osiowe naroże z wykuszem wieżowym oraz z prostokątnym otworem wejściowym w I kondygnacji, powyżej którego owalne okno. Część środkowa zryzalitowana w 5 osiach środkowych; w dolnej kondygnacji ryzalitu trzy arkady, w górnej pięć dużych otworów okiennych, powyżej których, w osiach arkad trzy owalne okienka; osie rozdzielone lizenami; całość wieńczy secesyjna, ażurowa balustrada między ozdobnymi słupkami. Od zach. w połaci dachu lukarna zwieńczona segmentowym naczółkiem.
Elewacja wsch. dwuczłonowa, wieloosiowa, z ryzalitem pozornym zakończonym w połaci dachu szczytem o łuku ostrym.
Detal architektoniczny (pierwotny w dużej części odkuty): gzymsy wieńczące; gzymsy podokienne; kymation joński w szczycie elewacji wsch., ramowy podział elewacji. Stolarka okienna współczesna. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe.
Klatka schodowa w trakcie przednim poprzedzona sienią sklepioną krzyżowo oraz z wydzielonym dwiema parami drzwi wahadłowych przedsionkiem, w dekoracyjnym drewnianym obramieniu; sień i przedsionek poprzedzają monolityczne, jednobiegowe, założone na odcin-

ku łuku schody na I kondygnację; powyżej obszerne, dwubiegowe powrotne schody z podestem, o drewnianej, płycinowej balustradzie i profilowanej poręczy. Od strony podwórza druga klatka schodowa o krętych, żeliwnych schodach z duszą.

Budynek od strony pd. i wsch. otoczony terenem zielonym z kutym, ażurowym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, kształt dachu i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny elewacji;
— metalowe, ażurowe balustrady balkonów;
— kopuła z latarnią nad wykuszem;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi wejściowych;
— stolarka drzwi wahadłowych w sieni;
— sklepienie sieni;
— klatki schodowe z balustradami.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy przywrócić stiukowy wystrój elewacji.
Do zachowania i uporządkowania teren ogrodu.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 4 (fot. 676)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870 r.; neoklasycyzm.
Mur., tynkowana, z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie skrajnym, ryzalitem pozornym, rozbudowanym w II i III kondygnacji; nakryta ceramicznym dachem dwuspadowym.
Elewacja zachodnia (fasada) 5-osiowa, pokryta pasami płytkiego boniowania w I kondygnacji, ze skrajnym, 1-osiowym ryzalitem pozornym zwieńczonym trójkątnym naczółkiem na modylionach, ujętym na wysokości II i III kondygnacji wspólnymi kompozytowymi pilastrami; rozbudowanym na II kondygnacji o loggie balkonową na masywnych wspornikach, z tralkową balustradą o narożnych postumentach oraz na III kondygnacji o loggie z balustradą pokrytą fryzem palmetowym; nad otworem III kondygnacji płycinowy naczółek, pierwotnie pokryty sztukaterią złożoną z girland i wieńców. Otwory okienne w profilowanych opaskach, prostokątne na I-II kondygnacji oraz zamknięte lukiem pełnym na III kondygnacji, flankowane w II kondygnacji zdwojonymi, płycinowymi pilastrami, z półtralkowymi płycinami podokiennymi i kanelurowanymi, kompozytowymi pilastrami w III kondygnacji. Pilastry dźwigają: gzyms kordonowy z fryzem dekorowanym pękami owoców nad II kondygnacją oraz nad III kondygnacją belkowanie złożone ze żłobkowanego architrawu, fryzu z motywem girland i wieńców, gzymsu wieńczącego z ornamentem ząbkowo-kostkowym. Partia cokołu pokryta tynkiem gładkim, wydzielona gzymsem kapnikowym.

Detal architektoniczny: boniowanie przyziemia, kapnikowy gzyms cokołowy, profilowane gzymsy kordonowe, fryzy z motywem owoców lub girland, kostkowy gzyms wieńczący, pilastrowe obramienia otworów okiennych oraz ryzalitu pozornego, dekoracyjnie opracowany trójkątny naczółek ryzalitu, tralkowa balustrada balkonu-loggi, płyciny podokienne. Stolarka okienna dwuskrzydłowa ze stałym ślemieniem i profilowanym słupkiem.
Elewacja pn. (szczytowa), bez wystroju, z prostokątnym otworem wejściowym umieszczonym na osi symetrii, w obramieniu zamkniętym prostym naczółkiem; wejście poprzedzone kilkoma stopniami wyrównawczymi. Drzwi bezstylowe.
Elewacja tylna bez wystroju.
Klatka schodowa w części pn., poprzedzona kilkoma dodatkowymi wewnętrznymi stopniami wyrównawczymi wykonanymi z lastriko; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z pozostałościami tralkowej balustrady oraz z profilowaną poręczą zakończoną wolutą. Posadzka części wejściowej ceramiczna, o zgeometryzowanych wzorach.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna;
— schody z balustradą, poręczą i słupkami.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 5 i 6 (fot. 677)

Kamienice czynszowe, wzn. ok. 1875 r.; eklektyzm.
Dwie przylegające do siebie kamienice, których fasady zaprojektowano jako jedną całość.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; bryła zwarta, trzykondygnacyjna, nakryta ceramicznym dachem dwuspadowym, z czterokondygnacyjnymi narożnymi ryzalitami pozornymi od frontu, nakrytymi dachami pulpitowymi oraz środkowym ryzalitem pozornym. Bryła dodatkowo rozrzeźbiona od podwórza dwoma IV-kondygnacyjnymi, 2-osiowymi ryzalitami środkowymi.
Elewacja zachodnia (fasada) opracowana jako całość; przyziemie pokryte pasami płytkiego boniowania, powyżej kondygnacje gładko tynkowane; 8-osiowa, z dwoma narożnymi ryzalitami pozornymi w formie wież flankujących, które na wysokości I-III kondygnacji rozbudowano o prostokątne, 2-osiowe ryzality nakryte dachami pulpitowymi. Naroża ryzalitów ujęte kompozytowymi pilastrami, nad otworami I i II kondygnacji kamienicy nr 5 fryzy palmetowy i roślinny (w kamienicy nr 6 odkute), pod otworami II i III kondygnacji prostokątne płyciny z ornamentem roślinnym; całość wieńczy wydatny gzyms. Dwie osie środkowe opracowano w ryzalicie pozornym zwieńczonym trójkątnym naczółkiem; w I kondygnacji w kamienicy nr 5 otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, w kamienicy nr 6 otwór bramy przejazdowej zamknięty łukiem koszowym; oba otwory w profilowanych opaskach. Powyżej, w II i III

kondygnacji osie flankowane kompozytowymi pilastrami w wielkim porządku; otwory okienne II kondygnacji ujęte pseudoaediculowym obramieniem, złożonym z kompozytowych pilastrów ujmujących otwór i płyciny podokienne, na których wsparto belkowanie z trójkątnym naczółkiem. Wszystkie otwory prostokątne, w profilowanych opaskach; w osi 2-3 oraz 6-7 na II kondygnacji z prostymi naczółkami na smukłych wolutowych wspornikach; pozostałe otwory fasady z prostymi naczółkami oraz z fragmentami gzymsu podokiennego na wspornikach. I kondygnacja kamienicy nr 6 wtórnie przebudowana na sklep; duże witryny okienne i otwór wejściowy z podjazdem.
Detal architektoniczny: pasy boniowania I kondygnacji; prostokątne płyciny podokienne, w części z dekoracją roślinną; fryzy nadokienne ryzalitu kamienicy nr 5, z motywami liści palmet lub wici roślinnych; proste lub trójkątne naczółki okienne; gzymsy cokołowy, kordonowe, podokienne i wieńczący poprzedzony pasem fryzu z ornamentem geometrycznym; gzyms wieńczący z ornamentem kostkowym w pozornym ryzalicie środkowym; kompozytowe pilastry ujmujące naroża i osie okienne; profilowane opaski otworów. Stolarka okienna zachowana fragmentarycznie, drewniana, dwuskrzydłowa z profilowanym ślemieniem i słupkiem.
Elewacje wsch. (tylne) bez wystroju, z IV-kondygnacyjnymi ryzalitami.
Klatka schodowa kamienicy nr 5 w trakcie tylnym; w wąskiej sieni przelotowej boczne schody drewniane, jednobiegowe z podestem przechodzące w dwubiegowe powrotne z pozostałościami tralkowej balustrady z profilowaną poręczą i słupkami. Klatka schodowa kamienicy nr 6 w trakcie tylnym, poprzedzona szeroką sienią przejazdową, z boku której prowadzą na II kondygnację drewniane, dwubiegowe łamane schody z duszą, przechodzące na wyższych kondygnacjach w dwubiegowe powrotne. Balustrada drewniana z pionowych kantówek, z profilowaną poręczą i słupkami. Drzwi wejściowe w fasadzie drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z nadświetlami powtarzającymi kształt otworów; bezstylowe.

Przed fasadą budynku nr 5 pozostałość niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny elewacji; zły wnętrz.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynków i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasad;
— wykrój i układ otworów oraz zachowana stolarka okienna;
— klatki schodowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Wskazane odtworzenie dekoracji fryzów i płycin w ryzalicie pozornym kamienicy nr 6.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą budynku nr 5; i odtworzyć przy budynku nr 6.

- ul. A. Mickiewicza 7 (fot. 678)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neoklasycyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie skrajnymi ryzalitami pozornymi oraz w elewacji podwórzowej dwoma ryzalitami bocznymi; dach dwuspadowy, kryty cera-

micznie. W I kondygnacji, w części środkowej wtórnie przebite szerokie okno witrynowe; w osi pd. również wtórna witryna okienna.
Elewacja zach. (fasada) 5-osiowa, z 2-osiowymi ryzalitami pozornymi w osiach skrajnych. W 1 osi, w przyziemiu, szeroki, prostokątny otwór bramy przelotowej, flankowany płycinowymi pilastrami na wysokich cokołach, z prostym belkowaniem i naczółkiem. Powyżej, w osi zdwojone otwory okienne w profilowanych obramieniach, z płycinami podokiennymi pokrytymi dekoracją roślinną; kolejne kondygnacje wydzielone kapnikowymi gzymsami kordonowymi stanowiącymi jednocześnie rodzaj naczółków. Osie 2-3-4 opracowane wg wielkiego porządku, otwory flankowane kompozytowymi pilastrami; otwory III kondygnacji tych osi zamknięte łukiem pełnym; ponad I kondygnacją, na szerokość trzech osi balkon z metalową, ażurową balustradą o wykroju koszowym. Całość zamyka gzyms wieńczący z ornamentem ząbkowo-kostkowym.
Detal architektoniczny: boniowanie przyziemia; kapnikowe gzymsy kordonowe; profilowany z ornamentem kostkowym gzyms wieńczący; płyciny podokienne z dekoracją roślinną; pilastrowe flankowanie osi okiennych; portalowe opracowanie otworu wejściowego. Fragmentarycznie zachowana stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, o różnej szerokości skrzydeł, z dodatkowym stałym skrzydłem bocznym zaakcentowanym ozdobnym, w formie kolumny, słupkiem oraz ze stałym nadświetlem wydzielonym profilowanym nadprożem. Skrzydła o trzech kwaterach, środkowej przeszklonej i przesłoniętej ozdobną kratą metalową, górnej i dolnej wypełnionej rautem.
Elewacja tylna bez wystroju; w otworach okiennych klatki schodowej zachowane fragmenty barwnego przeszklenia otworów.
Klatka schodowa w trakcie tylnym; wejście z boku szerokiej sieni przelotowej. Schody masywne, o drewnianych stopnicach; dwubiegowe z duszą, przechodzące na wyższych kondygnacjach w dwubiegowe powrotne. Balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami oraz z profilowaną poręczą i słupkiem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka;
— klatka schodowa;
— metalowa balustrada balkonu.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 8 (fot. 679, 680, 681)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; historyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie skrajnymi ryzalitami pozornymi

oraz w elewacji podwórzowej ryzalitem klatki schodowej; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.
Elewacja zach. (fasada) 5-osiowa, z 1-osiowymi ryzalitami pozornymi w osiach skrajnych. W 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy; powyżej, w osi na kolejnych kondygnacjach otwory okienne w profilowanych obramieniach, flankowane zdwojonymi kompozytowymi pilastrami o gładkich trzonach. W ten sam sposób opracowano otwory okienne 5 osi. Wszystkie otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; nad otworami II kondygnacji proste naczółki. I kondygnacja wydzielona kapnikowym gzymsem kordonowym, całość zamyka listwowy gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: kapnikowe gzymsy kordonowe; gzyms wieńczący; pilastrowe flankowanie osi okiennych ryzalitów pozornych; proste naczółki na II kondygnacji. Fragmentarycznie zachowana stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym profilowanym i kanelowanym nadprożem; nadświetle z podziałami sieciowymi.
Elewacja tylna bez wystroju; w otworach okiennych klatki schodowej zachowane fragmenty barwnego oszklenia; otwory zamknięte od wewnątrz łukiem odcinkowym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym wąskiej sieni przechodniej. Masywne, boczne schody o drewnianych stopnicach; jednobiegowe z podestem przechodzące w dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami oraz z profilowaną poręczą i słupkiem.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi wejściowych bramy;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 9 (fot. 682, 683, 684)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; historyzm.
Mur., tynkowana, z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie skrajnym, czterokondygnacyjnym, wieżowym ryzalitem pozornym; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.
Elewacja zach. (fasada) 5-osiowa, z ryzalitem pozornym w 1 osi, w przyziemiu którego otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym; powyżej, w osi na kolejnych kondygnacjach otwory okienne w profilowanych opaskach; na IV kondygnacji flankowane zdwojonymi, kompozytowymi pilastrami podtrzymującymi strefę belkowania z wyładowanym gzymsem wieńczą-

cym, dekorowanym ornamentem kostkowym. W II i III kondygnacji ryzalitu balkony o pełnej, ceramicznej balustradzie. Nad całością góruje balustrada w formie attyki pełnej z narożnymi postumentami z wazami. Wszystkie otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; nad otworami II kondygnacji naczółki w formie nadwieszonego łuku pełnego z umieszczonymi w nim głowami kobiecymi; nad otworami III kondygnacji naczółki o łuku odcinkowym; w partii mezzanina pierwotnie oculusy, ob. przebite niewielkie, prostokątne otwory okienne; całość wieńczy profilowany gzyms z ornamentem kostkowy. Przyziemie pokrywają pasy boniowania.
Detal architektoniczny: gzymsy cokołowy, kordonowy, kostkowy wieńczący; pilastrowe flankowanie osi okiennej ryzalitu pozornego; wyładowane z głowami kobiet i odcinkowe naczółki. Fragmentarycznie zachowana stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym profilowanym i kanelowanym nadprożem; nadświetle z podziałami sieciowymi.
Elewacja tylna bez wystroju; w otworach okiennych klatki schodowej zachowane fragmenty barwnego oszklenia; otwory zamknięte od wewnątrz łukiem odcinkowym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym wąskiej sieni. Schody masywne, o drewnianych stopnicach; boczne jednobiegowe z podestem przechodzące w dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, z profilowaną poręczą i słupkiem.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwi bramy;
— forma balkonów;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 10 (fot. 685, 686, 687, 688, 689)

Zakład kuracyjno-kąpielowy *Wilhelmsbad*, ob. obiekt nieużytkowany, w trakcie generalnego remontu i przebudowy; secesja.
W 1872 r. zarząd miasta zadecydował o budowie zakładu kąpielowego, po wykupieniu *Badenhaus* przez Liegnitzer Baugesellschaft. W 1874 r. Rüger zakupił działkę przy *Luisenstrasse* oraz uzyskał od zarządu miasta zgodę na czerpanie z Młynówki wody do zabiegów, m.in. balneologicznych, pod warunkiem zapewnienia powszechności usług. Budynek zakładu kąpielowego otwarto 02.VI.1875 r.; w 1894 r. rozbudowano do zespołu 12 wanien sanatoryjnych i 3 pryszniców. W 1876 r. powstaje letnia scena teatralna w łazienkach *Wilhelmsbad*; w 1904 r. wydana zostaje zgoda na prowadzenie pełnej gamy usług i dalszą rozbudowę; w 1905

r. rozpoczęto budowę nowego krytego basenu, otwartego 30.XI.1905 r. (*Hallenbad*); w 1924 r. przeprowadzono modernizację. Po 1945 r. do l. 90-tych XX w. obiekt użytkowany był przez Zespół Szkół Samochodowych; od 2000 r. trwa remont związany z adaptacją na potrzeby akademika PWSZ.
Mur., tynk., z górną kondygnacją w konstrukcji szachulcowej; wolnostojący budynek o rozczłonkowanej bryle; rozwiązany na nieregularnym rzucie, czterokondygnacyjny, nakryty dwuspadowymi, przenikającymi się dachami, z ceramicznym pokryciem. Od strony ul. A. Mickiewicza elewacja rozczłonkowana czterema ryzalitami; pierwszy i drugi ryzalit od pn. zakończone szczytami o falistym konturze; drugi ryzalit od pd. III-kondygnacyjny, zakończony tarasem; pierwszy ryzalit od pd. zakończony szachulcową facjatą nakrytą dachem naczółkowym. Pomiędzy drugi, trzecim i czwartym ryzalitem, w trzech dolnych kondygnacjach balkony-werandy. Wejście do budynku znajduje się w drugim ryzalicie. Od strony pn. środkowa część elewacji cofnięta, wypełniona na trzech górnych kondygnacjach drewnianymi werandami; w przyziemiu otwór wejściowy. Pn.-zach. narożnik elewacji flankuje wielobocznа w rzucie wieża, zwieńczona cebulastym hełmem z latarnią; w dolnych kondygnacjach wieży płaski wykusz. Pn.-wsch. część stanowi ryzalit zwieńczony trójkątnym szczytem.
Obiekt w trakcie prac remontowo-budowlanych.
Wnętrze nierozpoznane.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 11 (fot. 690)

Budynek mieszkalny, wzn. ok. 1880 r.; historyzm.
Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczony, dwukondygnacyjny, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie I-kondygnacyjnym ryzalitem oraz w elewacji podwórzowej loggiami-werandami w konstrukcji drewnianej; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.
Elewacja zach. (fasada) 5-osiowa, z 2-osiowym ryzalitem na osi symetrii, zakończonym tarasem z pełną ceramiczną balustradą oraz z metalową, ażurową konstrukcją szklanego zadaszenia; osie okienne I kondygnacji (oszklonej werandy) ujęte gładko tynkowanymi pilastrami. W przyziemiu wysoka partia cokołu; I kondygnacja osi bocznych fasady pokryta pasami płytkiego boniowania; kondygnacje rozdzielone szerokim pasem ujętym gzymsami kordonowym i podokiennym, z prostokątnymi płycinami pod otworami II kondygnacji. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; nad otworami II kondygnacji proste naczółki na smukłych wolutowych wspornikach. Pod okapem zdwojony pas gzymsu koronującego, w którym niewielkie, kwadratowe otwory okienne poddasza. Od pd. do ryzalitu wiodą jednobiegowe schody ceramiczne.
Elewacja pd. (szczytowa) opracowana analogicznie do fasady; 4-osiowa, z prostokątnym otworem wejściowym w 3 osi, poprzedzonym ceramicznymi, jednobiegowymi schodami z pełną balustradą. Otwory okienne 1-2 osi, na dwóch kondygnacjach zamurowane, pozostawione jako blendy. W szczycie budynku elementy ozdobnej snycerki.
Elewacja wsch. (tylna) j.w., z drewnianymi loggiami-werandami na I-II kondygnacji 1 osi pd.; drewniane balustrady oraz elementy ozdobnej snycerki między słupkami. Całość zamyka wysunięty okap.
Detal architektoniczny: pasy boniowania; gzymsy kordonowe; gzyms wieńczący; pilastrowe flankowanie osi okiennych ryzalitu; proste, ze wspornikami naczółki okienne; profilowane obramienia otworów. Stolarka okienna, dwu- i trójskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, bezstylowe.
Wnętrze nierozpoznane.

Wokół budynku pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika; od wsch. z pozostałościami oryginalnego żeliwnego, ażurowego ogrodzenia z ceramicznymi słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna;
— schody zewnętrzne;
— metalowe elementy konstrukcji daszku nad tarasem;
— elementy snycerki.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka wraz z ogrodzeniem.

- ul. A. Mickiewicza 12 (fot. 691)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; eklektyzm.
Mur., tynkowana, z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, usytuowana u zbiegu ul. A. Mickiewicza (elewacja wsch.) i ul. Szkolnej (elewacja pn.). Podpiwniczona, czterokondygnacyjna z mezzaninem, założona na rzucie litery „L”, ze ściętym narożem, w którym dwukondygnacyjny wykusz; dachy dwuspadowe, kryte ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 6-osiowa, z przyziemiem pokrytym pasami boniowania. W 4 osi prostokątny otwór wejściowy w profilowanej opasce, ponad którym, w 3-4 osi balkon o metalowej, ażurowej balustradzie. Kondygnacje rozdzielone gzymsami kordonowymi, całość zamyka rozbudowany pas gzymsu koronującego, ujmujący partię mezzanina z otworami okiennymi i blendami. Otwory okienne prostokątne, w obramieniach opracowanych na każdej kondygnacji w odrębny sposób: w I kondygnacji w profilowanych opaskach z kluczem wykonanym w tynku w pasie boniowań; w II kondygnacji w aedikulowym obramieniu złożonym z ujmujących otwór pilastrów podtrzymujących belkowanie z trójkątnym naczółkiem, osadzonych na wysokich cokołach; w III kondygnacji w uszakowych, profilowanych opaskach z odcinkowymi naczółkami; w IV kondygnacji rozdzielone ramową dekoracją płycinową.
Elewacja pn. opracowana w analogiczny sposób, 4-osiowa.
Naroże budynku opracowane w formie ryzalitu pozornego; od strony wsch. i pn. 1-osiowe o wystroju jak w elewacjach. W ściętym narożu, w II i III kondygnacji wykusz z wolutowymi wspornikami, o narożach ujętych pilastrami; zakończony wyładowanym gzymsem koronującym, ponad którym taras z pełną, ceramiczną balustradą. Elewacje wykusza 2-osiowa frontowa oraz 1-osiowe boczne.
Detal architektoniczny: pasy boniowania; gzymsy: cokołowy, kordonowy i rozbudowany wieńczący; aediculowe obramienie otworów II kondygnacji; trójkątne i odcinkowe naczółki; dekoracyjnie opracowane wolutowe wsporniki wykusza; pełna, płycinowa balustrada tarasu. Fragmentarycznie zachowana stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, o

przeszklonych górnych kwaterach; ze stałym nadświetlem wydzielonym profilowanym nadprożem; nadświetle współcześnie oszklone.
Elewacja tylna bez wystroju; oś klatki schodowej w ryzalicie rozwiązanym na fragmencie łuku, w narożu obu skrzydeł budynku; w otworach okiennych klatki schodowej zachowane fragmenty barwnego, rzeźbionego oszklenia.
Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią z monolitycznymi, środkowymi schodami wyrównawczymi, wydzielona trójdzielnymi drzwiami z odcinkowo zamkniętym nadświetlem; drzwi ramowo-płycinowe o dekoracyjnie opracowanych listwach przymykowych oraz o przeszklonych górnych kwaterach. Strop sieni ze sztukatorską dekoracją w formie rozety; ściany w 2/3 wysokości z pilastrowymi podziałami. Schody klatki drewniane dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, z profilowaną poręczą i słupkiem.

Przed elewacją wsch. pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka;
— wystrój sieni (ścian, stropu);
— stolarka wewnętrznych drzwi sieni;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 13 (fot. 692)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; neomanieryzm.
Mur.; tynk., fasada od II kondygnacji w wątku ceglanym, z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie skrajnymi ryzalitami pozornymi zamkniętymi attykami pełnymi z dekoracją płycinową oraz w 2 osi elewacji podwórzowej niższym ryzalitem; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa, z 1-osiowymi ryzalitami pozornymi w osiach skrajnych. W 5 osi prostokątny otwór wejściowy z wysokim nadświetlem, zamknięty pozornym łukiem dwuramiennym, ujęty portalowo opracowanym obramieniem z klińcami i przewiązkami; powyżej, w osi na II i III kondygnacji balkony z metalowymi, ażurowymi balustradami. Ryzality pozorne o narożach ujętych pilastrami, w II i III kondygnacji o dekoracyjnych głowicach, złożonych z elementów wolut, girland oraz żłobków, dźwigającymi proste belkowanie ze zgierowanym gzymsem, na III kondygnacji o narożach ujętych lizenami. Otwory okienne

prostokątne, w profilowanych opaskach, z różnie opracowanymi obramieniami na poszczególnych kondygnacjach. Pierwsza kondygnacja z otworami okiennymi zamkniętymi łukiem odcinkowym, z szerokimi, wyładowanymi opaskami z przewiązkami boni oraz klińców, tworzących rodzaj dekoracji ramowej; na II kondygnacji otwory w opaskach z uszakami, kwadratowymi przewiązkami i zwornikiem oraz z płycinami podokiennymi wypełnionymi motywem girland a także z odcinkowymi naczółkami na wspornikach; na III kondygnacji z prostokątnymi płycinami podokiennymi i trójkątnymi naczółkami na wspornikach; na IV kondygnacji w uszakowych obramieniach z kluczem oraz naczółkiem z odwróconych wolut. Fasadę zamyka szeroki pas gładkiego fryzu oraz profilowany gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: gzymsy kordonowe; gzyms wieńczący; pilastrowe flankowanie otworów okiennych ryzalitów pozornych; odcinkowe i trójkątne naczółki na wspornikach; boniowanie przyziemia; ścianki attykowe z dekoracją płycinową. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym profilowanym nadprożem; górne kwatery przeszklone, w dolnych dekoracja rautowa.
Elewacja tylna bez wystroju; w otworach okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi z fragmentami barwnego przeszklenia.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przechodnią, z której z boku wejście z kilkoma monolitycznymi stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— metalowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 14 (fot. 693)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; eklektyzm.
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna z facjatą, o bryle rozczłonkowanej w elewacji tylnej skrzydłem podwórzowym; dach mansardowy, facjata z dachem dwuspadowym, kryte papą.
Elewacja wsch. (fasada) 4-osiowa, z wysoką partią przyziemia pokrytą pasami boniowania, wydzieloną listwowym gzymsem kordonowym. W 4 osi wysoki otwór wejściowy zamkniętym łukiem pełnym, ujęty od góry w 2/3 wysokości profilowanym obramieniem, wspartym na odcinkach gzymsu cokołowego. W 2-3 osi, na II-III-IV kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach; powyżej, w kondygnacji dachu 2-osiowa, I-kondygnacyjna facjata

zwieńczona trójkątnym naczółkiem, o osiach ujętych lizenami. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach, na II kondygnacji z uszakami i głowami kobiet i mężczyzn w kluczu, na IV kondygnacji z uszakami. W osiach skrajnych otwory o dekoracyjnie opracowanych obramieniach: na II kondygnacji z prostokątnymi płycinami podokiennymi oraz z naczółkiem o łuku nadwieszonym na ozdobnych wspornikach; na III kondygnacji z trójkątnym nadwieszonym naczółkiem na smukłych, wolutowych wspornikach. Fasadę zamyka szeroki pas gładkiego fryzu oraz profilowany gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: ceramiczne obłożenie cokołu; boniowanie I kondygnacji; gzymsy cokołowy, kordonowy i wieńczący; pilastrowe flankowanie osi okiennych facjaty; odcinkowe i trójkątne naczółki na ozdobnych wspornikach, z ornamentem łuski i woluty z liściem akantu. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym ozdobnym nadprożem; górne kwatery przeszklone.
Elewacja tylna bez wystroju; w otworach okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi z fragmentami barwnego oszklenia; w skrzydle podwórzowym, w elewacji pn. balkony-loggie na II-IV kondygnacji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze środkowymi drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; sień wydzielona jednoskrzydłowymi, z dwoma stałymi skrzydłami bocznymi drzwiami wahadłowymi, ze stałym, odcinkowo zamkniętym nadświetlem; górne kwatery skrzydeł przeszklone. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z tralkami, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— metalowe balustrady balkonów;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 15 (fot. 694)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; eklektyzm.
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna z facjatą, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie środkowym ryzalitem pozornym z balkonami oraz w elewacji tylnej trójbocznym ryzalitem klatki schodowej i skrzydłem podwórzowym; dach mansardowy, kryty papą; facjata kryta dachem dwuspadowym.
Elewacja wsch. (fasada) 6-osiowa, z wysoką partią przyziemia pokrytą pasami boniowania, wydzieloną profilowanym gzymsem kordonowym. W 1 osi wysoki, szeroki otwór bramy

przejazdowej, zamknięty łukiem pełnym, ujęty w 2/3 wysokości profilowanym obramieniem, wspartym na odcinkach gzymsu cokołowego. W 3-4 osi ryzalit pozorny z balkonami o metalowych, ażurowych balustradach na II-III-IV kondygnacji; powyżej, w kondygnacji dachu 2-osiowa, I-kondygnacyjna facjata zwieńczona trójkątnym naczółkiem, o osiach ujętych lizenami, po bokach której lukarny. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach, na II kondygnacji z uszakami i głowami kobiet i mężczyzn w kluczu, na IV kondygnacji z uszakami; w 1-2 oraz 5-6 osi o dekoracyjnie opracowanych obramieniach: na II kondygnacji z trójkątnymi nadwieszonymi naczółkami na ozdobnych wspornikach; na III kondygnacji z nadwieszonym naczółkiem na smukłych, wolutowych wspornikach. Otwory okienne ryzalitu pozornego ujęte pilastrami o płycinowych lub żłobkowanych trzonach. Elewację zamyka profilowany gzyms wieńczący gierowany nad częścią ryzalitu.
Detal architektoniczny: ceramiczne obłożenie cokołu; boniowanie I kondygnacji; gzymsy listwowy cokołowy, kordonowy i gierowany wieńczący; płyciny podokienne; pilastrowe flankowanie osi okiennych facjaty i ryzalitu pozornego; odcinkowe i trójkątne naczółki na ozdobnych wspornikach, z ornamentem łuski i woluty z liściem akantu. Stolarka okienna w znacznej części bezstylowa, współczesna. Drzwi bramy wjazdowej drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym ozdobnym nadprożem z motywami wsporników; górne kwatery przeszklone, zabezpieczone kratą.
Elewacja tylna bez wystroju, z trójbocznym ryzalitem klatki schodowej; w otworach okiennych klatki zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi, z fragmentami barwnego oszklenia; w skrzydle podwórzowym, w elewacji pd., w osiach wsch. na II-IV kondygnacji balkony-loggie, o metalowych, ażurowych balustradach. Brama wjazdowa zamknięta łukiem pełnym; stolarka dwuskrzydłowa, ramowo-płycinowa.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona drewnianymi schodami wyrównawczymi prowadzącymi z boku sieni przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z tralkami, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:`
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna (klatki) i drzwiowa;
— metalowe balustrady balkonów w fasadzie i elewacji podwórzowej;
— sień przejazdowa;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy bezwzględnie zlikwidować na balkonie II kondygnacji drewniane segmenty ogrodzenia ogrodowego.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 16 (fot. 695)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; neorenesans.
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna z czterokondygnacyjnym pozornym ryzalitem wieżowym; bryła rozczłonkowana w fasadzie ryzalitem pozornym z balkonami oraz ryzalitem w elewacji tylnej; dach nad korpusem 2-spadowy, nad ryzalitem wieżowym pulpitowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa, z ceramicznie obłożonym cokołem i wysoką partią przyziemia pokrytą pasami boniowania, wydzieloną profilowanym gzymsem kordonowym. 5 oś umieszczona w pozornym ryzalicie wieżowym; w przyziemiu wysoki, prostokątny otwór wejściowy ujęty w 2/3 wysokości profilowanym obramieniem, wspartym na gierowanych odcinkach gzymsu cokołowego; powyżej na II-III kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach, balkon na III kondygnacji wsparty na belkach w formie konsoli. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; na II kondygnacji ujęte płycinowymi pilastrami, z płycinami podokiennymi wypełnionymi dekoracją o motywach roślinnych oraz z nadprożem pokrytym ornamentem złożonym z antytetycznie ustawionych syren wśród liści akantu i kosza kwiatów, ponad którymi trójkątny naczółek; na III kondygnacji z nadwieszonym naczółkiem na smukłych, wolutowych wspornikach, z nadprożem pokrytym ornamentem roślinno-wolutowym; na IV kondygnacji ryzalitu pozornego nad otworem odcinkowy naczółek na wspornikach. Elewację zamyka pas fryzu z ornamentem wolutowo-roślinnym i antytetycznie ustawionymi przedstawieniami łabędzi, rozdzielony w osiach oculusami; ponad wyładowany, profilowany gzyms wieńczący z ornamentem kostkowy.
Detal architektoniczny: ceramiczne obłożenie cokołu; boniowanie I kondygnacji; gzymsy: listwowy cokołowy, kordonowy i rozbudowany wieńczący; płyciny podokienne z ornamentem rautowym w I kondygnacji i roślinnym w II kondygnacji; pilastrowe flankowanie otworów okiennych II kondygnacji; dekoracyjne nadproża okienne II i III kondygnacji; trójkątne, nadwieszone i odcinkowe naczółki na ozdobnych wspornikach, z ornamentem woluty z liściem akantu; konsolowe belki balkonowe; fryz wieńczący z oculusami i płycinami. Stolarka okienna zachowana fragmentarycznie, drewniana, ramowo-płycinowa, dwuskrzydłowa, ze stałym, profilowanym ślemieniem i słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym ozdobnym, profilowanym nadprożem oraz ozdobną, z kompozytową głowica listwą przymykową. W nadświetlu dekoracyjnie opracowany metalowy słupek.
Elewacja tylna bez wystroju.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona wąską sienią z bocznymi drewnianymi jednobiegowymi schodami z podestem; schody klatki dwubiegowe powrotne z drewnianą balustradą z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, profilowaną poręczą i słupkami. Posadzka sieni pokryta kaflami biało-czarnymi, ułożonymi w szachownicę.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwiowa;
— metalowe balustrady balkonów;
— posadzka sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 17 (fot. 696)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neorenesans.
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna, z czterokondygnacyjnym pozornym ryzalitem wieżowym; bryła rozczłonkowana w fasadzie ryzalitem pozornym z balkonami oraz ryzalitem środkowym w elewacji tylnej; dach nad korpusem 2-spadowy, nad ryzalitem wieżowym pulpitowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa, z ceramicznie obłożonym cokołem i wysoką partią przyziemia wydzieloną listwowym gzymsem kordonowym. Pozorny ryzalit wieżowy, umieszczony 5 osi, o narożach ujętych pilastrami przebiegającymi przez trzy kondygnacje, zwieńczony wyładowanym gzymsem z kymationem jońskim i ścianą attyki pełnej z narożnymi słupkami. W przyziemiu 5 osi wysoki, prostokątny otwór wejściowy ujęty w 2/3 wysokości profilowanym obramieniem, wspartym na odcinkach gzymsu cokołowego; powyżej na II-III kondygnacji balkony o metalowych, bezstylowych balustradach. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; otwory w ryzalicie, na II i IV kondygnacji z uszakami; w korpusie, na II i III kondygnacji ujęte płycinowymi pilastrami, z płycinami podokiennymi wypełnionymi dekoracją o motywach roślinno-figuralnych (część odkuta) lub z dekoracyjnym gzymsem podokiennym na wspornikach oraz z nadprożem pokrytym ornamentem roślinnym, ponad którymi nadwieszony lub trójkątny naczółek. Nad otworami III kondygnacji 1-4 osi, wtórnie przebite otwory okienne tzw. mezzanina; elewację zamyka wyładowany, listwowy gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: ceramiczne obłożenie cokołu; gzymsy: listwowy cokołowy, kordonowy i wyładowany wieńczący; płyciny podokienne z ornamentem roślinno-figuralnym w II kondygnacji; ozdobne gzymsy podokienne ze wspornikami na III kondygnacji; dekoracyjne nadproża okienne II i III kondygnacji; nadwieszone i odcinkowe naczółki na ozdobnych wspornikach, z ornamentem woluty z liściem akantu; naroże pilastry i ornament joński ryzalitu pozornego; profilowane opaski okienne i otworu wejściowego. Stolarka okienna bezstylowa, dwuskrzydłowa. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym ozdobnym, profilowanym nadprożem oraz ozdobną, z kompozytową głowicą listwą przymykową. W nadświetlu dekoracyjnie opracowany metalowy słupek.
Elewacja tylna bez wystroju.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona wąską sienią przechodnią z bocznymi, masywnymi jednobiegowymi schodami z podestem (po remoncie, obłożone współczesnymi kaflami ceramicznymi) przechodzącymi w drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, profilowaną poręczą i słupkami. Na ścianach sieni, w trakcie przednim zachowane dwa figuralne tonda.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika ze swobodnymi nasadzeniami krzewów.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka drzwiowa;
— wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Zaleca się odtworzenie dekoracji płycin pod oknami 3-4 osi II kondygnacji.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 18 (fot. 697)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neorenesans.
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna, z czterokondygnacyjnym pozornym ryzalitem wieżowym; bryła rozczłonkowana w fasadzie ryzalitem pozornym z balkonami oraz ryzalitem w elewacji tylnej; dach nad korpusem 2-spadowy, nad ryzalitem wieżowym pulpitowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa, z ceramicznie obłożonym cokołem i wysoką partią przyziemia pokrytą pasami boniowania, wydzieloną gzymsem kordonowym z ornamentem kostkowym; w 3-4 osi w I kondygnacji wtórnie przebite otwory witrynowy i wejściowy, poprzedzony schodami prowadzącymi do sklepu. Pozorny ryzalit wieżowy, umieszczony 5 osi, o narożach ujętych wspólnymi kompozytowymi pilastrami, o płycinowych trzonach, zwieńczony wyładowanym gzymsem z ornamentem kostkowym i ścianą attyki pełnej o kształcie łuku nadwieszonego. W przyziemiu 5 osi prostokątny otwór bramy przejazdowej ujęty w górnej części profilowanym obramieniem, ze stałym wydzielonym nadświetlem; powyżej na II-III kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; otwory w ryzalicie, na III kondygnacji z płycinowym nadprożem i prostym naczółkiem na ozdobnych wspornikach, na IV kondygnacji z uszakami; w korpusie, na II kondygnacji dodatkowo z płycinami podokiennymi i odcinkowym naczółkiem na ozdobnych wspornikach, na III kondygnacji analogicznie jak w ryzalicie wieżowym. Nad otworami III kondygnacji szeroki fryz z otworami mezzanina, poprzedzielanymi płycinami; otwory i płyciny o zaokrąglonych narożach; elewację zamyka wyładowany, listwowy gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: ceramiczne obłożenie cokołu; boniowanie przyziemia; gzymsy: profilowane podokienne, kordonowy i wyładowany wieńczący; fryz wieńczący z płycinami i otworami okiennymi; płyciny podokienne; nadproża okienne II i III kondygnacji; odcinkowe i proste naczółki na ozdobnych wspornikach, z ornamentem woluty z liściem akantu; narożne kompozytowe pilastry ryzalitu pozornego; profilowane opaski okienne i fragmentarycznie zachowane opaski otworu wejściowego. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe współczesne, bezstylowe, dwuskrzydłowe, ze stałym, wydzielonym nadświetlem.
Elewacja tylna bez wystroju.
Klatka schodowa w trakcie tylnym; wejście na klatkę z boku sieni przechodniej poprzedzone bocznymi, drewnianymi, jednobiegowymi schodami, przechodzącymi w trakcie tylnym nad sienią w drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie pozostałymi tralkami, poręczą i słupkami. Na ścianach sieni, w dolnej części prostokątne, w kolo-

rze piaskowym płytki ceramiczne, w górnej części tondo figuralne; na posadzce, płytki ułożone w karo, w kolorze piaskowo-bordowym.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna;
— balustrady balkonów;
— klatka schodowa;
— wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Zaleca się przywrócenie pierwotnego kształtu otworu okiennego 4 osi mezzanina oraz wymianę stolarki drzwi w bramie przejazdowej.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 19 (fot. 698)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neorenesans.
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna, z czterokondygnacyjnym pozornym ryzalitem wieżowym; bryła rozczłonkowana w fasadzie ryzalitem pozornym z balkonami oraz dwoma ryzalitami w elewacji tylnej; dach nad korpusem 2-spadowy, nad ryzalitem wieżowym pulpitowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa, z cokołem pokrytym pasami boniowania i wysoką partią przyziemia, wydzieloną gzymsem kordonowym z ornamentem złożonym z esownic. Pozorny ryzalit wieżowy, umieszczony 5 osi, zwieńczony wyładowanym gzymsem z ornamentem kostkowym i ścianą attyki pełnej ze słupkami. W przyziemiu 5 osi prostokątny otwór wejściowy ujęty w 2/3 wysokości profilowanym obramieniem wspartym na gzymsie cokołowym, ujęty kompozytowymi pilastrami o płycinowych trzonach; nad otworem stałe nadświetle; powyżej na II-III kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach; na III kondygnacji wsparty na belkach o formie modylionów. Otwór II kondygnacji ryzalitu, ujęty analogicznie jak w I kondygnacji; nad otworem IV kondygnacji naczółek półkolisty. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach, z płycinami podokiennymi ujętymi cokolikami, umieszczonymi w szerokich pasach między gzymsami kordonowymi a podokiennymi; otwory I kondygnacji o osiach rozdzielonych dekoracją rautową; otwory II i III kondygnacji ujęte pilastrami o płycinowych trzonach, z trójkątnymi lub prostymi naczółkami. Nad otworami III kondygnacji szeroki fryz z oculusami; elewacje zamyka wyładowany gzyms wieńczący z ornamentem kostkowym.
Detal architektoniczny: boniowanie partii cokołu; gzymsy: podokienne, kordonowy z motywem esownic i wyładowany wieńczący z ornamentem kostkowym; fryz wieńczący z oculu-

sami; płyciny podokienne ujęte postumentami; trójkątne i proste naczółki na pilastrach; kompozytowe pilastry ujmujące osie okienne ryzalitu pozornego; profilowane opaski okienne i otworu wejściowego. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem w formie kolumienki. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym ozdobnym, profilowanym nadprożem oraz ozdobną, z kompozytową głowicą listwą przymykową. W nadświetlu dekoracyjnie opracowany metalowy słupek.
Elewacja tylna bez wystroju.
Klatka schodowa w trakcie tylnym sieni przechodniej; w sieni boczne, jednobiegowe schody z podestem, o metalowych, ażurowych podstopnicach, przechodzące w trakcie tylnym w drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, poręczą i słupkami.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie nikłego trawnika.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— metalowe podstopnice schodów wyrównawczych;
— balustrady balkonów i ozdobne belki wspornikowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Zaleca się przywrócenie pierwotnego kształtu otworu okiennego 4 osi mezzanina oraz wymianę stolarki w bramie przejazdowej.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 20 (fot. 699)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neorenesans.
Mur., tynkowana, z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, usytuowana u zbiegu ul. A. Mickiewicza (elewacja wsch.) i ul. W. Łukasińskiego (elewacja pd.). Podpiwniczona, trzykondygnacyjna z mezzaninem oraz czterokondygnacyjnym pozornym ryzalitem wieżowym o ściętym narożu; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie, nad ryzalitem wieżowym pulpitowy. Elewacje wsch. i pd. opracowane w analogiczny sposób: I kondygnacja pokryta pasami boniowania, powyżej rozbudowany pas gzymsu kordonowego z ornamentem plecionki, ponad którym szeroki pas podokienny z płycinami pokrytymi ornamentem roślinno-figuralno-zwierzęcym, rozdzielonymi postumentami stanowiącymi podstawy smukłych, ujmujących osie okienne II i III kondygnacji pilastrów, o dekoracyjnie, z maskami ludzkimi opracowanymi głowicami; nad otworami III kondygnacji szeroki fryz z otworami mezzanina, poprzedzielanymi płycinami; otwory i płyciny o wyoblonych bokach; elewację zamyka wyładowany listwowy gzyms wieńczący, pierwotnie na modylionach. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; na II kondygnacji z nadprożem pokrytym

ornamentem roślinnym oraz z trójkątnym naczółkiem; na III kondygnacji, opaski z uszakami i podokienniki pokryte ornamentem plecionki, na wolutowych wspornikach.
Elewacja wschodnia 2-osiowa, z prostokątnym otworem wejściowym w osi drugiej. Otwór w profilowanej opasce, ujęty kompozytowymi pilastrami o płycinowych trzonach.
Elewacja pd. 3-osiowa. W I kondygnacji, w osi środkowej otwór wejściowy do użytkowego parteru; po bokach otwory okienne z płycinami pokrytymi dekoracją zgeometryzowaną.
Naroże budynku opracowane w formie wieżowego ryzalitu pozornego, o narożach i osiach okiennych ujętych pilastrami o dekoracyjnie opracowanych głowicach: między II i III kondygnacją kostkowe głowice z płaskorzeźbami głów kobiet; na IV kondygnacji dekoracyjne, z maskami ludzkimi. Od strony wsch. i pd. elewacje 1-osiowe o wykroju i wystroju otworów jak w elewacjach korpusu; na IV kondygnacji otwory okienne zamknięte łukiem pełnym, z naczółkiem powtarzającym jego kształt. W I kondygnacji szerokie otwory okienne sklepu; w ściętym narożu prostokątny otwór wejściowy prowadzący do sklepu, poprzedzony jednobiegowymi schodami, ujęty formą portyku, złożoną z filarów i pilastrów o dekoracyjnie opracowanych głowicach. Ponad wejściem dwie kondygnacje balkonów; niższy z narożnymi filarami, o głowicach j.w. oraz z dekoracyjnymi płycinami na balustradzie; wyższy o pełnej balustradzie z narożnymi słupkami.
Detal architektoniczny: pasy boniowania; gzymsy: cokołowy, kordonowy z motywem plecionki i rozbudowany wieńczący wraz z fryzem mezzanina; trójkątne, odcinkowe i o łuku pełnym naczółki; dekoracyjnie opracowane, na wolutowych wspornikach podokienniki; pilastry o dekoracyjnie opracowanych głowicach; pełne, płycinowe balustrady balkonów; opracowane w formie portyku wejście w narożu budynku. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym ozdobnym, profilowanym nadprożem oraz ozdobną, z kompozytową głowicą listwą przymykową. W nadświetlu dekoracyjnie opracowany metalowy słupek.
Elewacja tylna bez wystroju.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przechodnią; boczne, jednobiegowe schody z podestem przechodzące w drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, profilowaną poręczą i słupkami. Na ścianach sieni, w trakcie przednim zachowane dwa figuralne tonda.

Przed elewacjami pd. i wsch. pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka;
— wystrój ścian sieni;
— kształt balkonów i balustrad.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 21 (fot. 700)

Kamienica czynszowa, ob. Zarząd Gospodarki Mieszkaniowej OGM nr 1, wzn. ok. 1875 r.; historyzm.
Mur.; tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna z mezzaninem, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie portykiem bramy przejazdowej oraz w elewacji tylnej ryzalitem klatki schodowej i rozbudowanym skrzydłem podwórzowym z oficynami; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie. Fasada po remoncie.
Elewacja wsch. (fasada) 7-osiowa, z wysoką partią cokołową pokrytą współczesnymi płytkami ceramicznymi. W 1 osi kolumnowy portyk z bramą przejazdową; szeroki otwór bramy z nadświetlem, zamkniętym łukiem pełnym, flankowany pilastrami. Ponad kolumnami belkowanie z wolutowymi spływami, podtrzymującymi gzyms wieńczący, nad którym balkon o pełnej balustradzie. W osi otworu bramnego, na III kondygnacji balkon, o wystroju j.w. na konsolowych belkach. Elewacja podzielona gzymsami kordonowymi.
Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach na I kondygnacji, na II kondygnacji z prostymi lub trójkątnymi naczółkami; w kondygnacji mezzanina niewielkie otwory flankowane żłobkowanymi, smukłymi wspornikami, podtrzymującymi wyładowaną z lica muru część ściany nad nimi.
Detal architektoniczny (prawdopodobnie w części wtórny): ceramiczne obłożenie cokołu; profilowane opaski okienne; kolumnowy portyk wejściowy; belki konsolowe balkonu; trójkątne i proste naczółki nad otworami II kondygnacji. Stolarka okienna bezstylowa, współczesna. Drzwi bramy wjazdowej drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem wydzielonym profilowanym nadprożem. Nadświetle przesłonięte ozdobną kratą o motywach wolutowo-roślinnych.
Elewacje tylne bez wystroju, z 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej w elewacji zach. i rozbudowanym od strony pn. skrzydłem oficynowym połączonym z dwoma budynkami gospodarczymi, zamykającymi wspólnie parcelę od strony pn.
Elewacja pd. skrzydła podwórzowego: 8-osiowa, III-kondygnacyjna o niższej wysokości 1-3 osi, z otworem wejściowym w 4 osi od zach., ponad którym otwory okienne drugiej klatki schodowej; w otworach okiennych klatki zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi, z fragmentami barwnego przeszklenia. Brama wjazdowa zamknięta lukiem pełnym; stolarka dwuskrzydłowa, ramowo-płycinowa.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona monolitycznymi, jednobiegowymi schodami wyrównawczymi prowadzącymi z boku sieni przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z tralkami, profilowaną poręczą zakończoną wolutami i ozdobnymi słupkami. Klatka schodowa w skrzydle podwórzowym: o metalowej konstrukcji dwubiegowych, powrotnych schodów z drewnianymi stopnicami; z tralkową balustradą, profilowaną, zakończoną wolutami poręczą i ozdobnymi słupkami. Ściany sieni bramy przejazdowej pokryte w górnej części stiukową dekoracją ramową, z dodatkowymi podziałami pilastrami o głowicach opracowanych w roślinno-figuralnych motywach; pilastry podtrzymują rodzaj dekoracyjnego, profilowanego fryzu dekorowanego powtarzającym się motywem roślinno-figuralnym. Sufit sieni podzielony podciągami pokrytymi dekoracyjnie opracowanym fryzem j.w.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna (klatki) z fragmentami oszklenia;
— sień przejazdowa z wystrojem ścian i sufitu;
— klatki schodowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek gospodarczy I, wzn. ok. 1875 r., przylegający od zach. do skrzydła oficynowego, skomunikowany ze skrzydłem; II-kondygnacyjny, 2-osiowy. W przyziemiu szerokie otwory bramne; na piętrze otwory okienne w ceramicznych opaskach z przewiązkami. Budynek nakryty dachem pulpitowym.

Budynek gospodarczy II, wzn. ok. 1875 r., przylegający od zach. do bud. gosp. I; III-kondygnacyjny, 3-osiowy. W przyziemiu dwa szerokie otwory bramne, powyżej otwory okienne zamknięte łukami odcinkowymi, w ceramicznych opaskach; na III kondygnacji zdwojone, zamknięte łukiem pełnym otwory, we wspólnej, ceramicznej opasce. Budynek nakryty szczytowo ustawionym dachem 2-spadowym, o niewielkim nachyleniu połaci, kryty papą.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekty istotne jako element struktury urbanistycznej dzielnicy; nie kwalifikują się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku II.

- ul. A. Mickiewicza 22 (fot. 701)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; eklektyzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna z czterokondygnacyjnym ryzalitem; bryła rozczłonkowana w fasadzie ryzalitem z balkonami, przechodzącym w ryzalit pozorny oraz skrzydłem podwórzowym w elewacji zach.; dach nad korpusem 2-spadowy, nad ryzalitem wieżowym pulpitowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 4-osiowa, z cokołem i wysoką partią I kondygnacji pokrytymi wypukłym boniowaniem, wydzielonymi gierowanym gzymsem kordonowym; powyżej elewacja pokryta pasami boniowania. W 4 osi szeroki, zamknięty łukiem pełnym otwór bramny, w opasce klińcowej, ze zwornikiem o ornamencie rautowym. W 1 osi, II-kondygnacyjny, szeroki ryzalit balkonowy zakończony tarasem o pełnej balustradzie ze słupkami; na I kondygnacji, pierwotnie balkon, ob. weranda z pełną, płycinową balustradą ze słupkami i narożnymi filarami; na II kondygnacji balustrada metalowa, ażurowa rozpięta między narożnymi postumentami, na których wsparto kompozytowe kolumny podtrzymujące nadproże zakończone gzymsem z ornamentem kostkowym, stanowiące podstawę tarasu III kondygnacji. Ponad II kondygnacją ryzalit zastępuje II-kondygnacyjny ryzalit pozorny zwieńczony odcinkowym naczół-

kiem, wypełnionym ornamentem kostkowym; oś okienna flankowana przez dwie kondygnacje pilastrami o rozbudowanych głowicach pokrytych ornamentem kostkowym oraz z nasadnikami w formie wolutowych, z ornamentem liści akantu, wsporników podtrzymujących impost; powyżej pas fryzu z ornamentem plecionki roślinnej. Otwory okienne 1 osi szersze od pozostałych, ujęte na I i II kondygnacji półfilarami i półkolumnami, powtarzające formę narożnych filarów i kolumn; na III i IV kondygnacji ujęte kompozytowymi pilastrami o żłobkowanych trzonach. Otwory okienne 2-4 osi w profilowanych opaskach; na I kondygnacji z rautowymi zwornikami; na II kondygnacji w pseudoaediculowym obramieniu złożonym z tralkowej, pełnej balustrady z narożnymi postumentami, nad którymi kompozytowe półkolumny o dekoracyjnych bazach, dźwigające gierowany, z ornamentem kostkowym naczółek; na III kondygnacji z ozdobnymi płycinami podokiennymi między cokołami oraz z trójkątnymi naczółkami na smukłych wspornikach. Całość zamyka ozdobny fryz złożony z owalnych otworów ujętych ornamentem roślinno-rollwerkowym, ponad którym pas krajnika, ornament kostkowy i gzyms wieńczący ze wspornikami.
Detal architektoniczny: pasy boniowania płaskie i wypukłe; gzymsy: cokołowy, kordonowy i wyładowany wieńczący na ozdobnych belkach wspornikowych; dekoracyjnie opracowane fryzy z ornamentami roślinnym i roślinno-rollwerkowym; płyciny podokienne ujęte postumentami, gładkie, z ornamentem roślinnym lub z tralkami; trójkątne i proste naczółki na pilastrach lub wspornikach; pilastry ujmujące osie okienne; profilowane opaski okienne; narożne filary i kolumny balkonów. Stolarka okienna w większości bezstylowa, współczesna. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem, współczesne.
Elewacja tylna bez wystroju; z III-kondygnacyjnym skrzydłem podwórzowym.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przejazdową; z sieni na podest prowadzą dwubiegowe łamane schody; dolny bieg schodów granitowy. Schody zasadnicze to metalowe, dwubiegowe powrotne; policzki, przednóżki oraz balustrada i słupki metalowe, ażurowe o bogatej ornamentyce złożonej z wolut i motywów roślinnych; stopnice drewniane.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów;
— ceramiczne i metalowe balustrady balkonów;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Zaleca się przywrócenie drewnianej stolarki okiennej wg zachowanego we fragmentach wzoru oraz wymianę drzwi wejściowych.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 23 (fot. 702)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; eklektyzm.
Mur.; tynk., fasada ponad przyziemiem w wątku ceglanym. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna z mezzaninem, o bryle rozczłonkowanej w fasadzie środkowym ryzalitem pozornym oraz balkonami, w elewacji tylnej dwoma ryzalitami, w 2 osi od pd. ryzalit mieszczący klatkę schodową; dach dwuspadowy kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 7-osiowa, z wysoką partią przyziemia pokrytą pasami wypukłego boniowania (część pd.). W 4 osi wysoki, szeroki otwór bramny przejazdowej zamkniętym łukiem pełnym, obramowany ciosami rustyki, umieszczony w ryzalicie pozornym; otwór flankowany dekoracyjnie opracowanymi wspornikami, w formie wolutowo zakończonych belek wspartych na uskrzydlonych lwach podtrzymujących kartusze; nad otworem balkon o metalowej, ażurowej balustradzie. Powyżej na III i IV kondygnacji otwory okienne flankowane jońskimi lub kompozytowymi kolumnami o żłobkowanych trzonach, osadzonymi na wysokich cokołach, z umieszczonymi w głowicach główkami ludzkimi oraz z płycinami podokiennymi pokrytymi ornamentem rautowym lub konsolowym, zamknięte trójkątnym wyłamanym lub prostym naczółkiem. W osiach 2 i 6, na III i IV kondygnacji balkony z metalową, ażurową balustradą, wsparte na wolutowo zakończonych belkach (w 2 osi belki odbite). Otwory okienne w I kondygnacji w osiach 1-3 zamknięte łukiem pełnym, w osiach 5-7 wtórnie przebite; na pozostałych kondygnacjach prostokątne, w profilowanych obramieniach. Na II kondygnacji otwory ujęte pilastrami, z trójkątnymi lub prostymi naczółka mi i prostokątnymi płycinami podokiennymi; na III kondygnacji obramienia z uszakami oraz nad otworami proste naczółki. W kondygnacji mezzanina, w osiach niewielkie, zdwojone otwory rozdzielone konsolkami, ponad którymi gierowany w osi środkowej, gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: boniowanie I kondygnacji; gzymsy: kordonowy i wieńczący; pilastrowe flankowanie otworów okiennych II kondygnacji; odcinkowe i trójkątne naczółki; profilowane obramienia okienne; ozdobne belki wspornikowe balkonów z dekoracją cekinowo-wolutową lub z dekoracyjnie opracowanymi wspornikami z przedstawieniami uskrzydlonych lwów; płyciny podokienne. Stolarka okienna, dwu- lub trójskrzydłowa, zachowana fragmentarycznie, ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi bramy wjazdowej drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem; bezstylowe, współczesne.
Elewacja tylna bez wystroju; w otworach okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi z fragmentami barwnego przeszklenia.
Klatka schodowa w trakcie tylnym; poprzedzona sienią przejazdową z 5-cio przęsłowy sklepieniem krzyżowym. Pośrodku sieni, po obu stronach jednobiegowe schody wyrównawcze. Schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada z tralkami, profilowaną poręczą zakończoną wolutą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą, w osiach pd. pozostałości niewielkiego ogródka otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i zachowane przeszklenia w otworach klatki schodowej;
— metalowe balustrady balkonów;
— sklepienie sieni;

— schody z balustradą, poręczą i słupkiem.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Wymianie powinna ulec stolarka drzwi bramy przejazdowej.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 24 (fot. 703)

Kamienica czynszowa, ob. Państwowa Powiatowa Inspekcja Sanitarna wzn. ok. 1875 r.; w 1986 r. remont z rozbudową; neomanieryzm.
Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, usytuowana u zbiegu ul. A. Mickiewicza (elewacja wsch.) i ul. D. Chłapowskiego (elewacja pd.). Podpiwniczona, czterokondygnacyjna z mezzaninem, założona na rzucie litery „L"; elewacje od strony ulic z wysoką partią cokołową obłożoną kamieniem, powyżej w wątku ceglanym; naroża budynku oraz otwory okienne I kondygnacji zdobione boniami. Podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w elewacji pd. skrajnym ryzalitem pozornym oraz II-kondygnacyjnym ryzalitem zakończonym tarasem oraz w elewacji wsch. skrajnym I kondygnacyjnym ryzalitem – werandą zakończonym tarasem. Dach mansardowy, kryty blachą; w osiach środkowych z facjatami, w formie ozdobnych, trójkątnych szczytów zakończonych przerwanym naczółkiem z obeliskową sterczyną, ujętych dodatkowo w dolnych partiach ozdobnymi sterczynami oraz po bokach z lukarnami nakrytymi włoskimi hełmami z iglicami.
Elewacja pd. 6-osiowa; w 1 osi ryzalit pozorny; w 4 osi II-kondygnacyjny ryzalit zakończony tarasem z pełną, ceramiczną balustradą. Naroża ryzalitu pozornego zdobione boniami a naroża ryzalitu opracowane w formie filarów. W I kondygnacji ryzalitu szeroki otwór okienny, II kondygnacja ślepa; elewacje boczne ryzalitu 1-osiowe; powyżej, w III kondygnacji dwa otwory wejściowe na taras, w opasce z ciosami boniowania. Otwory okienne prostokątne ujęte na każdej kondygnacji w inne obramienie: I kondygnacja bonie; II kondygnacja pilastry o dekoracyjnie opracowanych głowicach, z wolutowymi wspornikami i prostymi naczółkami; III kondygnacja w uszakowych opaskach i o sfazowanych narożach. Całość zamyka rozbudowany gzyms wieńczący z ornamentem kostkowym i z konsolkami.
Elewacja wsch. (fasada) 4-osiowa o analogicznie opracowanym wystroju. W skrajnej, pd. osi parteru 2-osiowy ryzalit – weranda, zakończony tarasem. Otwory okienne zamknięte odcinkowo, o zróżnicowanych wykrojach; dwie osie środkowe, na każdej kondygnacji, we wspólnych obramieniach. W 4 osi, poprzedzony kilkoma stopniami, wysoki, szeroki otwór bramny z bogato dekorowaną supraportą, zamkniętą łukiem pełnym, obramowany ciosami rustyki.
Detal architektoniczny: boniowanie I kondygnacji oraz naroży budynku i ryzalitów; filary o doryckich i jońskich głowicach w narożach ryzalitu pd.; gzymsy: cokołowy, kordonowy i wieńczący z ornamentem kostkowym i konsolkami; pilastry o ozdobnych głowicach flankujące otwory okienne oraz odcinkowe naczółki w II kondygnacji; płyciny podokienne w III kondygnacji; pełne, z narożnymi słupkami balustrady balkonów. Stolarka okienna, dwu- lub trójskrzydłowa, ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi bramy wjazdowej drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe; o górnych kwaterach przeszklonych, zabezpieczonych ozdobną kratą oraz o dolnych kwaterach wypełnionych płycinami z rautem.
Elewacja tylna bez wystroju; otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym; w otworach okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne; balustrada metalowa z drewnianą poręczą, współczesna. Wnętrze przebudowane w trakcie remontu ok. 1986 r.

Przed elewacją wsch. niewielki ogródek w formie trawnika, przed elewacją pd. ogród; otoczone żeliwnym ogrodzeniem na ceramicznej podmurówce, z ceramicznymi słupkami i bramą wjazdową.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i pokrycie;
— forma facjat i lukarn;
— kamienny i ceramiczny detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— sztukateria nadświetla otworu wejściowego;
— historyczne granice parceli, fragmenty oryginalnego ogrodzenia.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Zachować zieleń wokół budynku.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 29 (fot. 704)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880/1890 r.; l. 90-te XX w. remont elewacji; elewacje bez wyróżniających cech stylowych.
Mur.; tynk.; podpiwniczona, czterokondygnacyjna z rozbudowaną V kondygnacją; o bryle rozczłonkowanej w elewacji tylnej skrzydłem podwórzowym; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie. Elewacje po remoncie, pozbawione detalu architektonicznego.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa, z pozornym ryzalitem w dwóch osiach pd. W 1 osi parteru prostokątny otwór wejściowy w profilowanym, lekkim rozglifieniu; powyżej w osi, na II-III-IV kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach. W 4-5 osi parteru balkon o pełnej, ceramicznej balustradzie. Otwory okienne prostokątne, ujęte wspólnymi w 1-2 i 3-4-5 osi prostokątnymi płycinami.
Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i słupkiem, zachowana fragmentarycznie na I i II kondygnacji. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem i ozdobną listwą przymykową; górne kwatery przeszklone.
Elewacja tylna bez wystroju; w otworach okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi i barwnymi fragmentami oszklenia.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przechodnią z bocznymi, drewnianymi schodami jednobiegowymi z podestem przechodzącymi w dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana z fragmentarycznie zachowanymi tralkami, profilowaną poręczą i słupkami. Strop sieni podzielony łukami odciążającymi z dekoracyjnymi wspornikami; z fasetą i dodatkową ramą, pokrytymi dekoracja sztukatorską; w polach rozety.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka z kutym, ażurowym ogrodzeniem, na podmurówce.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— wykrój i układ otworów oraz zachowana stolarka okienna i drzwiowa;
— wystrój sztukatorski stropu sieni;
— układ klatki schodowej z balustradą schodów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 30 (fot. 705, 706)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; eklektyzm.
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w elewacji tylnej skrzydłem oficynowym oraz ryzalitem klatki schodowej; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 6-osiowa, z wysoką partią przyziemia złożoną z cokołu i I kondygnacji, pokrytą pasami boniowania, wydzieloną gzymsem kordonowym. Dwie skrajne osie pd. rozwiązane w ryzalicie pozornym; w 1 osi wysoki otwór wejściowy z nadświetlem, zamkniętym łukiem pełnym, ujęty profilowanym obramieniem, wspartym na odcinkach gzymsu cokołowego. Powyżej na II-III kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach; balkon II kondygnacji wsparty na modylionach. Niewielki balkon również w 5 osi IV kondygnacji, o ażurowej, metalowej balustradzie. Otwory okienne w profilowanych opaskach: na I kondygnacji zamknięte łukiem pełnym, w obramieniu z ciosów rustyki; na II-IV kondygnacji ryzalitu pozornego otwory rozdzielone płycinami z ornamentem roślinnym zbliżonym do kandelabrowego; w II-III kondygnacji 3-6 oś rozdzielone pasami boniowania, z płycinami podokiennymi i półkoliście zamkniętymi płycinami nadokiennymi wypełnionym płaskorzeźbionymi motywami kartuszowymi trzymanymi przez antytetycznie ustawione uskrzydlone smoki na II kondygnacji oraz na III kondygnacji z motywami kartuszowymi w głowicach zdwojonych pilastrów o boniowanych trzonach i płycinach nadokiennych z ornamentem roślinnym; na IV kondygnacji w profilowanych opaskach z uszakami i z rozbudowanymi naczółkami, złożonymi z prostego odcinka gzymsu, wolutowo ujętej prostokątnej plakiety, ponad którą segmentowy naczółek. Elewacje zamyka szeroki pas fryzu z oculusami i prostokątnymi płycinami oraz gzyms wieńczący.
Detal architektoniczny: boniowanie I kondygnacji oraz przestrzeni międzyokiennych II i III kondygnacji; gzymsy cokołowy, kordonowe i wieńczący; pilastrowe flankowanie osi okiennych III kondygnacji; rozbudowane naczółki segmentowe IV kondygnacji; profilowane obramienia otworów; płyciny nadokienne z ornamentem stiukowym roślinnym i zwierzęcym; płaskorzeźbiony motyw kartusza ujętego girlandą z kampanullą w głowicach pilastrów międzyokiennych; płyciny z ornamentem roślinno-kandelabrowym między otworami okiennymi ryzalitu pozornego; ozdobne belki wspornikowe balkonów. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa

ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym, wydzielonym ozdobnym nadprożem; górne kwatery formie ozdobnych płycin z trójkątnymi naczółkami na wspornikach; dolne kwatery z dekoracja rautową.
Elewacja tylna bez wystroju; w ryzalicie, w osi otworów okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi z fragmentami barwnego przeszklenia; skrzydło podwórzowe tworzy ciąg dwóch oficyn.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona obszerną sienią przejazdową, bogato dekorowaną zarówno na ścianach jak i na suficie. Ściany zdobią architektoniczne podziały w formie 6 arkad; w dolnej części ściany pokryte boazerią płycinową z cokołami, na których nawarstwione pilastry, przedzielone na wysokości głowic gierowanym, profilowanym gzymsem, powyżej którego łuki arkadowania. Strop z fasetą oraz z dodatkową ramą dekorowaną kimationem doryckim i rozetami. Schody z sieni drewniane, jednobiegowe wyrównawcze; w klatce schodowej drewniane dwubiegowe powrotne; balustrada drewniana bez tralek, z profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— metalowe balustrady balkonów;
— wystrój ścian i stropu sieni;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Oficyna I, na planie oznaczona nr 30 a, połączona z kamienicą łącznikiem w skrajnej osi pn.; wzn. ok. 1880 r.; mur., tynkowana, IV-kondygnacyjna, z dachem pulpitowym krytym papą. Elewacja pd. z ceramicznym cokołem, boniowanymi pasami w I kondygnacji, 5-osiowa, z ryzalitem pozornym w skrajnej osi wsch., z otworami okiennymi o przesuniętej wysokości kondygnacji mieszczącym klatkę schodową. W przyziemiu ryzalitu prostokątny otwór wejściowy w tynkowej opasce z uszakami i kluczem; stolarka drewniana, ramowo-płycinowa, jednoskrzydłowa, z górną kwaterą przeszkloną, dolną oraz ramą z ornamentem rautowym; powyżej prostokątne otwory okienne w profilowanych opaskach, z fragm. gzymsów podokiennych oraz z prostymi lub wyłamanymi trójkątnymi naczółkami; stolarka okienna 2-skrzydłowa ze stałym ślemieniem. Osie 1-4 z prostokątnymi otworami okiennymi, opracowanymi analogicznie jak w osi ryzalitu; kondygnacje 1-2 i 3-4 rozdzielone profilowanymi

gzymsami kordonowymi. W Schody drewniane, dwubiegowe powrotne z bezstylową balustradą.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa.

Oficyna II, połączona od strony wsch. z oficyną I; wzn. ok. 1880 r.; mur., III-kondygnacyjna, nakryta dachem pulpitowym; elewacja pd. 4-osiowa, z otworami I kondygnacji ujętymi ceramicznymi opaskami zamkniętymi łukiem odcinkowym.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy; nie kwalifikuje się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

- ul. A. Mickiewicza 31 (fot. 707)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1885 r.; eklektyzm.
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna z mezzaninem, z pięciokondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem pozornym poprzedzonym III-kondygnacyjnym ryzalitem balkonowym; bryła rozczłonkowana dodatkowo w elewacji tylnej skrzydłem oficynowym oraz ryzalitem klatki schodowej; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa; w osiach 1-3 IV-kondygnacyjna z partią mezzanina, w osiach 4-5 V-kondygnacyjna; z klarownym podziałem na kondygnacje, z wysoką partią przyziemia złożoną z cokołu i I kondygnacji, pokrytą pasami boniowania. Dwie skrajne osie pn. poprzedzone na I-III kondygnacji ryzalitem balkonowym, zakończonym tarasem; balustrady balkonów i tarasu pełne, ceramiczne z postumentami, zdwojonymi w narożach i jednym środkowym; w osiach postumentów kolumny o żłobkowanych trzonach, podtrzymujące balkony wyższych kondygnacji. W 1 osi, zamknięty łukiem pełnym wysoki otwór wejściowy w profilowanym obramieniu. Otwory okienne prostokątne; na II kondygnacji ujęte półkolumnami o żłobkowanych trzonach i ozdobnych głowicach, wspartych na attyckiej bazie, zwieńczonych trójkątnymi naczółkami; na III kondygnacji ujęte pilastrami o dekoracji jak półkolumny, wspartymi na odcinku gzymsu podokiennego, zwieńczone segmentowym naczółkiem; na IV kondygnacji otwory w profilowanych opaskach, z gzymsem podokiennym i prostym naczółkiem na wspornikach. Między otworami okiennymi IV i V kondygnacji 4-5 osi płyciny zamknięte łukiem pełnym, w profilowanych opaskach, wypełnione dekoracją sztukatorską z motywami roślinno-wstęgowej, wolutowej i z przedstawieniem głowy kobiecej. Fasadę wieńczy pas z niewielkimi zdwojonymi otworami okiennymi rozdzielonymi płycinami oraz gzyms koronujący z ornamentem kostkowym.
Detal architektoniczny: boniowanie I kondygnacji; gzymsy cokołowy i wieńczący z ornamentem kostkowym; pilastrowe i półkolumnowe flankowanie osi okiennych; naczółki segmentowe i proste; attycka baza pod otworami okiennymi II kondygnacji; profilowane obramienia otworów; płyciny pod- i nadokienne oraz międzyokienne wypełnione sztukaterią o motywach roślinnych, wstęgowych i z przedstawieniem głowy kobiecej; balustrady i żłobkowane kolumny balkonów. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze

stałym nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym, wydzielonym ozdobnym nadprożem; górne kwatery przeszklone z trójkątnymi naczółkami na wspornikach.
Elewacja tylna bez wystroju; w ryzalicie, w osi otworów okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi z fragmentami barwnego przeszklenia.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, z wąską sienią przechodnią, o bogato dekorowanym stropie pokrytym ornamentem roślinnym z konsolkami oraz z dodatkową ramą z rozetą. Posadzka z płyt ceramicznych biało-czarnych ułożonych w szachownicę. Schody drewniane, boczne, jednobiegowe z podestem, przechodzące w dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika, otoczone współczesną kratą.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— ceramiczne balkony z kolumnami i balustradami;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— wystrój stropu sieni;
— klatka schodowa z balustradą schodów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 32 (fot. 708)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1885 r.; eklektyzm. (bliźniacza z nr 31)
Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, czterokondygnacyjna z mezzaninem oraz pięciokondygnacyjna w skrajnych osiach pd. z przylegającym III-kondygnacyjnym ryzalitem balkonowym; o bryle rozczłonkowanej dodatkowo w elewacji tylnej skrzydłem oficynowym oraz ryzalitem klatki schodowej; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa; w osiach 1-2 V-kondygnacyjna z wysoką attyką pełną, w osiach 3-5 IV-kondygnacyjna z partią mezzanina; z wysoką partią przyziemia złożoną z cokołu i I kondygnacji, pokrytą pasami boniowania. Dwie skrajne osie pd. poprzedzone na I-III kondygnacji ryzalitem balkonowym, zakończonym tarasem; balustrady balkonów i tarasu pełne, ceramiczne z postumentami zdwojonymi w narożach i jednym środkowym; w osiach postumentów kolumny o żłobkowanych trzonach, podtrzymujące balkony wyższych kondygnacji. W 5 osi, zamknięty łukiem pełnym wysoki otwór wejściowy w profilowanym obramieniu. Otwory okienne prostokątne; na II kondygnacji ujęte półkolumnami o żłobkowanych trzonach i ozdobnych głowicach, wspartych na attyckiej bazie, zwieńczonych trójkątnymi naczółkami; na III kondygnacji ujęte pilastrami o dekoracji jak półkolumny, wspartymi na

odcinku gzymsu podokiennego, zwieńczone segmentowym naczółkiem; na IV kondygnacji otwory w profilowanych opaskach, z gzymsem podokiennym i prostym naczółkiem na wspornikach. Między otworami okiennymi IV i V kondygnacji 1-2 osi płyciny zamknięte łukiem pełnym, w profilowanych opaskach, wypełnione dekoracją sztukatorską o motywach roślinno-wstęgowo-wolutowych i z przedstawieniem głowy kobiecej. Fasadę wieńczy pas z niewielkimi zdwojonymi otworami okiennymi rozdzielonymi płycinami oraz gzyms koronujący z ornamentem kostkowym.
Detal architektoniczny: boniowanie I kondygnacji; gzymsy cokołowy i wieńczący z ornamentem kostkowym; pilastrowe i półkolumnowe flankowanie osi okiennych; naczółki segmentowe i proste; attycka baza pod otworami okiennymi II kondygnacji; profilowane obramienia otworów; płyciny pod- i nadokienne oraz międzyokienne wypełnione sztukaterią o motywach roślinnych, wstęgowych i z przedstawieniem głowy kobiecej; balustrady i żłobkowane kolumny balkonów. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym, wydzielonym ozdobnym nadprożem; górne kwatery przeszklone z trójkątnymi naczółkami na wspornikach.
Elewacja tylna bez wystroju; w ryzalicie, w osi otworów okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi z fragmentami barwnego przeszklenia. W ścianie szczytowej skrzydła podwórzowego, na II kondygnacji balkon.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przechodnią, o bogato dekorowanym stropie. Strop z fasetą dekorowaną ornamentem roślinnym i konsolkami oraz z dodatkową ramą z rozetą. Posadzka z płyt ceramicznych biało-czarnych ułożonych w szachownicę. Schody drewniane, jednobiegowe z podestem, przechodzące w dwubiegowe powrotne, z bezstylowa balustrada, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika, otoczone współczesną kratą.

Stan zachowania:
— dobry; zły stan techniczny tarasu na IV kondygnacji.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
— detal architektoniczny fasady;
— ceramiczne balkony z kolumnami i balustradami;
— wykrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— wystrój stropu sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 33 (fot. 709, 710, 712)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1885 r.; eklektyzm.

Mur.; tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, trzykondygnacyjna; ponad fasadą połać mansardowego dachu, w którym dekoracyjnie opracowane szczyty lukarn. Bryła rozczłonkowana w fasadzie ryzalitami pozornymi i balkonami, w elewacji tylnej skrzydłem podwórzowym oraz ryzalitem sieni; dach kryty dachówką cementową.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa; w osiach 1 i 4-5 ryzality pozorne, zaakcentowane w połaci dachu uskokiem i gierowanym gzymsem wieńczącym. W 1 osi przyziemia szeroki, zamknięty łukiem pełnym otwór bramy przejazdowej, w obramieniu złożonym z profilowanej opaski z głową mężczyzny w kluczu i nadłuczy wypełnionych sztukaterią o motywach kartuszowo-roślinnych; w 4-5 osi balkony: w I kondygnacji z pełną, ceramiczna balustradą oraz filarami podtrzymującymi konstrukcję II kondygnacji, w II i III kondygnacji z metalowymi, ażurowymi balustradami. I kondygnacja fasady oraz ściany ryzalitów pozornych pokryte pasami boniowania; fasadę wieńczy szeroki fryz z dekoracją płycinową, o zgeometryzowanych motywach. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; na II i III kondygnacji z kluczem, ujęte pilastrami, o boniowanych lub płycinowych trzonach, wspartych na attyckich bazach; lukarny opracowane w formie facjat, o narożach ujętych pilastrami podtrzymującymi nadproże z naczółkiem. Między otworami okiennymi II i III kondygnacji 4 -5 osi, wyładowane wsporniki konsolowe oraz płycina zamknięta łukiem pełnym, w profilowanej opasce, z dekoracją sztukatorską o motywach roślinno-wstęgowo-wolutowych wokół głowy kobiecej.
Detal architektoniczny: boniowanie I kondygnacji oraz ścian ryzalitów pozornych; gzymsy: cokołowy, gierowane, profilowane i z bogato dekorowanymi konsolkami (nad otworem bramnym) kordonowe oraz wieńczący; pilastrowe flankowanie otworów okiennych; naczółki segmentowe i trójkątne; attyckie bazy pod otworami okiennymi II i III kondygnacji; profilowane obramienia otworów z kluczami; płyciny podokienne w I kondygnacji; płycinowa balustrada balkonów; szeroki pas płycinowego fryzu nad III kondygnacją. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z profilowaną, ozdobna listwą przymykową oraz ze stałym, wydzielonym nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym; górne kwatery przeszklone, przesłonięte ozdobną kratą, z trójkątnymi naczółkami na wspornikach.
Elewacja tylna bez wystroju; w ryzalicie, w 1 osi od pd. szeroki, zamknięty łukiem pełnym otwór bramny, wypełniony ramowo-płycinową, dwuskrzydłową stolarką; w osi otworów okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi z fragmentami barwnego przeszklenia.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przejazdową, o ścianach pokrytych ramową dekoracją sztukatorską; ramy przedzielone pilastrami; przyziemie zaakcentowane wysokim cokołem. Strop z fasetą dekorowaną ornamentem roślinnym i konsolkami oraz z dodatkową ramą z rozetą. Posadzka terakotowa, w bordowo-piaskowym kolorze, o zgeometryzowanych wzorach, z bordiurą. Boczne schody wyrównawcze w połowie długości sieni, drewniane, jednobiegowe, przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne, z bezstylową balustradą.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— elewacji dobry; wnętrz dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, kształt i pokrycie dachu;
— detal architektoniczny fasady;

— balkony z ceramicznymi i metalowymi balustradami;
— wystrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— wystrój ścian sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy przywrócić jednolitą kolorystykę elewacji.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 34 (fot. 709, 711, 712)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1885 r.; eklektyzm. (bliźniacza z nr 33)
Mur.; tynk.; podpiwniczona, trzykondygnacyjna; ponad fasadą połać mansardowego dachu, w którym dekoracyjnie opracowane szczyty lukarn. Bryła rozczłonkowana w fasadzie ryzalitami pozornymi i balkonami, w elewacji tylnej skrzydłem podwórzowym oraz ryzalitem sieni; dach kryty dachówką cementową.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa; w osiach 1-2 i 5 ryzality pozorne, zaakcentowane w połaci dachu uskokiem i gierowanym gzymsem wieńczącym. W 5 osi przyziemia szeroki, zamknięty łukiem pełnym otwór bramy przejazdowej, w obramieniu złożonym z profilowanej opaski z głową mężczyzny w kluczu i nadłuczy wypełnionych sztukaterią o motywach kartuszowo-roślinnych; w 1-2 osi balkony: w I kondygnacji z pełną, ceramiczna balustradą, w II i III kondygnacji z metalowymi, ażurowymi balustradami. I kondygnacja fasady oraz ściany ryzalitów pozornych pokryte pasami boniowania; fasadę wieńczy szeroki fryz z prostokątnymi płycinami. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; na II i III kondygnacji z kluczem, ujęte pilastrami, o boniowanych lub płycinowych trzonach, wspartych na attyckiej bazie; lukarny opracowane w formie facjat, o narożach ujętych pilastrami podtrzymującymi nadproża z naczółkami. Między otworami okiennymi III kondygnacji 1-2 osi płycina zamknięta łukiem pełnym, w profilowanej opasce, z dekoracją sztukatorską o motywach roślinno-wstęgowo-wolutowych wokół głowy kobiecej.
Detal architektoniczny ceramiczny i wyrobiony w tynku: boniowanie I kondygnacji oraz ścian ryzalitów pozornych; gzymsy: cokołowy, gierowane, profilowane i z bogato dekorowanymi konsolkami (nad otworem bramnym) kordonowe oraz wieńczący; pilastrowe flankowanie otworów okiennych; naczółki segmentowe i trójkątne; attyckie bazy pod otworami okiennymi II i III kondygnacji; profilowane obramienia otworów z kluczami; płyciny podokienne w I kondygnacji; płycinowa balustrada balkonów; szeroki pas płycinowego fryzu nad III kondygnacją. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z profilowaną, ozdobna listwą przymykową oraz ze stałym, wydzielonym nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym; górne kwatery przeszklone, przesłonięte ozdobną kratą, z trójkątnymi naczółkami na wspornikach.
Elewacja tylna bez wystroju; w ryzalicie, w 1 osi od pd. szeroki, zamknięty łukiem pełnym otwór bramny, wypełniony ramowo-płycinową, dwuskrzydłową stolarką; w osi otworów okiennych klatki schodowej zachowana stolarka z drobnymi podziałami szczeblinowymi z fragmentami barwnego przeszklenia.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona pierwotnie sienią przejazdową, ob. sień od strony podwórza zamurowana; o ścianach pokrytych ramową dekoracją sztukatorską; ramy przedzielone pilastrami; przyziemie zaakcentowane wysokim cokołem. Strop z fasetą deko-

rowaną ornamentem roślinnym oraz krajnikami jońskim i doryckim oraz z rozetą. Posadzka betonowa; schody wyrównawcze w połowie długości sieni, drewniane, boczne, jednobiegowe, przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne, z bezstylową balustradą.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, kształt i pokrycie dachu;
— detal architektoniczny fasady;
— balkony z ceramicznymi i metalowymi balustradami;
— wystrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— wystrój ścian i stropu sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza 35 (fot. 713)

Kamienica, wzn. ok. 1880 r.; eklektyzm.
Mur., tynk., podpiwniczona, II-kondygnacyjna; ponad fasadą połać mansardowego dachu, w którym odcinkowo zamknięte od strony fasady trzy lukarny. Bryła rozczłonkowana w fasadzie ryzalitem pozornym, w bocznej elewacji pd. III-kondygnacyjną, środkową osią klatki schodowej oraz skrzydłem podwórzowym; dach kryty papą z metalową, ażurową attyką.
Elewacja wsch. (fasada) 5-osiowa, z partią cokołową wydzieloną gzymsem kapnikowym; kondygnacje wydzielone szerokimi pasami z płycinami podokiennymi, ujętymi listwowymi gzymsami. W 1 osi ryzalit pozorny, z szerszymi otworami okiennymi niż w pozostałych osiach; otwory okienne w profilowanych obramieniach, w I kondygnacji z kluczem, w II kondygnacji z nadwieszonymi segmentowymi naczółkami na wspornikach. Elewacje zamyka konsolkowy gzyms wieńczący.
Elewacja pd. (boczna), zryzalitowna w części środkowej, 1-osiowym ryzalitem pozornym, z prostokątnym otworem wejściowym, ujętym lizenami oraz z prostym naczółkiem; powyżej zdwojone, niewielkie, prostokątne otwory okienne. Części boczne o różnych wysokościach, bez otworów.
Detal architektoniczny ceramiczny i wyrobiony w tynku: gzymsy: cokołowy, gierowane, profilowane kordonowe oraz konsolowy wieńczący; naczółki segmentowe; profilowane obramienia otworów z kluczami; płyciny podokienne. Stolarka okienna, dwu- lub trójskrzydłowa ze stałym profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe o formach historyzujących, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z profilowaną, ozdobna listwą przymykową oraz ze stałym, wydzielonym, prostokątnym nadświetlem; nad górnymi kwaterami trójkątne naczółki na wspornikach.
Elewacja tylna bez wystroju; w części pn. skrzydło oficyny.
Wnętrze nierozpoznane..

Przed fasadą niewielki ogródek, otoczony fragmentarycznie zachowanym żywopłotem i metalowym, ażurowym ogrodzeniem na ceramicznej podmurówce.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, kształt i pokrycie dachu;
— ceramiczny i tynkowy detal architektoniczny fasady;
— metalowa, ażurowa attyka dachu;
— wystrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. A. Mickiewicza 36 (fot. 714)

Willa, ob. Wyższa Szkoła Medyczna w Legnicy, wzn. ok. 1885 r., rozbudowana o nowe skrzydło w l. 70/80 XX w.; neomanieryzm.
Mur., o elewacjach w wątku ceglanym, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; podpiwniczona, II-kondygnacyjna, z III-kondygnacyjnymi, płaskimi ryzalitami; ponad fasadą połać mansardowego dachu, w którym od strony ulicy facjata nakryta ozdobnym szczytem, ujętym płycinami z ornamentem muszlowym, zwieńczonym trójkątnym naczółkiem oraz po bokach z lukarnami nakrytymi trójspadowymi daszkami. Naroża budynku i ryzalitów zdobione wypukłymi boniami; dach kryty blachą. Od strony zachodniej, poprzez niewielki, I-kondygnacyjny łącznik z tarasem willa skomunikowana ze współczesnym budynkiem.
Elewacja wsch. (fasada) 4-osiowa, z 2-osiowym, ryzalitem zakończonym facjatą z ozdobnym szczytem. W I i III kondygnacji ryzalitu balkony o ceramicznej pełnej i metalowej, ażurowej balustradzie. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach, z trójkątnymi lub odcinkowymi naczółkami oraz prostokątnymi płycinami podokiennymi. Otwory facjaty, jak i szczyt flankowane pilastrami.
Elewacja pn. (boczna – wejściowa), zryzalitowna w części środkowej, 1-osiowa. W przyziemiu prostokątny otwór wejściowy, ujęty do wysokości II kondygnacji masywnymi, boniowanymi filarami, powyżej którego wyładowany gzyms w formie obdaszka; nad otworem wejściowym, na następnych kondygnacjach dwa otwory okienne, w profilowanych opaskach; niżej prostokątny, na wyższej kondygnacji zamknięty łukiem pełnym, umieszczony w płycinie powtarzającej kształt otworu; otwory flankowane zdwojonymi filarami, nad którymi wyładowane fragmenty gierowanego gzymsu w formie naczółka.
Elewacja pd. 3-osiowa w I i 2-osiowa w II kondygnacji, z lukarną w partii mansardowego dachu.
Detal architektoniczny: kapnikowy gzyms cokołowy, gzymsy kordonowe, gierowane nad otworami okiennymi, wieńczący; naczółki segmentowe i proste; profilowane obramienia otworów okiennych; płyciny pod- i nadokienne; pilastrowe flankowanie otworów okiennych facjaty oraz szczytu nad facjatą; filarowe ujęcie otworu wejściowego i otworów okiennych powyżej; boniowanie naroży budynku i ryzalitów; ornament muszlowy w półkoliście zamkniętych płycinach flankujących szczyt facjaty. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa ze stałym

profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z profilowaną, ozdobna listwą przymykową oraz ze stałym, wydzielonym, prostokątnym nadświetlem; górne kwatery przeszklone, przesłonięte ozdobną kratą.
Klatka schodowa w ryzalicie pn.; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z dolnym zabiegiem, z tralkową balustradą, profilowaną, zakończoną wolutami poręczą oraz z ozdobnymi słupkami.
Wnętrz pomieszczeń nierozpoznane.

Przed fasadą niewielki ogródek, otoczony metalowym, ażurowym ogrodzeniem; od strony pd. otoczony murem.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, kształt i pokrycie dachu;
— detal architektoniczny fasady;
— metalowa, ażurowa balustrada balkonu;
— wystrój i układ otworów oraz stolarka okienna i drzwiowa;
— klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejącego wzoru.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. A. Mickiewicza/Plac Słowiański

(patrz: Plac Słowiański)

Wieżyczka meteorologiczna, wzn. ok. 1890 r.; eklektyzm.
Obiekt kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Ulica Mieszka I

Dietrich Eskart Strasse – ok. 1936 r.

Wytyczona ok. 1935 r. jako jedna z ulic tworzących nowy kwartał zabudowy na południe od ul. W. Grabskiego. Zachowała charakter zabudowy domami jednorodzinnymi i wielorodzinnymi otoczonymi ogrodami, do których formalnie nawiązują nowe budynki (fot. 716).

- ul. Mieszka I 1 (fot. 717)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. Mieszka I 2 (fot. 718)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. Mieszka I 3 (fot. 719)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. Mieszka I 4 (fot. 720)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

- ul. Mieszka I 5 (fot. 721)

Dom, wzn. ok. 1935.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku wraz z ceramicznym pokryciem dachu.

Ulica Muzealna

Wallstrasse – 1877, *Museumstrasse* – 1911, *Muzealna* – od 1946 r.

Ulica Muzealna stanowi fragment pierścienia komunikacyjnego obiegającego staromiejskie centrum miasta, powstałego w miejscu promenady wzdłuż fortyfikacji, a przy którym powstawały okazałe budynki użyteczności publicznej. Ulica nazwę swą uzyskała dzięki otwartemu w 1907 r., w nieistniejącym dziś budynku willowym, Muzeum Dolnośląskiemu (*Niederschlesisches Museum*, fot. 724).

- ul. Muzealna 1 (fot. 722)

Kamienica czynszowa, wzn. 1890 r., neorenesans północny.
Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Muzealnej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem łamanym z facjatami.
Elewacja 9-osiowa – dwie skrajne osie od pn. umieszczone bliżej siebie, pozostałe regularnie rozmieszczone. W przyziemiu współczesne witryny lokali handlowych oraz wejście do budynku w 5 osi. Otwór wejściowy prostokątny, drzwi wejściowe neorenesansowe, dwuskrzydłowe; nadświetle przeszklone, dwudzielne. W II, III i IV kondygnacji w 3-4 i 7 osi od pd. balkony o kutych, ażurowych balustradach. Elewacja na niskim cokole, w przyziemiu współcześnie gładko tynkowana, powyżej lico elewacji w wątku ceglanym – w poziomie II kondygnacji zdobione poziomymi pasami tynkowymi. Elewacja artykułowana pasem gzymsowym ponad przyziemiem oraz ponad oknami IV kondygnacji; gzyms koronujący profilowany, pod gzymsem rząd kwadratowych okienek poddasza. Okna w profilowanych, tynkowych opaskach z płycinami nadokiennymi oraz w zwieńczeniu odcinki profilowanego gzymsu: w II kondygnacji opaski z przewiązkami, ponad oknami płyciny z dekoracją geometryczną; w III kondygnacji płyciny nadokienne ujęte tryglifami; w IV kondygnacji płyciny nadokienne bez dekoracji ornamentalnej. Ponad 6-7 osią, w połaci dachu 1-osiowa facjata w obramieniu architektonicznym zwieńczona trójkątnym naczółkiem. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami. Zachowana oryginalna stolarka oraz fragmenty przeszkleń okien klatki schodowej.
Elewacja tylna 8-osiowa, rozczłonkowana ryzalitami, bez dekoracji.
Klatka schodowa z duszą do wysokości II kondygnacji w tylnym trakcie, powyżej schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni sufit z fasetą z dekoracją sztukatorską w postaci ornamentalnej ramy oraz centralnego motywu rozety; na podłodze dwubarwna posadzka ceramiczna. Częściowo zachowana stolarka drzwi wewnętrznych.

Stan zachowania:
— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:
Zalecany remont klatki schodowej i sieni oraz elewacji wraz z rekompozycją przyziemia.
Do zachowania:
— bryła budynku, kształt połaci dachowych;
— tynkowy detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;

— klatka schodowa, sztukaterie i ceramiczna posadzka w sieni.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Muzealna 2 (fot. 723)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., neoklasycyzm.
Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy zachodniej pierzei ul. Muzealnej. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym.
Elewacja 6-osiowa o regularnie rozmieszczonych osiach okiennych. Wejście do budynku w skrajnej, pn. osi. Otwór wejściowy zamknięty półokrągło, drzwi wejściowe neorenesansowe, dwuskrzydłowe; nadświetle przeszklone, dwudzielne. Wejście ujęte architektonicznym obramieniem – z bocznymi prostokątnymi niszami, profilowaną archiwoltą oraz z dekoracją w postaci rozet w przyłuczach. Elewacja na niskim cokole, gładko tynkowana, artykułowana pasem gzymsowym ponad przyziemiem; gzyms koronujący profilowany, pod gzymsem, w partii fryzu, rząd par prostokątnych okienek poddasza. Okna w profilowanych, tynkowych opaskach; w II i III kondygnacji z odcinkami profilowanego gzymsu wspartego na wolutowych konsolkach w zwieńczeniu. Stolarka okienna wtórna.
Elewacja południowa 3-osiowa, bez dekoracji z wejściem do lokalu usługowego na osi; elewacja tylna 3-osiowa, bez dekoracji.
Wnętrze współcześnie adaptowane, bez cech stylowych.

Stan zachowania:
— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, kształt połaci dachowych;
— tynkowy detal architektoniczny elewacji;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Ulica Nowy Świat

Nikolaistrasse – 1870 r., *Juliana Leńskiego* – od 1946 r. do 1991 r.

Ulica wytyczona w 1870 r. przez mistrza polerskiego (Mauerpolier) Trübeck od *Brettermarkt*, części południowo-zachodniej późniejszego *Wilhelmplatz*, do zakładu dla głuchoniemych przy ul. Chojnowskiej (fot. 725, 735, 762).

Wskazane wypełnienie luka w zabudowie.

- ul. Nowy Świat 2 (fot. 726)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., w stylu neorenesansu północnego z elementami neorenesansu włoskiego, przebudowana w 2 poł. XX w., z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna (część zespołu kamienic podobnych formalnie, nr 2, 3, 4, 5, 5a).
Fasada 5-osiowa, tynkowana, przekształcona do I piętra włącznie. W partii II i III piętra zachowana ceglana licówka. Naroże fasady podkreślone jednokondygnacjową, dwuosiową nadbudową zwieńczoną attyką. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Zachowany w przyziemiu (profilowany gzyms nad tą kondygnacją) oraz — w partii II i III piętra (lizena, pasowe gzymsy łączące się z obramieniami okien III piętra). Elewacja osłonięta wysuniętym okapem dachu. Attyka narożnej nadbudowy budynku złożona z centralnie usytuowanego półkolistego naczółka oraz flankujących go odcinków tralkowej balustrady. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, bez obramienia. Drzwi w stylu neorenesansu łączonego z neobarokiem, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne i o łuku odcinkowym, dwuskrzydłowe. Nad wtórnymi opaskami okien II piętra oryginalne naczółki trójkątne lub segmentowe. Okna III piętra w tynkowych opaskach, z drewnianą stolarką okienną z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi i ceramiczną posadzką. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W ścianach klatki schodowej prostokątne otwory z kutymi kratami. Nad klatką schodową w partii III piętra sklepienie odcinkowe. Zachowane relikty oryginalnego przeszklenia okien klatki schodowej.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute kraty w otworach w ścianach klatki schodowej.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Należy odtworzyć wystrój fasady w partii I piętra w nawiązaniu do fasad domów przy ul. Nowy Świat 4–5a.

- ul. Nowy Świat 3 (fot. 727)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r. w stylu neorenesansu północnego z elementami neorenesansu włoskiego, przebudowana w 2 poł. XX w., z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna (część zespołu kamienic podobnych formalnie (nr 2, 3, 4, 5, 5a).
Fasada 6-osiowa, tynkowana, w partii II i III piętra zachowana ceglana licówka. Ponad dwuosiowym centrum fasady facjata. W partii I piętra, w centrum elewacji balkon na ozdobnych konsolach, z metalową, kutą balustradą o motywach roślinno-geometrycznych. Detal architektoniczny wykonany w tynku, zachowany w przyziemiu (profilowany gzyms nad tą kondygnacją), w partii II i III piętra (lizeny, pasowe gzymsy łączące się z obramieniami okien) oraz strefa belkowania wieńczącego. Strefa ta złożona z architrawu, fryzu z prostokątnymi płycinami i boniami diamentowymi oraz — z profilowanego gzymsu. Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu. Elewacja facjaty dzielona pilastrami wspierającymi odcinek belkowania i powyżej — półkolisty naczółek w profilowanej ramie. Otwór wejściowy w jednej ze środkowych osi, prostokątny, w profilowanym obramieniu. Drzwi w stylu neorenesansu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem. Przeszklone części drzwi zabezpieczone kutą kratą. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu niektóre w profilowanych obramieniach. Nad wtórnymi opaskami okien II piętra naczółki trójkątne lub segmentowe. Okna III piętra w tynkowych opaskach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze stopniami wyrównawczymi i z ceramiczną posadzką, nakryta stropem zdobionym motywem rozety. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Przy podestach drzwi ubikacji, ramowo-płycinowe o prostej formie.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kuta balustrada balkonu, kuta krata w drzwiach frontowych;
— sztukaterie w sieni.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Należy odtworzyć wystrój fasady w partii I piętra w nawiązaniu do fasad domów przy ul. Nowy Świat 4–5a.

- ul. Nowy Świat 4 (fot. 728)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., w stylu neorenesansu północnego z elementami neorenesansu włoskiego i neobaroku.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna (część zespołu kamienic podobnych formalnie, nr 2, 3, 4, 5, 5a).
Fasada 4-osiowa, tynkowana, w partii II–III piętra licowana cegłą. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowane gzymsy (nad przyziemiem, pod oknami I piętra i oknami III piętra), pasowe boniowanie I piętra. W partii II i III piętra — pasowe gzymsy łączące się z obramieniami okien. Fasada zwieńczona strefą belkowania, złożoną z architrawu, fryzu (z rozetami flankowanymi przez płyciny) oraz — z profilowanego gzymsu. Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, we wgłębnym obramieniu. Drzwi w stylu neorenesansu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu we wgłębnej opasce, z płyciną podokienną zdobioną boniami diamentowymi. Okna I piętra w uszakowych obramieniach z przewiązkami i ozdobnymi kluczami. Pod oknami prostokątne płyciny z trzema czworobocznymi płycinami z podciętymi narożami. Okna II piętra we wtórnych obramieniach, ale z oryginalnymi płycinami podokiennymi (prostokątnymi z podciętymi narożami). Nad oknami profilowane gzymsy nadokienne. Na nich umieszczone płyciny podokienne okien III piętra (z mniejszymi płycinami i boniami diamentowymi). Okna III piętra w uszakowych obramieniach z kluczami i bocznymi wolutami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze stopniami wyrównawczymi, nakryta stropem zdobionym motywem rozety. Klatka schodowa w trakcie tylnym.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 5 (fot. 729)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna (część zespołu kamienic podobnych stylistycznie i formalnie, nr 2, 3, 4, 5, 5a).
Fasada 4-osiowa, tynkowana do I piętra włącznie, w partii II–III piętra licowana cegłą. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowane gzymsy (nad przyziemiem, pod oknami I piętra, nad I piętrem), pasowe boniowanie I piętra, narożne, stylizowane, przemienne boniowanie elewacji w partii II i III piętra. Fasada zwieńczona belkowaniem, złożonym z architrawu, fryzu z podciętymi, prostokątnymi płycinami, z fryzu z ząbków oraz — z profilowanego

gzymsu. Elewacja osłonięta wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, prostokątny, bez obramienia. Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne lub zamknięte łukami odcinkowymi, dwuskrzydłowe. W przyziemiu okna bez obramień, z płycinami podokiennymi z boniami diamentowymi. Okna I piętra w uszakowych obramieniach z przewiązkami i ozdobnym kluczem. Pod oknami prostokątne płyciny z motywem płycin z podciętymi narożami. Nad oknami I piętra prostokątne płyciny i gzymsy nadokienne na konsolach, umieszczone na linii gzymsu nad I piętrem. Okna II piętra z prostokątnymi płycinami podokiennymi (z mniejszymi, prostokątnymi płycinami z podciętymi narożami). Same okna ujęte uszakowymi obramieniami z kluczami. Powyżej profilowane gzymsy na konsolach, a nad nimi dekoracyjne łuki z klińców ceglanych i tynkowych. Okna III piętra w uszakowych obramieniach z kluczami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień przelotowa, nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi. W sień wbudowane schody wyrównawcze prowadzące na wąski pomost prowadzący do klatki schodowej w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Nad klatką schodową w partii III piętra sklepienie odcinkowe. Zachowane relikty oryginalnego przeszklenia okien klatki schodowej.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— dyspozycja przestrzenna sieni z wbudowanym w nią wyrównawczym biegiem schodów prowadzącym do klatki schodowej;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 5a (fot. 729, 730)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna (część zespołu kamienic podobnych formalnie, nr 2, 3, 4, 5, 5a).
Fasada 4-osiowa, tynkowana do I piętra włącznie, w partii II–III piętra licowana cegłą. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowane gzymsy (nad przyziemiem, nad I piętrem), pasowe boniowanie I piętra. W partii II i III piętra — pasowe gzymsy łączące się z obramieniami okien. Fasada zwieńczona strefą belkowania, złożoną z architrawu, fryzu (z rozetami flankowanymi przez płyciny) oraz — z profilowanego gzymsu. Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, we wgłębnym obramieniu. Drzwi w stylu neorenesansu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu we wgłębnych opaskach z kluczami. Pod oknami płyciny podokienne zdobione boniami diamentowymi. Okna I piętra w uszakowych obramieniach z przewiązkami i ozdobnymi kluczami. Pod

oknami prostokątne, gładkie płyciny podokienne. Okna II piętra w uszakowych obramieniach z płycinami podokiennymi (prostokątnymi z podciętymi narożami). Nad oknami profilowane gzymsy nadokienne. Na nich umieszczone płyciny podokienne okien III piętra (z mniejszymi płycinami i boniami diamentowymi). Okna III piętra w uszakowych obramieniach z kluczami i bocznymi wolutami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień przelotowa z posadzką ceramiczną, nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi. W sień wbudowane schody wyrównawcze prowadzące na wąski pomost prowadzący do klatki schodowej w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Nad klatką schodową w partii III piętra sklepienie odcinkowe. W oknach klatki schodowej zachowane relikty oryginalnego przeszklenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— dyspozycja przestrzenna sieni z wbudowanym w nią wyrównawczym biegiem schodów prowadzącym do klatki schodowej;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 7–7a (fot. 731, 732)

Dwie kamienice czynszowe wzniesione ok. 1905 r. Zbudowane według jednego projektu, zestawione w lustrzanym odbiciu. Utrzymane w stylu budownictwa ceglanego (nawiązującego do stylu arkadowego i neogotyku szkoły berlińskiej) łączonego z secesją. Kamienica nr 7a przebudowana w partii przyziemia w latach 20. XX w., w stylu modernizmu.
Obie kamienice mur., tynk., na planach prostokątów z ryzalitami, podpiwniczone, czterokondygnacyjne.
D o m n r 7
Fasada 5-osiowa licowana dwubarwną cegłą, z trójkondygnacyjnym, 2-osiowym, pozornym wykuszem w jednej ze środkowych osi. W partii I i II piętra pozornego wykusza balkony z kutymi balustradami. Na osi wykusza dwuosiowa facjata zamknięta półkoliście, z czworobocznym zwieńczeniem. Detal architektoniczny wykonany z cegły: cokół, profilowany gzyms ponad przyziemiem, pasowe gzymsy połączone z ramowymi obramieniami okien (w partii wyższych kondygnacji), lizeny wydzielające pozorny wykusz. Fasada zwieńczona fryzem (ze stylizowanym, secesyjnym, motywem roślinnym) i gzymsem koronującym. Elewacja facjaty (szczyt) obramiona ramą z wąskich wałków. W czworobocznym zwieńczeniu szczytu ceramiczne maszkarony. Otwór wejściowy (obecnie wspólny dla domów nr 7 i 7a) w lewej, skrajnej osi fasady, zamknięty łukiem koszowym, z archiwoltą podkreśloną układem klińców w ramach ceglanej licówki elewacji. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna zamknięte łukami odcinkowymi lub pełnymi. Dwuskrzydłowe, w pozornym wy-

kuszu i w facjacie jednoskrzydłowe. W partii przyziemia zaopatrzone w ceramiczne parapety i wąskie gzymsy nadokienne powtarzające zarysy okiennych łuków. Okna I i II piętra ujęte w osiach wspólnymi obramieniami ramowymi w formie wysokich, wąskich pseudoarkad o łuku pełnym. Pod oknami I piętra wykształcone małe wgłębne, prostokątne płyciny, a pod oknami II piętra — większe, prostokątne płyciny z ceramiczną dekoracją ornamentalną w stylu secesji. W polach płycin identyczny, zgeometryzowany ornament roślinny. Pod oknami III piętra — prostokątne płyciny przypominające wyglądem pełne balustrady balkonów. Okna III piętra w ceglanych obramieniach. Okna facjaty jednoskrzydłowe zamknięte łukami pełnymi, ujęte ceglanymi opaskami, zaopatrzone we wspólny gzyms nadokienny w formie listwy przenikającej się z obramieniem elewacji facjaty. W nielicznych oknach fasady drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Kute balustrady balkonów utrzymane w stylu historyzmu zinterpretowanego w duchu secesji.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym, z facjatą ze szczytem kryjącym dach dwuspadowy oraz z lukarną, także z dachem dwuspadowym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Przelotowa sień z posadzką o wzorze geometryczno-roślinnym, nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi, w przedniej części — stropem z fasetą. Faseta ozdobiona sztukateriami w stylu neobaroku zinterpretowanego w duchu secesji. W bocznej ścianie sieni wejście (przez schody wyrównawcze) na klatkę schodową w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne. Zaopatrzone częściowo w profilowaną poręcz przyścienną, a częściowo — w tralkową balustradę, z profilowaną poręczą i słupkami. Nad klatką schodową w III piętra sklepienie odcinkowe. W oknach klatki schodowej zachowane relikty oryginalnego przeszklenia.
D o m n r 7 a
Fasada rozwiązana identycznie jak fasada domu nr 7, komponowana w lustrzanym odbiciu. Ma większe kolorystyczne zróżnicowanie ceglanej licówki. Przyziemie wtórnie licowane w latach 20. XX w. (z silnym podkreśleniem kierunku horyzontalnego) ciemnoczerwoną cegłą.
W przyziemiu budynku urządzony został w latach 20. XX w. sklep mięsny, którego ściany pokryto ozdobną, ceramiczną okładziną. Okładzina zachowana częściowo do dziś, złożona ze szlaków z roślinną dekoracją, łączonych z motywami łbów bydlęcych i świńskich. Poza tym zachowana ceramiczna plakietka z przedstawieniem człowieka ujarzmiającego byka.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute balustrady balkonów;
— sztukaterie w sieni;
— relikty dekoracyjnej, ceramicznej okładziny ścian sklepu mięsnego;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynki nr 7–7a kwalifikują się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Nowy Świat 7b (fot. 733)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neorenesansem włoskim) i secesja.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej oraz z oficyną, podpiwniczona, czterokondygnacyjna. Pod względem kompozycji fasada budynku jest lustrzanym odbiciem fasady domu nr 7c.
Fasada 4-osiowa, w partii przyziemia tynkowana, w partii wyższych kondygnacji licowana cegłą. W jednej ze środkowych osi balkony. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowany gzyms ponad przyziemiem, gzyms pod oknami I piętra, narożne, boniowane lizeny wspierające belkowanie wieńczące (z architrawem, fryzem z płycinami i profilowanym gzymsem). Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty profilowanym obramieniem. Drzwi w stylu secesji, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne lub o łuku odcinkowym, dwuskrzydłowe. W przyziemiu w profilowanych obramieniach. W partii I–III piętra okna w obramieniach stanowiących element pionowego podziału elewacji. Okna I piętra w profilowanych obramieniach, z architektonicznie kształtowanymi, dekoracyjnymi ławami podokiennymi z prostokątnymi płycinami, podciętymi na skrajach. Nad oknami prostokątne płyciny nadokienne z rysowaną w tynku dekoracją — motywem rozety z bocznymi płycinami. Powyżej trójkątne naczółki (za wyjątkiem drzwi balkonowych). Trójkątne naczółki okien I piętra nałożone na prostokątne płyciny podokienne okien II piętra. Okna te również w profilowanych obramieniach. Powyżej prostokątne płyciny z dekoracją płycinową i — profilowane gzymsy nadokienne. Na nich oparte niewielkie, ślepe blendy o łuku odcinkowym, ujęte opaskami z kluczami. Okna III piętra z podokiennikami posadowionymi na konsolach, ujęte profilowanymi obramieniami uszakowymi. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Kute balustrady balkonów ze stylizowaną ornamentacją roślinną.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi na ozdobnych konsolach. Strop podzielony łukami na przęsła z fasetami, zdobione dekoracją sztukatorską. Dekoracja komponowana tradycyjnie jak w stylu historyzmu, ale interpretowana w duchu secesji. W sień wbudowane schody wyrównawcze prowadzące na wąski pomost wiodący do klatki schodowej w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Nad klatką schodową w partii III piętra sklepienie odcinkowe.

Stan zachowania:
— bardzo dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute balustrady balkonów;
— dyspozycja przestrzenna sieni z wbudowanym w nią wyrównawczym biegiem schodów prowadzącym do klatki schodowej;
— sztukaterie w sieni.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 7c (fot. 734, 735)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neogotykiem) i secesja.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem i oficyną, podpiwniczona, czterokondygnacyjna. Pod względem kompozycji fasada budynku jest lustrzanym odbiciem fasady domu nr 7b.
Fasada 4-osiowa, w partii przyziemia tynkowana, w partii wyższych kondygnacji licowana cegłą. W jednej ze środkowych osi balkony na metalowych, ażurowych konsolach. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowany gzyms ponad przyziemiem, gzyms pod oknami I piętra, narożne lizeny, pasowy gzyms pod oknami III piętra oraz belkowanie wieńczące (z architrawem, fryzem i profilowanym gzymsem). Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, zamknięty spłaszczonym łukiem, ujęty profilowanym obramieniem. Drzwi w stylu secesji, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne lub o łuku koszowym, dwuskrzydłowe. W przyziemiu bez obramienia. W partii I–III piętra okna w połączonych obramieniach stanowiących element pionowego podziału elewacji. Okna I piętra z prostokątnymi płycinami podokiennymi, ujęte profilowanymi obramieniami zamkniętymi stylizowanymi łukami kotarowymi. Powyżej skrajne pilastry doprowadzone do podokienników okien II piętra. Pomiędzy pilastrami prostokątne płyciny, a w ich polach — płycina sześcioboczna. Okna II piętra w sfazowanych opaskach z przewiązkami. Powyżej trójkątne naczółki z wklęsłymi bokami (wykreślone w nawiązaniu do łuku kotarowego, dwudzielnego). Te trójkątne naczółki okien I piętra nałożone na prostokątne płyciny podokienne okien III piętra. Okna te objęte sfazowanymi opaskami z kluczami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Kute balustrady balkonów ze stylizowaną ornamentacją roślinną w duchu secesji.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi na ozdobnych konsolach. Strop podzielony łukami na przęsła z fasetami, zdobione dekoracją sztukatorską (jak w sieni domu nr 7b). Dekoracja komponowana tradycyjnie jak w stylu historyzmu, ale interpretowana w duchu secesji. W sień wbudowane schody wyrównawcze prowadzące na wąski pomost wiodący do klatki schodowej w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Nad klatką schodową w partii III piętra sklepienie odcinkowe.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute konsole i balustrady balkonów;
— dyspozycja przestrzenna sieni z wbudowanym w nią wyrównawczym biegiem schodów prowadzącym do klatki schodowej;
— sztukaterie w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 8 (fot. 735, 736)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r, historyzm. Budynek przebudowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczony, czterokondygnacyjny.
Fasada 6-osiowa, ze skrajnym, dwuosiowym, pozornym wykuszem. Tynkowana, w partii II i III piętra zachowana oryginalna ceglana licówka. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Zachowany — profilowany gzyms nad przyziemiem i pod oknami III piętra. Skrajny pozorny wykusz współcześnie przekształcony i uproszczony. Podobnie uproszczone podziały pionowe wydzielające prawą, skrajną oś fasady. Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w jednej ze środkowych osi, prostokątny, obecnie bez obramienia. Drzwi w stylu neorenesansu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem. Przeszklone części drzwi zabezpieczone kutą kratą. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, wtórnie bez obramień. Pod oknami II piętra zachowane podokienniki na konsolach.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym i trzema lukarnami zwieńczonymi trójkątnymi naczółkami, nakrytymi dwuspadowymi dachami.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień nakryta stropem wzmocnionym podciągami. Wejście na klatkę schodową (w trakcie tylnym) w bocznej ścianie sieni. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W partii III piętra klatka schodowa nakryta sklepieniem odcinkowym, a hol — stropem z podciągami. Przy podestach schodów ubikacje z ramowo-płycinowymi drzwiami o prostym podziale.

Stan zachowania:
— dobry (budynku), zły (wystroju elewacji).

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— relikty detalu architektonicznego fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kuta krata w drzwiach frontowych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej. Należy zaprojektować na nowo wystrój fasady w nawiązaniu do fasad domów przy ul. Nowy Świat 4–5 (z trójkątnymi naczółkami nad oknami I piętra i profilowanymi gzymsami nadokiennymi nad oknami II piętra).

- ul. Nowy Świat 9–9/1b (fot. 737)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., historyzm (neorenesans oparty na wzorach włoskich łączony z neoklasycyzmem).
Mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie podkowy z zakłóceniem regularności układu oraz ze ściętym narożnikiem.

F a s a d a 8-osiowa, tynkowana, z dwoma skrajnymi ryzalitami pozornymi, trójosiowym (w wyższych kondygnacjach) i jednoosiowym połączonym ze ściętym narożem elewacji. W partii I i II piętra trójosiowego ryzalitu pozornego i ściętego naroża elewacji — balkony. Detal architektoniczny wykonany w tynku. W dolnej części fasady: cokół, gzyms cokołowy, plastyczne, pasowe boniowanie przyziemia złożone z pasów boniowania rustykowanych lub gładkich z obrysem. Powyżej gładki, szeroki pas tynku i gzyms nad przyziemiem. Na poziomie I–III piętra, w partii skrajnych ryzalitów i ściętego narożnika wprowadzona plastycznie kształtowana sieć podziałów architektonicznych. W skrajnym trójosiowym ryzalicie pozornym skrajne pary pilastrów oraz — pojedyncze pilastry flankujące drzwi balkonowe. W ściętym narożu oraz w połączonych z nim skrajnych jednoosiowych partiach elewacji — pilastry pojedyncze. Wszystkie z trzonami zdobionymi wgłębnymi płycinami i — z uproszczonymi głowicami. Nad pilastrami w partii I i II piętra wysunięte ku przodowi fragmenty spiętrzonych, krótkich odcinków belkowania. Na elewacjach skrajnych ryzalitów jedno- i trójosiowego — strefy belkowania. Pomiędzy oknami I piętra płaszczyzny ścian dzielone na cztery kwatery (wgłębne prostokątne, obramione profilowanymi ramami, wypełnione rustyką). Pomiędzy oknami II i III piętra — dwie wertykalne, podobne płyciny. Płaszczyzny ścian w partii ryzalitów gładkie. Fasada zwieńczona stylizowanym belkowaniem kształtowanym klasycznie, w partii skrajnych ryzalitów i ściętego narożnika ożywionym ząbkami. Pozostałe odcinki belkowania wieńczącego uproszczone do form wgłębnych i występujących ku przodowi gładkich pasów. Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu.
Otwór wejściowy umieszczony asymetrycznie, zamknięty łukiem pełnym, w profilowanym obramieniu. Drzwi neorenesansowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, z witrażami oraz ze stałym nadświetlem. Drugi otwór wejściowy w skrajnym, trójosiowym ryzalicie, obecnie prostokątny (od góry częściowo zamurowany), usytuowany w wysokiej blendzie zamkniętej łukiem pełnym, ujętej profilowanym obramieniem. W ściętym narożu elewacji trzeci otwór wejściowy (do sklepu) o łuku pełnym, z archiwoltą podkreśloną gładką opaską, elementem boniowania przyziemia. Okna w przyziemiu fasady prostokątne lub zamknięte łukiem pełnym, jednoskrzydłowe, w opaskach lub w profilowanych obramieniach. Okna górnych kondygnacji prostokątne, dwuskrzydłowe, w profilowanych obramieniach, oprawione dodatkowo elementami artykulacji fasady. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna. Balkony w ściętym narożniku elewacji z balustradami murowanymi, tralkowymi.
E l e w a c j a o d s t r o n y u l . J . K o r c z a k a komponowana jak fasada, 6-osiowa, ze skrajnymi ryzalitami pozornymi, jednoosiowym połączonym ze ściętym narożem elewacji i drugim dwuosiowym. Bez otworów wejściowych.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze stopniami wyrównawczymi. Ściany z artykulacją architektoniczną, z zaznaczonym cokołem i gzymsem cokołowym. Rozczłonkowane kanelowanymi, stylizowanymi pilastrami wspierającymi stylizowane belkowanie. Płaszczyzny ścian zdobione dodatkowo plafonami z profilowanymi ramami. Sień nakryta stropem z fasetą. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna, witraż w drzwiach frontowych oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— wystrój sieni;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Nowy Świat 10 (fot. 738)

Kamienica czynszowa, wzn. w końcu. XIX w., modernizowana formalnie w latach 20. XX w. (dodana strefa wieńcząca fasadę?), prosty neoklasycyzm.
Mur., tynk., na planie nieregularnego czworoboku z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
Fasada 6-osiowa, tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowane gzymsy (pod oknami przyziemia, ponad przyziemiem, pod oknami II i III piętra) oraz strefa belkowania wieńczącego (z architrawem, gładkim fryzem, ząbkami i profilowanym gzymsem koronującym). Otwór wejściowy w jednej ze środkowych osi, prostokątny, w profilowanym obramieniu. Drzwi w stylu neoklasycyzmu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu w profilowanych obramieniach, wyżej w tynkowych opaskach rysowanych w tynku. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze stopniami wyrównawczymi, nakryta stropem z sufitem. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Przy podestach klatki schodowej ubikacje z drzwiami ramowo-płycinowymi o prostym rysunku.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 11 (fot. 739)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach 20. XX w. prosty neoklasycyzm.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej i płytką oficyną, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
Fasada 7-osiowa, tynkowana, z dwoma, dwuosiowymi, skrajnymi ryzalitami pozornymi. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowany gzyms ponad przyziemiem, wieńcząca

strefa belkowania (z architrawem, gładkimi fryzem, ząbkami i profilowanym gzymsem koronującym). W ryzalicie pozornym od strony domu nr 10 zamknięta półkoliście brama bez obramienia. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w partii I pietra umieszczone w prostokątnych niszach doprowadzonych do gzymsu nad przyziemiem. Okna II i III piętra w rysowanych w tynku gładkich opaskach, zaopatrzone w wydatne podokienniki i prostokątne, duże płyciny podokienne. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze stopniami wyrównawczymi, nakryta stropem z sufitem. Klatka schodowa w trakcie tylnym.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej.

- ul. Nowy Świat 11 of. (fot. 740)

Oficyna mieszkalna, wzn. ok. 1890.
Mur., tynk., na planie prostokąta elewacja pozbawiona dekoracji.

Stan zachowania:
— bardzo zły, budynek przeznaczony do rozbiórki.

- ul. Nowy Świat 11a (fot. 741)

Kamienica czynszowa, wzn. 1926-1927, modernizm z elementami neobaroku i art deco, projekt miejskiego urzędu budowlanego w Legnicy[2].
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, część komponowanego zespołu budynków przy ul. Chojnowskiej 74, ul. Hutników 27–30, Nowy Świat 11a, 11b. Domy przy ul. Nowy Świat 11a, 11b i 12 mają (w nawiązaniu do neoklasycystycznej architektury rezydencjonalnej) jedną, symetrycznie komponowaną, 17-osiową fasadę ze środkowym ryzalitem pozornym zwieńczonym trójkątnym naczółkiem.
Fasada domu nr 11a (bocznego członu długiej fasady) 5-osiowa, z osiami grupowanymi. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms nad przyziemiem, profilowany gzyms koronujący z ząbkami. Wystrój fasady uzupełniony jej kolorystyką (ciemnoszare przyziemie, brązowa główna część elewacji, jaśniejsze opaski okienne). W przyziemiu pod dwiema skrajnymi, zgrupowanymi osiami okiennymi brama sieni przejazdowej zamknięta łukiem koszowym, bez obramienia. Zaakcentowana układem klińców pasowego boniowania. Sień przejazdowa nakryta stropem wzmocnionym gurtami konstrukcyjnymi o łuku koszowym. W sieni otwór wejściowy do klatki schodowej, prostokątny, w drewnianej, profilowanej futrynie z odcinkiem profilowanego gzymsu. Okna

[2] K. Freund, *Baugeschitliche…*, s. 302, il. na s. 315; B. Störtkuhl, *Modernizm w Legnicy…*, s. 46, il. 57.

prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu i w wyższych kondygnacjach okna w wąskich opaskach. W partii I–III piętra — z profilowanymi podokiennikami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami. Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym i szeregiem lukarn z dachami dwuspadowymi.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi i drewnianym wiatrołapem (z nadświetlem), dwuskrzydłowym, ramowo-płycinowym, przeszklonym. Ściany sieni częściowo licowane płytkami ceramicznymi. Klatka schodowa w tylnym trakcie. Schody dwubiegowe, drewniane powrotne, z balustradą ze szczeblinami i z profilowaną poręczą.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny i kolorystyka fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— ceramiczna licówka ścian sieni;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków jako część komponowanego kompleksu zabudowy przy ulicach Hutników 27–30, Chojnowskiej 74 oraz Nowy Świat 11b i 12.

- ul. Nowy Świat 11b (fot. 741)

Kamienica czynszowa, wzn. 1926-1927, modernizm z elementami neobaroku i art deco, projekt miejskiego urzędu budowlanego w Legnicy[3].
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, część komponowanego zespołu budynków przy ul. Hutników 27–30 oraz Nowy Świat 11a, 11b, 12. Domy przy ul. Nowy Świat 11a, 11b i 12 mają (w nawiązaniu do neoklasycystycznej architektury rezydencjonalnej) jedną, symetrycznie komponowaną, 17-osiową fasadę ze środkowym ryzalitem pozornym zwieńczonym trójkątnym naczółkiem.
Fasada domu nr 11a wydzielona architektonicznie jako środkowy ryzalit pozorny w linii długiej fasady, 6-osiowa, z osiami grupowanymi. W przyziemiu z pięcioma otworami, w partii wyższych kondygnacji sześcioosiowa, z czterema środkowymi osiami zgrupowanymi. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms nad przyziemiem, boniowane partie elewacji ze skrajnymi osiami, profilowany gzyms koronujący z ząbkami. Wystrój fasady uzupełniony jej kolorystyką (ciemnoszare przyziemie, brązowa główna część elewacji i pole szczytu, jaśniejsze opaski okienne). Otwór wejściowy w osi przyziemia, prostokątny, w tynkowym, profilowanym obramieniu ze sfazowanym narożem. Drzwi w stylu historyzmu, drewniane, ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem. Dwuskrzydłowe, zdobione motywem stylizowanego pilastra z trzonem dzielonym przewiązkami. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu i w wyższych kondygnacjach w wąskich opaskach. W partii I–III piętra z profilowanymi podokiennikami. Pod oknami II piętra,

[3] K. Freund, *Baugeschitliche…*, s. 302, il. na s. 315; B. Störtkuhl, *Modernizm w Legnicy…*, s. 46, il. 57.

w czteroosiowym centrum fasady wydłużona płycina z dekoracją ornamentalną w formie stylizowanej wici roślinnej nawiązującej do groteski. Ponad oknami II piętra wspólny, profilowany gzyms nadokienny. Elewacja zwieńczona trójkątnym szczytem z czterema prostokątnymi oknami w dolnej części oraz z oknem termalnym powyżej. Szczyt ujęty profilowaną ramą z ząbkami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Elewacja tylna bez dekoracji. Pierwotnie z markowanymi w tynku balkonami lub przeszklonymi loggiami po obu stronach pionu klatki schodowej.
Sień ze schodami wyrównawczymi i drewnianym wiatrołapem (z nadświetlem), dwuskrzydłowym, ramowo-płycinowym, przeszklonym. Ściany sieni częściowo licowane płytkami ceramicznymi. Klatka schodowa w tylnym trakcie. Schody dwubiegowe, drewniane powrotne, z balustradą ze szczeblinami i profilowaną poręczą. Przy podestach konstrukcyjne elementy balustrady gięte, w formie odcinka koła. Inne słupki balustrady schodów cylindryczne lub czworoboczne z ozdobnymi zwieńczeniami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie dachu;
— detal architektoniczny i kolorystyka fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— ceramiczna licówka ścian sieni;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków jako część komponowanego kompleksu zabudowy przy ul. Hutników 27–30, Chojnowskiej 74 oraz Nowy Świat 11a i 12.

- ul. Nowy Świat 12, róg ul. Hutników (fot. 741)

Kamienica czynszowa, wzn. 1926-1927, modernizm z elementami neobaroku i art deco, projekt miejskiego urzędu budowlanego w Legnicy[4].
Mur., tynk., na planie litery L, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, część komponowanego zespołu budynków przy ul. Hutników 27–30, Nowy Świat 11a, 11b. Domy przy ul. Nowy Świat 11a, 11b i 12 mają (w nawiązaniu do neoklasycystycznej architektury rezydencjonalnej) jedną, symetrycznie komponowaną, 17-osiową fasadę ze środkowym ryzalitem pozornym zwieńczonym trójkątnym naczółkiem.
F a s a d a domu nr 12 (boczny człon długiej fasady), 6-osiowa, z osiami grupowanymi. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, profilowany gzyms nad przyziemiem, boniowane lizeny wydzielające lewą, skrajną oś, profilowany gzyms koronujący z ząbkami. Wystrój fasady uzupełniony jej kolorystyką (ciemnoszare przyziemie, brązowa główna część elewacji, jaśniejsze boniowane lizeny i opaski okienne). Otwór wejściowy w jednej z osi elewacji, prostokątny, w tynkowym, profilowanym obramieniu ze sfazowanym narożem. Drzwi w stylu historyzmu, drewniane, ramowo-płycinowe, ze stałym

[4] K. Freund, *Baugeschitliche…*, s. 302, il. na s. 315; B. Störtkuhl, *Modernizm w Legnicy…*, s. 46, il. 57.

nadświetlem, dwuskrzydłowe, zdobione motywem stylizowanego pilastra z trzonem dzielonym przewiązkami. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu i w wyższych kondygnacjach w wąskich opaskach. W partii I–III piętra okna z profilowanymi podokiennikami. Pod oknami II dekoracja w formie wici roślinnej nawiązującej do groteski.
Elewacja od strony ul. Hutników połączona z fasadą domu przy ul. Hutników 27, nie wydzielona architektonicznie. Złożona z części zapewne dwuosiowej (od strony domu nr 28) i ze skrajnego 4-osiowego ryzalitu pozornego. Łącznie 6-osiowa, częściowo z osiami grupowanymi. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, lizeny (w partii skrajnego ryzalitu), profilowany gzyms nad przyziemiem, boniowane lizeny akcentujące naroża ryzalitu pozornego, profilowany gzyms koronujący z ząbkami (dla całej elewacji). Szczyt ryzalitu dwuosiowy, z uproszczonymi spływami wolutowymi. Dzielony odcinkami gzymsów (w dolnej części), zwieńczony odcinkiem gzymsu, dwiema spiętrzonymi, zmniejszanymi ku górze gładkimi attykami (z gzymsami) i — trójkątnym naczółkiem. Wystrój fasady uzupełniony jej kolorystyką (ciemnoszare przyziemie, brązowa główna część elewacji, jaśniejsze opaski okienne i szczyt). Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. Witryny w przyziemiu ryzalitu pozornego i otwór wejściowy do sklepu w wąskich, żłobkowanych opaskach. Okna w wyższych kondygnacjach w wąskich opaskach. W partii I–III piętra — z profilowanymi podokiennikami. Pod oknami II piętra ryzalitu reliefowa dekoracja ornamentalna mocowana w elewacji. Dekoracja w formie stylizowanej wici roślinnej nawiązującej do groteski, komponowanej symetrycznie i osiowo. W osiach szczytu okna prostokątne, wyżej termalne, bez obramień, rozdzielone prostokątnymi płycinami międzyokiennymi. Pojedyncze okna termalne pozbawione obramień. W fasadzie i elewacji bocznej częściowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym i szeregiem lukarn z dachami dwuspadowymi.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi i drewnianym wiatrołapem (z nadświetlem), dwuskrzydłowym, ramowo-płycinowym, przeszklonym. Ściany sieni częściowo licowane płytkami ceramicznymi, Klatka schodowa w tylnym trakcie. Schody dwubiegowe, drewniane powrotne, z balustradą ze szczeblinami i profilowaną poręczą.
Na parterze, w narożu siedziba urzędu pocztowego.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny i kolorystyka elewacji;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków jako część komponowanego kompleksu zabudowy przy ul. Hutników 27–30 , Chojnowskiej 74 oraz Nowy Świat 11a, 11b.

- ul. Nowy Świat 12a (fot. 742)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm (neorenesans północny łączony z neobarokiem i neoklasycyzmem).
Mur., tynk., na planie nieregularnego czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.
Fasada 5-osiowa, w przyziemiu tynkowana, w partii wyższych kondygnacji licowana cegłą. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, pasowe boniowanie przyziemia, pasowe gzymsy (pod oknami I piętra, na wysokości nadproży okien I i II piętra), połączone z obramieniami okiennymi. Pod oknami III piętra profilowany gzyms podokienny. Fasada zwieńczona strefą belkowania (z architrawem, gładkim fryzem z oknami podstrysza, gzymsem koronującym). Otwór wejściowy w środkowej osi, prostokątny, bez obramienia. Drzwi metalowe, dwuskrzydłowe, współczesne, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu bez obramienia. W partii I i II piętra rozbudowane obramienia tworzące element pionowego podziału elewacji. Okno I piętra w uszakowych obramieniach z prostokątnymi płycinami nadokiennymi i trójkątnymi naczółkami. Okna II piętra z prostokątnymi płycinami podokiennymi, ujęte opaskami ze skrajną listwą. Powyżej prostokątne płyciny ze skrajnymi boniami diamentowymi stanowiącymi pseudokonsole profilowanych gzymsów nadokiennych. Nad gzymsami tynkowy, dekoracyjny łuk z klińców, z kluczem. Okna III piętra w opaskach z prostokątnymi płycinami nadokiennymi i profilowanymi gzymsami nadokiennymi. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 13 (fot. 743)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem). Budynek remontowany ok. 2000 r. z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczony, czterokondygnacyjny, element jednorodnego i jednolitego stylistycznie ciągu zabudowy (nr 13, 14 i 14a).
Fasada 5-osiowa, tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowane gzymsy ponad przyziemiem i pod oknami I piętra, profilowany gzyms koronujący. Brama wjazdowa w lewej, skrajnej osi, prostokątna, z reliktami obramienia. W niej drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu bez obramień. Okna wyższych kondygnacji w malowanych opaskach. W partii I piętra z dekoracyjnymi, architektonicznymi ławami podokiennymi (z prostokątnymi płycinami), z płycinami nadokiennymi (z boniami diamentowymi) i z trójkątnymi naczółkami na konsolach. W partii II piętra — okna z profilowanymi gzymsami nadokiennymi.
Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 14 (fot. 744)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem i neobarokiem). Budynek remontowany ok. 2000 r., z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczony, czterokondygnacyjny, element jednorodnego i jednolitego stylistycznie ciągu zabudowy (nr 13, 14 i 14a)
Fasada 5-osiowa, tynkowana, z jednoosiowym, środkowym ryzalitem pozornym. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowane gzymsy ponad przyziemiem, pod oknami III piętra, wieńczące belkowanie (z architrawem, fryzem z oknami podstrysza i płycinami oraz — z gzymsem koronującym). Na horyzontalną artykulację nałożone w partii I–III piętra uproszczone pilastry podkreślające skraje środkowego ryzalitu pozornego. Imposty nad pilastrami (na wysokości wieńczącego belkowania) ozdobione maszkaronami. Otwór wejściowy w osi fasady, prostokątny, ujęty oprawą w formie uproszczonych pilastrów i odcinka belkowania. W portalu drzwi w stylu neoklasycyzmu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu bez obramień, z ozdobnymi kluczami. W partii I–III piętra okna w malowanych opaskach zestawionych z tynkowymi elementami okiennych obramień. Połączone oprawy okien — element pionowego podziału elewacji. Okna I piętra z trójkątnymi naczółkami na konsolach. Okno w osi fasady flankowane podobnie jak portal pilastrami wspierającymi belkowanie. Na nim oparty trójkątny naczółek na konsolach. Nad naczółkami okien I piętra płyciny podokienne okien II piętra. Nad oknami profilowane gzymsy nadokienne na konsolach. Na gzymsach umieszczone prostokątne płyciny z bocznymi wolutami, włączone w poziomą artykulację fasady. Okna III piętra z płycinami podokiennymi i nadokiennymi gzymsami na stylizowanych konsolach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i stałymi, profilowanymi ślemionami.
Elewacja tylna bez dekoracji.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 14a (fot. 744)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem). Budynek remontowany ok. 2000 z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta, z ryzalitem i oficyną, podpiwniczony, czterokondygnacyjny, element jednorodnego i jednolitego stylistycznie ciągu zabudowy (nr 13, 14 i 14a).
Fasada 6-osiowa, tynkowana ze skrajnym, podwyższonym (pięciokondygnacjowym i dwuosiowym ryzalitem pozornym. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowany gzyms nad przyziemiem i odcinki profilowanego gzymsu koronującego w partii ryzalitu oraz w pozostałej części fasady. Ryzalit zwieńczony pełną attyką. Główny otwór wejściowy w osi elewacji frontowej, prostokątny, z reliktami obramienia. Drzwi ramowo-płycinowe, trójdzielne, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu bez obramień. Okna wyższych kondygnacji w malowanych opaskach. W partii I piętra z trójkątnymi naczółkami na konsolach. W partii II piętra — z segmentowymi naczółkami na konsolach, a w partii III piętra — z profilowanymi gzymsami nadokiennymi, również na konsolach. W niektórych oknach zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i stałymi, profilowanymi ślemionami.
Elewacja boczna bez dekoracji, jednolita dla kamienicy i jej oficyny, przepruta otworami.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody ze lastriko, dwubiegowe powrotne, z metalowa, kutą, stylową balustradą z drewnianą, profilowaną poręczą.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 15 (fot. 745)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 189 r., budynek remontowany ok. 1990 z zatarciem cech stylowych.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła.

- ul. Nowy Świat 16 (fot. 745)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 189 r., budynek remontowany ok. 1990 z zatarciem cech stylowych.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła.

- ul. Nowy Świat 18 (fot. 746)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm. Budynek remontowany w 2 poł. XX w., z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczony, czterokondygnacyjny.
Fasada 5-osiowa, tynkowana. Relikty wystroju elewacji wykonane w tynku: gzymsy ponad przyziemiem, lizeny wielkiego porządku w partii I i II piętra, pilastry w partii III piętra. W środkowej osi elewacji brama o łuku pełnym, bez obramienia. W niej drzwi ramowo-płycinowe, neoklasycystyczne, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu bez obramień. Okna wyższych kondygnacji w opaskach rysowanych w tynku. Balustrada balkonu metalowa, kuta.
Elewacja tylna bez dekoracji. W jej środkowej osi brama o łuku pełnym, bez obramienia. W niej drzwi ramowo-płycinowe, neoklasycystyczne, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem.
Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Przy podestach schodów ubikacje z ramowo-płycinowymi drzwiami o prostym podziale.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 19 (fot. 747, 748)

Nr rejestru zabytków 591/982/L z dnia 26.04.1993.
(WEZ - 1993 r.)
Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem). W latach 30. XX w. w przyziemiu budynku istniała restauracja. W tym też czasie dobudowano do kamienicy przybudówkę z salą widowiskową. Po 1945 r. siedziba teatru żydowskiego. Budynek remontowany był w 2 poł. XX w., z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem i przybudówką, podpiwniczony, czterokondygnacyjny.
Fasada 6-osiowa, tynkowana ze skrajnym, jednoosiowym ryzalitem pozornym. Detal architektoniczny wykonany w tynku: profilowane gzymsy pod oknami I i II piętra, profilowany gzyms koronujący. Przyziemie współcześnie przekształcone. W ryzalicie główny otwór wejściowy zamknięty półkoliście, ujęty ceglaną opaską z kluczem. Okna I piętra zaopatrzone w

prostokątne płyciny podokienne i trójkątne naczółki, okna II piętra — w płyciny nadokienne i gzymsy nadokienne, okna III piętra — w gzymsy nadokienne. Zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i stałymi, profilowanymi ślemionami.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Z kamienicą połączona przybudówka z salą widowiskową, pozbawiona komponowanego wystroju elewacji.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

- ul. Nowy świat 20 (fot. 749)

Kamienica czynszowa, wzn. w końcu XIX w., historyzm (neorenesans łączony z neoklasycyzmem).
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, ze skrajnym, pięciokondygnacjowym ryzalitem pozornym.
Fasada 6-osiowa, ze skrajnym, podwyższonym, dwuosiowym ryzalitem pozornym nakrytym odrębnym dachem mansardowym, ściętym. Fasada tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowane gzymsy (pod oknami przyziemia, nad przyziemiem, pod oknami I piętra), belkowanie wieńczące głównej części elewacji. Belkowanie to złożone z fryzu z motywem wici z liśćmi akantu i — z profilowanego gzymsu koronującego. Górna kondygnacja ryzalitu pozornego wydzielona profilowanym gzymsem. Na nim ustawione skrajnie pilastry wspierające belkowanie koronujące z gładkim fryzem. Elewacja ryzalitu i pozostała część fasady osłonięte wysuniętymi okapami dachów. Otwór wejściowy w skrajnym ryzalicie, zamknięty łukiem pełnym, bez obramienia. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu w profilowanych obramieniach. Okna w partii I i II piętra w profilowanych obramieniach rozbudowanych o prostokątne płyciny nadokienne (zdobione roślinną plecionką) oraz — o naczółki na konsolach, trójkątne lub segmentowe. Naczółki dekorowane motywem palmety. Okna II piętra posadowione dodatkowo na profilowanych podokiennikach z ozdobnymi konsolami dekorowanymi palmetami. Okna III piętra w profilowanych obramieniach uszakowych. Okna w ryzalicie pozornym zgrupowane. Ujęte podobnie jak okna pozostałej części fasady, ale obramieniami zdwojonymi, ze wspólnymi naczółkami. Nad dwoma oknami III piętra w partii ryzalitu wspólny gzyms nadokienny. Okna IV piętra ryzalitu zamknięte łukami pełnymi, ujęte profilowanymi obramieniami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu i dach górnej kondygnacji ryzalitu.
Elewacja tylna bez dekoracji.

Sień przelotowa, w jej bocznej ścianie wejście na klatkę schodową w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W oknach klatki schodowej relikty pierwotnego przeszklenia. Przy podestach ubikacje z drzwiami ramowo-płycinowymi o prostym podziale.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 21 (fot. 750)

Kamienica czynszowa, wzn. w końcu XIX w., historyzm (neoklasycyzm), modernizowana w latach 20. XX w. (ceramiczna licówka przyziemia i ścian sieni).
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna.
Fasada 5-osiowa ze środkowym, jednoosiowym ryzalitem pozornym. Przyziemie licowane (wtórnie) ceramicznymi płytkami. Detal architektoniczny (w partii wyższych kondygnacji) wykonany w tynku: profilowane gzymsy pod oknami I piętra i pod oknami III piętra. Gzymsowania fasady przerwane przez pilastry wielkiego porządku podkreślające skraje środkowego ryzalitu. Trzony pilastrów zdobione układem płycin — rombu i dwóch płycin prostokątnych. Na pilastrach ze stylizowanymi jońskimi głowicami oparte uproszczone belkowanie wieńczące fasadę. Otwór wejściowy w ryzalicie, zamknięty łukiem odcinkowym, w ceramicznym obramieniu ciemniejszym niż ceramiczna okładzina przyziemia. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe w profilowanych obramieniach.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień przelotowa nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi. Wejście do klatki schodowej w bocznej ścianie sieni. Klatka schodowa w trakcie tylnym, Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Przy podestach klatki schodowej ubikacje z drzwiami ramowo-płycinowymi z ozdobnymi zaciosami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 22 (fot. 751, 752)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. ok. 1904 r., historyzm (neorenesans florencki połączony z neoklasycyzmem) z elementami secesji.
Mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, zbudowana na planie litery L, z jednoosiowym ściętym narożnikiem przy zbiegu ulic Nowy Świat i J. Korczaka.
F a s a d a 8-osiowa, tynkowana, z dwoma skrajnymi, dwuosiowymi ryzalitami pozornymi, w tym jednym połączonym ze ściętym narożem budynku. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowane gzymsy (nad przyziemiem, pod oknami I–III piętra oraz na wysokości podstawy łuków okien tych trzech kondygnacji). Środkowa część fasady w partii III piętra (między skrajnymi ryzalitami pozornymi) rozczłonkowana parami pilastrów wspierających odcinek belkowania. Fasada zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym z ząbkami, osłonięta wysuniętym okapem dachu. Wszystkie kondygnacje fasady pokryte pasowym boniowaniem.
W jednej ze środkowych osi fasady otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, we wgłębnej opasce (w stosunku do lica boniowania). Drzwi neorenesansowo-neobarokowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem. Drugi otwór wejściowy do sklepu także zamknięty łukiem pełnym, umieszczony w ściętym narożu budynku, bez obramienia, zaakcentowany rysunkiem boniowania przyziemia. Okna o łuku pełnym, dwuskrzydłowe, w partii przyziemia i I piętra oprawione podobnie jak główny otwór wejściowy. Okna dwóch wyższych kondygnacji z archiwoltami podkreślonymi układem klińców boniowania. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna.
E l e w a c j a o d s t r o n y u l . J . K o r c z a k a komponowana jak fasada, także 9-osiowa, ze skrajnymi, dwuosiowymi ryzalitami pozornymi, w tym jednym połączonym ze ściętym narożu elewacji. W skrajnym ryzalicie otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, w pozornej opasce (w licu boniowania). Drzwi ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe ze stałym nadświetlem, obecnie zaślepionym. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna. W centrum elewacji balkony posadowione na wspornikach, zaopatrzone w kute balustrady (w stylu secesji).
Elewacje tylne bez dekoracji.
Nad elewacjami kryte blachą połacie dachu mansardowego, ściętego, z lukarną nad ściętym narożem budynku.
Wysoka sień ze stopniami wyrównawczymi. Ściany z artykulacją architektoniczną. Rozbudowany cokół z wysokimi cokołami pilastrów, gzymsem i dekoracją płycinową. Wyższe partie ścian rozczłonkowane lizenami wprowadzonymi pod stropem w uproszczone, szerokie belkowanie. W arkadę (o łuku odcinkowym) pomiędzy sienią a klatką schodową wmontowany wiatrołap z nadświetlem, drewniany, dwuskrzydłowy, ramowo-płycinowy, przeszklony, zdobiony profilowaniami i dekoracją płycinową. Hol w przyziemiu budynku (za wiatrołapem) dzielony filarami na trzy części, sklepiony odcinkowo (z gurtami). W jednej z części holu, przy ścianie okiennej, bieg drewnianych schodów z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Bieg ten prowadzący na piętro, wydłużony w głąb skrzydła, przedzielony podestem, połączony z zabiegiem. Zabieg wprowadzony do korytarzowego holu I piętra za ścianami dzielonymi uproszczonymi pilastrami. Hol sklepiony odcinkowo. Otwarty ku okiennej ścianie klatki schodowej arkadami o łuku odcinkowym, opartymi na podobnych filarach jak arkady w przyziemiu. W podobny sposób rozwiązane na wyższych kondygnacjach budynku układy komunikacji pionowej (ze schodami jednobiegowymi z podestami i zabiegami) i poziomej.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— dyspozycja przestrzenna i wystrój sieni, holu i klatki schodowej;
— kute balustrady balkonów;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej. Zaleca się też przywrócenie pod wysuniętym okapem dachu dekoracyjnych konsol, usuniętych w czasie remontu. Nowe konsole należy zaprojektować w nawiązaniu do konsol neoklasycystyczno-neorenesansowych stosowanych w latach 1880–1900 w architekturze historyzmu.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Nowy Świat 24 (fot. 753, 754)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., (neorenesans północny z elementami neorenesansu włoskiego). Budynek przebudowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczony, czterokondygnacyjny.
Fasada 5-osiowa ze skrajnym, dwuosiowym ryzalitem pozornym zespolonym ze szczytem zwieńczonym segmentowym naczółkiem. Elewacja w przyziemiu tynkowana, w partii I–III piętra pokryta ceglaną licówką. Zachowany detal architektoniczny wykonany w tynku: gzyms nad przyziemiem, gzyms pod oknami III piętra, pilastry wydzielające okna tej kondygnacji, wspierające wieńczące belkowanie. Belkowanie zdwojone nad większą częścią fasady, pojedyncze u podstawy facjaty. Szczyt wieńczący skrajny ryzalit dzielony uproszczonymi pilastrami wspierającymi gładkie belkowanie i segmentowy naczółek. Otwór wejściowy w środkowej osi fasady, zamknięty półkoliście, bez obramienia. Drzwi w stylu neorenesansu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem. Przeszklone części drzwi zabezpieczone kutą kratą. Okna dwuskrzydłowe, w przyziemiu i facjacie zamknięte półkoliście, w innych kondygnacjach prostokątne. W przyziemiu okna bez obramień. Okna wyższych kondygnacji pozbawione oryginalnych opraw, z których pozostały tylko tynkowane zarysy. Pierwotnie były to obramienia z prostokątnymi płycinami nadokiennymi i naczółkami segmentowymi lub trójkątnymi, a w partii III piętra — z gzymsami nadokiennymi. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami i ze stałymi profilowanymi ślemionami.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze stopniami wyrównawczymi i ceramiczną posadzką, nakryta stropem. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W oknach klatki schodowej zachowane relikty oryginalnego przeszklenia. Przy podestach ubikacje z drzwiami ramowo-płycinowymi o prostym podziale.

Stan zachowania:
— dobry (budynku), zły (wystroju elewacji).

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kuta krata w drzwiach frontowych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Należy odtworzyć obramienia okienne w nawiązaniu do fasad domów przy ul. Nowy Świat 4–5a.

- ul. Nowy Świat 25 (fot. 755)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1860–1880, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem).
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.
Fasada 5-osiowa, tynkowana. W lewej, skrajnej osi, w partii I piętra, balkon z kutą balustradą. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowane gzymsy (pod oknami przyziemia, ponad przyziemiem, pod oknami I i II piętra). Na gzymsie podokiennym okien II piętra posadowione pilastry wielkiego porządku (ze stylizowanymi głowicami kompozytowymi z kobiecymi popiersiami). Pilastrami wydzielone osie okienne pięter II i III. Skrajne pilastry szersze, każdy z trzonem ozdobionym wydłużoną, wgłębną płyciną. Nad pilastrami wieńczące belkowanie z architrawem, fryzem (z oknami podstrysza i prostokątnymi płycinami) oraz z profilowanym gzymsem pod wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, zamknięty łukiem pełnym, ujęty profilowanym obramieniem. Drzwi neobarokowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w profilowanych obramieniach. Oprawy okien rozbudowane w partii I i II piętra. Okna I piętra zaopatrzone dodatkowo w architektonicznie ujęte, dekoracyjne ławy podokienne z płycinami (z motywem wici akantu zdobionej kobiecą główką). Nad oknami profilowane gzymsy nadokienne. Natomiast ponad oknami II piętra prostokątne płyciny nadokienne oraz trójkątne naczółki na konsolach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień przelotowa nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi. W sień wbudowane schody wyrównawcze prowadzące na wąski pomost wiodący do klatki schodowej w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Nad klatką schodową w partii III piętra sklepienie odcinkowe. W oknach klatki schodowej zachowane relikty oryginalnego przeszklenia. Przy podestach ubikacje z drzwiami ramowo-płycinowymi o prostym podziale.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kute balustrady balkonów;
— dyspozycja przestrzenna sieni z wbudowanym w nią wyrównawczym biegiem schodów prowadzącym do klatki schodowej;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 27 (fot. 756)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1860–1880, w stylu historyzmu (neoklasycyzm łączony z neorenesansem).
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.
Fasada 5-osiowa, tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, podział ramowy przyziemia, profilowane gzymsy (ponad przyziemiem, pod oknami I i III piętra). Fasada zwieńczona uproszczonym belkowaniem z architrawem, fryzem (z oknami podstrysza i prostokątnymi płycinami) oraz — z profilowanym gzymsem pod wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w osi fasady, prostokątny, ujęty wgłębną opaską, a następnie ramową strukturą (węgary i nadproże) zwieńczoną profilowanym gzymsem i ceramicznym naczółkiem. Naczółek złożony z centralnego akroterionu flankowanego przez woluty i skrajne akroteriony. Drzwi w stylu neoklasycyzmu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu we wgłębnych opaskach (w stosunku do lica podziału ramowego). Okna I piętra w rozbudowanych obramieniach. Każde z obramień złożone z architektonicznie ujętej, dekoracyjnej ławy podokiennej z dekoracją płycinową, z wąskiej opaski otworu, skrajnych, uproszczonych pilastrów (z dekorowanymi głowicami), odcinka belkowania i z ceramicznego naczółka. Naczółek w formie większego, centralnego akroterionu flankowanego przez woluty i skrajne, mniejsze akroteriony. Okna II piętra w opaskach, zaopatrzone w prostokątne płyciny nadokienne oraz — w trójkątne naczółki na konsolach. Okna III piętra tylko w opaskach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Nad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień ze schodami wyrównawczymi, nakryta stropem. Klatka schodowa w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 28 (fot. 757)

Kamienica czynszowa, wzn. w ok. 1860–1880, w stylu historyzmu (neoklasycyzm łączony z neorenesansem).
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem.
Fasada 5-osiowa, tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowane gzymsy (ponad przyziemiem, pod oknami I piętra). Fasada zwieńczona uproszczonym belkowaniem z architrawem, z fryzem (z oknami podstrysza i prostokątnymi płycinami) oraz — z profilowanym gzymsem pod wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w osi fasady, prostokątny, ujęty wgłębną opaską, a następnie ramową strukturą (węgary i nadproże) zwieńczoną profilowanym gzymsem. Drzwi w stylu neoklasycyzmu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu w opaskach. Okna I piętra w rozbudowanych obramieniach. Każde z obramień złożone z architektonicznie ujętej, dekoracyjnej ławy podokiennej z dekoracją płycinową, z opaski otworu, prostokątnej płyciny nadokiennej i z trójkątnego naczółka na konsolach. Okna II piętra w opaskach, zaopatrzone w prostokątne płyciny nadokienne oraz — w profilowane gzymsy na konsolach. Okna III piętra tylko w opaskach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Nad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień przelotowa nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi. W sień wbudowane schody wyrównawcze prowadzące na wąski pomost wiodący do klatki schodowej w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Nad klatką schodową w partii III piętra sklepienie odcinkowe. Przy podestach klatki schodowej ubikacje z drzwiami ramowo-płycinowymi o prostym podziale.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— dyspozycja przestrzenna sieni z wbudowanym w nią wyrównawczym biegiem schodów prowadzącym do klatki schodowej;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 29 (fot. 758)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1860–1880, w stylu neoklasycyzmu szkoły berlińskiej.
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, trzykondygnacyjna z podstryszem.

Fasada 5-osiowa, ze skrajnym, jednoosiowym, podwyższonym ryzalitem pozornym. W przyziemiu ryzalitu otwór wejściowy, w partii I piętra — balkon ograniczony kutą balustradą. Elewacja tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Zaznaczony cokół. Belkowanie ponad przyziemiem ożywione fryzem z motywami owocowo-kwietnymi. Fasada zwieńczona belkowaniem koronującym, złożonym z architrawu, bogato zdobionego fryzu, profilowanego odcinka belkowania, pasa jajownika, pasa ząbków i — z profilowanego gzymsu pod wysuniętym okapem dachu. Fryz belkowania wieńczącego przepruty kolistymi okienkami podstrysza, wypełniony płycinami z motywem ludzkiej głowy w wieńcu, trzymanym przez putta, otoczonym ornamentem roślinnym. Skrajny ryzalit zwieńczony pasami jajownika, ząbków i profilowanym gzymsem pod wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w skrajnym ryzalicie, zamknięty łukiem pełnym, ujęty krępymi pilastrami z uproszczonymi głowicami oraz profilowaną archiwoltą. Klucz archiwolty zdobiony głową wąsatego rycerza lub żołnierza. Podłucze archiwolty ozdobione kasetonami (z rozetami w polach) ujętymi ramami zdobionymi palmetami. Drzwi w stylu historyzmu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu w opaskach. Okna I piętra w obramieniach złożonych ze skrajnych, uproszczonych pilastrów (z kompozytowymi głowicami), stylizowanych odcinków belkowania (z ornamentacją) i — z trójkątnego naczółka. Nadokienne odcinki belkowania zdobione charakterystycznym, symetrycznie komponowanym motywem o charakterze groteski: przedstawieniami zwróconych ku sobie łabędzi przekształcających się w wić akantu. Okna II piętra w opaskach, zaopatrzone w prostokątne płyciny nadokienne oraz — w profilowane gzymsy nadokienne na konsolach. Płyciny dekorowane podobnie jak belkowania okien I piętra. Gzymsy zdobione jajownikiem. Nieco inaczej ukształtowane obramienia drzwi balkonowych i okien w skrajnym ryzalicie. Otwory I–III piętra wyróżnione spiętrzonymi podziałami architektonicznymi złożonymi z par pilastrów (z kompozytowymi głowicami) i odcinków belkowania. Nad belkowaniem w partii III pietra ryzalitu trójkątny naczółek. Pod oknami prostokątne płyciny z dekoracją ornamentalną, groteską ożywioną motywem łabędzi. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Kuta balustrada o bogatych motywach roślinnych
Nad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Przelotowa sień nakryta stropem dzielonym na przęsła łukami konstrukcyjnymi podkrojonymi półkoliście i sprowadzonymi na występy muru. Przęsła stropu zdobione sztukateriami, ujęte ramą złożoną z pasa jajownika, pasa konsol i wąskiej fasety zdobionej motywem palmety. Dodatkowo obramione plafony na lustrach przęseł stropu. Z sienią przelotową połączony jej boczny aneks z wejściem na schody (ze stopniami wyrównawczymi), nakryty podobnym stopem jak sień, w zbliżony sposób dekorowanym. Lustro stropu aneksu sieni ozdobione dodatkowo rozetą. Klatka schodowa w trakcie tylnym, Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W oknach klatki schodowej relikty pierwotnego przeszklenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— kute balustrady balkonów;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— dyspozycja przestrzenna i wystrój sieni oraz sąsiedniego aneksu;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. Nowy Świat 30 (fot. 759)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. ok. 1860–1880, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem).
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem, z elewacją wspólną z elewacją domu nr 31 (jeden projekt).
Fasada 4-osiowa (do szwu), tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowany gzyms ponad przyziemiem, pasowy gzyms pod oknami III piętra, belkowanie wieńczące z architrawem, fryzem (z kolistymi oknami podstrysza i płycinami) oraz z profilowanym gzymsem pod wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w prawej, skrajnej osi, prostokątny, ujęty wtórnie wgłębną opaską. Drzwi neoklasycystyczno-neorenesansowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu w profilowanych obramieniach, w wyższych kondygnacjach — w rozbudowanych oprawach. Okna I piętra ujęte pilastrami posadowionymi na gzymsie nad przyziemiem, wspierającymi odcinki belkowania i trójkątne naczółki. Pod oknami ryte w tynku prostokątne płyciny. Okna II piętra oprawione podobnie, ale lizenami opartymi na trójkątnych naczółkach okien I piętra. Nad oknami II piętra odcinki belkowania i segmentowe naczółki. Okna III piętra wtórnie w gładkich opaskach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień z przechodem nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi. Klatka schodowa w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Zaleca się odtworzenie konsol pod okapem dachu, według wzoru konsol z fasady domu nr 31.

- ul. Nowy Świat 31 (fot. 760)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. ok. 1860–1880, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem).
Mur., tynk., na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podstryszem, z elewacją wspólną z domem nr 30 (jeden projekt).
Fasada 4-osiowa (do szwu), tynkowana, z balkonem (z kutą balustradą) w lewej, skrajnej osi, w partii I piętra. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, profilowany gzyms ponad przyziemiem, pasowy gzyms pod oknami III piętra, wieńczące belkowanie z architrawem, fryzem (z kolistymi oknami podstrysza i płycinami) oraz z profilowanym gzymsem i szeregiem konsol pod wysuniętym okapem dachu. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, ujęty profilowanym obramieniem. Drzwi neoklasycystyczno-neorenesansowe, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W przyziemiu w profilowanych obramieniach, w wyższych kondygnacjach — w rozbudowanej oprawie. Okna I piętra ujęte pilastrami (posadowionymi na gzymsie nad przyziemiem), wspierającymi odcinki belkowania i trójkątne naczółki. Pod oknami ryte w tynku prostokątne płyciny. Okna II piętra oprawione podobnie, ale lizenami opartymi na trójkątnych naczółkach okien I piętra. Nad oknami II piętra odcinki belkowania i segmentowe naczółki. Okna III piętra tylko w profilowanych obramieniach. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami. Kuta balustrada balkonu utrzymana w stylu neoklasycyzmu.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień z przechodem nakryta stropem wzmocnionym łukami konstrukcyjnymi. Klatka schodowa w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— kuta balustrada balkonu;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. Nowy Świat 32 (fot. 761)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., (neorenesans północny). W 2 poł. XX w. budynek remontowany z częściowym zatarciem cech stylowych.
Mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczony, czterokondygnacyjny.
Fasada 5-osiowa, tynkowana do wysokości I piętra włącznie, i tu obecnie pozbawiona wystroju (po remoncie). W partii przyziemia zachowany tylko podział ramowy. Ponadto pozostały profilowane gzymsy nad przyziemiem i I piętrem. W partii II–III piętra elewacja licowana cegłą, z detalem architektonicznym wykonanym w tynku, pasowymi gzymsami podokiennymi i innymi łączącymi się z obramieniami okien. Fasada zwieńczona profilowanym gzymsem z nałożonymi nań dekoracyjnymi konsolami wspierającymi okap dachu. Facjata w połaci dachu ożywiona kanelowanymi pilastrami wspierającymi odcinek belkowania, flankowana wo-

lutami, zwieńczona półkolistym naczółkiem. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi, prostokątny, we wgłębnym obramieniu. Drzwi w stylu neorenesansu, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, ze stałym nadświetlem. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu i w partii I piętra bez obramień(wtórnie). Okna II piętra gładkich opaskach (wtórnie?). Pod oknami prostokątne płyciny współcześnie otynkowane. Na górne części tynkowych opasek okiennych nałożone bonie diamentowe i rustykowane. Powyżej profilowane gzymsy nadokienne oraz zaznaczone cegłą o innym odcieniu dekoracyjne łuki. Łuki ozdobione kluczami – boniami diamentowymi. Okna III piętra w tylko w tynkowych opaskach. Częściowo pozostała drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi profilowanymi ślemionami. W przyziemiu zachowana oryginalna, drewniana, dekorowana witryna sklepowa.
Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym i jednoosiową facjatą umieszczoną asymetrycznie.
Elewacja tylna bez dekoracji.
Sień w trakcie przednim (ze stopniami wyrównawczymi), z ceramiczną posadzką, nakryta stropem, zamknięta od strony wnętrza domu drewnianym, dwuskrzydłowym, przeszklonym wiatrołapem z dekoracją płycinową i nadświetlem. W ścianie części sieni w tylnym trakcie wejście na klatkę schodową założoną równolegle do tylnej elewacji budynku. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, częściowo z profilowaną poręczą mocowaną w ścianie i częściowo z tralkową balustradą (z profilowaną poręczą i słupkami). W oknach klatki schodowej relikty oryginalnego przeszklenia.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Ulica Stefana Okrzei

Holteistrasse – 1910 r., *Stefana Okrzei* – od 1946 r.

Zabudowa północnego odcinka ul. S. Okrzei do osi ul. M. Rataja (zwarta zabudowa kamienic czynszowych w pierzei wschodniej i wille zajmujące pierzeję zachodnią) powstawała mniej więcej od ok. 1895 r. do ok. 1910 r. Zabudowa willowa na południe od ulicy M. Rataja powstawała w latach 20. i 30. XX w. Przy ulicy S. Okrzei na całej długości zachowało się obustronne obsadzenie zielenią wysoką, w dużej mierze zachowały się chodniki z płyt granitowych i fragmentami (na wysokości założenia willowego nr 14 – chodnik z płytek betonowych. Nawierzchnia ulicy na południe od osi ul. M. Rataja brukowana.

- ul. S. Okrzei 1 (fot. 763)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm.
Mur., tynk. z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Narożna, usytuowana u zbiegu ul. S. Okrzei i W. Andersa. Podpiwniczona, V-kondygnacyjna, o ściętym narożu i bryle rozczłonkowanej ryzalitem w elewacji zach. Ostatnia kondygnacja budynku nadbudowana w okresie powojennym.
Elewacja zachodnia – fasada opracowana wspólnie z kamienicą nr 1a: 4-osiowa, z ryzalitem w skrajnej osi południowej. Przy ryzalicie, w 3 osi, w II-V kondygnacjach balkony. Otwór wejściowy w 4 osi, w ryzalicie – prostokątny, o nadprożu dekorowanym boniami w układzie klińcowym; stolarka drzwi wejściowych współczesna. Ścięte narożе 1-osiowe. Elewacja północna 4-osiowa; w obrębie 2-3 osi parteru balkon o ażurowej, kutej balustradzie, wybrzuszonej w części dolnej.
Elewacje opracowane analogicznie, artykułowane gzymsami międzykondygnacyjnymi. W gładką partię fryzu pod gzymsem wydzielającym przyziemie wkomponowane dekorowane klińcowymi boniami odcinkowe nadproża okien parteru. W obrębie II, III i IV kondygnacji osie artykułowane pasami lizenowymi, ponad którymi – od połowy wysokości okien II kondygnacji – pilastry o kompozytowych głowicach, na których wsparty wyładowany pas gzymsowy ponad III kondygnacją. W obrębie ryzalitu w IV kondygnacji, narożе zaakcentowane kanelowanym pilastrem z cekinem i guzem w zwieńczeniu, ponad którym wyładowany, profilowany gzyms. Okna I-III kondygnacji w tynkowych, uszakowych opaskach; okna w II kondygnacji z trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami. Pod oknem III kondygnacji w narożu budynku płycina z dekoracją figuralną o tematyce alegorycznej. W IV kondygnacji w obrębie ryzalitu okno z łukiem odciążającym dekorowanym boniami w układzie klińcowym. Stolarka wtórna.
Klatka schodowa współczesna, wbudowana po pożarze budynku w okresie powojennym.

Przed elewacjami niewielki ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:
— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:
Zalecany remont elewacji budynku.
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— tynkowy detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;

— kute elementy metalowe.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. S. Okrzei 1 a (fot. 764)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm.
Mur., tynk. z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Usytuowana we wschodniej pierzei ul. S. Okrzei. Podpiwniczona, V-kondygnacyjna w części pn., IV-kondygnacyjna w części pd. Ostatnia kondygnacja w obrębie ryzalitu nadbudowana w okresie powojennym.
Elewacja zachodnia – fasada opracowana wspólnie z kamienicą nr 1: 5-osiowa, z ryzalitem w obrębie 1-3 osi. Przy ryzalicie, w 4 osi, w II-V kondygnacjach balkony (w II-IV kondygnacji osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, o ażurowych kutych balustradach; w V kondygnacji konstrukcja balkonu współczesna). Otwór wejściowy w 1 osi, zamknięty spłaszczonym łukiem odcinkowym, o nadprożu dekorowanym boniami w układzie klińcowym; drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, z przeszklonym, dwudzielnym nadświetlem. Elewacja artykułowana gzymsem międzykondygnacyjnym ponad przyziemiem oraz podokiennym w IV kondygnacji. W gładką partię fryzu poniżej gzymsu wydzielającego przyziemie wkomponowane, dekorowane klińcowymi boniami, odcinkowe nadproża okien parteru. W obrębie II i III kondygnacji osie artykułowane pasami lizenowymi, ponad którymi – od połowy wysokości okien II kondygnacji – pilastry o kompozytowych głowicach, na których wsparty gzyms podokienny w IV kondygnacji. W poziomie IV kondygnacji artykulacja w postaci kanelowanych pilastrów z cekinami i guzami w zwieńczeniu, ponad którymi wyładowany, profilowany gzyms. Okna I-III kondygnacji w tynkowych, uszakowych opaskach. W IV kondygnacji okna z łukami odciążającymi, dekorowanymi boniami w układzie klińcowym. Częściowo zachowana oryginalna stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody wachlarzowe z podestami, z drewnianą balustradą.
Elewacja tylna wschodnia z wysuniętym skrzydłem oficynowym bez dekoracji.

Przed elewacją niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:
— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:
Zalecany remont elewacji i klatki schodowej.
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— tynkowy detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;
— klatka schodowa.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. S. Okrzei 2 (fot. 765)

Kamienica czynszowa, ok. 1895 r., historyzm z elementami neorenesansu północnego i neogotyku.
Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Usytuowana we wschodniej pierzei ul. S. Okrzei. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna. Ponad fasadą połać dachu łamanego z pokryciem ceramicznym z rozbudowaną w formie szczytu facjatą.
Elewacja zachodnia – fasada 7-osiowa, z ryzalitem pozornym w dwóch skrajnych osiach pd.; ponad pseudoryzalitem facjata. W 1 osi okna większe, z trójdzielną stolarką. W 2 osi, w przyziemiu, taras z murowaną, balaskową balustradą, w II-IV kondygnacji balkony wsparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach (w II kondygnacji z motywem uskrzydlonych główek), o ażurowych, kutych balustradach. Wejście główne do budynku w 4 osi. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty boniami w układzie klińcowym; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach przeszklonych i przesłoniętych kutymi kratami; nadświetle trójpodziałowe. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic; lico fasady w przyziemiu dekorowane pasami gładkich boni, powyżej w wątku ceglanym. Artykułowana profilowanymi gzymsami cokołowym i ponad parterem oraz tynkowymi pasami gzymsów podokiennych w wyższych kondygnacjach; gzyms koronujący wyładowany, z pasem ornamentu ząbkowego, wsparty na wolutowych konsolach. Facjata w obramieniu architektonicznym, 2-osiowa, I-kondygnacyjna, ujęta spływami wolutowymi i flankowana kulami ustawionymi na postumentach; naczółek rozbudowany, zwieńczony elementem półokrągłym, flankowany również motywem kul. Okna parteru zamknięte odcinkowo, w obramieniach analogicznych jak otwór wejścia głównego; powyżej otwory prostokątne, w tynkowych, płaskich opaskach z przewiązkami. W II kondygnacji obramienia aedikulowe, z płycinami podokiennymi (w płycinach okien ryzalitu pozornego dekoracja maswerkowa) oraz wspartymi na wolutowych konsolkach trójkątnymi, wyłamanymi w narożach, naczółkami flankowanymi motywami kul. W III kondygnacji okna z naczółkami półokrągłymi, jedynie w 1 osi szersze okno z naczółkiem segmentowym. W IV kondygnacji opaski spięte kluczami. Częściowo zachowana oryginalna stolarka okienna ze stałymi, profilowanymi ślemionami oraz dekoracją na słupkach.
Elewacja tylna wschodnia 8-osiowa, rozczłonkowana balkonami, ryzalitem klatki schodowej (zachowana oryginalna stolarka z przeszkleniami) oraz wysuniętym skrzydłem oficynowym, bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą zakończoną ozdobnym słupkiem. Zachowane drewniane, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone drzwi ze stałym nadświetlem, oddzielające sień od klatki schodowej. W sieni zachowana oryginalna, wielobarwna posadzka ceramiczna.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony współczesną podmurówką ogrodzenia.

Stan zachowania:
— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;
— klatka schodowa; posadzka w sieni.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. S. Okrzei 3 (fot. 766)

Kamienica czynszowa, ok. 1895 r., historyzm z elementami neorenesansu północnego.
Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym, z wyrobionym w tynku i ceglanym detalem architektonicznym. Usytuowana we wschodniej pierzei ul. S. Okrzei. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna. Ponad fasadą połać dachu łamanego z pokryciem ceramicznym z rozbudowaną w formie szczytu facjatą oraz współczesną lukarną.
Elewacja zachodnia – fasada 5-osiowa, z ryzalitem pozornym w dwóch skrajnych osiach pd.; ponad pseudoryzalitem facjata. W 1 osi okna większe, z trójdzielną stolarką. W obrębie 2 i 3 osi, w przyziemiu, taras z murowaną, balaskową balustradą, w II-IV kondygnacji balkony wsparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach (w II kondygnacji z motywem uskrzydlonych główek), o ażurowych, kutych balustradach. Wejście główne do budynku w 1 osi. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym ujęty boniami w układzie klińcowym; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetlem, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach przeszklonych i przesłoniętych kutymi kratami. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic; lico fasady w przyziemiu dekorowane pasami gładkich boni, powyżej w wątku ceglanym. Artykułowana profilowanymi gzymsami ponad cokołem i ponad parterem, tynkowymi pasami gzymsów pod- i nadokiennych w wyższych kondygnacjach; gzyms koronujący wyładowany, z pasem ornamentu ząbkowego, wsparty na wolutowych konsolach w obrębie ryzalitu pozornego oraz na rautowych wspornikach. Facjata w obramieniu architektonicznym, 2-osiowa, 1-kondygnacyjna ujęta spływami wolutowymi i flankowana kulami ustawionymi na postumentach; naczółek rozbudowany, zwieńczony elementem o wykroju oślego grzbietu, przeciętym trójkątną służką, flankowany również motywem kul; w polu naczółka ślepy okulus w opasce z przewiązkami. Okna parteru zamknięte łukiem pełnym, w obramieniach analogicznych jak otwór wejścia głównego; powyżej otwory prostokątne, w tynkowych płaskich opaskach z przewiązkami; okna 4 i 5 osi ujęte wspólnymi obramieniami. W II kondygnacji obramienia aedikulowe, z płycinami podokiennymi z balaskami oraz wspartymi na wolutowych konsolkach trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami, dodatkowo flankowanymi motywami kul. W III kondygnacji okna z naczółkami segmentowymi, wyznaczonymi przez ceglane, dwubarwne, klińcowo opracowane łuki odciążające; w polach naczółków tynkowa dekoracja roślinna i kwiatowa. W IV kondygnacji nadokienniki z powtórzonym motywem dwubarwnych łuków odciążających z klińcami. Częściowo zachowana oryginalna stolarka okienna ze stałymi, profilowanymi ślemionami oraz dekoracją na słupkach.
Elewacja tylna wschodnia 4-osiowa, rozczłonkowana ryzalitem klatki schodowej (zachowana oryginalna stolarka) oraz wysuniętym, 2-osiowym skrzydłem oficynowym, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą zakończoną ozdobnym słupkiem. Zachowane drewniane, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone drzwi ze stałym nadświetlem, oddzielające sień od klatki schodowej. Sień nakryta sufitem z fasetą; dekoracja sztukatorska w postaci ramy i motywu centralnego z motywami kartuszy; na ścianach sztukateryjne ramy. W sieni zachowana oryginalna, wielobarwna posadzka ceramiczna.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony współczesnym ogrodzeniem drewnianym na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;
— klatka schodowa;
— sztukaterie oraz posadzka w sieni.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. S. Okrzei 4 (fot. 767)

Kamienica czynszowa, ok. 1895 r., historyzm z elementami neorenesansu północnego.
Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Usytuowana we wschodniej pierzei ul. S. Okrzei. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna. Ponad fasadą połać dachu łamanego z pokryciem ceramicznym z facjatami.
Elewacja zachodnia – fasada 7-osiowa, zakomponowana symetrycznie; w skrajnych osiach okna większe, z trójdzielną stolarką. W 2 i 6 osi, w przyziemiu, tarasy z murowanymi, ażurowymi balustradami (z motywem kół z przewiązkami), w II-IV kondygnacji wsparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach. Wejście główne do budynku w 4 osi, na osi symetrii elewacji. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty boniami w układzie klińcowym; drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetlem, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach przeszklonych i przesłoniętych kutymi kratami. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic; lico fasady w przyziemiu dekorowane pasami gładkich boni, powyżej w wątku ceglanym. Artykułowana profilowanymi gzymsami ponad cokołem i ponad parterem, tynkowymi pasami gzymsów w wyższych kondygnacjach; gzyms koronujący wyładowany, wsparty na wolutowych konsolach, pomiędzy którymi – w partii fryzu – pasowa dekoracja roślinna. Na osi symetrii fasady facjata w obramieniu architektonicznym, 2-osiowa, I-kondygnacyjna ujęta pilastrami, z trójkątnym frontonem flankowanym motywami kul, w którego polu okulus, ze zwieńczeniem o formie wyniesionego trójkątnego naczółka. Ponad 2 i 6 osią facjaty zamknięte trójkątnymi

naczółkami Pomiędzy facjatami wbudowane ścianki z oknami adaptowanej na mieszkania partii poddasza. Okna parteru zamknięte łukiem odcinkowym, w obramieniach analogicznych jak otwór wejścia głównego; powyżej otwory prostokątne, w tynkowych płaskich opaskach z przewiązkami. W II kondygnacji obramienia aedikulowe, z płycinami podokiennymi z motywami kartuszy oraz półokrągłymi, wyłamanymi w narożach naczółkami z konchowym motywem muszlowym; w nadprożach okien pasy ornamentu ząbkowego. W III kondygnacji okna z wyłamanymi w narożach trójkątnymi naczółkami; w nadprożach również pasy ornamentu ząbkowego. Okna w IV kondygnacji zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu. Częściowo zachowana oryginalna stolarka okienna ze stałymi, profilowanymi ślemionami oraz dekoracją na słupkach.
Elewacja tylna – wschodnia 6-osiowa, rozczłonkowana ryzalitem klatki schodowej (zachowana oryginalna stolarka okienna oraz częściowo przeszklenia) oraz wysuniętym skrzydłem oficynowym, bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą zakończoną ozdobnym słupkiem. Zachowane nadświetle drzwi oddzielających sień od klatki schodowej. Sień nakryta sufitem z fasetą, z sztukatorską dekoracją ramową. W sieni zachowana oryginalna, wielobarwna posadzka ceramiczna.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;
— klatka schodowa;
— sztukaterie oraz posadzka w sieni.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. S. Okrzei 5 (fot. 768)

Kamienica czynszowa, ok. 1905 r., historyzm z elementami secesji.
Mur., tynk. z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Usytuowana we wschodniej pierzei ul. S. Okrzei. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna. Ponad fasadą połać dachu łamanego z pokryciem ceramicznym, z rozbudowaną w formie szczytu facjatą.
Elewacja zachodnia – fasada 6-osiowa, z ryzalitem pozornym w dwóch skrajnych osiach pn.; ponad pseudoryzalitem facjata. Wejście główne do budynku w 4 osi. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty boniami w układzie klińcowym; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, bogato dekorowane, o górnych płycinach przeszklonych, w for-

mie aedikul; nadświetle dwudzielne. Ponad wejściem balkony – w II kondygnacji wsparty na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, z murowaną, pełną balustradą, w III-IV kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic; lico fasady w przyziemiu dekorowane pasami gładkich boni, powyżej gładko tynkowane. Fasada artykułowana profilowanymi gzymsami ponad cokołem i ponad parterem oraz gzymsami podokiennymi w wyższych kondygnacjach; gzyms koronujący profilowany, wyładowany, z pasem ornamentu kwiatowego. Okna parteru prostokątne, w obramieniach analogicznych jak otwór wejścia głównego; powyżej otwory prostokątne, w II i III kondygnacji w tynkowych profilowanych opaskach z przewiązkami; okna 1 i 2 osi w II i III kondygnacji ujęte wspólnymi obramieniami. W II kondygnacji obramienia aedikulowe z płycinami podokiennymi zdobionymi motywami kartuszy i kwiatami; w 1 i 2 osi okna połączone naczółkiem segmentowym, wyłamanym w narożach, w którego polu dekoracja z motywami kwiatów i owoców; w pozostałych osiach okna z naczółkami trójkątnymi, również wyłamanymi w narożach. W III kondygnacji, w 1 i 2 osi, okna z naczółkiem utworzonym przez dwa odcinki wolutowo wygiętego, profilowanego gzymsu (w polu naczółka motywy roślinne); w pozostałych oknach naczółki o wykroju wklęsło-wypukłym, dekorowane kartuszami. Facjata w obramieniu architektonicznym, I-kondygnacyjna, 2-osiowa, ujęta spływami wolutowymi, zwieńczona naczółkiem o wykroju wklęsło-wypukłym (dzwonowatym), wspartym na uproszczonych pilastrach ustawionych na wysokich cokołach; dwa zamknięte półkoliście otwory okienne w płytkiej wnęce spiętej kluczem, z motywami kwiatowymi w nadłuczu na osi. Częściowo zachowana oryginalna stolarka okienna ze stałymi, profilowanymi ślemionami oraz dekoracją na słupkach.
Elewacja tylna wschodnia bez dekoracji, 4-osiowa, rozczłonkowana ryzalitem klatki schodowej (zachowana oryginalna stolarka okien) oraz wysuniętym, 2-osiowym skrzydłem oficynowym; pomiędzy korpusem a skrzydłem oficynowym we wszystkich kondygnacjach balkony.
Klatka schodowa współczesna. W sieni zachowana oryginalna, wielobarwna posadzka ceramiczna.

Przed fasadą niewielki ogródek otoczony kutym ogrodzeniem o formach historyzujących na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;
— posadzka w sieni.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. S. Okrzei 6 (fot. 769)

Kamienica czynszowa, ok. 1910 r., secesja.
Mur., tynk. z wyrobionym w tynku i ceglanym detalem architektonicznym. Usytuowana we wschodniej pierzei ul. S. Okrzei. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna. Ponad fasadą połać dachu łamanego z pokryciem ceramicznym z rozbudowaną w formie szczytu facjatą.
Elewacja zachodnia – fasada 6-osiowa, z ryzalitem w 3 i 4 osi oraz uskokiem i cofniętą skrajną pd. osią wejścia głównego. Ryzalit w przyziemiu 2-osiowy, w II i III kondygnacji z osią potrójnych okien, zakończony tarasem o kutej, metalowej, ażurowej balustradzie. Naroża ryzalitu wklęsłe, artykułowane dodatkowo pasami lizenowymi, Ponad ryzalitem, w IV kondygnacji, ryzalit pozorny o narożach zaakcentowanych zdwojonymi pilastrami o gładkich trzonach i kompozytowych kapitelach. Ponad ryzalitem pozornym I-kondygnacyjna, 2-osiowa facjata w architektonicznym obramieniu, ujęta spływami wolutowymi, zwieńczona naczółkiem o wykroju wklęsło-wypukłym, wspartym na uproszczonych pilastrach, flankowana kulami ustawionymi na postumentach. Przy ryzalicie, w 5 osi, w II i III kondygnacji osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach. Wejście główne w 6 osi; otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym; drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetlem, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach przeszklonych i przesłoniętych kutymi kratami, ślemię wyprofilowane, wklęsło-wypukłe, nadświetle trójdzielne. Elewacja na tynkowanym cokole, w którym okna piwnic; gładko tynkowana. Artykułowana profilowanymi gzymsami cokołowym oraz ponad parterem i III kondygnacją; gzyms koronujący gierowany, ponad pseudoryzalitem wyłamany łukiem nadwieszonym. Otwory okienne i porte-fenêtre prostokątne, w parterze oraz w III i IV kondygnacji pozbawione obramień. W II kondygnacji ponad oknami odcinki wyłamanego gzymsu o linii wklęsło-wypukłej; w ryzalicie okna dodatkowo z prostymi płycinami podokiennymi. Stolarka wtórna; w przyziemiu o układzie szprosów nie nawiązującym do form historycznych.
Elewacja tylna wschodnia 4-osiowa, rozczłonkowana ryzalitem klatki schodowej oraz wysuniętym, 2-osiowym skrzydłem oficynowym, bez dekoracji.
Klatka schodowa z duszą do wysokości II kondygnacji w trakcie tylnym. Wejście na klatkę schodową zabiegowymi schodami usytuowanymi po pn. stronie przechodniej sieni. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, tralkową balustradą.

Przed fasadą niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:
— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:
Zalecany remont elewacji wraz z wymianą stolarki w oknach parteru.
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— kute elementy metalowe;
— klatka schodowa.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. S. Okrzei 7 (fot. 770)

Kamienica czynszowa, ok. 1910 r., secesja.
Mur., tynk. z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Usytuowana we wschodniej pierzei ul. S. Okrzei. Podpiwniczona, II- i III-kondygnacyjna. Ponad fasadą połać dachu łamanego z pokryciem ceramicznym i z facjatą nad niższą częścią budynku.
Elewacja zachodnia – fasada 4-osiowa. Wejście główne w 1 osi; otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty uskokowo ściętymi ościeżami i nadprożem oraz ramą portalu zamkniętą gzymsem o wykroju łuku nadwieszonego o niskiej strzałce. Drzwi wejściowe współczesne; zachowana oryginalna krata przesłaniająca nadświetle. Ponad otworem wejściowym dwa prostokątne okienka pełniące funkcję stałego nadświetla, ujęte w zamknięte dwubocznie uproszczone obramienie. W 1 i 2 osi, w II i III kondygnacji pseudowykusz, w którym otwory okienne we wspólnym, kratownicowym obramieniu utworzonym przez gzymsy podokienne i uproszczone pilastry, na których wsparty wieńczący całość trójkątny naczółek. Stolarka współczesna o układzie szprosów nie nawiązującym do form historycznych.
Elewacja tylna wschodnia III-kondygnacyjna, 3-osiowa, rozczłonkowana ryzalitem oraz balkonami o współczesnych formach w 1 osi, bez dekoracji.
Klatka schodowa w trakcie tylnym, z duszą, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, zabiegowe z podestami, z drewnianą, tralkową balustradą zakończoną ozdobnym słupkiem. Zachowane drewniane, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone drzwi ze stałym nadświetlem, oddzielające sień od klatki schodowej. W sieni zachowana oryginalna, wielobarwna posadzka ceramiczna.

Przed fasadą niewielki ogródek bez ogrodzenia.

Stan zachowania:
— Średni. Skuty architektoniczny detal fasady.

Zalecenia konserwatorskie:
Zalecany remont elewacji wraz z wymianą stolarki.
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów;
— posadzka ceramiczna w sieni;
— klatka schodowa.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. S. Okrzei 8 (fot. 771)

Kamienica czynszowa, ok. 1910 r., secesja.
Mur., tynk. z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Usytuowana we wschodniej pierzei ul. S. Okrzei. Wysoko podpiwniczona, II-kondygnacyjna z dodatkową, mieszkalną kondygnacją w poddaszu. Nakryta dachem wielospadowym i naczółkowym w połaci zach., z pokryciem ceramicznym.

Elewacja zachodnia – fasada 2-osiowa. W osi pn. potrójne otwory okienne (w przyziemiu zamknięcia otworów okiennych tworzą zarys łuku odcinkowego); w osi pd. ryzalit – II-kondygnacyjny i 3-osiowy, wysunięty trójbocznie i nakryty ceramicznym dachem trójspadowym. W wydzielonym profilowanym gzymsem wieńczącym elewację, szczycie 4 otwory okienne.
Elewacja pd. rozczłonkowana 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej w środkowej części elewacji. W ścianie zach. ryzalitu wejście do budynku poprzedzone biegiem zewnętrznych schodów z współczesną balustradą. Otwór wejściowy prostokątny, stolarka drzwi wejściowych wtórna.
Elewacja wsch. 3-osiowa. W obrębie 1-2 osi, w II kondygnacji przeszklona weranda w konstrukcji drewnianej. Częściowo zachowana oryginalna stolarka okienna z zdrobnionym podziałem szczeblinowym w nadślemieniu.
Klatka schodowa bez wystroju.

Przed fasadą niewielki ogródek.

Stan zachowania:
— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:
Zalecany remont elewacji wraz z wymianą stolarki drzwi wejściowych.
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

- ul. S. Okrzei 9 (fot. 772)

(WEZ, 1994 r.)
Willa, obecnie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Legnicy, wzn. ok. 1905-10 r., secesja z elementami stylu regionalnego.
Willa wzniesiona na zadrzewionej działce, zwrócona elewacją wschodnią do ul. S. Okrzei. Mur., tynk., II-kondygnacyjna z wysoką kondygnacją sutereny w obrębie ceglanego cokołu oraz mieszkalną kondygnacją poddasza, otoczona kanałem fosy, o mocno rozczłonkowanej bryle, nakryta ponad korpusem dachami naczółkowymi z pokryciem ceramicznym.
Elewacja główna – wschodnia 5-osiowa, zróżnicowana przestrzennie. Korpus II-kondygnacyjny, z II kondygnacją i szczytem w konstrukcji ryglowej. W obrębie 3-4 osi II-kondygnacyjny, 2-osiowy ryzalit, zwieńczony 2-osiowym szczytem w konstrukcji ryglowej, nakryty dachem dwuspadowym. W obrębie ryzalitu niższy, I-kondygnacyjny, półcylindryczny, 5-osiowy, ryzalit, zakończony tarasem o szczeblinowej balustradzie. W narożniku pd.-wsch. aneks (murowana weranda) nakryty dachem pulpitowym, z oknami zamkniętymi łukiem koszowym (od wsch. dwa okna, od pd. jedno). Ponad aneksem, wielokątna facjatka w konstrukcji ryglowej, nakryta dachem wielospadowym.
Elewacja południowa 5-osiowa, w obrębie 1-2 osi 3-osiowy, I-kondygnacyjny ryzalit, ponad którym drewniana weranda.

Elewacja zachodnia I-kondygnacyjna, 3-osiowa, z półokrągłym tarasem o murowanej, pełnej balustradzie. W dolnej połaci dachu 2-osiowa facjatka.
Elewacja północna 8-osiowa, z II-kondygnacyjnym ryzalitem w 1 osi, zakończonym szczytem odeskowanym i nakrytym dachem dwuspadowym. Pozostała część elewacji przesłonięta parterowym aneksem, zakończonym od zach. tarasem z drewnianą, szczeblinową balustradą. Przy ryzalicie, w 2 osi główne wejście do budynku, poprzedzone 2-biegowymi, granitowymi schodami ograniczonymi niskim murkiem, na którego zakończeniach granitowe kule. W ścianie korpusu trójdzielne okno klatki schodowej z witrażowym przeszkleniem. Pionowa ścianka dolnej kondygnacji poddasza opierzona dachówką. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna oraz witrażowe przeszklenia.
Bogaty wystrój i wyposażenie wnętrza.

Parcela otoczona współczesnym ogrodzeniem na podmurówce.

Stan zachowania:
— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Wskazane dokończenie remontu budynku.
Do zachowania:
— historyczne granice parceli, zieleń i elementy zagospodarowania działki;
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— tynkowy i drewniany detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka, witrażowe przeszklenia;
— elementy kute.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. S. Okrzei 10 (fot. 773)

(WEZ, 1993 r.)
Willa, obecnie Centrum Profilaktyczne Diagnostyczno-Lecznicze Fundacji Na Rzecz Dzieci Zagłębia Miedziowego w Legnicy, wzn. ok. 1910 r., secesja z elementami stylu regionalnego.
Willa wzniesiona na zadrzewionej działce, zwrócona elewacją wschodnią do ul. S. Okrzei. Mur., tynk., II-kondygnacyjna z wysoką kondygnacją sutereny, otoczona kanałem fosy, nakryta ponad korpusem oraz ryzalitami dachami naczółkowymi z pokryciem ceramicznym. Elewacje opracowane analogicznie: na wysokim, ceglanym cokole, w którym okna sutereny, naroża korpusu i ryzalitów artykułowane tynkowymi boniami, szczyty w konstrukcji ryglowej.
Elewacja wschodnia 3-osiowa, rozczłonkowana ryzalitem w 2 osi. Ryzalit II-kondygnacyjny, w przyziemiu ryzalitu okno czterodzielne; II kondygnację ryzalitu wypełnia drewniana, ciesielska, bogato zdobiona trójarkadowa konstrukcja, w szczycie – okno osadzone w konstrukcji ryglowej. Ryzalit nakryty dachem naczółkowym z okapem, wspartym na konstrukcji ciesielskiej z krążyn i krokształtnów.
Elewacja południowa 3-osiowa z ryzalitem w 2-3 osi, nakrytym dachem dwuspadowym. Szczyty korpusu oraz ryzalitu w konstrukcji ryglowej.

Elewacja zachodnia 3-osiowa o nieregularnie rozmieszczonych osiach; z parterowym aneksem w 2 osi.
Elewacja północna 3-osiowa z dekoracyjnie opracowanym szczytem w konstrukcji ryglowej. W obrębie 2-3 osi II-kondygnacyjny ryzalit pozorny zamknięty dwuspadowym, ceramicznym daszkiem. Na ryzalit nałożony kolejny, 1-osiowy, mieszczący w przyziemiu wejście do budynku, również nakryty daszkiem dwuspadowym. Otwór wejścia zamknięty łukiem pełnym, drzwi wejściowe 3-skrzydłowe o stałych skrzydłach bocznych, ramowo-płycinowe; nadświetle oddzielone listwą o wykroju łuku nadwieszonego, dwudzielne. Wejście przesłonięte drewnianą konstrukcją daszka naczółkowego z pokryciem ceramicznym, wspartym na drewnianych, łukowatych wspornikach. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi stałymi ślemionami oraz z dekoracją na słupkach.
Wnętrza adaptowane do współczesnych funkcji.

Parcela otoczona żelaznym, kutym ogrodzeniem o formach secesyjnych na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:
Wskazane dokończenie remontu budynku.
Do zachowania:
— historyczne granice parceli, zieleń i elementy zagospodarowania działki;
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— tynkowy i drewniany detal architektoniczny elewacji;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. S. Okrzei 13-14 (fot. 774)

(WEZ, 1994 r. – karta ewidencyjna założona dla budynku nr 14.)
Willa dwurodzinna, wzn. ok. 1907 r., secesja z elementami stylów historycznych.
Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, elewacją wschodnią zwrócona w stronę ul. S. Okrzei. Z dodatkową kondygnacją sutereny, otoczona kanałem fosy, II-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitami, kryta dachem trójspadowym o pokryciu ceramicznym.
Elewacja wschodnia – fasada 7-osiowa, rozczłonkowana dwoma ryzalitami umieszczonymi na skraju elewacji. Ryzality II-kondygnacyjne, 3-osiowe, wysunięte trójbocznie i nakryte dachami trójspadowymi. Ponad ryzalitami II-kondygnacyjne, 2-osiowe szczyty zamknięte trójlistnie.
Elewacje południowa i północna 2-osiowe, z wejściami w osiach zach., poprzedzonymi biegami zewnętrznych schodów z kutą balustradą. Wejścia osłonięte daszkami pulpitowymi osadzonymi na kutych, ozdobnych wspornikach. Otwory wejściowe zamknięte łukiem pełnym, w profilowanej opasce spiętej kluczem; drzwi wejściowe ramowo-płycinowe z nadświetlem o promienistym układzie szprosów.

Elewacja tylna – zachodnia 8-osiowa z wysuniętym skrzydłem oficynowym na osi symetrii; bez dekoracji.
Elewacje opracowane analogicznie: na cokole; artykułowane obiegającymi budynek gzymsami cokołowym oraz międzykondygnacyjnym; gzyms koronujący profilowany. Okna piwnic zamknięte odcinkowo z nadprożami dekorowanymi klińcami. Okna I i II kondygnacji oraz szczytów w płaskich opaskach uszakowych. W I kondygnacji fasady opaski dekorowane klińcami na osi; w II kondygnacji ryzalitów obramienia okienne z płycinami podokiennymi wypełnionymi wicią roślinną z maszkaronem pośrodku. Stolarka okienna drewniana, z dekoracją na słupkach i stałymi profilowanymi ślemionami.

Parcela od strony ul. S. Okrzei ograniczona oryginalnym, kutym ogrodzeniem o formach historyzujących na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:
Zalecany remont elewacji budynku.
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— elementy kute.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- ul. S. Okrzei 14 (fot. 775-777)

Nr rej. 990/L z dn. 21.10.1993 r. oraz WKZ-5340/1655/96 z dnia 03.09.1996 r.
(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 634/51, obręb Tarninów)
(WEZ, 1993 r.)
Willa, obecnie hotel i restauracja „*Rezydencja*", wzn. 1925-26 r., modernizm. Willa wzniesiona dla Friedricha Teicherta, fabrykanta legnickiego, według projektu arch. Hesse.
Willa wzniesiona na rozległej działce o zagospodarowaniu parkowym, zwrócona elewacją boczną – wschodnią do ul. S. Okrzei. Mur., tynk., założona na rzucie zbliżonym do litery „L". połączona z budynkiem stróżówki; II-kondygnacyjna, nakryta dachem czterospadowym o pokryciu ceramicznym. Elewacje na niskim ceglanym cokole, gładko tynkowane, zamknięte profilowanym gzymsem wieńczącym.
Elewacja główna – południowa 9-osiowa, ujęta w narożach pasami boni, z wysuniętym przed lico, na osi symetrii, trójarkadowym podcieniem, wyniesionym powyżej gzymsu wieńczącego. Filary podcienia prostopadłościenne, bez bazy, arkady spięte klińcem, w podłuczu wypełnione ażurową, kutą ozdobną kratą. Ściana arkadowa spięta z korpusem stalowymi ściągami. Boczne ściany podcienia otwarte dwiema wąskimi arkadami. W obrębie podcienia, w I kondygnacji ściany korpusu dwa wejścia do budynku i pośrodku półokrągła blenda, w II kondygnacji trzy porte-fenêtre z wyoblonymi balkonami o uskokowej podstawie i o ażurowych,

kutych balustradach wybrzuszonych w części dolnej. Przy portyku, w obrębie 2-3 oraz 7-8 osi I-kondygnacyjne aneksy, zamknięte tarasami o ażurowych kutych balustradach. W połaci dachu symetrycznie dwie facjatki i dwa okna powiekowe.
Elewacja zachodnia dwudzielna: ściana korpusu 4-osiowa z wysuniętym, I-kondygnacyjnym, wysuniętym trójbocznie, 3-osiowym aneksem zamkniętym tarasem; ściana skrzydła zach. 3-osiowa, wzdłuż której kanał fosy. W połaci dachu facjata.
Elewacja wschodnia 4-osiowa, z II-kondygnacyjnym, trójbocznie wysuniętym 3-osiowym ryzalitem w 1 osi; w połaci dachu facjata.
Elewacja pn. korpusu 4-osiowa, w połaci dachu 4 facjatki.
Elewacja wsch. skrzydła zachodniego 4-osiowa, w 1 osi z parterowym aneksem zakończonym kutą balustradą (w balustradę wkomponowany monogram „*J*" i data „*1926*". Elewacja w pozostałej części przesłonięta parterowym podcieniem, wspartym na 3 prostopadłościennych filarach, nakrytym jednospadowym ceramicznym daszkiem. W połaci dachu 2 facjatki.
Zachowany oryginalny bogaty wystrój i wyposażenie wnętrza willi.

Stróżówka założona na rzucie prostokąta, I-kondygnacyjna, nakryta dachem mansardowym; w elewacji wschodniej ryzalit wejścia, zamknięty szczytem o wykroju wklęsło-wypukłym.
Pomiędzy skrzydłem zachodnim willi a budynkiem stróżówki łącznik bramny, nakryty dachem mansardowym. Arkady bramne zamknięte łukiem koszowym z klińcem.

Parcela o zagospodarowaniu parkowym, od strony ul. S. Okrzei na podwórze prowadzi murowany podjazd. Przed elewacją południową fontanna. Posesja ogrodzona kutym ogrodzeniem z murowanymi filarami bramy i furtki.

Stan zachowania:
— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— historyczne granice parceli, fragmenty oryginalnego ogrodzenia oraz zieleń i elementy zagospodarowania działki;
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— tynkowy detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka i przeszklenia witrażowe;
— elementy kute;
— wnętrza.
Ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

- ul. S. Okrzei 16 (fot. 778)

Nr rej. 978/L z dn. 29.12.1993 r.
(obiekt wpisany do rejestru zabytków wraz z otoczeniem)
Decyzja wymaga zmiany polegającej na uaktualnieniu danych adresowych wraz z oznaczeniem ewidencji gruntów – jest: ul. S. Okrzei 37, dawniej Holteistrasse 8c, powinno być: ul. S. Okrzei 16

(WEZ, 1993 r.)
Willa, obecnie Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, oddział w Legnicy, wzn. ok. 1910 r., neobarok.
Willa wzniesiona na rozległej działce o zagospodarowaniu parkowym, u zbiegu ul. S. Okrzei i Św. M. Kolbe, zwrócona elewacją główną – wschodnią do ul. S. Okrzei. Mur., tynk., II-kondygnacyjna z dodatkową kondygnacją sutereny, otoczona kanałem fosy, nakryta dachem mansardowym o pokryciu ceramicznym. Willa o rozczłonkowanej bryle. Elewacje na niskim ceglanym cokole, gładko tynkowane, zamknięte profilowanym gzymsem wieńczącym. Naroża korpusu budynku oraz ryzalitów zaakcentowane pasami lizenowymi.
Elewacja główna – wschodnia 5-osiowa, z II-kondygnacyjnym narożnym ryzalitem w pd. części elewacji. Ryzalit 2-osiowy, zwieńczony 2-osiowym, II-kondygnacyjnym szczytem, nakrytym dachem mansardowym; w szczycie okna z wspólnym gzymsem podokiennym, z podwieszonymi draperiami oraz powyżej owalne okienko dekorowane ramą spiętą wolutami z zawieszoną girlandą. W środkowej osi 1-osiowy i II-kondygnacyjny ryzalit nakryty wielobocznym daszkiem o falistej linii spływów, mieszczący wejście do budynku przesłonięte trójspadowym daszkiem osadzonym na dekoracyjnych, ażurowych wspornikach. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ościeża o sfazowanych narożach; drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe o górnych, ośmiobocznych płycinach przeszklonych; nadświetle przesłonięte kratą o motywie połowy rozety (gwiazdy?) z wicią roślinną. Okna parteru przesłonięte kutymi kratami, wybrzuszonymi w części dolnej, z motywem roślinnym. W połaci dachu 2-osiowa drewniana facjatka oraz w górnej połaci okna powiekowe.
Elewacja południowa 4-osiowa z I-kondygnacyjnym ryzalitem, nakrytym daszkiem trójspadowym, zamkniętym szczytem o linii falistej; w ryzalicie parzyste otwory okienne, ujęte wspólną opaską, ponad którymi motyw trzech siedzących na książkach sów. W 4 osi, w II kondygnacji, trójbocznie wysunięty, 3-osiowy wykusz nakryty blaszanym, trójspadowym daszkiem. W połaci dachu 2-osiowa facjata oraz dwa okna powiekowe. Okna parteru przesłonięte kratą.
Elewacja zachodnia zróżnicowana przestrzennie, uskokowa. W 1 osi II kondygnacyjny ryzalit narożny, z szczytem nakrytym trójbocznym daszkiem. W przyziemiu ryzalitu jedno okno przesłonięte kratą, w II kondygnacji okno podwójne, w szczycie okno zamknięte półokrągło z motywem podwieszonej draperii. W środkowej partii elewacji w przyziemiu porte-fenêtre oraz po bokach 2 okna; wychodzące na wysunięty wielobocznie taras o prostej, metalowej balustradzie i murowanych słupkach; granitowe schody na taras jednobiegowe, rozszerzające się w dolnej części. W połaci dachu drewniana facjata. W pd. części elewacji II-kondygnacyjna, 2-osiowa weranda oraz w połaci dachu okno powiekowe.
Elewacja północna 7-osiowa o nieregularnie rozmieszczonych osiach okiennych; z 3-osiowym ryzalitem w 3-5 osi, zamknięty szczytem o wykroju falistym. W połaci dachu facjatka i powieka.
Zachowany oryginalny bogaty wystrój i wyposażenie wnętrza willi.

Parcela o zagospodarowaniu parkowym, od strony ul. S. Okrzei murowana brama wejściowa, dostępna trzema granitowymi schodkami, ograniczonymi falistymi murkami po bokach; ogrodzenie kute współczesne na podmurówce.

Stan zachowania:
— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:

— historyczne granice parceli, fragmenty oryginalnego ogrodzenia oraz zieleń i elementy zagospodarowania działki;
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
— tynkowy detal architektoniczny elewacji;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i przeszklenia witrażowe;
— oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
— elementy kute;
— wnętrza.
Ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

- ul. S. Okrzei 17-19 (fot. 779)

Nr rej. 1011/L z dn. 29.12.1993 r. oraz WKZ-5340/996/95 z dn. 20.04.1995 (dla posesji S. Okrzei 17) i WKZ-5340/997/95 z dnia 20.04.1995 r. (dla posesji S. Okrzei 19)
(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 634/79, obręb Tarninów – posesja S. Okrzei 17 oraz 634/80, obręb Tarninów – posesja S. Okrzei 19)
(WEZ, 1993 r.)
Willa dwurodzinna, wzn. ok. 1910 r., *art deco*.
Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana na działce o zagospodarowaniu parkowym, u zbiegu ul. S. Okrzei i Św. M. Kolbe, zwrócona elewacją główną – zachodnią do ul. S. Okrzei. Z dodatkową kondygnacją sutereny, otoczona kanałem fosy, II-kondygnacyjna, o rozczłonkowanej bryle, kryta nad korpusem dachem czterospadowym, o pokryciu ceramicznym.
Elewacja główna – zachodnia 5-osiowa. W pn. części budynku ryzalit pozorny zakończony trapezoidalnym szczytem, nakrytym dachem naczółkowym. Na pseudoryzalit nałożony II-kondygnacyjny ryzalit – w I kondygnacji wysunięty prostokątnie, w II kondygnacji 3-osiowy, wyoblony, nakryty daszkiem wielospadowym. W skrajnej, pd. osi ryzalit narożny nakryty dachem mansardowym: II-kondygnacyjny i 1-osiowy; w jego szczycie 2 okulusy, ponad którymi tynkowa dekoracja roślinna. Przy ryzalicie, w 4 osi w II kondygnacji balkon o ażurowej, kutej balustradzie. Okna o zróżnicowanych kształtach. W połaci dachu facjaty.
Elewacja północna rozczłonkowana III-kondygnacyjnym, 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej, do którego przylega od zach. 1-kondygnacyjny aneks przedsionka z wejściem do budynku przesłoniętym daszkiem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym; drzwi wejściowe drewniane, jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z górną płyciną przeszkloną.
Elewacja tylna – wschodnia zróżnicowana przestrzennie: z III-kondygnacyjnym ryzalitem nakrytym dachem łamanym w części pn. oraz w części pd. z szeroką, murowaną werandą zakończoną tarasem wspartym na pięciu filarach.
Elewacja południowa rozczłonkowana III-kondygnacyjnym, 4-osiowym ryzalitem nakrytym dachem łamanym z szczytem w konstrukcji ryglowej. W parterze ryzalitu potrójne okno ujęte wspólnym obramieniem z falistym naczółkiem, wspartym na 4 ceglanych krokstynach (w polu naczółka dwie plakiety z motywem rozet). W ścianie zach. ryzalitu wejście do budynku poprzedzone zewnętrznymi schodami i przesłonięte dwuspadowym daszkiem ceramicznym. Otwór wejściowy zamknięty łukiem eliptycznym, drzwi wejściowe trójskrzydłowe o bocznych skrzydłach stałych; ramowo-płycinowe o dekorowanych skrzydłach i listwach przymykowych; ślemię wygięte łukowo, podzielone pionowo szprosami.

Zachowana oryginalna stolarka okienna.

Parcela ograniczona kutym ogrodzeniem o formach geometrycznych na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— elementy kute.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

- ul. S. Okrzei 20-22 (fot. 780)

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. l. 30. XX w., modernizm.

Zalecenia konserwatorskie:
Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.
Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

- ul. S. Okrzei 21 (fot. 781)

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. l. 30. XX w., modernizm.
Mur., tynk., z ceglanym detalem architektonicznym, usytuowany na działce o zagospodarowaniu parkowym, zwrócony elewacją zachodnią do ul. S. Okrzei. III-kondygnacyjny z dodatkową mieszkalną kondygnacją w poddaszu, kryty dachem mansardowym, o pokryciu ceramicznym.
Elewacja główna – zachodnia 8-osiowa, kształtowana symetrycznie, z dwoma III-kondygnacyjnymi, 1-osiowymi ryzalitami, zakończonymi tarasami, w 2 i 7 osi. Wejście do budynku na osi symetrii elewacji; otwór wejściowy prostokątny, ujęty ceglanymi, uskokowymi ościeżami i nakryty pulpitowym, wyoblonym daszkiem; drzwi wejściowe drewniane, jednoskrzydłowe. Elewacje boczne jednoosiowe, z III-kondygnacyjnymi, 1-osiowymi, zakończonymi tarasami, ryzalitami na osiach elewacji.

Parcela ograniczona współczesnym ogrodzeniem na podmurówce.

Stan zachowania:
— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— klatka schodowa.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- ul. S. Okrzei 29 (fot. 782)

Nr rej. 1013/L z dn. 29.12.1993 r. oraz WKZ-5340/665/95 z dn. 20.04.1995 r.
(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 634/89, obręb Tarninów)
(WEZ, 1993 r.)
Willa, wzn. ok. 1910 r., neobarok.
Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana na działce o zagospodarowaniu parkowym, zwrócona elewacją zachodnią do ul. S. Okrzei. Wysoko podpiwniczona, I-kondygnacyjna z dodatkową mieszkalną kondygnacją w poddaszu, o rozczłonkowanej bryle, kryta dachem mansardowym, o pokryciu ceramicznym. Elewacje na ceglanym cokole, gładko tynkowane.
Elewacja główna – zachodnia 2-osiowa, z I-kondygnacyjnym, półcylindrycznym, 3-osiowym ryzalitem w 1 osi. Ryzalit zakończony murowaną balustradą, wklęsłą w partii środkowej, dekorowaną imitacją balaskowej balustrady. Szczyt o wykroju trapezu, 2-osiowy. W elewacji północnej, 4-osiowej, ganek wejścia, do którego prowadzą zewnętrzne schody. Elewacja południowa 2-osiowa, z dwiema facjatami w połaci dachowej. Zachowana oryginalna stolarka okienna.

Parcela ograniczona kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:
— Dobry. Budynek po remoncie kapitalnym.

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny fasady;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
— elementy kute;
— wnętrza.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.
Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

- ul. S. Okrzei 31 (fot. 783)

(WEZ, 1993 r.)
Willa, wzn. przed 1925 r., eklektyzm.
Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana na działce o zagospodarowaniu parkowym, zwrócona elewacją zachodnią do ul. S. Okrzei. Wysoko podpiwniczona, od pd. otoczona kanałem fosy, I-kondygnacyjna, kryta dachem mansardowym o pokryciu ceramicznym.
Elewacja zachodnia 4-osiowa, w połaci dachu dwie facjaty nakryte daszkami dwuspadowymi.
Elewacja północna 2-osiowa, z otworem wejścia w 1 osi; wejście poprzedzone biegiem schodów zewnętrznych z podestami wzdłuż ściany zewnętrznej budynku. Ponad wejściem 3-osiowy szczyt.
Elewacja południowa 2-osiowa; w połaci dachu lukarna

Parcela ograniczona współczesnym ogrodzeniem na podmurówce.

Stan zachowania:
— Budynek w trakcie remontu kapitalnego

Zalecenia konserwatorskie:
Do zachowania:
— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej;
— detal architektoniczny;
— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych.
Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.